BÜTÜN ESERLERİ

Mim Kemâl Öke

TARİHİN SÜZGECİNDEN

Bilinmeyen Tarihimiz

İRFAN YAYIMCILIK

TARİHİN SÜZGECİNDEN

BİLİNMEYEN TARİHİMİZ

Prof.Dr.

MİM KEMAL ÖKE

≠ İsmet Yiğit

İrfan Yayımcılık Nu.: 58

ISBN 975-371-051-8

Birinci Baskı 1997
İkinci Baskı 1998

Kapak:
Hamdi AKYOL

Dizgi-İçdüzen:
İrfan

Baskı ve Cilt:
Paşahan Matbaası

İrfan
Yayımcılık ve Tanıtım Limited Şirketi
Klodfarer Cad. Sümer Ap. No: 40/7
34400 Divanyolu İSTANBUL
Tel&Faks: (212) 518 38 66

İçindekiler

Ridaniye'nin Rüzgarıyla

22 Ocak, Ridaniye Zaferi'nin yıldönümüdür. Yıl: 1517.

Yavuz Sultan Selim, 9 Ocak 1517 Cuma günü Tih sahrasında tarihi yürüyüşüne geçti. Sahil takip edilerek, ilk gün yirmi üç kilometrelik yol alındı. Ertesi günü otuz beş kilometre gidildikten sonra Raad'da konaklandı. Burada az olmakla beraber su vardı. 11 Ocak'ta Elariş'e varıldı. Burada ufak bir istirahat verildi. Çünkü diğer konak yerlerinde artık su bulamıyacaklardı. Yavuz, askerin şevkini ve takatini artırmak için bazan atından inerek yayaların başına geçiyor ve böylece saatlerce yürüyordu. En büyük sıkıntısı su meselesi idi.

Ordu çölde günde bazen kırk, bazen elli kilometrelik çetin ve meşakkatli yürüyüşten sonra, 16 Ocak 1517 Cuma günü Nil sahillerinde Salihiye'ye gelmişti. Bu suretle Tih sahrası geçilmişti. Yavuz:

-İşte, geçilmez dediğiniz çöl, asker evlatlarım bunun gibi on susuz çöl daha aşabilirler.

Diye iftihar ediyordu.

Tih sahrasını tarihte birçok uluslar ve ordular geçmiştir. Çölün Mısır ve Suriye arasında bulunması, öneminin bir kat daha artmasına sebep olmuştur. Bazen Suriye ve Filistin, Mısır'ın; bazen Mısır, Suriye ve Filistin'in sömürgesi olmuş, Mısır veya Suriye'nin birinde hükümet sürenler memlekitlerinin savunmasını sağlamak için mutlaka kıtayı ellerinde bulundurmak gereğini duymuşlardır. Bu amaçlar uğruna yapılan zaferlerde Tih sahrası birinci derecede rol oynamıştır. Bu arada birçok fatihler gelip geçmiştir. Asurlular, İranlılar, Hazreti Ömer, Mısır'da hükümet süren Çerkes hanedanı bu çölden Suriye'ye yürümüştür. Napolyon Bonapart, buradan Akka kalesine hücum etmiş, fakat tarihin sayılı sillelerinden birini Cezzar Ahmet Paşa'dan yiyerek ters yüzü dönmüştür. Mısırlı İbrahim Paşa buradan Suriye'ye yürümüştür.

Fakat hiçbir Kahraman, hiç bir hükümdar ve fatih, Tih sahrasını Yavuz Sultan Selim Han gibi geçmemiştir.

Mısır lideri Türk asıllı Tomanbay'a karşı cenkte Padişah'ın lalası Sinan Paşa ön saftadır.

Yavuz, Sinan'ın geriye alınmasını emretmekle yetinmeyerek, Bali Bey'i sipahilerle beraber sağ kanata gönderdi. Bali Bey, vezirin yerine kumandayı ele alacaktı. Şanlı ve büyük vezir, ilk kez, sevgili padişahının emrini dinlemedi.

-Ölmek ne gün içindir? Devlete can borcumuz var. Elimiz tutuncaya dek vuruşmayı ve şehit olmayı murat ederiz.

Bali Bey, her ne kadar:

-Yaralısın, paşa babam. İstirahat eyle, cerrahlar yaranı sarsınlar. Diye ısrar etti ise de dinletemedi.

Sinan Paşa, bir mahfeye binerek savaşı idareye devam etti. Düşmanın sol kanadını ezerek, merkeze doğru kaydı. Yavuz, sevgili vezirinin cesaret ve kahramanlığını takdirle izliyordu.

-Sinan'sız, diyordu, savaş meydanının zevki yoktur. Devlete daha nice hizmetler ifa edecektir. Hemen Allah korusun!

O gün Sinan Paşa şehit olur.

Yavuz üzüntülüdür.

-Mısır'ı aldık ama, ne çare Sinan'ı kaybettik.

Bugün Körfez Savaşı sürüyor. Uzmanlar bunun onca teknolojik tahrip imkanına rağmen uzun süreceğini söylüyorlar.

Saddam'ın tutulacak tarafı yoktur. Lakin, S. Arabistan'da kümelenen BM gücü ve ABD de kara savaşından, çölü nasıl aşacağından ürküyor.

Oysa ki, 1517'de Tih sahrası nasıl geçilmişti?..

O zaman Patriot füzeleri, uçak gemileri de yoktu!

Pekii, neydi Osmanlı'nın gücünün kaynığı?

Artık Memluk devleti kalmamış; bütün Arap ülkeleri Yavuz'un hakimiyetine girmişti. Bu durum üzerine Mekke ve Medine emiri mukaddes şehirlerin anahtarlarını Sahib ül Haremeyn unvanı ile Yavuz Sultan Selim'e teslim etti. Fakat dindar Padişah bu unvanı bir saygısızlık saydı; onu Hadim ul-Haremeyn şekline çevirerek, aldı ve evlatlarına böylece miras bıraktı. O, mukaddes beldelere erişmek için Mısır'da ikametini uzatınca yine askerler arasında vatan hasretiyle deedikodular

başgöstermiş; kimse padişah kadar fedakarlığa katlanamamış' Rumeli askerlerinin vatan hasreti türküsünü dinleyen Kemal Paşazade bunu padişaha arzedince o da: "Ben Hadim ül-Haremeyn olmak için bekledim. Şimdi muradım hasıl oldu vatana azimet ederiz" cevabını verdi; ordu ve donanma İstanbul'a hareket etti.

Mercidabık

Bu Cuma, Mercidabık Zaferi'nin yıldönümüdür.

Yıl 1516. Devir, Osmanlı'nın... Saltanatta, "Yavuz" Sultan Selim Han vardır.

Hünkar'ın amacı, İslam memleketlerini bir bayrak altında toplamaktır. Batı'ya cenke giderken, Osmanlı Türkiyesi'nin doğusunda Müslümanların bölük-pörçük, bir-birlerinden ayrık kalmasını istemez.

Bu maksadına nail olabilmek için 23 Ağustos 1514'te Çaldıran Meydan Savaşı'nı kazanarak İran'ı dize getirmiş, sonra Dulkadir beyliğini de ortadan kaldırmıştı. Şimdi sıra Mısır'daydı.

Mısır Sultanı Kansu Gavri'ye elçiler gönderildi.

Ancak, giden Osmanlı heyetinin aşağılanması Yavuz'u pek kızdıracaktı.

-Meraklanmayınız; ben Gavri'nin akıbetini çoktan tahmin ettim. Görsünler bakalım, Selim Han'ın elçilerine nasıl muamele edilirmiş.

Düşman üzerine yürüyüşe geçildi. Antep'te iken, Moğalbay başkanlığındaki Mısır elçileri de geldiler. Barış şartlarını görüşmeye yetkili olduklarını söylüyorlardı.

Yavuz, Veziriazam Sinan Paşa'nın ısrarı üzerine elçileri kabule razı oldu. Moğalbay, gayet süslü silahlar kuşanmış on arkadaşı ile birlikte huzura girdiği zaman, Sultan Selim'in gözleri, derhal silahlara takılmıştı.

-Siz böyle kimin huzuruna girirsiniz? Gavri bu sefareti ifa için, şeriat adamlarından birini bulamadı mı?

Diye bağırdı. Elçiler neye uğradıklarını şaşırdılar. Türk padişahını tanımıyorlardı.Fakat, çok yakında tanıyacaklardı. Selim, elçilere ruhsat verirken, Mısır tarihinin akıbetini belli eden şu korkunç haberi de, Mısır sultanına söylemelerini tenbih eyledi.

-Varın, Gavri denilen sahib-i cevre haber verin, vaktine hazır

olsun. Ben, binayı saltanatını fenaya vermeği mukarrer kıldım.

Sultan Selim ordugahını Mercidabık Ovası'na kurar.

Yavuz, o gece hiç uyuyamadı. Huzuruna, vezirleri ile tanınmış kumandanları ve ordu ile beraber bulunan ilim adamlarını davet etti. Çok heyecanlı idi.

-Yarın diyordu, her şey yarın belli olacak. Cenab'ı Hakkın inayeti bizimle beraberdir. Biz ordularımıza güveniyoruz. Bizi Çaldıran'da muzaffer eden asker kullarım; sancaklarını burada da yükseltecektir. Ey benim vezirlerim, beylerbeylerim, sancak beylerim! Sizden istediğim şey askerlerimizin başında döğüşmeniz, onların şecaat ve gayretlerini takviye etmenizdir. Bana gelince, Allah şahit olsun ki, sizden asla geri kalmıyacağım. Ben, Hazret-i Fatih'in torunuyum.

Sinan Paşa padişaha teminat veriyordu:

-Saadetlu padişahım. Allah zafer yollarını önümüze sermiştir. Biz kullarınız, sana layık olmak için şehadeti cana minnet bileceğiz. Hepimizin devletimize can borcu var.

Yavuz'un gözleri dolu dolu idi:

-Doğru söylersin Sinan. Hepimizin devlete can borcu var.

24 Ağustos'ta iki ordu karşı karşıya gelir.

Önceleri Osmanlı'nın iki kanadı bozulur. Yavuz bu gidişi sezer ve derhal tertibat alır. Paşalar, taze kuvvetlerle ateş hattına girerken, kendisi de merkezden hücuma geçmek istiyordu. Bu suretle, tek bir kumanda altında bütün cephe boyunca, taarruza başlamış olacaktı. Yunus ve Sinan Paşa'ları huzuruna çağırdı:

-Baka paşalar, dedi. İş başa düştü. Kanadlar bozulur. Gayret zamanı, mertlik demidir. Bakalım nasıl hizmet edersiz? Biz de merkezden savlet eyliyeceğiz!

Paşalar, taze kuvvetlerle kanatlara koştular, ateş hattına girdiler. Sinan, kısa zamanda durumu düzelterek, düşmanın tazyikini hafifletti.Yunus Paşa da muvaffak oluyordu. Yavuz Sultan Selim, merkez kolunu hücuma kaldırmış, ileri atılmıştı. Bir yeniçeri neferi gibi pervasızca dövüşüyor, bütün savaş boyunca hakim olan gür ve erkek sesiyle haykırıyordu:

-Koman kurtlarım, gayret vaktidir şahbazlarım, atılın arslanlar m!..

O gün zafer, Türk'ün olur.

Kansu Gavri, savaşın şiddetine dayanamamıştır. Nüzul isabetiyle ölmüştür.

İşte, Mercidabık Zaferi, budur!

Hoşgörü

Burada mutlaka "ahengi" yakalamak lazımdır.

Ananevi hoşgörümüz; baş eğmeye, bize her yapılanı kabullenmeye veya tepkisiz geçiştirmeye dayanak olmamalı.

İzzet-i nefsimiz söz konusu olunca başımızı dikleştirip, haysiyet ve vekarlı bir millet olduğumuzu hatırlatmalıyız.

Tabii, bunun da ölçüsü olmalı...

Ecnebi düşmanlığına vardırılacak serseriliklerin milli gurur tezahürlerinde yeri yoktur.

Bizim genede-tabii bazılarımızı kastediyorum- bir hastalığımız vardır, şu hoşgörü ile dikbaşlılık arasında ahenk tutturamayız.

Ne zaman ve kime hoşgörülü davranmak veya dikbaşlı olmak lazımdır, karıştıveririz.

Mesela diyelim...

Ben TBMM'nde çok milletvekilleri gördüm; Ankara'da bir bağırış, çığırışları vardır Kükreyen aslan gibidirler. Rakip veya muhaliflerini neredeyse çiğ çiğ yiyecekler! Öyle bir hiddet, celal!...

Aynı kişileri Türkiye'ye hakaret yağdırılan diyelim Avrupa veya ABD forumlarına götürürsünüz. Ermeni Meselesi tartışılıyor, gündemde Kürt tasarısı... Avrupa Parlamentosu'ndan galiz hakaretler, ülkemiz aleyhinde tezgahlar. Burada aynı kişiler ne kadar uslu, ne kadar sessizdirler. Gülümseyerek etrafı süzerler...

Misalleri uzatmıyorum.

Artık, öğreniyoruz.Millet olarak tepkilerimizde "ahenk" oluşuyor.Mesela, her türlü tahrike rağmen, 1 Mayıs olabildiğince sakin geçti.

Ancak, haklı olarak, Güneydoğu'daki küstahlığa infial ettik.. Hem de dozunda.

Şemdinli Kaymakamını alkışladık. Üstelik onu da yalnız

bırakmadık. Maksat hasıl oluyor, demek ki.

Türk tarihinin en müstesna isimlerinden biri muhakkak ki, Yavuz Sultan Selim Han'dır.

Kelime manası itibariyle düşününüz; karşınızda adında hem "Yavuz" luk, hem de "Selim"lik olan, bir padişah var.

Cennetmekan öyleymiş de!..

Yavuz, sert ve dirayetli... Ama, incelmesini bilen de bir dahi. İşte, yukarıda bahsettiğim o ahengi ne güzel yakalamış.

Gelin tarihe şahit olalım.

Mısır seferinin son günleriydi. Vatandan hayli zamandır ayrı kalan kumandanlar bile bu uzun seferden artık bezmişlerdir. Fakat, bu arzularını yavuz padişaha iletmek kabil miydi?

Düşündüler, taşındılar. Arzularını Sultan Selim'in dostu Anadolu Kazaskeri İbn-i Kemâl'e açtılar.

Bunun üzerine ibn-Kemâl, at üzerinde lafı getirip Sultan'a şöyled der.

-Padişahım, yolda gelirken Nil'de davarlarını sulayan askerlerin yanından geçtiğim sırada birisi bir türkü çağırıyor ve şu kıtayı okuyordu.

"Nemiz kaldı bizim mülk-i Areb'de
Nice biz dururuz Şam-u Haleb'de
Cihan halkı kamu ayş ü tarebde..."

İbn-i Kemâl'in bu sözlerine Sultan Selim gülümsüyor ve

-Burada kalmamızı icab ettirecek bir iş kalmadı, artık döneriz.

Diyor. Ordu, İstanbul yoluna düşüyor.

Yolda İbn-i Kemâl, Yavuz ile at başı beraber giderken Selim ani bir sual soruyor:

-Tokatlı Molla Lütfi sizin hocanız imiş. İlim ve fazileti malum iken niçin tecziye edildi?

Molla Lütfi, alim oluğu kadar nüktedan bir zatmış. Muasırlarını nükteleriyle ayaklandırmış, bu yüzden cezalandırılmış.

İbn-i Kemâl, Selim Han'ın birdenbire bu bahsi niçin açtığını tahmin edemiyor, anlatıyor. Sonra, padişah:

-Siz de üstadınız gibi böyle latife söyleyemez misiniz ki, hakikat sanılsın?

Yavuz,"Nemiz kaldı..." türküsünün asker tarafından

söylenmediğini bildiği için İbn-i Kemâl'i sıkıştırınca, Kazasker;

-Mesele padişahımızın feraset buyurduğu gibidir!

Demek zorunda kalıyor. İlk menzile vardıkları zaman İbn-i Kemâl kendine verilecek cezayı beklerken, Yavuz'un beş yüz altınlık bir hediyesi geliyor.

İçte il kongrelerinde 'dirayet' gösteren siyasetçilerimizin yavuzluğunu bir de Güneydoğu'daki yabancı komutana karşı gösterdiğini görsek!..

Kutsal Emanetler

6 Temmuz 1517, Türk tarihinde "sembolik" olsa da, son derece mühim bir kilometre taşıdır.

Kronolojiler, bu tarihi şöyle aktarırlar:

Mısır'ı fethettikten sonra, Hicaz'ın da zaptına karar veren Yavuz'un asker sevkedeceği sırada Şerif Berakat'ı itaate davet için bir mektup yazdığı ve işte bunun üzerine Şerif'in oğlunu göndermek mecburiyetinde kaldığı da rivayet edilir.

Mekke Şerifi Berekat'ın oğlu ve hükümet şeriki "Ebu Numeyy" babası namına Haremeyn'in, yani Mekke ile Medine'nin anahtarlarıyla babasının tebrik ve itaat arizasını "Emanet-ı mubareke" ile beraber getirerek 3 Temmuz-13 Cemaz-il ahire Cuma günü gelip merasimle karşılanmış ve üç gün sonra da Yavuz'un huzuruna kabul edilerek el öpmüş ve pek çok teveccühe mazhar olmuştur.

Hicaz emaretinin İltihakı Osmanlı İmparatorluğunu genişletmiş olduğu gibi, Yavuz'un Haleb yahut Kahire fethindenberi takınmış olduğu "Hadim-ül Haremeyn" ünvanı da artık bir hakikat şeklini almıştır.

Sultan Selim, Mekke şerifini makamında ibka etmiş ve kendisine "Hil'at" ve "Teşrif" göndermiştir. İstanbul'a getirilip Topkapı sarayında muhafaza edilen ve bir çoğunun Peygamber Efendimiz Hazretlerine ait olduğu söylenen "Emanat-ı Mubareke"den hangilerinin Mekke Şerifi tarafından gönderildiği tamamiyle malum değildir. Mühim bir yekün tutan bu makaddes emanetlerin en meşhurları, halkın"Hırka-i Şerif" dediği "Bürde-i Saadet"le halkın "Sancak-ı Şerif" dediği "Livay-ı Saadet"tir. Bunlardan birincisinin Mekke'den değil, Kahire'den alındığı ve ikincisinin de Kanuni devrinde Mısır'dan getirilmiş olduğu rivayet edilir.

Nakledilen yer: İsmail Hami Danişmend'in "İzahlı Osmanlı

Tarihi Kronolojisi"...

Tarih yapraklarını günümüze doğru çevirdikçe, çeşitli zamanlarda bu emanetlerin Türkler'den, Topkapı Sarayı'ndan alınma talepleri ile karşılaşıldığını görürsünüz.

Ben buna girmiyorum.

"Mukaddes Emanetler"in Türklere geçişi, yukarıda da belirttiğim gibi, sembolik bir mana taşır.

Bu da tarihin Türklere yüklediği veya daha doğru bir ifade ile teveccüh ettirdiği bir mesuliyet ve vebalin ifadesidir.

Dikkat ediniz, Ortdoğu fethinden sonra Yavuz Sultan Selim Han, "Hakim-ül Haremeyn-ül Şerefeyn" dedirtmemiş kendine "Hadim" yani hizmetkarlığı uygun bulmuştur.

"Hadim-ül Haremeyn-ül Şerefeyn"...

Ya da Kutsal Emanetlerin hademesi...

Devletler olsun, insanlar olsun, hayatta neyin hademesi olduklarının muhasebesinin yaparlar.

Kişi olarak, neyin hademesiyiz? O Kutsal Emanetlerin mi? Yoksa, paranın, makamın, ihtirasın,dünyevi zevklerin mi?

Boşverin polemiği!.. Hiç girmeyelim.

"Devlet olarak, uluslararası siyasette neyin peşindeyiz? Hangi ülkünün hadimiyiz?" Bunları da sormayacağım.

Bence biz hangi Kutsal Emanetlerin, Yavuz'dan bu yana, hadimiyiz onu sorgulamak da istemiyorum.

Ama, bana öyle geliyor ki, her ülkenin mazisinden, kültüründen, geleneğinden kaynaklanan Kutsal bildiği,gördüğü bazı emanetleri vardır, onları tanıyıp, ona göre davranmalıyız.

Türk'ün kutsal emanetleri, şehitlerinin kanı, o cömertce dökülen kanların uğruna sarfedildiği adalet ve insan hakları prensipleridir sanıyorum.

Bilmiyorum, yanılıyor muyum?

Bu emanetlerin manasını anlayabilecek liderlere ihtiyaç vardır ki, Yavuz'u misal gösterelim.

1516 senesi bir Cuma günü Şam'da Ümeyye camiinin avlusunda büyük bir kalabalık vardı. Her taraf hıncahınç doluydu. Başta büyük Osmanlı Hükümdarı Yavuz Sultan Selim Han, ve devlet erkanı bulunuyordu. Yavuz minberin gerisinde, sol tarafta Yahya Aleyhisselamın türbesinin önünde oturuyordu.

Şehrin valisi, Yavuz'un namaz kılacağı yere kıymetli Acem halısı yaydırmış, atlaslar döşetmiş, orayı süsletmişti. Bunu gören Padişah yanındakilere dönerek:

-Kaldırın şunları, beri ateşe mi atmak istiyorsunuz?

Dedi, mermer üzerine diz çöküp oturdu.

Özdemiroğlu

Bazen öyle bir ülke özlüyorum ki, devleti hizmet etmek üzere kurulmuş olsun!

Başkentine vardığınızda:

-Hele bir bayram çıksın, öyle hallederiz.

-Efendim, yurt dışı görevdeler. Gelince artık...

-Dur hele kardeşim, daha bayramdan yeni geldik. Şöyle bir günlük hercümerci atlatalım.

-Efendim, yurt dışı görevden yeni geldiler. Meşguller; Yenisi için bavul hazırlıyorlar da! Gibi cümlelerle karşılışılmasın!

Ankara'da hep duyuyorsunuz; "Filanca bürokratı bulamadım, haftalardır buradayım."

Ya tatil, ya bayram öncesi hazırlığı, ya da sonu "rehabilitasyonu"... Veya yurt dışı "görev"!..

Japonlar'ın "on" adını verdikleri bir ilkeleri var.

Minnet duygusunu, mesuliyetle çarpın, o demek işte... Mesai arkadaşı beşten sonra çalışmak mecburiyetinde ise aynı dairedekiler de gitmiyorlar. Zaten memur, dairede işini bitirmeden ayrılmıyor.

Bazen öyle bir ülke özlüyorum ki, devlet yekpare hizmet edenleri takdir edenlerle dolsun!

Aklıma Özedemir Osman Paşa geldi.

O da aynı şeyi düşünürmüş de...

Osman Paşa, 16. yüzyılda yaşamış.Devlete sadık, hizmet aşkı ile tutuşan,tertemiz bir beydir.

Fesat her yerde, her devirde vardır. Gidip Saray'a, dedikodu yaparlar; Halep Beylerbeyi iken Osman Paşa'yı azlettirirler.

Paşa ne yapsın?

-Zararı yok, bir gün gelir eski hizmetlerimiz takdir edilir.

Kendisine, beklemekle hiç bir şey hallolmaz. "Git payitahta, çık huzura, anlat derdini" diye nasihat ederler. O ise bunu zül sayar.

Hizmetlerinin “tezgahtarlığını “ yapmayı kendine yediremez.

Yine de kalbini bozmaz. Hizmete amadeyiz, isteyen bizi arayıp bulur, diye düşünür.

Devlet Yemen İsyanı’nı bastıracak babayiğit arayınca onu bulur. Gider, dövüşür, döndüğünde yine unutulur.

Osman Paşa’nın canına tak etmiştir.

-Alınteri dökmeden ikbal beklemeyiz. Biz hizmete talibiz. Fırsat isteriz.

İstanbul’a gitmeye karar verir.

-“Gitme ,” derler, “Sahib-i devlet kıyar sana!”

Aldırmaz. Bir kış günü adamlarıyla payitahta varır.

Kendisine devrin veziri olan Sokullu'nun meşgul olduğu söylenir. Sonra, şehirde adamlarıyla konaklaması da asayiş açısından mahzurludur.

“Şehir surlarının yanında çadır kur” derler.

Osman Paşa, yağmur ve soğuk altında devlete ulaşmayı bekler. Geri döndüğünde buruktur, ama itaatini bozmaz.

1582’de İran Osmanlı’ya bela olur. Yine bir babayiğit aranmaktadır. Devlet, gider; her zaman olduğu gibi bizim Özdemiroğlu Osman Paşa’yı evinde bulur.

-Ne yapalım, bizim hizmetimiz şahsa değil, makamadır.

Diyen Paşa, yine ordunu önündedir.

Atının üzerinde İran’a doğru giderken,

-“Bu devlet ebed müddet oldukça bizim de hizmetimizi anlayacak biri elbet çıkar.”

Diye kendini avutmaktadır.

6 Mayıs’ta iki ordu karşılaşır.

Osman Paşa, bir “efsane”dir. Savaş bütün bir gün ve gece sürer. Gece meydanı meşaleler aydınlattığı için tarihe “Meşaleler Muharebesi” olarak geçecek bu savaşta, Osman Paşa’nın elinde kılıç düşman üzerine bir kapaklanışı vardır ki, nice yiğitler kıskanır, kıskanır da daha iyisini yapmak için atılır... Zafer, Osmanlı’nın olur.

Osman Paşa, sanki savaşın bitmemesini istemektedir.

Çünkü, her hizmet sonunda taltif yerine azille karşılaşmaktadır.Dövüş olunca akla gelmekte, memuriyet olunca unutulmaktadur.

Bir hayal kırıklığı daha yaşamak istememektedir.

-Paşam, size bir ferman geldi.

O güzel yürekli paşa, heyecanlanır.

-Yoksa yine mi?

Diye düşünür. Devrin padişahı ise şöyle yazmaktadır;

-İki cihanda yüzün ak olsun. Allah senden razı olsun. Her ne yere gidersen zafer arkadaşın olsun. Bu dünyada şerefler yaşa.

Osmanlı'dır bu... Kendini bileni, o da bilir...

Osman Paşa, bir yıl sonra Sadrazam'dır. Bu makamda iken rütbelerin en yücesine kanatlanır, şehit olur.

Tarih bu... Geride bıraktığınız her anınızı kaydetmektedir. İster gezide olsun, ister tatilde, taksimetre hep işler.

"Biz hep açığız. Bekleriz, efendim."

Tebriz'in Fethi

Efendim, kaç yüzyıl önce bugün, 13 Temmuz 1534'ten bahsediyorum; Tebriz, ikinci defa fetholunmuştu.

Devir, cihan hünkarı Kanuni Sultan Süleyman'ındır.

Bugün ihtişamını dünya başkentlerinde sergilediğimiz bu Osmanlı İmparatoru, malumunuzdur Avrupa ve Ortadoğu'ya yaptığı seferlerle dünya tarihinde XVI. yüzyılı bir "Türk Çağı" haline getirmiştir.

İşte, 1534'te de Vezir-i azamı İbrahim Paşa, tam bugün Tebriz'e girdi.

Yavuz Sultan Selim Han'ın Tebriz'i ilk fethinden tam 18 yıl, 10 ay, 7 gün geçmişti.

İran, nerede ise tamamiyle Safevilerden kopmuştu.

Tebriz'de bulunduğu süre içinde İbrahim Paşa, İran içlerine fermanlar göndererek "biat" istiyordu.

Bu yazılarda "Serasker Sultan" ünvanını kullanmıştır.

İbrahim Paşa, Paşa ünvanının burada yöre halkı üzerinde beklediği prestiji sağlayamayacağını düşünmüş olmalıdır. Çünkü, İran'da herkes "Paşa"ydı. Onun için, "Sultan"lıkta karar kılmış olmalıdır.

Ne var ki, onun kibrini iyi bilen Divan üyeleri, Paşa'nın İran fetihleri dolayısıyla böbürlendiğini ve bu "lakabı" kasden kullandığını sanıyorlardı.

-İnsanın adı çıkmasın bir kere!

Diye boşuna dememişler.

Ama, hakikat oydu ki, "Damat" İbrahim Paşa, kayınpederine dayanarak Osmanlı'da pek nüfuz elde etmişti.

Kolay mı, cihan padişahı kendisine,

-Kardeşim!

Diye hitap ediyordu.

İyi bir komutan değildi. Stratejik dehası yoktu.

Devlet adamlığı da keza!

Zeki ve kurnaz olduğu için bir tek diplomasiyi becermişti.

Yükselişini hazmedemedi.

Etrafındakileri gücendirdi.. Altındakileri ezdi."Ne oldum delisi" derler ya, sanki onun için söylenmişti.

Tarih yazalım diye yola çıktık, bugün bari siyasete karışmayalım, dedim içimden. Ama sevgili okuyucularım; bakıyorum da, yazdıkça etrafımızda ne kadar çok İbrahim Paşalar var, diyesim geliyor, kalemi tutuyorum.

Evet, ama onlar her devirde, her yerde vardırlar.

Kendileri, şahsi yetenekleri ile bir yere gelemeyecekleri için hep gücün kaynağını bulur, ona sığınırlar. Onun gölgesinde ilerlerler.

Rektör, genel müdür, hatta bakan olabilirler!

Olunca da bir kişinin önünde "ceket ilikleyerek", herkese ceket ilikletirler. Eza ederler. Küstahtırlar.

Ama, bir süre sonra, kibir bu, alkolün şişede durmayacağı gibi, ruha girince, geldikleri yere onları çıkartanları beğenmemeye başlarlar. İşte bu, onların son durağıdır. Adeta, intihar psikolojisidir.

Makbul İbrahim Paşa da, bir süre sonra kendini Sultan Süleyman Han'a eş ve eşit görmeye başlar.

Koca padişahı rencide edecek küstahlıklarda bulunur.

Sonu, beklemediği bir anda gelen "idam"dır.

Bir an gelir, Dr. Frankestein'lar da kendi eserlerine düşman olurlar.

İbrahim Paşa, Cellat Kara Ali'nin kemendi ile boğulur, 15 Mart 1536.

Allah bizi böyle "makbul"lerden korusun.

İran Diplomasisi

Size,

-Körfez Savaşı'nın esas galibi kim?

Diye sorsam; hiç İran der misiniz?

Aklınıza bile gelmez, ABD'yi sayarsınız, hatta oturduğu yerden savaşmak için değil, "savaşmamak " için para alan İsrail'i söyleyebilirsiniz.Halbuki, şöyle bir düşünün:

Irak, Kuveyt'i işgal için bu ülke üzerindeki haklarından vazgeçtiğini ilan etti. Bu bir.

İkincisi, İran BM kararlarına uymadı. Ambargo sırasında Irak'la masa altından alışverişle malı götürdü.

Üçüncüsü, ABD ve Batı alemine çatarak Körfez Savaşı'nda sanki Irak'ın yanındaymış intibaını Saddam'a verdi.

bazı kalemler o sırada"İran-Irak İslam Cumhuriyeti" gibi bir federasyona gidiliyor diye yazdılar.

İşte, bu safhada İran, Irak uçaklarına da sahip oldu. Saddam, uçakları paralanmasın diye bu ülkeye gönderdi.

Şimdi, o uçaklar herhalde İran'ın özelleştirdiklerinden...

Ve o İran şu anda Irak'ın güneyindeki Şiileri azdırıyor. Saddam'ı devirmek için... Belki hedefleri daha da kapsamlı...

Bu arada İran'da hükümet, rejim falan değişmedi. Yani, bunu, dış politikadaki süratli değişikliği, buna yormayasınız diye yazdım.

"İran Diplomasisi"ni iyi tanımak lâzımdır.

Körfez Krizi'ni en iyi, en mertçe olmasa da, o oynadı. Bire karşı kaç kazandı, artık siz düşünün.İran diplomasisinin mazisi vardır.Osmanlı'ya karşı Hristiyan Batı ile işbirliğine girmekten asla çekinmemiştir.

Şah İsmail, Alman İmparatoru V.Karl'a 1518 Ekiminde bir mektup yazarak, "Müşterek düşmanımız olan Osmanlı Türklerine karşı siz Batı'dan, ben de Doğu'dan hücuma geçerek onları

yenebiliriz. Bunun için de en müsait zaman önümüzdeki Nisan (1519) ayıdır. Tanrının yardımı ile bu seferi başarıyla tamamlıyacağız" demişti.

Bu, Yavuz Sultan Selim zamanıydı.

Gelelim, Kanuni devrine...Nedir, İran diplomasisinin ana hatları?Açıklayalım:

Osmanlı'nın Avrupa cephesinde meşgül olduğu devirlerde hem Şii popagandası aktif hale gelmiş ve hem de Osmanlı orduları İran'ın bu kaçak dövüşüne son vermek için yeniden Şark seferine başladığı zamanlar, İranlılar, cesaret edip de karşılarına çıkamamışlardır. Osmanlı orduları ilerledikçe onlar da geri çekilmeyi, Osmanlı orduları geri dönünce de ileri çıkmayı ve yeniden taarruza geçmeyi değişmez bir prensip haline getirmişlerdir.

Muhteşem Süleyman Han dayanamıyor ve Şah Tahmasp'a 1554'te şöyle yazıyor:

"Şimdi, erkeklik davasında olanlara, korkaklıkla kadın gibi meydandan kaçıp gizlenmek düşmez; kana susamış erkek aslanlar ve aslan gibi öç alan yiğitler yerlerine çekildikten sonra, bir bölük sapkının önüne düşüp alemlerin yaratıcısının emanetleri olan acizlerin, reaya ve halkın mallarını yağma edip ellerinden almaya ve tahrip etmeye cesaret ile soy ve soplarını kurutmaya çalışmak, İslam toplumundan olup kıyamet gününe inananlara yakışmaz. Eğer kalbinde iman ışığından bir damla ve vicdanının bahçesinde din inançlarından bir taze yaprak olsun var ise İslamlara uy ve şimdiye kadar yaptığın sapkınlığa, dinsizliğe ve alçaklığa tövbe kıl. Aksi halde kaçıp gizlenmek gibi yüzsüzlüğün ve sayısız dinsizce davranışın ile yanındaki akılsız haşeratın başbuğluğunu bırakıp İslam askerinin karşısına çık ve Allah'ın takdirinden, gizlilik arkasında kalmış haber ve olayların meydana çıkmasını bekle. İslam askerine itaat etmeniz için verilen öğüt tamam oldu."

Aynı "vur-kaç" siyaseti IV. Murad devrinde de devam etti.

Tarihimizde IV. Murad Han, İran'ı karşı Bağdat ve Revan seferlerinin muzaffer padişahıdır.

İran'ı tanıyalım. Irak'ın olduğu kadar, bizim de komşumuzdur.

Nazlı Budin

Bu yazıyı yazmama iki olay sebep oldu, aziz okuyucularım.

Birincisi, TV'de hunharca katledilen E.General Hulusi Sayın'ın Güneydoğu'daki görevinden ayrılmadan halka veda edişi içime çok dokundu. Kendisini hiç tanımadım. Fakat, ifadesinden mert bir asker intibaını aldım.

İkincisi, aynı gece Güneydoğu Anadolu'da Olağanüstü Vali Sn. Hozakçıoğlu'nu yine TV'de "Hodri Meydan"da seyrettim. Onu da tanımam. Ve o anda aklıma Nazlı Budin'in son müdafii Abdurrahman Paşa geldi.

Budin, bugün Macaristan'ın Buda kentidir. Ama, bizim tarihimizde çok ayrı bir yeri vardır.

XVI. yüzyılda fetihle şereflenmişti. Osmanlı'nın serhâddeki gözbebeğiydi.

Düşman bunu bildiği için Budin'i hedef haline getirdi. Osmanlı küheylânının yorulduğu dönemlerde sefer üzerine sefer düzenledi.

Budin'i savunmak da Abdurrahman Paşa'ya verilmişti. Paşa, kahraman bir ihtiyardı. Nice savaşlarda, netâmeli görevlerde bulunmuştu.İşe yeni başladığı bir gün, mutemedi:

-Paşa hazretleri, nerede netâmeli hizmet olsa başına sizi getirirler. Devlete bunca yıl kul-köle oldunuz; sinniniz ziyâdedir, neden padişahımız efendimize arzetmezsiniz, dilerse sizi kubbe veziri ederler.

Deyince onu hemen susturmuştu:

-Biz ömrümüzü rahat döşeğimizde tamamlayacak adam değiliz. Bize vezirlik vermişler gayret beklerler.

Haçlılar, 1686'da ikinci defa Budin'i kuşatırlar. Ancak, düşman bu defa kavidir. Paşa'ya kaleyi teslim etmesini söylerler. O da bu teklife şöyle cevap verir:

-Burası babamızın malikânesi midir ki, bizden talep ederler.

Aramızı kılıç ayırsın!

Ne var ki, düşman çok güçlüdür. Türkler burada destanlar yazarlar. Düşman tekrar müracaatda bulunur. Abdurrahman Paşa'nın cevabı yine şöyle olur:

-Bu mertebeyi şan ve şerefimizle altmış bu kadar yılda kazandık. Elbet rütbe-i şehadeti ihraz etmeden bir karış toprak veremeyiz.

Kararı kesindi. Ölüme kadar savaşacaktı.

2 Eylül sabahı abdest alıp, namazını kıldı. Allah'a yakardı.

Adamlarına:

-Şehit olmak ne gün içindir?

Diyerek, burçlara atıldı.

Askerinin başındaydı.

O gün de Türk Allah'ın rızası için düşman üzerine atıldı. O düşman ki pes edeceğe benzemiyordu.

Abdurrahman Paşa, gazileriyle vedalaştı:

-Ne dersiniz, evlâtlarım. Teslim mi olacağız?

Derken bembeyaz sakalına gözyaşları dökülüyordu.

Gaziler; "Sen bilirsin, paşa baba" dediler ve kılıçlarını kavradılar. O gün son dövüşleri oldu.

Abdurrahman Paşa arzuladığı en büyük rütbesine kavuştu, şehit oldu.

Ve Budin'in hikâyesi türkülere mâl oldu:

"Ötme bülbül yaz bahar oldu,
Bülbülün figânı bağrımı deldi.
Gül alıp satmaklığım zamanı geldi,
Aldı Nemçe bizim Nazlı Budin'i..."

Allah, Abdurrahman Paşa ve Hulusi Paşa gibi bu vatan için canlarını vermekten kaçınmayanlardan razı olsun.

Biz basın olarak, eleştiriyoruz.

Ama, doğru gördüğümüzü de övmeyi bilelim, derim.

Abdurrahman Paşa'ya "sinniniz yerindedir, dilerseniz sizi kubbe veziri ederler" diyebileceğimiz nice kahramanları aramızda barındırıyoruz.

Eğer onların da Abdurrahman Paşalar gibi "Devlet bize görev verdi. Gayret bekler" demesini bekliyorsak; onlara toplum olarak sahip çıkmalıyız.

Osmanlı'nın Kuruluşu

27 Ocak 1299, Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun tarihidir.

Akademik polemikler çoktur. Batılı yazarlar ve onların hempaları Osmanlı, Bizans'ın etkisinde kaldı, onun devamıydı diye ortaya çıkmışlardır.

Başka bir deyişle şöyle diyorlardı:

"Osman ve onun küçük aşireti, çobanlıkla geçinen müşrik Türkler'di. Müslüman muhitine geldikten sonra, soydaşları olan Selçuk Türkleri gibi İslamiyeti kabul ettiler. Civarda bulunan ve kendileriyle dostça münasebetlerde bulundukları Hristiyan Rumlar'ı da müslümanlığı kabule davet eylediler. İslâm olmadan evvel Osman'ın maiyetinde ancak dötyüz muharip vardı ve bunlar kendi muhitlerinde sakin, atıl, sulhçü bir hayat sürüyorlardı. Fakat 1290'dan 1300'e kadar on sene zarfında, bu sayı on misli büyüdü; hudutları Bizanslılar'la temas edecek kadar genişledi ve böylece, reislerinin adını alan yeni bir ırk, Osmanlı ırkı meydana çıktı. Bu ırk, başlangıcındanberi halis bir Türk ırkı değil, doğduğu yerde mevcut unsurların birbiriyle kaynaşmasından teşekkül eden karışık ve yeni bir ırktır. Müşrik Türkler ve Hıristiyan Rumlar, İslam dinine girmek suretiyle, bu yeni ırkı beraberce teşkil ettiler."

Fakat, karşılarına kalemi ve ilmi güçlü bir Prof. Fuat Köprülü çıktı ve hadlerini bildirdi.

"Osmanlı Devleti'nin Kuruluşu" adlı eserinde bakın ne yazıyor:

"Osmanlı devletinin XIV. asırda, hatta XV. asrın ilk yarısında şöhret kazanan büyük adamları arasında meselâ Köse Mihal ailesi gibi Hıristiyan dönmeleri çok azdır; Selçuk ve İlhanlı an'aneleri üzerine kurulmuş olan bürokrasi, tamamiyle Türk unsurundan mürekkep olduğu gibi, idare ve ordunun başında bulunanlar da hemen umumiyetle Türkler'dir. Eldeki bütün tarihi vesikalar bunu kat'i olarak göstermektedir. Devleti idare eden bu yüksek Türk

aristokrasisinin nüfuz ve ehemmiyetlerinin düşürülmesi ve onların yerine Devrişme Çocukları'nın iş başına geçmesi, daha ziyade XV. asrın ikinci yarısında başlayan bir hadisedir."

Pekii, neydi Osmanlı Devleti'nin kuruluşundaki amiller?

İbn Batûta XIV. asırda Anadolu'daki içtimai ehemmiyetleri çok iyi tasvir edilen Ahiler teşkilatının en büyük rolü oynadığını iddia etti. Onun fikrine göre:

"Osman'ın kayınbabası Şeyh Edebali, Osman'ın birçok silah arkadaşları, hatta Orhan'ın kardeşi Alaeddin Paşa, bu teşkilata mensubdurlar, ilk hükümdarlar, Osmanlı Devleti'ni kurmak için, bu kuvvetli dini zümreyi büyük bir yardımcı olarak kullanmışlar, ilk askeri teşkilat olan Yaya teşkilatında Ahiler'in üniformalarını taklid etmişler, Murad I. devrindeki Yeniçeri teşkilatında da bu yeni askerler için Ahiler'in serpuşlarını muhafaza etmişlerdir."

Demek ki, Türklük ve İslam, Osmanlı'nın kuruluşunda buluşuyor. "Alp-eren"lik, işte, bu buluşmanın adıdır.

Sonuç olarak ne diyebiliriz?

Köprülü'ye kulak verelim:

"Osmanlı Devleti'nin kuruluşunun mânasını, Anadolu Türklüğü'nün tarihi yürüyüşü bakımından, şu şekilde izah edebiliriz: Bu devlet, münkariz Selçuk Sultanlığı ile ve ona halef olan sair Anadolu beylikleriyle hiç alakası olmayan yeni bir uzviyet, yeni bir etnik ve siyasi teşekkül değildir; bilakis, yukarıdanberi izah ettiğimiz veçhile, vaktiyle Anadolu Selçuk Devletini, Danişmendliler'i, Anadolu beyliklerini de kuran, Anadolu Türklüğü'nün XIII-XIV. asırlardaki siyası ve içtimai tekamülünden doğan yeni bir sentez, yeni bir tarihi terkip'tir,"

Biraz da Nükte

Üçüncü Sultan Ahmet, kendisine hediye edilen çok kıymetli zümrüt yüzüğü, bir gün Divan toplatnısında vezirlerine göstererek:

-Acaba bundan kıymetli yüzük var mıdır? diye sordu.

-Hayır efendim, sıhhat ve afiyetle takınız, bundan daha kıymetli bir şey olamaz, cevabını verdikleri halde, yalnız Sadrazam Nevşehirli İbrahim Paşa itiraz etti:

-Bundan daha kıymetli bir şey vardır, padişahım.

-Nedir?

-O yüzüğün takıldığı parmak...

Ben, kelimelerin halk nezdinde temsil ettiklerinden farklı mânâlar kazandığını da görüyorum.

"Bakanlık" müessesesinin Orta Asya Türkleri'ndeki karşılığı "Buyruk"tu. Bence, güzel de "tınlaması"var. Eh, bakan deyince şöyle buyuran, muktedir olan, dirâyetli bir kelimeyle çağrılmalı...

Selçuklular'la birlikte, Türk bakanları "vezir" olmuşlardır. Selçuklu vezirlerine "Sahib-i Divan-ı saltanat" da denmiştir. Adından bile Selçuklu İmparatorluğu gibi büyük bir devlette vezirin kazanması gereken önem, kendiliğinden anlaşılıyor.

Zamanın vezirlerinden Nizam-ül Mülk'ü ve kazandığı itibarı düşününüz.

Osmanlılar da, bütün İslam devletlerinde olduğu gibi, vezirlik kurumunu benimsemişlerdi.

En yüksek rütbeydi ve "paşalık" sanı ile birlikte verilirdi.

Vezir-i azamlar (ya da sadrazamlar) hükümdarın mührünü taşırlardı; bu onların yürütmenin mutlak vekili olduğuna işaretti. Tarihimizde 1838'de ve 1878'de "başvekil"lik iki defa ihdas edilmiş, ama tutmamış, yeniden vezirliğe dönülmüştür.

Tanzimatla birlikte, "vezirler", "nazır" olurlar. Nazırlık, "nazar etmekten" gelmektedir. Gözetmek mânâsında.

Nezaret'ler kurulur. Batılılaşmaya çalışılır.

Yürütme, bu itibarla "vezaret" etmekten çıkıp, nezaret etmeye dönüşür.

Artık, padişah'a "vezaret" edilmez, bakanlığın işi neyse, ona "nezaret" edilir. "Nur-ı nazar"la (Göznuru) tabii!..

Neyse Osmanlı'dan "sarf-ı nazar" ettik.

Cumhuriyet'in ilk yıllarında yürütmenin adı "vekillik"tir.

Burada ilke, milletin vekili olmaktır.

Yani, vekiller, milletin işini görmeye vekil olmuşlardır.

Bugün onlara Bakan diyoruz.

Baktıkları için...

Sine-i Millet

Herkes üzerinde yazıyor, çiziyor.Biz de "acizane"ucundan, virgülünden tutalım dedik.Mesele, malum: "Sine-i millet"!..

DYP ve SHP milletvekillerinin "istifa" ile milletin sinesine, yani bağrına dönmeleri...

İstifa, güzel bir müessesedir.

Ben;

-Canım, istifa etmekle ne kazanacaksın. Yerine yanlış biri gelecek. Kal yerinde! Hiç olmazsa makamı korusun!

Diyenlerin yanında değilimdir. O, benim üslubum değil.

Ama, maalesef,böylesi de var. Hem de çok!..

Üst, istediği kadar hırpalansın, yanlış iş yapsın, teklif ve tavsiyelerini kabul etmesin; yerlerini boşaltmazlar. Kabullenirler. İşte, ağır olacak; ama, bunlar "kapıkulları"dırlar.

İnsan, önce kime, ne diye hizmet ettiğini bilmeli, onun şuurunda olmalı!..

Milletvekili veya bütün siyasi idari zevat "milletinin bağrında" icra-yı hizmet ettiğinin mesuliyetini taşımalı.

Anayasa, tüzük, yönetmelik; bu makamların yetkilerini belirleyin belgelerdir. Ama, bu "şekilcilik" yeterli mi?

Ruh ta olmalı.

O ruh, işte tarih ve kültüründen süzülüp gelir. Bunu bilmeyen nasıl idareci olur ki!

Beyt-ül mâl'ın vebâlini, Hz. Ömer'i bilmeyene nasıl anlatırsınız?

Şeyhülislam Salih Efendi'nin niçin izbe evinden taşınmadığını bilmeyenlere dürüstlüğün faziletini nasıl anlatırsınız.

Belki siz bilirsiniz...

Sultan III. Mustafa Han, cesur ve merhametli bir padişahtır.

Laleli ve Kadıköy İskele Camilerini yaptırmıştır. Ayrıca 1766

zelzelesinden sonra Eyüp Sultan, Fatih camileri gibi yüzlerce abideyi ihyâ etmiştir.

Sultan Mustafa sık sık tebdil giyinip, teftişe çıkardı.

Birden hatırına geldi; Şeyhülislam Mehmet Salih Efendi'nin konağı, bu civarlarda olacaktı. Biraz dinlenmek, hem de sohbet için uğradı.

Vakit geç olmasına rağmen, Şeyhülislam uyanıktı. Başında namaz takkesiyle, Padişahı karşıladı. Belli ki, "teheccüd" kılıyordu. Meşhur "Mısır Kadısı" Kırımlı Abdullah Efendi'nin torunu ve Şeyhülislam Yenişehirli Abdullah Efendi'nin Damadı idi.

Derhal sofra çıkarıldı. İzzet ikramda bulunuldu. Sohbet sırasında Mustafa Han sordu:

- Efendi Hazretleri... Konağınız bize pek uzak. Sizi, biraz daha yakına alsak olmaz mı?

Salih Efendi itiraz beyan eyledi:

-Destur buyurursanız, fakirhanemiz burada kalsa, Devletlum.

-Bizden ırak olmayı mı dilersiniz?

-Estağfirullah Efendim!.. Lâkin teşrif ederken görmüş olduğunuz veçhile, civarımız tek katlı hanelerle doludur. Buralarda birçok gün "sıcak aş" kaynamaz. O sebeple "Tebdil-i mekan" arzu etmiyoruz.

Padişah, o fakir evlere yardım eden Salih Efendiye, çok ihsanlarda bulundu...

Salih Efendi, "sine-i millet"le yaşıyordu; ondan biliyordu.

II. Dünya Savaşı sırasında Rauf Orbay Bey Londra Büyükelçimizdir.

İngilizler, özellikle Birinci Dünya Savaşı'ndaki baş düşmanımız Churchill, başvekilleri olarak, Türkiye'yi sıkıştırmaktadırlar. Harbe girelim diye...

İsmet Paşa şaşkındır.

Saraçoğlu, İngilizlere yaptığımız andlaşma çerçevesinde harbe girmeye mecbur olduğumuzu tekrarlamaktadır.

Rauf Bey, Çankaya'da Cumharbaşkanının olduğu gizli bir toplantıda Saraçoğlu'na şöyle der:

-Beyefendi, siz o günlerde çocuktunuz. İttihat ve Terakki bizi Cihan Harbine soktuğu zaman İmparatorluktuk. Bu maceradan

elimizde bir tek Anadolu kaldı. Şimdi, nereye çekileceğiz?

Karar şöyledir:

İngilizlere kabul edemeyecekleri bir askeri ihtiyaç listesi verilecektir. Verirlerse ne alâ. Yoksa yok!

Churchill, Rauf Bey'e sitem eder.

-Sizinle andlaşmayı imzaladığımızda bu şartları koymamıştık!

Rauf Bey, cevabı yapıştırır:

-Biz de Sultan Osman dretnotunun imâli için parasını yatırdığımızda, gemimize el koyacağınız şartı yoktu.

Tarihi bilmeyen milletin sinesinde nasıl kalabilir ki!

Rauf Bey, "sine-i millet"teydi. Her zaman, iktidarda iken de, muhalefette iken de...

Yavuz Sultan Selim Han, son anlarında Hasan Can'ı yanına ister.Hasan Can, padişahın hâlini görünce dayanamaz, gözyaşlarını bırakır:

-Bizim halimiz nicedir, Hasan Can? Diye, devletlü sorunca;

Hasan Can:

-Allah'a kavuşma zamanıdir, hünkârım.Cevabını verir.

Padişahın son sözleri ne anlamlıdır.

-Bizi bu zamana kadar kiminle bilirdin ki, Hasan Can?

Milletvekilleri, "sine-i millet"e dönüyorlar.

Yahu, bugüne kadar kiminleydiniz?

Girit Kimin?

Yüzölçümü 8.261km^2 ve nüfusu 502.165 kişi olan Girit, bugün Akdeniz'in beşinci büyük adasıdır.

Tarihte önce Romalılar'ın eline geçmiş, Miladî 395'te Bizans'ın olmuş, 1204'te ise Venedikliler'in hâkimiyeti altına düşmüştür.

Osmanlılar Girit'i 1669'da aldılar.

1866'da Yunanistan'ın tahriki ile Rumlar adada, Osmanlı yönetimi aleyhine bir ayaklanma başlattılar.

Hemen akabinde olaya Avrupalılar burnunu sokarlar.

Onların meseleye bulaşmalarını önlemek için devrin Sadrazamı Ali Paşa, 15 Şubat 1868'de adada Türk-Rum karma yönetimi getirecek bir reform yasasını uygulamaya sokar. Bu düzenlemelerle Girit, Osmanlı'da bir süre daha huzuru yaşar.

1908'de Jön Türk Devrimi'ni fırsat bilen adalı Rumlar, Girit'i Yunanistan'a bağladıklarını ilân ederler.

Biz de bu "olupbitti"yi 1913'de kabulleniriz.

Yukarıda yazdıklarım "dün"dü!..

"Bugün", Girit, Yunanistan'dan ayrılmak istiyor. İstiklâl istiyor. "Girit Giritlilerindir" sloganları ile kendilerini caddelere atıp, nümayiş yapıyorlarmış.

Biz ise bunu "haber" olarak bile görmüyoruz. Şu ülke,

"Giritliler'e yardım edilmelidir. Kamuoyunda onlara destek olunmalıdır. Bağımsızlık, milletlerin meşru hakkıdır."

Diye devletlerarası politik âleme çıksa, şu "şımarık" Yunam bize demediğini bırakmaz."..

Çünkü, Yunanistan imtiyâzlı bir "Nalıncı Keseri"dir!

O, Rumları, Girit'te Osmanlı'ya karşı ayaklandırır.

O, Kıbrıs'ta aynı oyunu sahneler...

O, 1974'ten sonra ülkesini Türkiye'ye karşı her türlü fesat ocağına "yataklığa" amâde kılar.

Bütün bunları da "alenî" yapar. Arkasında "devlet"in olduğunun altını kalın kalemle çizercesine...

Türkiye'ye karşı "Truva Atları" yetiştirmek ve sevketmek, komşularımızda bir "tehdit diplomasisi" yada "modası" oluşturmuştur.

Ama, Türkiye bekler. Ses çıkarmaz. Bilâkis; "Türk-Yunan Dostluk Derneği" kurar!..

Pekiî niye "Türkiye-Girit Dayanışma Derneği" kurulması düşünülmez?

Girit'in akıbeti, orayı onca sene elinde tutan Türk'ü de ilgilendirir: "Biz de Giritlilere sahip çıkıyoruz. Saldırganlık yapmıyoruz. İnsan haklarını destekliyoruz" denemez.

Hāyâl tabiî, bizimki...

Gerçek olması için, aramızda "Deli Hüseyin Paşa"ların bulunması gerekirdi!..

Kimdi bu paşamız?

Hüseyin Paşa. Naima Tarihi'ne göre, Bursa Yenişehir'li ve Endurun Tarihi'ne nazaran da, Kastamonu'lu bir Türk olup Zülüflü baltacıdır. Zülüflü baltacılar, sarayın hükümdar ailelerine mahsus harem kısmının odunlarını taşırlar ve kara hadım ağalarına da hizmet ederlerdi. Rivayete göre Baltacı Hüseyin olarak bu ocakta acemi olarak hizmet ederken İran'dan gelen bir elçi, kurulmuş bir yay getirip; "Bu yayın kirişini çıkarıp yine kurmağa muktedir Osmanlılarda bazusu kuvvetli bir pehlivan bulunur mu?" diye sormuş. İstanbul'da aranmış, bunu bozup kurmak değil kirişini bile oynatan henüz kimse bulunmamış.

Baltacı Deli Hüseyin, kış münasebetiyle kızlar ağasının odasına odun taşırken duvarda asılı duran bu kurulu yayı görüp odanın tenhalığından istifade ile yayı duvardan alıp bir kaç defa çekip dururken "Ağa geliyor" denilince yerine asmıştır.

Kızlar ağası odasına gelip yayı bozulmuş vaziyette görünce bunu kimin karıştırdığını sormuş, ağanın kethüdası da "Deli Hüseyin odaya odun getirdi, yayı görünce alıp bir kaç defa çekti, sizin geldiğinizi duyunca kaçtı." demesi üzerine kızlar ağası memnun olmuş ve derhal Deli Hüseyin'i getirtip bir kaç defa çektirdikten sonra kethüdaya: "Bunu derhal iyice giydirin, padişaha götüreceğim" demiş. Hüseyin, padişahın huzurunda da

yayı bir kaç defa çekmiş, bunu takdir eden IV. Murad İran elçisini davet ile Hüseyin'e yay çektirmiştir.

Deli Hüseyin, İran elçisinin yanında da bu yayı talim yayı gibi çekerken fazla kuvvetli sebebiyle yayı parça parça edip bu parçaları elçinin önüne koyuverince padişah maiyeti memnun ve elçi ise mahcup olmuştur. Deli Hüseyin bu suretle harikulade bazu ve pençe kuvveti olan Sultan Murad'a intisap ve daha sonra imrahor ve padişahın musahibi olmuştur.

Deli Hüseyin Paşa, sırası ile Mısır Beylerbeyi, kaptan paşalık, Silistre ve Özi, Bosna, Bağdat, Budin Valiliğinde bulunur.

Girit'in fethi gündeme gelince de önce Hanya Kalesi muhafızlığına, sonra burada gösterdiği yiğitlikten ötürü de serdarlığa getirilir.

Onun, bu cesareti sayesinde Girit'in fethi gerçekleşir.

"Delilik" Osmanlı'da ruhi dengesizliğin karşılığı olarak kullanılmıyordu. O günlerde bu tabir ile kastedilen "yavuzluk"tu.

Bugün ise hep "akıllılarla" beraberiz!.. Bu konuya devam edeceğiz.

Deli Hüseyin Paşa

Önceki yazımızda, Girit'ten bahsediyorduk.

"Girit Giritlilerindir" diye Yunanistan'dan ayrılma yönünde faaliyetlerin kamuoyuna yansımasını fırsat bilerek; bu adanın Osmanlı tarihi içindeki yerine temas etmiştik.

Ve, bu meyanda hâyâl kurup, şimdi Türkiye'de bazı aydınlar çıksa da Giritliler'in bu "meşrû" isteklerini destekleyen cemiyet kursalar, Yunanistan bize demediğini bırakmaz diye düşünmüştük.

Ancak, bunu düşünmek de, yapmak da, "delilik"tir demiştik. Ama, bu delilik, Osmanlı'nın anladığı manada "yavuzluk"tur diye ifade etmiştik.

Bu arada da konu açıldı diye Girit Fatihi "Deli Hüseyin Paşa"dan bahis açmıştık.

Bu yiğit, önceleri saray'da "Zülüflü Baltacılar"dandı.

Seferlerde nam yapmış, şan almış, bu dirayetli bey, kısa zamanda yükselir ve Girit Seferi'ne serdar olur.

Onun o "yavuzluğu" ya da Osmanlı tabiri ile "deliliği" "alınamaz" denilen Girit'e tayin edilmesinde etkili olmuştur.

Çünkü, o, merkezden mühimmat, asker ve erzak gelmemesine rağmen, bin bir müşkilat içinde de olsa mücadelesinde ısrarlıdır.

Çünkü, "akıllı" olan, onun yaptığını yapmaz!

Yapmaz, çünkü, bizim huyumuzdur, tarihimizde devlet adına sahip çıkmaya çalışan bazıları hep bu "delilerin" önünü kesmiş, onları yok etmek istemişlerdir.

Ne yapsın, bizim "deliler" de, pek akıllıların "Ali Cengiz" oyunlarını bilmediklerinden hep kaybetmişlerdir.

Maalesef, Deli Hüseyin Paşa da istisna değildir.

O da hasedlenenlerin entrikalarının kurbanı olacaktır!

Girit'te onun kumandası altında bulunan Zurnazen Mustafa Paşa, Hüseyin Paşa'yı çekemez, onu devirmeyi kafasına koyar.

Ve, asker, kışkırtmayla, kazan kaldırır:

- Bize lüzumu kadar kuvvet, cephane ve lağımcı gelmezse siperlere giremeyiz! Derler.

Zurnazen bununla da yetinmez. Tarihimizde ve günümüzde rağbet bulan "iftiraları" devreye sokar.

-Serdar'ın küffar ile gizli sözü vardır!

Yani, vatan hainliği!..

Asker, paşayı öldürmek ister.

Ama, o yiğit serdar, askerinin önüne çıkar:

-Bre utanmazlar! A'day-ı dinime karşı şerefimi ayaklar altına aldınız; muhalif-i din olan milletlerden hiç bir zümre serdar ve zabitlerine bu resme ihanet ettikleri hiç duyulmuş mudur?

Asker, bu mertçe çıkıştan sonra, pişman olur.

İşte, artık, Zurnazen ne yapsın! Gider, Deli Hüseyin Paşa'nın "ayaklarını öperek" bağışlanmasını diler.

İftiracılar, nasıl da hemen "köpekleşirler"!

Deli Hüseyin Paşa, Girit'te kahramanca savaşadursun, hasedlenen çoktur. Şöhretini kıskananlar arasında İstanbul'da Vezir-i azam da bulunmaktadır.

Padişah'a şikayet ederler. Paşa'nın Girit'te askere eziyet ettiğini söylerler. Deli Hüseyin Paşa yine gürler:

-Baka, gaza yoldaşlarım. Hak kelamı ne ise diriğ etmeyin; dünya ve ahirette sizden de şehadet isterim!

Girit'teki asker, yanında kenetlenir.

Bu da aşılmıştır.

Padişah, önce gerçeği görür, Deli Hüseyin Paşa'yı sadarete getirir. Ancak, irade-i şahane Girit'e varmadan, hasedçiler yine hünkarın kanına girerler. Emir, tebliğ olmadan, Hüseyin Paşa getirilmediği makamdan azlolunur.

Sadarete gelen Köprülü Mehmet Paşa dahi bu "yiğit"ten ürkmektedir.

Nefsine kapılır, onu bir an önce devre dışı bırakmayı düşünür.

Padişah'a gidip, "kendisine onca akça ve mühimmat gönderdik, başarılı olamadı" diye tezvirat yapar.

Ve, yalan-dolana akıl erdiremeyen Paşa, pasif göreve alınır. Burada da kendisine rahat vermezler. Kellesi istenmektedir.

Artık, onun da dalaverelere takati kalmamıştır.

-Bana edenleri Allah'a havale ettim!

Diyerek, boynunu cellata uzatır! Ruhu şâd olsun!

Böyle "delilere" can kurban...Ama tevekkeli bugün niye misal "Girit, Girit'lilerindir" diye Yunan'a kafa tutacaklar çıkmıyor anlıyorum!

Çünkü, "hased gözlüğü" oldukça bizim ülkede bazen vatanı satanlar makbul, koruyanlar menfur görülebiliyor.

Asıl Gövde Gösterisi

Biz yurtdışında iken Fener Patrikhanesi'nin tamiratının tamamlanmasını bahane eden Yunanlılar ve dostları, töreni adeta bir gövde gösterisine dönüştürmüşler.

Ne tesadüf, aynı hafta Türkiye, AT kapılarından çevrildi. Rapor, Türkiye'ye "bekle" diyor.

Türkiye " beklerken", Atina'dan İstanbul'a Patrikhane seferi düzenleniyor. Rüzgar ters yönden estiriliyor.

Acaba, siz gelemezsiniz, ama biz geliriz mi deniliyor?

Hemen maziye dönüyorum.

"Gövde gösterisi" öyle olmaz böyle olur, dercesine, Evliya Çelebi'ye sığınıyorum.

Evliya Çelebimiz, Viyana'ya Osmanlı-Türk Sefareti'nin gidişini ne güzel anlatır.

Viyana, Osmanlı'nın "Kızıl Elması" idi.

Düşmesine iki defa ramak kalmış; Kanuni ve Merzifonlu Kara Mustafa Paşa'nın seferleriyle Türk'ü pek güzel tanımıştı.

II.Viyana Kuşatması'nın tarihi 1683'tür.

Viyana'ya İbrahim Paşa'nın sefir olarak tayini ise 1700 baharına rastlar.

Elçilik heyeti hazırlanır.

Heyeti Viyana kapılarında Avusturyalılar karşılar. Sefirimize binmesi için krala mahsus bir fayton getirmişlerdir.

"... Heman Paşa, ben arabaya binmem; biz Osmanlıyız, bizim mutadımız küheylan atlara binüp cirid oynayıp gazalara gitmektir. Bizim İslâmbol'da böyle arabalara avratlar biner. Bize lazım değildir, dedikte..."

Osmanlı, Beç önüne gelmiş, kolay mı?

Önce pürsilah yeniçeriler, arkalarında hazine katarları, bayrakların gölgesinde mehteran kös çalıyor.

Arkadan Tatar askeri, takiben çaşnigirler, kilerciler, aşçılar,

müteferrikalar... Gece bütün heyet ellerinde meşaleler Viyana'yı çepeçevre kuşatırlar.

Viyanalı manzarayı görünce, "Bu elçilik heyeti değildir, Osmanlılar şehri almaya geldiler" der. Adeta haklıdırlar.

Çünkü, gecenin geç saatlerinde akıncı taifesi kınalı atlarının sırtındadır.

Estergon yiğitleri pürsilah, kaplan postu, kartal kanatlı cepkenlerini rüzgarla savurmakta, Viyanalıları korkutan naralar atmaktadırlar.

O sırada tuğların ve yöğrük bayraklarının arasından Sefaret müezzininin yanık sesi duyulur.

Namazgah hazırlanmıştır. Secdeye durulur.

Namazdan sonra Viyanalılar bir başka gösteriye şahit olurlar.

"Andan bu askerin ortasında kırk-elli kadar kırmızı şalvarlı cündiler atlar üzere ayakta durarak ve bazısı atlar üzere tepesi üzre durup gunagun salah-şurluklar ederek birbirlerine topuzlar atup tutup ve at üzre bağdaş kurup ve diz üzre eyer hanesine oturup ra'da var at koşturup ve atlarının karnı altından girüp öte tarafından çıkıp at gerdanına asılup yine ata bila rikab pertab edüp binüp ve yine at koştururken atın kolanın çözüp at yıldırım gibi şakıyup giderken eyeri altına asılup çıplak at ile koştururken yine eyeri altına koyup atı eyerliyerek gidüp at üstünde ayak üzere namaz kalup gahice at üzere bir ayak üzere durup kimisi at üzere uyuyup her bir cündiler bir güre lu'bede-bazlık ve silah-şurluklar ederek ubur ederlerken küffarlar bu hal-i sanayiatları görüp alem-i hayrette kalırlardı. Andan yine bu asker ortasında gunafun pehlüvanların gürz-bazları ve kemankeşleri ve mit ak-bazları ve şemşirbazları ve at ve deve sıçrayan çapük-baz pehlüvanları ve nice çift yağlı meşin tuman giymiş zeberdest uryan pehlüvanlar sığır boyunduruğu kadar demir yaylar çekerek ve cabeca mahallerde birbirleriyle güreş ederek keşti giran pehlüvanlar nice gune lu'badebazlıklar edüp gunafun marifetler icra ederek ubur ederler."

Evliya çelebiye bakılırsa heyet, 600 kişidir. Viyana'ya zor sığarlar. Beç'e girdiklerinde sefirimiz, Viyanalılara bir ziyafet çeker ki, "kim taamın miskü anber rayihasından küffarın ve gayrılerin dimağları muattar" olur.

Hey gidi günler!

Ayasofya'nın ibadete açılışı, Patrikhane seferine ne güzel bir "mütekabiliyet" ölçüsü koyardı!

Biz de onun Evliya Çelebisi olup da yazabilsek!

Türk Gibi

Osmanlı Devleti'ndeki "akıncı" teşkilatının bilmem tanır mısınız?

Fetih ordularının öncüleri, çağdaş terminoloji ile keşif birlikleri, avcı birlikleri!.. Yeniçeri ve sipahilere yol açan yürekli serdengeçtilerin birlikleri...

Belki çocukluğunuzdan "Malkoçoğulları"nı, çizgi roman ve filim olarak hatırlarsınız.

İşte, bu serhad beylerimizden biri de "Mihaloğulları"dır.

Sultan II. Bayezid devrinde nice akınlar yapmıştır, Macaristan'a. Bir gün, Mihaloğlu Ali Bey, akın sırasında yakalanır. Düşman komutanı, idamdan önce sorar:

-Bak Mihal, senin ataların Hıristiyandı. Galiba Anadolu'da ünlü bir hisarın tekfuru idi. Avrupa'da büyük bir şöhretin var. Eğer bize gelirsen, bizimle beraber olursan, sana bir sancak verir, ordularımızın birine de kumandan tayin ederiz. Refah içinde yaşarsın.

Mihaloğlu ise kararlıdır..

-Atalarım Hıristiyan olabilir. Fakat, biz kaç göbek önce Müslüman olduk. Türk olarak doğmadık, ama Türk olarak öleceğiz.

Gaddar düşman, bu sözler üzerine Mihaloğlu Ali Bey'i işkence ile öldürtür.

Bu anekdotu neden hatırladım?

Yabandaki Türklerle bir gazetecimiz görüşüyor. Adam, komünist; seksenli yıllarda kendini İsveç'e atmış. Kısacası, iltica etmiş. Fakat, işin içine eğer vatan hainliği girmezse, gurbet hayatı kişiyi özüne döndürecek şekilde sarsıyor.

İlticacı pişman, "Türk olarak doğdum; Türk olarak öleceğim." diyor.

Türk olarak doğmak, tamam.

Sonra, ölmek, son defin için yine Türkiye'ye dönüş!

Pekii, ikisi arasındaki süreden ne haber?

Affedersiniz, şöyle "Türk gibi" ya da "Türk olarak yaşasanız" olmaz mı? Türk gibi yaşamak nedir, diye sorabilirsiniz.

Biz de anlatırız:

Türk, cengaverdi, mertti. Vatanı uğruna fedakardır.

Türk, maneviyatçıdır, Müslümandır.

Namusludur, dürüsttür, adaletseverdir.

Medeniyetçidir. Hamlecidir. Yeniliklere açık, ilim ve teknolojiyi kullanmaya amadedir.

İşte, "Bilinmeyen Tarihimizz" getirdiğimiz özelliklerimiz, milli kimliğimizin unsurları bunlardır.

Milli kültürümüzü yaşatmak, yaygınlaştırmak için Türk'ü, tarihin laboratuvuarından alarak incelemek, tanımak lazımdır.

Ancak, bu tahlilden sonra Türk gibi "yaşayabiliriz".

Bu, bizim, milli misyonumuzdur.

Sadece bizim kendimize çeki-düzen vermemiz yetmez, aziz okuyucularım.

Bizim olan cansızlara, taşınmazlara da bakıp, onların da "Türk gibi" kalmalarını sağlamaktır, görevimiz...

Yani, Ayasofya'dan bahsetmek istiyorum.

Ayasofya'yı "Türk olarak" yaşatmak vebalimiz vardır.

Kimin önünde?

Tarih önünde, Fetih-i Mübin'le müjdelenmiş Fatih Sultan Mehmed'in önünde, bu şehr-i İslambol için şehit olmuş nice ecdadımızın aziz hatırasının önünde!..

Türkiye'yi idare edenler, sadece dış güçlerin aktüel reaksiyonlarını değil, kökü Ortaasya'ya giden milletinin tarihi hassasiyetlerini de dikkate almak zorundadırlar.

Bu itibarla, Ayasofya'nın Türk tarafından 1453'de alınması, ebed müddet olan devletimiz, Allah esirgesin, çökünceye kadar kaderini Türk'le birleştirmiş olması kifayatli değildir.

Ayasofya, aynen milletin bir ferdi gibi, Türk Milli kültürünün ve tarihinin bir unsurudr. Türk gibi ya da Türk olarak yaşaması gerekmektedir.

-Efendim, yabancılar ne der?

Ne derlerse derler!

Siz hele bir İslamın sıcaklığına hasret Ayasofya'ya sorun.

İnanıyorum ki, müzenin soğukluğundan taşlaşmış olmasa, cevabı Mihaloğlu Ali Bey'inkinden farklı olmazdı.

-Türk olarak doğmadık, ama Türk olarak öleceğim.

Ayasofya'yı Türk olarak yaşatmak elimizdedir.

Ona bu hakkı tanımamak, aynen gurbette kültüründen kopmuş vatandaşlarımızın azabı gibi, bizzat Ayasofya'ya eziyettir.

Kıl Farkı

Siyaset'in bir adı da "kamu yönetimi"...

Kitlelere, mal olmuş lider olmak da zor, siyasetin içinde olup, yıpranmadan hedefine yürümek de zor!

Halk, bir yerde, kendinin yapmaya muktedir olmadığını siyasetçisinden bekler.

Gönlünden geçeni, hayalini süsleyeni, oy verip başa getirdiğinden gerçekleştirmesini talep eder.Olmayınca kızar, küser.Velhasıl, XVII. yüzyıl tarihçilerimizden Fındıklılı Mehmed Ağa'nın yazdığı gibi "devlet kapısı" bu; bir tarafta "ikbal", öbür yanda "idbar"!..

Fındıklılı, bunu Merzifonlu Kara Mustafa Paşa için söylemişti.Merzifonlu, cesur ve kahraman bir vezirdi. Köprülüler'in yanında yetişti. Orduyu Hümayunla savaştı. Gayretleri Silistre valiliği ile ödüllendirildi. Kaptan- deryalıktan, vezarete, oradan da 1676'daa sadrazamlığa geldi.

Osmanlı'nın XVI. yüzyıldan beri "Kızılelması" Viyana olmuştur. Osmanlı'nın "Beç" dediği Viyana'nın fethi, Merzifonlu Paşa'nın da hülyalarını süslüyordu.

O, Viyana diye kavruldukça, peşinden Saray'ı vüzerayı ve halkı da sürüklüyor, Osmanlı'da Kanuni'nin, cihan padişahının erişemediği bu hedefe yönelik, iştahlar artıyordu.

Kara Mustafa Paşa, Osmanlı'nın küllenmiş heyecanını yeniden kor haline getirir, ordunun başına geçer.

"Petronel"de Avusturyalılar kırılır ve, düşman öne katılarak Viyana'nın varoşlarına kadar gelinir.

Avrupa, tarihinin en heyecanlı günlerini yaşamaktadır:

-Merzifonlu Türk Mustafa geliyor!

Merzifonlu gururludur. Viyana'ya bakıp, güler:

-Ben bu surları yıkacağım.

Taarruz, taarruz üstüne... Viyana'ın düşmesi artık gün

meselesidir. Avrupa, Viyana'dan sonra Türk'ün soluğu Atlantik'te alacağını bildiği için takviye hazırlar.

Merzifonlu bunu dert edinmemektedir.

Kırım süvarisiyle, stratejik mevkiye yerleştirilmiş, gelen orduyu Viyana'ya sokmayacak şekilde yığınak yaptırılmıştır.

Ne var ki, Merzifonlu siyaseti hesaba katmamıştır. Kırım Hanı'nın hesabı ayrıdır. Osmanlı'dan ayrılmayı düşlemektedir. Haçlı Ordusu, süvarilerin önünden geçer, gider...

Siyaset bu, kimseye güvenmeyeceksin diye boşuna söylememişler.Viyana kapılarında bu beklenmedik durumla karşılaşan Kara Mustafa Paşa yine de teslimiyetçi değildir.

-Hep birlikte savlet eyleyelim! diye beylerini dolaşır. Artık, burçlarda kartal gibi dikilen mağrur Merzifonlu gitmiş, yerine kaderini arayan biri gelmiştir.

Siyasetçinin işleri bir kere kötüye gitmeye görsün, arkası çabuk gelir.Aleyhine konuşan çoğalmıştır.Beceriksizliği bahane edilir.Fesat arta arta Padişah'a uzanır. Kelle istenir.Merzifonlu'nun idamına ferman alınır.

Devlet işi bu! Nereden nereye?Merzifonlu yolda iken, ferman yetişir. Gerisini Fındıklılı Mehmed Ağa'dan dinleyelim:

-Şevketli Padişahımız, sizde emanet olan mührü hümayunla, sancağ-ı şerif ve miftah-ı kabe-yi istedi.

-Emir Padişahımın... Bize ölüm var mı?

-Olmak gerek, Allah imandan ayırmasın.

-Rıza Allah'ın...

Merzifonlu namazını kılar. "Yarabbi... Zafer istedim, nasib olmadı" diye yakarır.

Daha sonra cellatlar, görevlerini yaparlar.

İşte, bu tevekkül de Türk'ün devlet anlayışının bir parçasıdır.

Faciayı seyreden Fındıklılı şöyle yazar:

-Kula zafer müyesser ola... Yoksa devlet kapısı öyle iki taraflı ayinedir ki, bir tarafında şevket ve ikbal, kıl kadar farkla mevt ve idbar bulunur!

Kıl farkı!..

Lehistan

Doğu Avrupa'daki "zelzele" ister istemez, bizi tarihe götürüyor...

XV. Yüzyılda Polonya, Avrupa'nın en büyük devletlerinden biriydi. Osmanlılar'ın fütühatı ile Orta Avrupa'da en fazla savaştığımız devletlerden de biriydi.

Varna ve Niğbolu gibi zaferlerimizin görüldüğü bu ilişkiler manzumesi içinde iki devlet arasında kültürel ve ticari münasebetlerin de özel bir yeri vardı.

Çatışma, evet; ama, ilginç olan, aslında hasım gibi gözüken iki devletin, ortak düşmana -Rusya'ya karşı birlikteliğidir.

Osmanlılar, Rusya'ya karşı güçlü bir Polonya'nın varolmasını arzuladıkları gibi; Polanya'nın bütünlüğü için de Rusya'nın istilacı emellerine sed çeken Osmanlı'nın caydırıcılığı önemliydi.

Ne hazindir ki, II. Viyana Kuşatması sonrasında çekilmemizi sağlayan Polanya Kralı Jan Sobieski bu yardımıyla ülkesinin intiharına sebep olduğunu anlayamadı. Çünkü, Osmanlı'nın gerilemesiyle Rusya Orta Avrupa'da yegane hakim güç oldu ve Polonya'nın Ruslar ile Cermenler arasında bölünmesini kolaylaştırdı.

Osmanlı bu taksimi kabullenmedi.

Bugün dahi Plolonyalılar, Osmanlı devlet protokolunda Lehistan elçisinin adının anılıp, "Yoldadır"..." diye bildirimde bulunulmasını hatırlıyorlar.

Polonya'nın bağımsızlığını "muhafazası"nda da, "mücadelesi"nde de Türk'ün özel bir yeri vardır.

Hele XIX. yüzyılda Polonya milliyetçiliği de zirvesindedir; Türk'ün alicenaplığı da!..

Osmanlı, Polanyalı milliyetçilerin ilticagahıdır.

Türkiye'ye sığınan bu müteşekkir insanlar, "ikinci vatanlarında" önemli hizmetlere getirilirler. Osmanlı kucağını

açarak, karşılamıştır onları... Onları, onca ısrar ve baskıya rağmen iade etmez.

Üstelik, sürgünde kurulan hükümetlerinin, Polanya Milli Komitesi'ni tanır, İstanbul'daki temsilcisine "büyükelçi" ihtimamı gösterir.

Chrazowsi Wojciech generaldir. Osmanlı ordusunun "modernleşmesi" ile görevlendirilir. Daha sonra Anadolu beylerbeyinin kurmay başkanı olur.

General Bem Dembinski de Türk'e sığınır. Kendi isteği ile ileride Müslümanlığı kabul edecek Murat Paşa olacaktır. İlk gelişinde Vidin Komutanı Ziya Paşa tarafından törenle karşılanır. Onunla birlikte bazı subay ve askerler de hidayete ererler. Osmanlı ne kadar hoşgörülüdür ki, dinini değiştirmeyenler için de Vidin Kalesi'nde bir kilise tahsis eder. Sultan'ın gönderdiği temsilci Ahmet Efendi onları şu sözlerle karşılar:

-Şerefim üzerine ifade ederim ki, hiç bir yerde buradan daha asil ve alicenap bir himaye bulamayacaksınız. Efendimiz, Sultan Abdülmecid Han sizleri himaye ediyor. Bizlerle kalmak isteyenlere, dinini değiştirmeksizin, askeriyede veya sanayide ülkesindeki mevkiiye ve rütbeye uygun olarak görev verilecektir!

Murad Paşa sırasıyla, Vidin, Rusçuk ve Silistre komutanlığına tayin edilir.

Onun gibi Szarzcinski (Osman Bey), Tabatsinski (Ali Bey), Kont Kossielski (Sefer Paşa) de Müslümanlığa geçerek orduda görev alırlar.

Kont Konstantin Borzecki (M. Celaleddin Paşa) topçuluk konusunda yeni metodlar getirir, haritacılık alanında hizmetler yapar. Karadağ Muharebesi'nde şehit düşer.

Dinini değiştirmeden Osmanlı safında Ruslara karşı savaşanlar da mevcuttur. Adlarını ayrıca yazmıyoruz.

Türk-İslam idealinin bu yüce tatbikatı, Polonya mültecilerinin şahsında, yansıyan bu "insan hakları şampiyonluğumuz"un nişanesi Polonezköy'dür. Bilen bilir, anlayan anlar, herhalde Polonezköyü bugünkü halinden kurtarıp, Doğu Avrupa'ya yakınlaşma sürecimizde utanmadan sıkılmadan kullanabileceğimiz tanıtım malzemesi haline sokmakta yarar vardır. Maalesef bugün Polonezköy dendiğinde sokaktaki adamın aklına

General Bem gelmiyor da, neler geliyor, açıklamaktan hicap duyarım.

Bugünkü makalemizi de Varşova menşeili bir fıkrayla bitirelim.

-Polanyalılar, Çin'e harp ilan edeceklermiş.

Neden biliyor musunuz?

Düşünmüşler ki, milyonluk Çin ordusu Polonya ile savaşmak üzere Rusya'yı çiğnemek zorunda. Eh, bir de dönüşü var. Milyonlarca Çinli'nin vatana dönerken bir daha Rusya'yı tepe tepe geçtiğini düşünün!..

Polonyalılar, Rus belasından ebedi kurtuluş yolunu bulmuşlar bile..

Demir Başlar

İsveç Kralı Güstav'ın amcası Prens Bertil, bazı resmi ekonomik temaslarda bulunmak üzere İstanbul'a geldi.

İsveç, Kuzey Avrupa'nın önemli güçlerinden biri...

Coğraafya itibarıyle kuzeyde olduklarındanmıdır nedir, İsveç'lilerin Avrupa'ya pek yukarıdan bakan tavrını hemen farkedersiniz. Onları dinleyecek olursanız, böbürlenmekte haklı sebepleri vardır. Ülkenin refah seviyesi, kraliyetle sosyalizmi imtizaç ettiren demokrasi anlayışı, vs...

İşte, bu özellikleri dolayısıyla onlara bazı "gerçekleri" anlatamazsınız. Anlamayı, ikna olmayı, kibirlerine yediremezler. Onun için, bazı "sabit fikirlere" takmışlardır. Ayrılıkçılara destek, komünistlere himaye gibi...

İsveç'le ilk ilişkilerimiz IV. Murad devrinde başlamıştı.

Tabii, İsveç'le tarihi ilişkilerimiz denilince hemen akla meşhur "Demirbaş Şarl"ın hikayesi gelir.

Onikinci Şarl veya Karl'a biz "Demirbaş" adını takmışızdır. Azmini, inadını, cesaretini ve mücadele gücünü anlatabilme manasında "başı demirden" sözcüğünü "Demirbaş"a tahvil edip kullanmışızdır.

Bu İsveç Kralı'nın can düşmanı bizim "Deli" adını verdiğimiz Rus Çarı I. Pedro'dur. İki devlet devamlı kapışmaktadır. 1700'de Narva'da Karl, 1709 Poltava'da Pedro muharebe meydanından muzaffer ayrılır. Bu ikinci savaştan sonra, Şarl'ın beş yıllık "mülteci" hayatı başlar.

Hep bizden İsveç'e "ihtilalci ilticacılar" olarak değil ya, İsveç'in kralı da koca Hıristiyan Avrupa'da sığınacak delik bulamamış ve XVIII. yüzyılda, İsveç'li solcuların bugün sözüm ona "despotik irticacı" dediği Osmanlı'ya kapağı atmıştır!..

Karl, Osmanlı egemenliğindeki Bender Kalesi'ne sığınır. İşte, o gün mesele başlar. Bu "davetsiz misafir"e ne yapılacaktır.

Tabii, onun bu ilticasından yararlanılarak, bugün aynen İsveç'in Süryanileri, komünistleri, ayrılıkçıları aleyhimize kullandığı gibi, Karl'ı Avrupa dengesinde lehimize istismar etmek mümkün...

Ya da, Rus Çarı'nın ricasına uyarak, Karl'ı Pedro'ya teslim etmek de mümkün... Osmanlı alicenaptır ya! Avrupalı anlamaz zinhar, ama "alp-eren" ruhludur ya... Osmanlı her iki yola da tevessül etmez.

Ne Rus'a karşı İsveç'le ittifaka, ne de Karl'ı Pedro'ya teslim etmeye tenezzül eder. Divan-ı hümayun toplanır. Rus istekleri reddedilir. Bir süre sonra Osmanlı, sadrazamlığa getirilen Baltacı Mehmed Paşa komutasında meşhur Prut Seferi'ne çıkar.

Baltacı, "küstahane taleblerinde ısrar eden Moskof Çarı'na haddini bildirmek için harb ilanı"na karar vermiştir.

Seferde, İsveç, devrin Padişahı III. Ahmed'e bir ariza göndererek, Osmanlı safına asker göndermek ister.

"Zafer için Müslüman'dan gayrısının himmeti şer'an makbul değildir" denilerek reddedilir.

21 Temmuz 1711, Osmanlı tarihine Prut Zaferi olarak geçer. Osmanlı-Türk ordusu, Pedro'yu imhanın arefesine getirir.

İşte, bu kavşakta, hepinizin bildiği gibi, Pedro, daha sonra I. Katerina adı ile Rus Çariçesi olacak Alman asıllı Martha'yı, "sulh şartlarını" görüşmek üzere bir heyetle Baltacı'ya gönderir ve antlaşma yapılır. Bilinen, yeni oluşumdan Karl'ın canını kurtardığıdır. Baltacı, Demirbaş'ın sağ-sağlim ülkesine dönmesi tavizini Rus'tan kopartır.

Demirbaş Şarl, bu anlaşmaya rağmen, ülkesine dönmek istemez. Rus'a itimadı yoktur. Padişah ise, doğrusu, Demirbaş'ı bir an evvel yola koymak arzusundadır. Adamın maaşını keserler. Ancak, Valide Sultan Gülnuş Hanım, bunu duyunca, "Südümü helal etmem. Bu Al-i Osman necabetine sığmaz" diyerek, Demirbaş'ın aylığını yeniden bağlatır.

Garip Şarl, ülkesine dönemeden Danimarka'da bir çatışmadı savaşırken öldürülür.Bu kısa hikaye bile Osmanlı'nın bazı olaylara nasıl baktığını anlatıveriyor.

Malum Konu

Merhum Menderes ile Sayın Demirel'in başbakan ve Sayın Özal'ın cumhurbaşkanı olarak cuma namazına gitmeleri, bu memlekette bazılarına göre "mesele"dir!..

Vatandaşlarının yüzde doksan dokuz virgül dokuzu Müslüman olan bir ülkede hükümet ve devlet başkanlarının bir fert olarak camiye girmeleri "mesele"dir.

Onların bu davranışı sade birer "mümin" veya sine-i milletten bir şahıs olarak asıl "laik"liğe uygundur.Onlar, camiye girdiklerinde "imamet"e soyunmuyorlar ki!

İngiltere'de "din ve devlet" işlerinin kesiştiğini söyleyebilir misiniz? Hayır.

İngiltere'deki demokrasiye göre II. Elizabeth, Büyük Britanya'nın kraliçesi olarak, devletin başkanı olarak, bu adadaki çeşitli dinler, kiliseler ve mezhepler arasında Anglikan'ların dini temsilcisidir.Din ve devlet ilişkileri tartışılagelmiştir.

Biz, polemiğe girmiyoruz. Haddimizi bilerek "Bilinmeyen Tarihimizz" bazı anekdotlar sunacağız.

Çünkü, polemikler bitmez. Tarihçilerimiz hala Osmanlı devleti, bir İslam devleti miydi, yoksa "örfi" hukukun hakim olduğu bir teşkilata mı sahipti, tartışmasını yapıyorlar.

Bu konuda elbette bizim de fikrimiz, kanaatimiz vardır. Ancak, şu sütunun hacmi bu tartışmanın bütün boyutlarını kucaklamaya yetmez, inancındayım.

Osmanlı'ya bir örnekle bakalım:

Fatih... Anadolu Türklüğü'nü birleştiren, "Fethi-Mübin"i tarihimize katan, Doğu Roma'nın varisi bir hükümdar...

Tam bir iman adamı...Bir gazeline bakınız:

"İmtisa-i cihad-ı fillah oluptur niyyetim
Din-i İslam'ın mücerret gayretidir gayretim"

Trabzon Rum İmparotorluğunu Anadolu birliğine katmaya

giderken Doğu Karadeniz dağlarında ordunun ve kendisinin çektiği eziyete hayret eden, Uzun Hasan'ın elçi olarak yanına gönderdiği Sara Hatun'un "Hey oğul, bir Trabzon için bunca zahmet nedendir?" demesi üzerine "Ana ana ... Gazamız Kıt'a fethi değildir. Bu zahmet din yolundadır. Zira bizim elimizde İslamiyetin kılıcı vardır. Eğer bu zahmeti ihtiyar etmezsek, bize gazi demek yalan olur." şeklindeki cevabı, bu büyük Türk hakanının kendisini, yeryüzüne İslamiyetin hak ve adalet prensiplerini yaymaya memur gördüğüne işarettir.

Fatih kuvvetli bir tasavvuf terbiyesi almıştı. Dünyanın en adil hükümdarlarından biri olmuş; insan hak ve hürriyetlerine tarihte misli görülmemiş derecede saygı göstermişti. Hakimiyeti altına giren milletlere tam bir din, dil ve vicdan hürriyeti vermiş, onları adetlerinde, kıyafetlerinde, geleneklerinde hür bırakmıştır. Tasavvuf terbiye ve inanışı onda o kadar kuvvetliydi ki, genç hükümdar, hocası ve büyük gönül adamı Akşemseddin'i bir gece çadırına davet etmiş dervişliğe kabulü için yalvarmıştı.

Akşemseddin, bir hükümdar olarak büyük işler görmeye kudretli ve bu yolda vazifeli bildiği genç talebesinden yalnız bu himmeti esirgemiş ve ona "Siz, sizi sair halk gibi zannetmeyesüz. İslah-ı memleketten gayri nesneye iştigal göstermeyesüz." gibi cümlelerle yolladığı meşhur mektubu hatırlatan bir ifadeyle: "Siz bir derviş değil, din yolunda savaşan bir devlet adamısınız. Memleketinizin ve insanlığın selameti için bir devlet adamı gibi harekete mecbursunuz." demişti.

Muhteşem Süleyman'a dönelim:

Kanuni vasiyette bulunur:

-Şu çekmecemi benimle beraber defnedin.

Ölümüyle bir tartışma başlar. Ölünün eşyasını kabre gömmek İslamiyetde yoktur, derken çekmece yere düşer, açılarak içinden kağıtlar dökülür.Bunlar Şeyhülislam Ebussuut Efendi'nin fetvalarıdır.Padişah'ın vasiyetten muradı, mahşerde sorulduğu vakit her işi İslamiyetin adaletine uygun yaptım diyebilmektir.

Fetvalarını gören Ebussuut Efendi'nin gözleri dolar:

-"Ah, koca Süleyman... Sen kendini kurtarmışsın... İş bize kalmış!".

Sevgili Özi

Deniz tarihi benim zevkle ilgilendiğim konulardandır.

Bugün de tesadüf, 1553'te Turgut Reis'in Korsika'yı fethettiği gündür.

Oturup, onu yazmak isterdim.

"Korsika nire?" bilir misiniz?

Şu ünlü Napolyon'un memleketi olan minicik ada Akdeniz'in ortasındadır.

Düşününüz, bir yaman Türk levendi Korsika'yı alıyor. Hem de Haçlı Donanması'nın kol gezdiği bir zamanda, sularda...

O insanları tanımak, Turgut Reis gibileri bilmek lazımdır.

Dostlarını yaya bıkakmayan, besledikleri dava uğruna ölmesini bilen insanlardı onlar.

Bu "güzel insanlar" yazılmaz mı?

Yazılır da, aklım Meclis'teki bir konuşmaya takıldı. Bir milletvekili çıkıp, seçim olursa, bir sene önümüzdeki maaşları da verin, demiş.

Gerekirse kanun çıkarılsın! Anayasa değiştirilsin! Ama, seçilemezse, bir senelik aylıklar garantilensin. Neme lazım!..

Konunun o kadar çok çok yazılacak tarafı var ki, neresinden tutacaksın. Yalnız kesin olan: Milletvekilinin şu çıkışı kayda şayan olması açısından insana herşeyi unutturuyor.

İleriye yönelik bir yıllık maaş alacak!

Biz daha geçmişe ait ek ders ücretlerini -aylardır- üniversiteden tahsil edemedik!

Pekii, niye bu para isteniyor? Seçilemeyeceğini bildiği için!..

Yani, bu zat (ve onun gibileri, eğer varsa) milletin artık onları seçmeyeceğini biliyorlar.

Ne onları, ne de partilerini!..

Demek ki, bu milletin sevgi ve iltifatına artık mazhar olamayacaklar.Bu "zül" bence insana yeter "leke"dir.

Bir de bunun üstüne... Neyse, zaten bu çıkış iltifat görmemiş, kimsi teklifi kabullenmemiş, üzerinde durma diyeceksiniz. Ama, insan yapamıyor. Çünkü, meselenin bir başka, belki adamı haklı çıkartan bir boyutu da var.

Birisini düşünün. İçimizden birini. Dost meclislerinde siyasete verip veriştirirken, "Arkadaşlar, ben bu meseleye sahip çıkıyorum. Aranızdan çıkıp, vatan-millet uğruna Ankara'ya gidip, hizmet vereceğim!" diyor.

Hemen sırt sıvazlamalar. Sonra?

O davalarımızı dile getirirken sahip çıkabiliyor muyuz? Memlekette bıraktığı ailesinin hatırını soruyor muyuz?

Ya yürekli çıkış yaptı. Dayanamadı. İstifayı bastı. Onu tekrar bağrımıza basıyor muyuz?

Üniversitede ise görevine iade edebiliyor, aç ise bir tas çorbayı ailesine gönderebiliyor muyuz?Örnek olması açısından söylüyorum. Kaç kişi Sn. Hasan Celal Güzel'in yanında şimdi?

Herhalde yapayalnız bir adamdır.

"Geçmiş olsun" bile dedik mi!

Milletin de, bir yerde, seçtiklerine ya da vekillerine ahde vefası yok.Yumurta mı, tavuk mu misali, bu halin menşei nerededir; bulamıyorum.

Biz mi kusurluyuz, vekillerimiz mi?Çünkü, önümde gazete.

Yedi Mehmetçik esir. "Ne zaman kurtarılacaklar?" diye kalbim inliyor.

Öte yandan, milletinvekili "maaş" soruyor.Aklıma Yahya Paşa düşüyor. XVIII. yüzyıl:

Ruslar Özi Kalesi'ni kuşatmış

Yahya Paşa, burada öleceğiz ama tarihe şanlı bir savunma yaptılar, dedirteceğiz, diyor. Kaleden ayrılırken Paşa; "Sevgili Özi, benim şanlı kalem. Seni yad ellerde bırakmayacağım" diyormuş.

Yani, "Sevgili Mehmedim, seni yad ellerde bırakmayacağım" diyen bir milletvekilimiz olsa, biz millet olarak onu da mı yalnız bırakırız, kendime soruyorum.

Fücceten

1580 yılında bugün Lala Mustafa Paşa vefat etmiş.

Büyük asker ve devlet adamıymış.

Kanuni Sultan Süleyman, II. Selim ve III. Murad devirlerinde mühim rolü olmuştur.

Kıbrıs'ın fethindeki hizmeti malumdur.

"Zeki, müdebbir ve tecrübeli" olarak anılırmış.

Yalnız bir kusuru varmış, bu paşanın, makam düşkünlüğü.

1580, 28 Nisan'ında Vezir-i azam Ahmed Paşa ölür. Sıra onundur.

Ancak, Üçüncü Vezir Koca Sinan Paşa Şark serdarı olarak, muhalifinin sedaretinin moral olarak kendisini yıkacağını ve böylece zaferlerini suya düşürebileceğini Saray'a yazar.

Padişah ne yapsın:

Sedaret makamını ilga eder ve yerine ikinci vezir Lala Musatafa Paşa'yı "Vekil-i saltanat" ünvanıyla vezarat-i uzma kaymakamlığına getirir.

Mührü hümayun kimseye verilmemiştir.

Halk zamanın tarihçilerine göre;

-Mühürsüz arza amel olunmaz Padişahım!

Diyerek, nice arzıhaller sunduklarında Şehriyar-ı Ali-tebar Hazretleri mukayyet olmayıp:

-Lazım değül mühür verilmek, şimdengerü kimseye mühür virilmez, cümlet-ül mülk vekil-i saltanatumdur. Her kim itaat ve inkıyad itmezse kapusu önünde salb idesün!

Deyü mufassal Hatt-ı Hümayun çıkub bu minval üzre nice eyyam vezir Mustafa Paşa Hazretleri ile umur-i divaniyye görüldü.

Üç ay sonra Sultan III. Murad, paşaya şöyle der:

-Hakikat Vezir-i azam sensün! Ancak sefere rağbet için Mühr-ü Şerif Sinan Paşa'ya gönderülmüşdür!

III. Murad'ın mavi boncuk hikayesini hatırlatan bu hareketine

göre, Vezaret-i uzma makamı adeta ikiye bölünmüş, salahiyeti ikinci vezire, mührü üçüncü vezire verilmiş gibidir!

Usta tarihçi Danişmed'in yorumu:

"Hayatının en büyük gayesi "Mühr-ü Hümayun" taşımak olan Lala Paşa ikinci vezirliğe kadar çıktığı ve usulen sırası bile geldiği halde mahrum bırakılıp Mührün yıllardan beri üçüncü vezir Koca Sinan Paşa'ya gönderilmesinden o kadar müteessir olmuştur ki, bir rivayete göre, hemen o gün türbe-i Hazret-i Halid'e gitmiş ve bir ah-ı cengah çekerek alam-ı dünyadan halasını niyaz etmiş ve konağına avdetini müteakip füc'ceten terk-i dağdağa-i alem kılmıştır."

Fücceten ölüm, hatırlayabildiğim kadar tarihimizde bir kere daha vardır.

I. Abdülhamid Han'ın ölümü...İmparatorluğun zor yılları. Ruslar, Osmanlı'yı yıpratıyorlar.Devlet müdafaada...

Potemkin'in 80 bin kişilik ordusuna karşı şiddetli bir müdafaa yapılmış, huruç hareketleri düşmanı çok yıpratmış ve bir taraftan da Kaptan-ı Derya Cezayirli Hasan Paşa kaleye denizden yardım için donanmayla gelmişse de, Kaptan Paşa'nın İstanbul'dan istemiş olduğu hafif gemiler fırtına yüzünden yetişememiş olduğu için, Özi suyunun içine çekilen hafif Rus filosuna karşı ağır Türk gemilerinin hareketi sığlıktan dolayı müşkilata uğramış ve nihayet karaya oturan üç gemiyi kurtarmaya çalışan Osmanlı Donanması düşmanın şiddetli bir hücumuna uğrayarak 15 gemiyle bir çok asker zayiatına uğramıştır.

İşte bu deniz felaketi Özü'nün sukutuna sebep gösterilir, şiddetli bir hücumla kaleye giren Ruslar şehri yağma etmekle kalmayıp, ahaliden 25 bin kişiyi kılıçtan geçirdikleri için Garp menbalarında bile vahşetle itham edilmişlerdir.

İşte cephelerden gelen kara haberlerden dolayı bir müddettir rahatsız olan Sultan Abdülhamid'e Özü felaketi arzedildiği zaman nüzul isabet etmiş ve bu büyük teessür içinde bir gece sabaha karşı ruhunu teslim etmiştir.

Bir "dedektör" olsa da bugünkü politikacılarımızın hassasiyetini ölçsek.Bazıları"makam" için mi, "vatan" için mi daha fazla kımıldıyor?Öğrensek!..

Tarihimizde

Bugün tarihimizden seslenelim.

Ortaokulu okuyan her Türk çocuğu "Zitvatorok"u bilir.

Bir andlaşmadır. On yedi maddedir. Orta Avrupa ile imzalanmıştır.

Andlaşmanın en önemli hususiyeti Kanuni Sultan Süleyman'ın Avrupa'ya resmen kabul ettirmiş olduğu Türk üstünlüğüne son verip Türkiye ile Avrupa devletleri arasında hukuki bir eşitliğe yol açmış olmasında gösterilir.

O güne kadar padişah Avrupa krallarını "dengi" kabul etmemekte, andlaşmaları sadrazamına imzalatmaktadır.

11 Kasım 1606'daki Zitvatorok, işte bu sebeple eşitlik esasını getirmektedir. Dönüm noktasıdır.

Yine bir 11 Kasım (1914) Türkiye'nin Birinci Dünya Savaşı'na girmesine sahne olmuştur.

I. Dünya Şavaşı'nın ani sebebini 28 Haziran 1914'te Avusturya Macaristan veliahdı Arşidük François Ferdinand'ın Saray Bosna'da bir Sırplı tarafından öldürülmesi teşkil eder.

Bu hadise karşısında Avusturya'nın Sırbistan'a savaş ilan etmesi ve Rusya'nın Sırbistan'ın ve Almanya'nın da Avusturya' nın arkasında yer alması Avrupa'yı bir hafta içinde dünya çapında bir savaşa sürükledi.

Bu gelişmelerin başlangıcını Osmanlı devletinin Balkan savaşlarında yenilgiye uğraması, imparatorluğun milletler arası politikada zayıflığı teşkil eder.

Balkan Savaşları sonucunda Sırbistan'ın genişleyip kuvvetlenmesi, Avusturya için korkutucu olmuştur. Ayrıca Rusya'nın Boğazlar üzerindeki iştahı artmıştır. Bu durum Rusya ile Sırbistan'ı birbirine yaklaştırdığı gibi, Almanya ile Avusturya'yı karşısında dikilmeye sevketmiştir.

Osmanlı Devleti Balkan savaşlarındaki yenilginin tesiri ile

ordu ve donanmasının ıslahına girişirken, bir yanda da iki bloka ayrılan Avrupa'da kendisini siyasi yalnızlıktan kurtarmak için bir takım ittifak girişimlerinde bulundu.

Donanmasının ıslahı İngiliz Amiral Limpus'a, jandarmanın düzenlenmesi İtalyan subaylarına, maliye ve gümrüklerin düzeltilmesi Fransız uzmanlara verildi.

Osmanlı Devleti ilk ittifak teşebbüsünü, eşik dostu saydığı İngiltere nezdinde yapmıştı. İngiltere bu teklifi reddetti. İkinci ittifak teşebbüsü Bulgaristan'dan geldi. Bu da sonuçsuz kaldı. Üçüncü ittifak teşebbüsü Fransa nezdinde oldu. Fransa, Rusya razı olmadıkça ittifak yapamayacağını bildirdi.

Osmanlı Devletinin ittifak devletleri blokuna alınmaması onu ister istemez Almanya'nın kucağına atmıştır. Alman ittifakına kabine içinde başta Sadrazam Sait Halim Paşa olmak üzere, Harbiye Nazırı Enver Paşa, Dahiliye Nazırı Talat Bey'le Meclis Reisi Halil Bey taraftar idi.

Üçlü ittifaka katılma teklifi ilk önce Avusturya'dan geldi. Bunun üzerine Osmanlı Devleti, 22 Temmuz'da Almanya'ya başvurdu. 2 Ağustos'ta Türk-Alman ittifakı imzalandı. Almanya ile yapılan gizli görüşmelerden kabinenin diğer üyeleri haberdar edilmedi. İttifak imzalandıktan sonra kendilerine haber verildi.

4 Ağustos'da dünya savaşı patlak verdiği zaman Osmanlı Devleti bu şekilde kesin yerini belirlemiş durumda idi.

Bu ittifaktan haberdar olmayan itilaf devletleri, Osmanlı Devletinin tarafsızlığını sağlamak için çaba harcadılar. Osmanlı Devleti de ittifak imzaladığı halde harbin başında tarafsızlığını ilan etmişti. Osmanlı Devlitinin tarafsız kalmak karşılığında istediği tavizler İngiltere tarafından verilmedi ve adeta Türkiye Almanya safında savaşa girmesi için zorlandı. Nihayet 10 Ağustos'ta iki Alman gemisinin Çanakkale'ye sığınması, Osmanlı Devletinin tarafsız devlet olarak bunları enterne etmemesi, yani silahlarını sökerek personelini tutuklamaması, bilakis Almanya'nın baskısı ile bunları satın almış göstermesi, Osmanlı devletini harbe biraz daha yaklaştırdı.

Gemilere Türk bayrağı çekilerek, personeline fes giydirildi. Goben'e Yavuz, Breslau'u Midilli adları verildi. Osmanlı donanmasına katılan gemiler Alman amiralinin komutasına

verildi. Almanya İstanbul'daki askeri yardım heyeti vasıtasıyla, Osmanlı Devletinin harbe girmesi yolundaki baskılarını arttırdı.

Harbiye Nazırı Enver Paşa başta olmak üzere, kabine üyelerinden bazıları Almanya safında savaşa girmekte yarar görüyorlardı. Enver Paşa'nın emriyle Alman Amirali Souchon 29-30 Ekim'de Osmanlı donanmasını alarak Karadeniz'e açıldı. Odesa ve Sivastopol gibi Rus limanlarını bombaladı.

Bu olay üzerine İlgiltere, Fransa ve Rusya, Osmanlı Devletine harp ilan ettiler. Osmanlı Devleti I. Dünya Savaşı'na böylece girmiş ve imparatorluğun sonu tamamlanmış oluyordu.

Yönetilenler

Prusya'da 1848 inkılabı neticesi Lantag (Millet Meclici)nin istediği Anayasa ıslahatını kabul eden Kral Frederich Wilhelm'den mümessiller son olarak şu hakkı istediler: Seçimlere devlete vergi veren ve vermiyen bütün halkın iştirâkı... Filozof Kral, uzun uzun düşündü:

-Peki, dedi. Diyelim ki, sizlerin dediği oldu. Fakat devletine vergi verecek bir faaliyeti olmayan insanın devletin gidişi üzerinde fikir sahibi olması mümkün mü?Muhatabları sustular.

Kral ilave etti:

-İsterseniz şöyle yapalım: Evvela, milletin bütün ferdleri, devlete vergi ödeyebilecek bir sanat ve iş sahibi olsunlar. İstihsal hayatının bir sahasında kazanan insanlar haline gelsinler. Önce elbirliği ile bunu temin edelim, sonra onlara seçmek ve seçilmek hakkı tanıyalım. Yoksa emin olunuz efendiler, kazanmıyan ve milli istihsal kadrosunda yeri olmıyan tufeyli adamın çeşitli sebep ve yollarla sömürülmeye mahkum olan reyi, ne nazari hürriyetlerden birisini temin eder, ne de saadet getirir. Bu yol, birçok taçsız kralların doğmasına sebep olmaktan başka işe yaramaz. Seçenler, kendilerini temsil edeceklere vazifelerini anlatacak seviyede olmazlarsa onların zamanlarına, bizim de ümidlerimize yazık olur.

Ya Türkiye'de? Maziinde veya halinde?

Bir anekdot da bizden aktarayım:

Üçüncü Selim'in büyük arzularından birisi de, memleket içine seyahatti.

Padişahlığının ilk anlarında arzusunu Sadrazam Koca Yusuf Paşa'ya söylemiş, o da, Yeniçerilerin kuşkalanma ihtimalini ileri sürmüş, genç hükümdar da arzusunu, Nizam-ı Cedid'in kuruluşuna bırakmıştı. Kader ne yazık ki elvermedi. Selim bu yolda şehit edildi.

İkinci Mahmud'la başlayan memleket içi seyahate, Abdülmecid devam etti ve 25 Haziran 1844 Salı günü, o tarihte yirmi üç yaşında olan genç padişah Eser-i Cedit vapuruyla İzmit, Mudanya, Bursa, Gelibolu, Çanakkale ve Midilli'yi ziyaret ettii. Boğaz kalelerini müdafaa durumunu, asker ve mühimmat durumunu inceledi. Halkın şikayetlerini dinledi. O tarihte sayısı yirmiyi bulan çuha tezgahları ve fabrikalarıyla yakından ilgilendi, bunlardan alınan vergileri kaldırttı.

Padişah ikinci seyahatini 29 Nisan 1846'da kara yoluyla Varna'ya yaptı. On yedi gün süren bu yolculuğun dönüşü deniz yoluyla oldu, ve Cezayir-i Bahr-i Sefid (Akdeniz Adaları)nı tetkik etti.

Dönüşünde, Tanzimat ve ıslahat mevzuunda gördüğü kusurları bir hatt-ı hümayunla alakadarlara bildirdi. Halkın dertlerini gerçekten realist bir gözle görebilen Padişah, bu iki yolculuğunu Takvim-i Vakayi matbaasında basılan bir risalede topladı.

Doktor Spitzer'in, bizzat Abdülmecid tarafından yazıldığını kaydettiği bu notlarda şöyle bir cümle vardır:

"Halk, ismini bilmese de, hak ve adaleti temsil eden idareye hayrandır ve bu idarenin hasretzedesidir."

Demokrasi, yönetenlerin olduğu kadar yönetilenlerin de mesuliyetinin bulunduğu bir rejimdir.

Bilmem şu misâllerle ne demek istediğim hakkında bazı"işaretler" verebildim mi?

Halkımız, siyasî hayatta hasret kalacağı medenî ilişkilere kavuşmaktatır. İki rakip partinin koalisyon nezaketi, devir teslimde karşılıklı zerâfet!.. Bunlar güzel şeyler. Bunu sağlayan millettir.

Ümid ediyoruz ki, millet, aynı millet yeni "tufeyliler, taçsız kralların" da oluşmasına engel olacak seviyededir.

Hem medenî, hem olgun bir halkla demokrasilerde neler yapılmaz ki!..

Yetmişiki veya Şemşir-i Celâdet

Bu yazıma hangi başlığı koyacağımı bilemedim, aziz dostlar.

İlkin “72” dedim.Sonra, “Şemşîr-i celâdet” daha uygun düşer diye tasarladım.

Bakalım, okuyunca siz hangisini yeğleyeceksiniz, görürüz.

Efendim, öncelikle 72’den başlayalım.

Geçenlerde size bahsettiğim ve Japonya’nın ilk sırayı aldığı araştırmaya göre ülke olarak, dünya klasmanında 72’nciyiz.

Türkiye’nin sürekli geliştiğini, çünkü fert başına düşen gelirin hızla arttığını söyleyen politikacıları adeta yalanlayan önemli bir çalışma yayınlandı. Gelişmenin sadece zenginleşme ile özdeşleştirilemeyeceği, meydana gelen zenginliğin sosyal amaçlara yönelik olarak kullanılmaması durumunda ülkelerin gelişmiş sayılamayacağı Birleşmiş Milletler’in geçtiğimiz hafta yayınlanan “İnsan Gelişme Raporu-1990” raporu ile doğrulandı.

Birleşmiş Milletler’in geçen hafta yayınlanan yeni çalışmasında sadece ekonomik zenginliğine bakılmış olsaydı ülkelerin gelişmişlik durumlarına göre sıralandıkları tabloda daha üst sıralarda yer alması gereken Türkiye, eğitim eksikliği, ortalama ömrün daha kısa olması gibi bazı sosyal kriterlerde iyi performans gösteremediği için 130 ülke arasında 72’nci sırada yer aldı.

Gel de kabullen.Siz bu rakama razı mısınız?

Aynı anketi Babür zamanında Hindistan’da, Kanuni zamanında Osmanlı’da Kültigin idaresindeki Türkistan’da - isterseniz listeyi uzatabilirsiniz- yapılsaydı, Türkiye “birinci” sıraya otururdu.

İşte, bizim milliyetçiler olarak maziyi hatırlatmamız palaperestlikten değil, Türkiye’nin, bizim insanımızın geçmişindeki gibi bugün de daha iyi bir refah ve medeniyet konumunda olmasını özlediğimizdendir.

Bugünü tenkidimiz “72” liği içimize sindiremeyişimizdendir.

Evet, bugün Türkiye'de öyle şeyler oluyor ki, insanın ne aklı alıyor ne kalbi... Bir de üstüne üstlük bu "72" lik!...

-Yetmiş iki! Hiç aklımdan çıkmıyor ki!

Lâyik olmadığımız bir sırada biz oturamayız, çakılamayız kabullenemeyiz.

-Aman sen de, Türkiye'yi sen mi düzelteceksin?

-Düzeltecek hâli mi kalmış?

Diyenlere karşı dilimin ucunda beliriveren bir nakarat:

"Şemşîr-i celâdetin önünde Kaf dağı yıkılır!"

Şemşîr-i celâdet, malumunuz "yiğitlik kılıcı" demek.

Bu söz, iman ve ısrarını arttırsın diye Uyvar kuşatması sırasında Budin muhafızı Hüseyin Paşa tarafından genç Sadrazam Köprülü Fazıl Ahmet Paşa'ya söylenmiş. Köprülüzade, genç serdarı ekrem.Padişah, "Avusturya'ya haddini bildiresin, Uyvar'ı alasın!" demiş.

Demiş ama; Osmanlı küheylanı yorgun, düşman ise kavi...

Üstelik, Köprülüzade'yi devirmek için Saray'da fırsat bekleyenler var. Fazıl Ahmet Paşa, Uyvar'a yüklenir yüklenmesine ama sonuç bir türlü alınamaz.

Bazıları, ricat edilsin, asker boşuna kırılmasın diye sözde nasihatte bulunurlar.

Bir tek Hüseyin Paşa varır huzura ve Köprülüzade'ye:

-Metin olunuz. Şemşîr-i celâdetin önünde Kaf dağı yıkılır!

Der. Ertesi gün, Köprülüzade at üzerinde, askerinin önünde düşmana doğru atılır. Koca sadrazam kılıcını çekmiştir.

Ve dilinin ucunda bir nakarat:

-Şemşîr-i celâdetin önünde Kaf dağı yıkılır!

Uyvar gene düşmez.Köprülü yine at sırtındadır, elinde kılıç, dilinde nakarat, ertesi gün, onun ertesi gün...

Bir gün gelir Uyvar düşer!

Şemşîr-i celâdetin önünde Kaf dağı, demek ki, yıkılırmış,

Niye biz 72'liği yıkamayalım?

Şimdi söyleyin, aziz okurlarım, bu yazıya 72'yi mi başlık olarak atalım, yoksa "Şemşîr-i celâdeti" mi?

Karar sizin!

Deveye Bindikten Sonra

Feyzullah Efendi, Sultan Mustafa II.'nin şehzadeliği sırasında hocası idi. Sultan Mustafa tahta geçtiği zaman, derhal hocasını hatırladı ve Erzurum'dan getirti.

-Hocamdır, üzerimde talim hakkı vardır. Zaten alimler arasında emsali azdır. Din ve devlet işlerine nezaret edecek, dünya ve ahiretimi koruyacak böyle birine ihtiyacım vardır.

Diyerek nazır yaptı ve onu fazla inandığı için de bir dediğini iki etmedi. Naima diyor ki:

-Ama onun meşrebi, eski ulema mesleğine uygun değildi. Tabiatında bâlâpervazlık vardı. Dünya nimetlerine düşkündü. Evlat ve etbaı da pek çoktu. Padişahın bir dediğini iki etmemesini suistimal etti, evlat ve mensuplarını en yüksek yerlere kayırdı, başkalarının haklarına ve ehliyetlerine ehemmiyet vermiyordu. Öyle zannediyordu ki, evlatlarının, bir sürü mensuplarının haşmet ve kuvvetleri sayesinde, ölünceye kadar makamını, rakipsiz olarak muhafaza edebilecekti.

Feyzullah Efendi, dokuz sene, haşmet ve debdebesini yürütebildi ama, bir gün, yalnız kellesini kıyamcılara kaptırmakla kalmadı, velinemetinin tahttan indirilmesine, evlat ve mensuplarının perişan olmalarına sebep oldu.

Naima, o keskin zekası ve doğru görüşü ile böyle bir neticenin hazırlanmakta olduğunu sezmiş olacak ki, bir gün, bir karşılaşma fırsatında, ona gidişinin fenalığını şöyle anlatmış:

"-Feyzullah Efendi'nin sağlığında, sevdiği alimlerden biri ile birlikte, bir mecliste buluştuk. İşi gücü kendisini methetmek oldu. padişahın kendisine gösterdiği saygıyı, her dediğini yaptığını, Sadrazam Hüseyin Paşa'yı her ziyarete gidişinde, bir mahalle kadar sokağın süpürülüp sulandığını, Sadrazamın kendisini, merdivenin alt basamağında karşıladığını ve geçirdiğini, mevlûd merasiminde mihrabda oturttuğunu, kendisinin istemediği

şeylerin yapılmasına imkan bulunmadığını anlattı.

Dayanamayıp dedim ki:

-Öyle zannediyorum ki, Efendi Hazretleri kendilerini dünyanın en akıllısı sayıyorlar ve fazla şöhret belasından korkmadan halkın gözünün ve gönlünün kavrayamıyacağı debdebe ve saltanata sapıyorlar!

-Büyük alimlere hürmet vacib değil midir? Eslâfda ulemaya türlü türlü tazimlerde bulunulmuştur. Zamanın Halifesi Ebû Yusuf'a az mı saygı gösterdi? Sultan Murad gibi gazi bir padişah Yahya Efendi'nin ellerini öpmediler mi? Tarihçiyim diyorsun amma bunların manasını bilmiyorsun?

Diye mugalataya başlayınca, hiç çekinmeden cevabı yapıştırdım!

-Ebû Yusuf'a adalet ve iffetle mevsuf kibâr-ı müçtehidine karşı Halifelerin gösterdikleri saygı meşhurdur. Ulemây-ı amiline ta'zime de söz yoktu ama, yeterinden ziyade dünya malına göz diken ve serveti hırs ile şöhret bulan alimin ilmine "faidesiz ilim" buyurulduğunu kitaplarda görmediniz mi? Eskiden beri her devlette halk arasındaki fitne ve kavgalar, ekseriya, mevki, devlet, mal ve nimet yüzünden doğan kıskançlık ve düşmanlıktan ileri gelmedi mi?

Naima, Peygamberimizi ve Hulefâ-i Râşidini misal getirdikten sonra devam ediyor:

-"Mal ve makam herkesin sevdiği şey olduğu için debdebe ve tantananın göze battığı meydandadır. Halk, baştakilerin mal ve makam hırsına bakarlar. Onlarda bu hali gördüler mi ne kadar fazilet sahibi olsalar ve hatta keramet gösterseler artık onlara zerre kadar inanmazlar, sözlerini de tutmazlar. Öyle akılsız eşekler de vardır ki, dünyaya rağbetini hissettirmedi mi, halk onu göklere çıkarır. Halk, helâl malın diyanete ve vazifeye halel getirmeyeceğini düşünmez bile. Hal böyle olunca Efendi Hazretleri, siz de, gösteriş ve debdebeden ve fazla şöhret delisi olmaktan sakınsanız, herhalde, hakkınızda hayırlı olur."

Naima biraz daha hareket hattının doğru olmadığını söyledikten sonra:

-Sustuk.

Diyor.

-Muhatabımız çok düşündükten sonra; bana hak verdi. Ve:

-Sözünüz yerindedir ama, nice edelim. Deveye bindikten sonra çalı ardında gizlenilmez.

Dedi. Sizde o devedekilerin caddelerde nasıl çoğaldığını görüyorsunuz değil mi, değerli okurlarım.

Makamlar ve İnsanlar

Herkesin gönlünde bir aslan yatar!

Deyimini doğrularcasına Türkiye'de makamlara rağbet çok.

Şeflikten, müdürlüğe... Özel sektörde, kamuda... Ve de siyasi hayatta!Burada önemli olan, bence,

-Canım, şimdiki fuzuli işgâlcisinin yanında ben bu işi haydi haydi yaparım! Demektense,

-Tarih önünde bu mevkinin hakkını verebilir miyim?Diye kişinin kendi yeteneklerini dürüstçe sorgulayabilmesidir.

Kanaatimi kısaca da olsa size arzettikten sonra aziz okuyucularım, bugün size biraz Kanuni Sultan Süleyman Han'dan bahsetmek istiyorum.

Size bu sütunda Türk'ün nezdinde "adalet"in ne denli mühim yer tuttuğunu defalarca yazmıştım. İşte, "Kanuni" lakabı ile Sultan Süleyman'ı "muhteşem"leştiren böyle hassasiyete sahip bir millet tarafından yasa koyuculuğuyla taçlanmasıdır.

Efendim, Gazi Bâli Bey, bilirsiniz beyler beyi bir akıncıdır.

Hani Yahya Kemal'in "Bin atlı akınlarda..." diye başlayan şiirinde Bâli Paşa efsaneleştirilmektedir, herhalde...

Bâli Bey, Mohaç Meydanı Muharebesi gibi Türk'ün en şanlı zaferini tarihimize hediye eden müthiş bir komutandır.

Yetenekleri arasında dürüstlük, nezaket gibi kişiyi "Osmanlı" yapan özellikleri artık burada anmıyorum.

Gazi Bâli Bey, bunların yanısıra, Padişah'ın akrabısıdır. Kanuni Sultan Süleyman Han'ın öz be öz halasının oğludur. Yani, II. Sultan Beyazıd'ın kızının oğludur.

Bâli Bey, Sultan'la da aynı yaştadır.

İşte, Gazi Bâli Bey, dayısının oğlu olan padişaha bir mektup yazarak "vezirliği düşündüğünü " bildirir:

-Şimdiye kadar onsekiz kale fethettim. Düşmanla hangi muharebeye girdimse kazandım.

Aşağıda Kanuni Sultan Süleyman Han'ın cevabını vereyim.

"Ber-hüdar olasın. İki cihanda yüzün ak, ekmeğim sana helâl olsun, Sen bize bunca hizmeti ve iyiliği eyledin... Amma daha bir tuğ (üçüncü tuğ, yani vezaret tuğu) zamanı değildir. Askere riayet eyliyesin. İhtiyarlarını baba bilesin. Daha aşağılarını kardeş bilesin. Daha aşağılarını oğul bilesin. Oğullarına merhamet-ü şefkat eyliyesin. Kardeşlerine ikram eyliyesin. Babalarına ta'zim-ü tekrim eyliyesin. Asker-i İslâm'a bir Vech ile muzayaka (sıkıntı) çektirmeyesin ve ol diyarlarda (Almanya serhaddinde) mütemekkin olan ibad-Ullah (halk) fukarasını gözlüyesin, sadakaya muhtaç bulunanların Beytül-Mal'ı Müsliminden (devlet hazinesinden) kisvetlerin ve harçların ve zahiresin (giyecek, ihtiyaç ve yiyeceklerini) göresin. Fukara, Haak-ı Taâlâ'nın kuludur, Beytül-Mal-i Müslümün, ibad-ı Ullaah'ın hakkıdır. Benim hayr-ı duam ile... Hakk... uğurun açık eyliye ve kılıcın keskin eyleye ve... seni muzaffer eyliye...!"

Açıkçası cevap "red" dir.Vezirlik rütbesi Osmanlı'da öyle kolay kolay elde edilememektedir. Her şeyin bir haddi vardır.

O haddi, imparatorun hususi arzu ve istekleri bile geçememektedir.Bir örnek daha verelim. Yine Kanuni Sultan Süleyman Han devrinden:

Barbaros Hayrettin Paşa, Kanuni Sultan Süleyman Han'ın en yakın müşaviri, en sevdiği devlet adamı ve itibarı Sadrazamdan bile fazla olduğu halde kendisine vezirlik payesi verilmemeştir. Bütün değerlerine, vatanperverliğine, kazandığı zaferlere rağmen belerbeyi olarak ölmüştür. Piyâle Paşa için de aynı şey olmuştur. Nitekim, Piyâle Paşa, "Preveze" deniz zaferinden sonra, tarihimizin en büyük deniz zaferi olan "Cerbe" zaferini kazandığı zaman, ona vezirlik rütbesi verilmesi istenmiştir. Bunun için Divan, padişaha arzda bulunmuştur. Kanuni Sultan Süleyman Han, bu isteği reddederek, sebeplerini özetle şöyle sıralamıştır:

"Kaptan-ı derya Piyâle Paşa, iki yıl evvel beylerbeyi olmuştur. İki yıl sonra devletin en yüksek rütbesini alırsa, rütbelerde, bilhassa vezirlik rütbesinde tedenni baş gösterir, vezirliğin itibarı azalır."

-Tarihten bize ne? Geçmişe mazi derler!

Dendikten sonra!...

İktidar Hırsı

Makamperestlik, ister iktidara gelmek, ister iktidarda kalmak için olsun, kötü bir huy. Adeta bir illet. Bazılarımız, tarihteki bazı olaylardan nasıl ders alamıyorlar şaşıyorum.

Şu yaz mevsiminde Antalya da dahil olmak üzere Güney sahillerimiz ayrı bir güzeldir.

Son zamanlarda hayli de gelişmiş, diyorlar.

Ben, o yöremizi gezen yerli ve yabancı turistler, bu bölgede büyük bir medeniyet oluşturan Anadolu Selçukluları'nı tanırlar mı, bilirler mi diye düşünüyorum.

Hele, Sultan l. Alâeddin Keykubatı!

İktidar hırsının girmediği tertemiz bir yürek, iktidar hırsı ile yanıp, tutuşanların kurbanı olmuştur. Okunup, ibret alınması gerekir.

Alâeddin Bey, saltanatın kendisine teveccüh ettiğini hapsedildiği kalede öğrenir.

Yarabbim, bana taç verdiğin için sana şükrederim.

Dedikten sonra, hem ülkesini genişletecek, hem de imâr faaliyetlerinde bulunacaktır.

Onun döneminde bilim ve kültür alanında Türkiye, çağın örnek gösterilen ülkesidir.

Doğudan gelen Moğol istilası karşısında Harzemşahlarından Celâleddin'e bir mektup yazarak ortak düşmana karşı ittifak teklif eder.

Celaleddin Bey, bu teklife çok sevindiğini bildirir. O, bir adım daha atmış ve iki devleti birleştirme arzusunu açmıştır.

Munis bir sultan olan Alaeddin Keykubat Bey; iktidarı paylaşmaktan kaçınmaz.

-Alemin bir vücutta birleşmesini inkar edenlerin Allah'a yakınlığı yoktur.

Diye cevap gönderir.

Ancak, Celâleddin, Anadolu'ya girince, iktidar hırsı ile ortak tehdidi unutmuş, yörenin zenginliğini talan ettirip, Sultan Alâeddin'in Sarayı'na yürümek istemiştir.

Bu gelişme karşısında Selçuklu beyi çok üzülür.Erzincan civarında Harzemşah'ı karşılar.

"Yassıçimen" Savaşı'nı Selçuklu kazanır.Keykubat'ın ölümü pek hazindir.İktidar hırsının oğluna kadar sirayet edeceğini ve kişiyi nelere sürükleyeceğini tahmin edemez.

Öz oğlu Gıyaseddin Keyhüsrev, babasını zehirletir. İktidarperestlik, makam avcılığı sen nelere kadirsin!Keyhüsrev'in annesi tekfurun kızıdır, yani Rum'dur.

Oğuz töresine göre, baba ve ana soyu Türk olmayanlar "hakan" olamazlardı.

Mahperi Sultan Keyhüsrev'i saltanata getirebilmek için devlete nüfuz etmeye çalışan Sadettin Köpek'le anlaşır.

Babayı zehirletip, tahta kurulurlar.Keyhüsrev, 23 yaşındadır; tecrübesizdir.İktidar, Köpek'e yarar. Zalim olur, çıkar.

Önce Selçuklu beylerini, birer bahane ile ortadan kaldırır. Ancak, azıttıkça azıtır.

Gün olur, Keyhüsrev'in bile ona takatı kalmaz. Çünkü, Köpek'in Selçuklu'yu devirip yerine kendisinin iktidar olmak istediğini duymuştur. Karaca Bey'den imdat ister.

Neticede Köpek, onca hainlikten sonra idam ile tahtın civarından uzaklaştırılır.

Ne var ki, iktidar hırsı gözleri bir kere köretmeye görsün; Sadettin Köpek gibi makamperestlerle, aciz ve zayıf liderlik bir araya gelince; yıkılan devlet, perişan olan millettir.

Ülke ekonomik bunalımın içine düşer.İsyanlar başgösterir.

Ardından meydanı boş bulan moğollar, gelip "Kösedağ" da Selçuklu'yu hezimete uğratır, ülkeyi istila ederler.

İktidar hırsı, ikinci Keyhüsrev'e de yaramaz. Kudurarak ölür. Hem de genç yaşında. Makamperestliğin cezası bu dünyada dahi çekilmektedir... İktidar hırsı olmayan Sultan I. Alaeddin Keykubat zamanında ise Anadolu Selçukluları doruğa çıkmışlardır.

Türkler'de Adalet

Okuyucu, bizim "Adalet" konusu üzerinde ne kadar çok durduğumuzu bilir.

Ayıp değil ya, ben Türkiye'de gördüğümüz ve yaşadığımız çarpıklıkların, tarihimizde kavram ve uygulama olarak billurlaşan adaletin bugünkü toplumumuzda yerini almasıyla giderilebileceği inancındayım.

Adalet'i bir şov, vitrin olarak ele almadığınız, onun özüne inerek iliğine kadar benimsediğiniz takdirde; Türk toplumu yerine oturacaktır.

Ekonomide, siyasette, her alanda adalet!

Doyasıya adalet istiyorum.

Ve hemen XIII. yüzyılda Anadolu Selçuklular arasında yaşamış Ahmed Eflâki'nin Türklerin adaletine ilişkin önemli pasajları ihtiva eden "Menakibül Arifin" adlı eserine sığınıyorum.

O devirde kadı tayini zordur. Pervâre Muinü'ddin, Vezir Tacü'ddin'in oğlunu kadılığa tayin etmek ister.

Ancak, vezirin oğlu üç şart koşar:

-Birinci şart rebabı (bir çeşit kemençe) halk arasından kaldıracaksın. İkincisi, mahkemenin cellâtları gibi olan eski mübaşirleri kovacaksın. Üçüncü şart da, yeni mübaşirlere bir "şey" almamaları için dolgun maaş vereceksin!

Pervare, "Bunlardan ikisini kabul ediyorum ve yapabilirim. Fakat, rebabı kaldıramam. Çünkü, ona gücüm yetmez" cevabını verdi.Bunun üzerine Tacü'ddin oğlu kadılığı istemez.

Anekdotu, aramıza yeni katılan (ve dolayısı ile sevincimizi yürekten bir "Hoşgeldin" ile ifade ettiğimiz) Prof. Aydın Taneri şöyle yorumluyor:

"Evvela mübaşirler görevlerini kötüye kullandıklarına, yani adalet mekanizmasında yolsuzluk olduğuna dair, kendisine kadılık mansıbı teklif edilen bir kimsenin müşahadesi ve bunun

vezirlik makamına kadar yükselen muhatabı -Pervâre- tarafından kabul edilmesi hususu dikkati çekmektedir. Bundan başka Vezir Tacü'ddin'in oğlunun mübaşirlere dolgun ücret verilmesini teklif etmesinden, adı geçen görevlilerin maaşlarının az olduğu anlaşılmaktadır. Az ücretle çalışan bir insanın da rüşvet yoluna sapması mümkündür. Bu, şüphesiz sosyal bir meseledir ve o devirdeki toplumu etkisi altına almış olmalıdır."

Önemli olan, ceza değil, Fiilin suç olduğu bilincinin yerleşmesi...

Ahlâkın caydırıcılığından daha güçlü bir adalet mekanizmaesı düşünebiliyor musunuz?

İşte, onun için Türk nasihatnâmelerinde hep bu şuuru takviye edici anekdotlara rastlanır.

Gelin, Hz. Mevlânâ ile ilgili bir motifi görelim:

Mevlânâ bir dükkana oturmuş, çevresinde etrafını çceviren müridlerine "ilahi bilgiler ve sırlar" açıyordu. Bu sırada ihtiyar bir adam göğsünü döverek, ağlayıp sızlayarak içeri girdi. "Yedi yaşında bir çocuğum vardı, onu çaldılar. Kaç gündür baş açık ve yalın ayak aramaktan dermansız bir hale geldim, fakat bulamadım" dedi. Bunun üzerine Mevlânâ büyük bir hiddetle "Tuhaf şey bütün varlıklar Allah'ı yitirmişler ve onu hiç aramıyorlar ve onun için de bir istekte bulunmuyorlar. Ne göğüslerini, ne başlarını dövüyorlar, sana ne oldu da dövünüyorsun? Neden bir an Allah'ı aramıyor ve yardım istemiyorsun ki, kaybolmuş Yusuf'unu Yakûb gibi bulasın" dedi. Çaresiz kalan ihtiyar tövbe etti. Tam bu sırada kaybolan çocuğun bulunduğu haberi geldi.

Bugünkü yazımızı yine Eflâki'den aldığımız "yankesicilikle" ilgili bir didaktik ile bitirelim:

Bir adam yankesicilik yapmak maksadıyla şehire geldi. O anda elinde bir simit olan çocukla karşılaştı ve simidi istedi. Çocuk: "Vermiyorum" dedi. Yankesicinin ısrarı üzerine de "o halde öküz gibi böğür de vereyim" dedi. Dolandırıcı etrafına bakındı, hiç kimseyi göremeyince, karnı aç olduğu için öküz gibi böğürdü ve "Haydi şimdi simidi ver" dedi. Çocuk simidi vermedi ve şunları söyledi: "Annem ve babam bana simidi öküze verme, çünkü öküze saman yaraşır" diye tenbih ettiler dedi.

Türk Demokrasi Tarihi

Bir yazımda "Türk Demokrasi Tarihi" mutlaka yazılmalıdır, diyordum.

Bunun için de, Batı siyaset ilmi literatüründeki tanım, model ve çözümleme çerçevelerinden kurtulunmalıdır, diyordum.

Meseleyi parlamenterizmle eşit tutup, Türk demokrasisini Jön Türklerle yaşıt görmek hatadır, diye yalvardım.

Nasıl zamanında Marksizm çıkmış, özü itibariyle hiç de "demokratik" olmadığı halde öğretisini ders kitaplarına bir tür demokrasi diye sokmuşsa; biz de tarihi hakikatleri kendi mazimiz laboratuarında toplayarak bir "model"e gidelim, diye az mı kalem sallamıştık.

Bu gözle geleneğe bakılırsa, önümüzde o kadar çok malzeme var ki!.. Hemen bir tanesine işaret edeyim:

Rahmetli Fuad Carım, 1964'te İstanbul'da bir eser yayınlıyor. Adı: "Kanuni Devrinde İstanbul"...

Eser aslında bir çeviri.

Madrit Üniversitesi arşivinde bulunan ve 1557'de Osmanlı'yı ziyaret eden birinin seyahatnamesi.

Yazarı, Hıristiyan.

Üstelik denizci. Türklere esir düşmüş. Forsalıktan İstanbul'a sürgün gelmiş.

Şimdi siz hemen yazarın şahsi sebeplerle bize karşı önyargılı olduğunu sanıyorsunuz, değil mi?

Üç kişi arasındaki mükaleme şeklinde yazılan eseri aktarıyorum. Sadrazam'dan bahsediyor:

"Pedro -Sık sık tebdil gezer; olup biteni öğrenmek için ahçı dükkanlarına girip yemek yer; yangınlara karşı tedbirli bulunup bulunulmadığını anlamak için her gece, şehri dolaşırdı. Herkes kapısının önünü temiz tutmağa mecburdu. Bir kapının önünü kirli buldu mu, evin hanımını ve hizmetçileri aşağı indirtir ve sokağın

ortasında paylardı. Bir gün, beni de beraberine aldı; fevkalade bir şeye şahit oldum. Üstübaşı yırtık, ayakkabıları delik deşik ve her yanı kire pasa boğulmuş, bir yahudiye ratgeldi. Sordu:

"İstanbul'lu musun?", "Evet Efendimiz". "Evin barkın var mı?", "Var Efendimiz". "Beni evine kadar götür, görmek istiyorum". Adam, götürdü. Paşa, karısını çağırtarak, ona da sordu: "Bu, senin kocan mı?" "Evet Efendimiz". "Yiyeceğini, içeceğini sağlıyor mu?". "Evet Efendimiz, çoluğundan çocuğundan bir şey esirgemez". Bunun üzerine adamlarına dönerek: "... her şeyini sağladığı halde kocasının eteklerine yapışan çamuru bile fırçalamadığı için, cezalandırmak lazım", dedi.

Mata -Yokolayım, bu kadar haklı, bu kadar hoş bir hareket duyduysam! Bu kimselere mi barbar diyoruz, biz? Onlara barbar demekle, asıl barbar biz olmuş oluyoruz.

Pedro -Derdi günü, tek başına debdil gezerek, kötü giden şeyleri görüp öğrenmek; aykırı işlere girişenlere, gereken cezayı verdirmek; noksan ölçü kullananları, kovalamaktı.

Juan -Eksik ölçü kullananlara ne yaparlar?

Pedro -Ortası delik bir tahtayı, kenarlarına çıngıraklar ve şakırdıyacak şeyler asarak, adamın, omuzlarına yaslanacak biçimde, kafasına geçirirler; ve suratını boyayıp takkesinin tepesine bir tilki kuyruğu takarak sokak sokak dolaştırırlar.

Juan -Bunları ben, adalet yönünden faydalı olduklarından, yerinde buluyorum.

Pedro - Bu konularda gevşek davransalar, ortalık kim bilir neye dönerdi? Irza dokunan işlerde, hiç bir hakim af tarafına sapmaz. Orada, emin olun, İltimas mektupları da yürümez. adaletlerinin en iyi yanı, davalarının kısa sürmesidir. Burada olduğu gibi, nasıl olsa dava bitmiyecek diye, haklı taraf, haksız tarafla uyuşmak yoluna girmez. Gerek Kral Meclisi'nde (Divan-ı Hümayun), gerek diğer mahkemelerde, yüksek sesle, üç kere, "kimin maslahatı var", denmeden oturuma son verilmez."

Yeter mi?

Şimdilik diyelim.

Yalnız, bu arada size bir müjde de vereyim.

Kültür Bakanlığı'na bağlı "Türk Kültürüne Hizmet Vakfı" yukarıda önerdiğimiz tarzda bir incelemeye girişmiş bile.

"Tarih Boyunca Türklerde İnsani Değerler ve İnsan Hakları" adı altındaki bu çalışma, Türk'ün demokrasi ahlakını tarihi bir perspektifte ele alıyor.

Vakfın değerli icra heyeti başkanı Dr. Metin Eriş Bey'in bana söylediğine göre, araştırmanın iskeleti çıkmış. Her bahis bir mütehassısa yazdırılacak. Bu uzmanlar arasında bilim adamları da var.

Kutluyor, başarılar diliyorum.

İnşallah, ileride ders kitabı olur da, Türk çocuğu demokrasiyi eli kanlı Danton'lardan, Robespierre'lerden öğrenmez!..

Zaferler Nasıl Kaybedilir?

Zafer kaybetmek, Türk olarak tarih boyunca bizim de yakamızı bırakmamıştır. Biz, Almanlar gibi katliam yapmadan, başarı sarhoşluğuna kapılıp, nefsimizi kaybetmeden zaferlerimizden olmuşuzdur. Cephede kazandığımızı ise diplomasinin yeşil çuha masalarında elimizden çıkarmışızdır. Tarihçilerimiz, imzaladığımız andlaşmaların, cephede dökülen kanla muvazi olmadığından dem vurmazlar ki?

Şimdi, barış içindeyiz. Zaferlerimizi ise yine kaybediyoruz. Üstelik, yine kağıt üzerinde kaybediyoruz. Ama, andlaşma metni üzerinde değil, tarih sayfalarında!.. Kitaplarda!

Bilmeceye gerek yok:

Zaferlerimizi anmayı unutuyoruz. Ve "unutulan" zaferler bir süre sonra "kaybedilen" zaferlere dönüşüyor.

Her nesil tarihini yeniden yazar. Siz, yazılara sahip çıkmazsanız, bir süre sonra, karşı taraf bir kitapla galip çıkıvermiş, size de mağlubiyeti bırakmışlar.

Konu; Kosova'dır. 1389'daki zaferimizin 600. yıldönümü...

Osmanlı tarihini karşıtırdığınızda, Türk'ün Rumeli'nde yerleşmesini sağlayan ve imparatorluğun Balkanlar'daki kuruluşunun temelini atan ilk büyük meydan muharebesi olduğunu anlarsınız. Aktüel olması açısından vurgulayayım: Kosova, bugün Bulgaristan'daki soydaşlarımızın o yöredeki varlık sebebidir.

Kosova'da, Sultan Murad var, yanında sağ kolu, veliahd şehzadesi Yıldırım. Önüne, Rumeli'nde İslam'ı sokmak istemeyen bir müttefik sıradağı dikilmişti:

Macaristan, Lehistan, Sırbistan ve Bulgaristan, başlıcaları...

Muharebe sekiz saat sürer, Kesin neticeyi Yıldırım Beyazıt alır. Sol cenah bozulmak üzereyken kendisine has hızlı bir manevra ile yetişip, düşmanı çevirir. Müttefikler'in yarma

hareketlerine rağmen inatla kıskacı açmaz ve imhaya girer. Başkumandan Sırbistan hükümdarı Lazar da dahil olmak üzere bütün düşman Kosova sahrasında kalır.

Bu zaferin askeri yönü... Kosova'nın bizce önemli bir ciheti de Sultan Murad'ın şehadetidir. Muharebe sahasını gezip, son emirlerini vermek isteyen padişah, yanına yaklaşıp bir şeyler söylemek isteyen bir Sırp asilzadesi, Lazar'ın damadı Miloş tarafından hançerlenir.

Sultan Murad'ın iç organları Kosova'ya gömülür. Bugün Meşhed-i Hüdavendigar, Yugoslavya tarafından tarihi bir yer olarak muhafaza edilmektedir. Bu mütevazi türbenin karşısına Yugoslavlar, 15 metre boyunda muazzam bir Miloş abidesi yapmışlardır.

600. yıldönümü dolayısıyla Yugoslavlar, "Sırp milletinin tarihindeki en önemli olaylardan biri" olarak altını çizdikleri Kosova 1389'u anmayı pek iyi bilmişlerdir.

Yugoslav otoriteleri, bölgede bulunan ve 1972 depreminden beri tamire ihtiyacı olan Lazar Kilisesi'ni onarmanın ötesinde içinde Prens Lazar'ın köyünün de bilindiği bütün bölgeyi o dönemi yaşatacak şekilde tarihi bir park haline getirmeye başlamışlardır.

Savaşın 15 Haziran'da cereyan ettiği göz önüne alınarak, yöre bu yaz kültür ve sanat faaliyetleri bombardımanına tutulmuştur. Krusevac tiyatrosu, "Lazar" piyesini sahnelemiş, kompozitör Zoran Hristic'in "Kosova Savaşı" eseri defalarca çalınmıştır. Savaşı temsilen tablolar ülkenin her köşesinden getirtilerek, sürekli bir sergi de turistlerin hizmetine girmiştir.

Kısacası Kosova, yüzbinin üzerinde turisti celbetmiş. Sırp milliyetçiliği satın alıp ülkelerine Kosova'daki savaşı anlatmaya dönmüşlerdir.

Sırplar, 15 Haziran 1389'u "Büyük Yıkım Günü" olarak lanse etmekle beraber; Lazar ve Miloş'u vesile ederek, Kosova'da milliyetçiliklerini ifade fırsatı olarak pek güzel değerlendirmişlerdir.

Kosova dolayısıyla mevcut ananevi dostluk ve tarih şuuruna sahip olma duyguları içinde biz Türkler'i de bu faaliyetler cümlesine iştirake davet etmeyi de unutmamışlardır.

Ancak, Dışişleri'nin bütün iyiniyet ve gayretine rağmen,

kendilerine cevap geç verilmiş, iştirak ise gerçekleşmemiştir. Öğrendiğimize göre bu hal, Yugoslavları üzmüştür.

Biz Kosova'yı Türkiye'de pek güzel hatırladık, andık da, Yugoslavya'daki törenlere de rağbet etmedik sanılmasın!

Bulgaristan'daki soydaşlarımıza sahip çıkmak tek başına başarı ile yürütebilecek bir konu değildir. Mesele, perspektif meselesidir. O perspektifin kerterizini Kosova'dan alamazsanız, utanç treninin karasını sadece renk olarak görürsünüz.

İşin kötüsü, zaferlerinizi kaybedersiniz... Şehitlerinizi de... dünü de, bugünü de, yarını da!...

Dışişlerini ve Kültür Bakanlıklarımızın teşebbüsleriyle Kosova'daki türbemizin tamirinin bile gerçekleştirilmesi önemli lehte bir adım olacaktır.

Türk Cumhurunun Reisi

Cumhurbaşkanı kim olacak, nasıl olacak? Tartışmasına katılmak istemiyoruz.

Prosedür bellidir. Aranılan şartlar da...

Ben, bu yazıda, geçmişe bir pencere açarak tarihte Türk'ün devlet liderlerinden beklenen özellikler neydi; onlara -kısaca da olsa- temas etmek istiyorum:

Cesaret, kültür ve erdem!...

Türk devlet geleneğinde devlet başkanının "cesur" olması beklenir.

Cihan devleti kurmanın nükleer teknolojiye değil de, kılıç gücüne bağlı olduğu o günlerde Türk cumhurunun reisi de mutlaka "alp" olacaktı. Başkomutan olup, cepheye koşmaktan tereddüt etmeyecektir.

Türk tarihinde cenkten kaçana pek rastlanmamıştır.

Herhalde hepimiz, Malazgirt öncesi Alparslan'ın kefen rengi kıyafet giyip, adet olduğu üzere atının kuyruğunu bağlayıp nasıl kendini muharebeye attığını biliyoruz.

Ya Fatih? Beynine sığmayan dehâsına hiç kimsenin yetişemediği kıpır kıpır cengâver...

Belgrat kuşatmasında bozguna uğrayan yeniçerilerin önüne atılıp, "Bre, düşmandan yüz döndürmek sıngın (hezimet) nişanıdır" demesi, Çanakkale'de 261 rakamlı tepeden kaçan Türk birliğine "cephaneniz yoksa, süngünüz varya!" diyen "Mustafa Kemâl"i ne kadar andırır.

1514 seferinde Ağrı'da kurdurduğu otağına kurşun sıkan yeniçerilere bağıran Yavuz'un sesi hâlâ kulaklarımda:

"Ehl-ü iyâl kaydında olanlara destûrdur, karılarının yanına gitsinler... Düşmanla çarpışacak merdler benimle gelsin. Eğer içinizde er yoksa ben yalnız giderim!"

Bugünkü cumhurbaşkanlarından pala sıyırmak elbette

beklenmiyor. Ancak, Sayın Evren'in askeri tatbikatların herbirini ayrı ayrı takip edişi bir yerde bu ruhu, bence gösteriyor.

Bugün devlet başkanı namzetlerinden beklenen memleketin meselelerine cesaretle eğilmek, müdahale edersem, sonucu bana fatura edilir kararsızlığını göstermemektir.

Türk cumhurunun reisi "kültürlü" olmalıdır.

Hem kendi kültürüne vakıf, ananevî değerlerini yaşayan; hem de yabancı kültürleri tanıyıp, onlara nüfuz edebilmiş biri...

Fatih gibi nice sultan, özel eğitimlerinin kazandırdığı melekelerle, ediptiler, şairdiler, yabancı dil bilir, dünyayı tanırdılar.

Kanunî'nin Kültür Bakanlığı tarafından basılan "Muhibbî Divanî" na bakınız. Bugün değme şair o eserin hacim ve kalite açısından onda birini yazabilse, "Sultan-üşşüera" olur.

Bugün cumhurbaşkanından beklenen halkın, geçmişinden sentezlenerek gelen değerlerini paylaşan bir Türk "bilgesi" olmasıdır. Ama, bu da yetmez, Devlet başkanı, aynı zamanda Dışişleri Bakanı'nın da önünde bir büyükelçidir. Patagonya'dan, Washington'a kadar her gittiği yerde hakim olduğu evrensel kültürle kendisine saygı duyulmasını sağlayacak birikime de sahip olmalıdır.

Türk cumhurunun reisi 'erdem" li olmalıdır.

Burada da Türk'ün ananevi değerleriyle mücehhez, sağlam ahlaklı, kâmil bir insandan bahsediyoruz.

Türk'ün devlet başkanlarının halkın nezdindeki fazileti, "babalıkları" ölçüsünde tanınmaktadır. Bu, milletimizin, reisi ile hissi bir bağ kurma arzusunun ne güzel bir işaretidir.

Bir "baba" kelimisinde neler gizlidir, baba olan gayet iyi bilir. Önemli olan miletinin bütün fertlerini birer evlât gibi görebilmekte...

Bilge Kağan'ın dediği gibi, baba; açları doyurmalı, çıplakları giydirmeli, azı çoğa çevirmeli.

Orta Asya'daki halka açık ziyafetler, işte bu zihniyeti yansıtır. "Toy" gecelerinde, Dedem Korkut'un da pek güzel yazdığı gibi, halk hükümdarların evini yağmalardı.

II. Abdülhamid ise, Yıldız mutfağını halka açmış, her yemek sonrası fukaraya aş dağıttırmamış mıydı? Etfal, Guraba

Hastaneleri, Darülaceze onun "babalığının" müesseseleridir.

Nizamü'l Mülk, Sultan Melikşâh için, "Sultanımız cihân ailesinin babasıdır ve devrin hükümdarları ona inkıyâd etmiştir. Bu sebeple onun babalık şefkati, cömertliği de o nisbetle büyük olmalıdır" derken, onun dünya milletlerinin de babası olduğunu belirtmişti.

Türk Hükümdarları bu zihniyetle gerek Anadolu'daki azınlıklara, gerekse tâbi bölgelerdeki Hıristiyanlara gayet âdilâne davranmışladır.

Museviler'i İspanyol engizisyonundan kurtaran II. Beyazıt da, onları Orta Avrupa'daki mezalimden alıp, yurda getiren II. Abdülhamid de aynı "babalıkla" hareket etmişlerdir.

Halkın gönlünde bu yaklaşım, beklentiden ötedir. Sayın Evren'in plajdan tutun, esirgeme kurumlarını teftişe kadar halkın içine girişi, Sayın Demirel'in "Kurtar bizi baba!" çığlıklarıyla karşılanışı ve Sayın Özal'ın Naim'i Aysel'i "manevi evlatları" kabul edişi liderlerimizin gelenekten kopmadıklarını göstermektedir.

Netice: Türkiye Cumhurbaşkanı olmak kadar, Türk cumhurunun başkanı olmak da gerek!

Çeşme ve Tarih

16 Eylül, Çeşme'nin düşman işgalinden kurtuluş günüdür. 16 Eylül, Çeşme'nin kurtuluşu olduğu kadar Batı Anadolu'nun son düşman askerinden arındırıldığı, Ege'de Milli Mücadele'nin de son bulduğu gündür.

Çeşme, aslında mazisi Akdeniz medeniyetlerine dayanan bir sahil beldemiz. Bugün, İzmir'in civarında gelişen turizmimizin "mavi boncuk"larından birisi... Denizi, kumu, güneşi, kaplıcası ile ünlü.

Ne var ki, biz, malum ve meşum saplantılarımızla, bugün Çeşme'yi sadece "turistik" yönü ile tanıyor; tarihi ve kültürel cephesini nedense gözardı ediyor, hatta unutturuyoruz.

Kültürün, turizme bereket getirmesi için verilmesi gereken bir kurban olduğu ilkel düşüncesinden kendimizi sıyıramıyoruz.

III. Mustafa devrinde, Osmanlı-Rus çekişmesi denizde de sürdürülür. Ruslar sulara inmek istemektedirler. Tarihi Rus "megaloideası"nın temeli, bir yerde Mora Seferi'dir.

6/7 Temmuzda Rus donanması ani bir baskınla Çeşme limanına girer ve sahildeki Türk(Osmanlı) filosunu yakar. Leventlerini şehit eder.

Bugün 1770 şehitliğini görmek için tarihi Çeşme Kalesi'nin önünde büyüteçle dolaşmanız, levhasını bulabilmeniz için sarmaşıkları yarıp geçebilmeniz lazım.

Cezayirli Hasan Paşa, aslanı ile gezen o yiğit denizcimiz, 1770 hezimetinden sonra toparlanır; filosunu onarır ve Rusları önüne katarak, gemilerini Çanakkale'den uzaklaştırır. Hasan Paşa,Devlet-i Aliyye'ye bu hizmetlerinden dolayı "gazi" ünvanını alır, kaptan-ı deryalığa yükseltilir.

Ancak ne müzede ne de kalede onun kim olduğuna dair iki satır bulabilirsiniz. Turistlere milli tarihimizden iki şeref damlasını bile esirgiyoruz.

Çeşme'nin tarihi kalesi, sözüm ona tam şehitliğin bulunduğu mahalin arkasında yükselir. Çarpıcı, vakur bir taş yapı... Liman kıyısına dizilmiş sucukçu ve yengen tostçularının barakaları çirkinleştirmesine rağmen, ikinci plana itememiş.

Tarihi yaşamak, tarihi fonksiyonel hale getirebilmektir. Tamam. Tarihi, kullanılır günlük hayatın, hatta yaşanan kültürün bir parçası haline getirebilmek, tarihi kalenin bir bölümünü birahane yapıp, şehitliğe bakarak kafa çekmek midir? Yoksa, Türk leventlerin vatanımın namusudur diyerek savunurken can verdiği kaleyi festival adı altında, Avrupa'nın ne idüğü belirsiz zennelerine şöhrete tırmanma taşı mı yapmaktır?

Geçelim.

Büyük Taarruz'u sürdüren 1. Ordu, düşmanı Urla ve Çeşme istikametinde takip eder. Mahalli güçlerin de yardımıyla 11 Eylül'de Urla, 16 Eylül'de Çeşme Türk ordularını buyur edecektir.

Bugün Çeşme'nin girişinde bir anıt kompozisyonu var. İzmir istikametinde gelenleri karşılayan, elinde çiçek bir Anadolu bacısı, yanındı "efe"si, onların önünde koşan halaskar bir Mehmetçik... Ve ortada Şehit Sancaktar Mehmetçik timsali... Aynen Zafertepe'deki benzerini hatırlatırcasına!

Ne manalı bir tesadüftür ki, 31 Ağustos sabahı, M. Kemal Paşa'nın Dumlupınar'da gördüğü Çeşme'de anıtlaşmıştır. Bir top güllesinin açtığı çukura gömülmüş olmasına rağmen şehit Mehmetçik'in toprak üzerindeki son uzvu olan kolu sancağı bırakmamıştır. Bu manzarayı temsilen bir eser bugün Zafertepe'de... Bir ikincisi de yaptırandan Allah razı olsun Çeşme'nin girişinde... Gelen turiste bu beldenin, Türk vatanının nasıl korunduğunu gösterircesine!

Bize gelen haberlere göre, Çeşme'de bu anıttan rahatsız olan idareciler varmış. Kaldıracaklarmış. Pek turistik değilmiş de!

Çeşme'linin ve milliyetçi turizm müdürlerinin şehidine sahip çıkacağını umuyoruz.

Türk Demokrasisi

Bize üniversitede, siyaset, ilmi derslerinde, öğretmişlerdi:

-Efendim, Demokrasi, Batı menşe'lidir. Bir "klasik"i vardır, bir Marksist türü, bir de liberal şekli...

Hem okuduk, hem okuttuk.

-Efendim; demokrasi kelime olarak Yunanca'dan türemiştir. Halk idaresi demektir.

Bize, Batı tarihi diye Avrupalılar'ın insan hakları, hürriyetler ve demokrasi mücadelesini anlattılar. Kendi tarimize sıra gelince, biz hep savaş gördük. Sınıfa palayla girdik-çıktık. Üstelik bize öğretilenler kahramanlık menkıbeleri de değildi. O günlerde cengaverliğimizle övünemiyorduk. Şimdi, anlıyorum ki, müfredata o savaş takviminin konulmasının amacı sanki bize "Avrupa insan hakları derken, Türkler barbardır" diye itiraf ettirebilmek içinmiş!...

Kimse çıkıp bize, Türk'ün adalete tutkunluğundan bahsetmedi. Bugün demokrasi diye övülen hususlara Türk'ün tarih sahnesinde yerini aldığı günden beri sahip çıktıkları anlatılmadı. Adil yönetim, tenkide açık icra gibi müesseselerin dünya medeniyetine Türker tarafından bizzat hediye edildiği hiç işlenmedi.

Türk-İslam devletleri teşkilatını okuyun. Hele Osmanlı'ya bakın.Yıldırım Bayezid, ava çıkmış, at koştururken üç köylü önüne çıkıveriyor. Küheylanın dizginini çekiverip, padişahı durduruveriyorlar.

-Yandık, hünkarım, yandık!.

-Neden yandınız? Sizi kim yaktı?

Köylü der ki:

-Padişahım, Anadolu'da nizam bozuldu. Kadılar rüşvet alıyor. Güçlünün, haksızın hükmü yürüyor, zayıf ve kimsesizler eziliyor...

Padişah köpürür:

-Niçin bana bildirmediniz? Tebamı yakanı ben de çırağ gibi yakarım.

Bugün Türkiye, Batı demokratik rejimiyle idare olunuyor.

Ama, sorarım, idare -kim veya hangi parti olursa olsun- halkın eleştirisini alabilmek için Osmanlı'daki gibi "tebdil-i kıyafet" yapabilir mi? Bürokratlar veya siyasiler, mezalim divanı, huzur mahkemelerine kolaylıkla çıkabilirler mi?

Bugün koruma polislerinden dayak yemeden Başbakan'a sokakta arzuhal verilebilir mi?

300 yıl önce Cuma'da veya resmi geçitte verilebiliyordu.

Bu yüzyüze mahkemelerde, herhalde halkın içinde "Açız, padişahım" diyen müfsitler de çıkıyordu.

Batı demokrasilerinde devlet başkanları, tarihte ya da bugün, iktidarını kaybetmemişlerse, Fatih gibi mahkemede sanık olabiliyorlar mıydı?

Eli kesilen Yahudi mimarın şikayetini değerlendiren Kadı gibi imparatora "Oturma, beğim. Hasmınla munafaa-i şer olup, ayak beraberdur" diyebiliyorlar mıydı?

Bugün diyelim cumhurbaşkanın oğlu veya kızı veya kızının polisi yasalara aykırı davransa, suç ne kadar hafif olsa da, kovuşturulabilir mi?

Bugün hangi idare fazla vergiyi reddedebilir?

II. Murad bir sefer öncesindedir. Devlet para sıkıntısı çekmektedir.

Vezirlerden biri akıl yürütür.

-Padişahım, halkta para ve mal çoktur. Yeter ki, siz emredin.

II. Murad'ı "han" yapan cevap şudur:

-Tövbe! Halkın malını zorla almak töremizde var mıdır? Bu harama girmez mi? Kaldı ki, ben askerime haram lokma yedirtmem. Kursağına haram giren askeri de Allah yolunda cenk ettirmem.Türk Demokrasi Tarihi yazılmalıdır.

Ama, Fransız İhtilali'ni "önsöz" yaparak değil.

Demokrasiyi sadece "parlamentarizm"le özdeşleştirmek hatadır.

Türk Demokrasi Tarihi'nde yazılması gerekenler, Türk'ün hoşgörüsü, adaleti ve töresi olmalıydı, olmalıdır.

Demokrasi denilen araçtır; esas ve öz idarenin adaletli olmasıdır. Bugün demokrasinin nimetleri diye sunulanlar, adil bir nizamın tabii sonuçlarıdır.

Bana öyle geliyor ki, biz özü unuttuk, adaleti ikinci plana attık, demokrasiyi de amaç haline getirdik.

Batı Demokrasisi'ni adapte edeceğiz derken, Türk'ün tarihte kendine mahsus bir demokrasi zihniyeti ve uygulamaları olduğunu unuttuk.

Bugün adliyeye giren kaç kişi, "Adalet Mülkün Temelidir" sözününün Hz. Ömer'e ait olduğunu bilmektedir.

Karşılaştığımız sonuç, belki Batı demokrasisine yakındır, ama henüz Türk demokrasisi kıvamına gelememiştir. Olsa olsa şimdi "alaturka" demokrasi ile yaşıyoruz.

Haksız mıyım?

Kazıklı Voyvoda ve Kuveyt

Kuveyt'i işgal eden, Saddam Hüseyin Irak'ına göre; Osmanlı yönetiminde Kuveyt -ya da o zamanki adıyla "Basra"- Bağdat'ın bir ilçesiymiş.O halde, tarih, işgalin gerekçesi olarak kullanılmak isteniyor.

Tarihi kullanmak, müspet veya menfi amaçlar için bile, doğru tarih bilgisini gerektirir.

Bir kere; Basra, Osmanlı döneminde, Bağdat'ın ilçesi değildi.

Devlet-i Ali-i Osman'ın bir eyaletiydi.

Aynen Bağdat eyaletinin olduğu gibi...

İkincisi, Osmanlı'ya sığınarak, onu örnek göstererek ülke ve servet kapmek isteyenlerin bilmesi gereken başka "nüanslar" da vardır:

Bunlar, bir sütunluk makaleye sığmayacak kadar da çoktur.

İlkin, Osmanlı, harbi servet avcılığı için değil, fetih ve gaza aşkı ile yapmıştır.

Ganimet için değil, huzur ve adalet ve refah götürmek üzere ülkelere girmiştir.

Hele Arap Orta Doğusu'na Anadolu'dan "artıdeğer" alınmış, çorak çöllere pompalanmıştır.

Petrol, 1907'de bulundu. Öneminin anlaşılması ise çok sonraya dayanır.Zaten petrol için yapılan emperyalist pazarlıklar sonucunda Osmanlı Devleti yıkılmış ve meydan sömürücüye kalmıştır.

Mehmetçik, Arap Orta Doğusu'nda iskorpit hastalığından dişleri dökülürken, beklediği petrol kuyuları değildi. Hz. Peygamber'in Ravzayı Mutahharasını bekliyordu.

Asıl mevzuuya gelelim.Osmanlı'nın adaleti evrenselleştirme ülküsüne...Orta Avrupa zalim derebeylerin hakimiyetindedir. Osmanlı, kuruluşu ile beraber bu yörede "kurtarıcı" olmuştur.

İşte, Fatih Sultan Mehmet Han döneminde Eflak'ta bir

voyvoda vardır. Bugün "Drakula" diye korku filmlerine konu olan Kont Vlad, korkunç bir zalimdir.

Dost- düşman demez, herkesi kazıklara geçirtir, işkencelerden zevk alırdı.II. Mehmet dayanamaz.Akıncı beylerinden Turhanoğlu'nu çağırır.

-Vlad'ın zulmüne mani olmak, bizim cihanşumül adaletimiz icabındandır.Der.

Turhanoğlu, yanına oğlu Ömer'i alarak Karpatları, bin atlı ile aşar.Eflak'taki Sarayı kuşatır. Savaş başlar.

Düşman kavidir. Türk'ten çoktur.

Baba Turhanoğlu süslü elbisesiden Vlad'ı tanır gibi olur. kaçmaya çalışmaktadır. Oğluna onun peşinden gitmesini, kendisinin de esas orduyu tutup, oyalayıp, ona zaman kazandıracağını söyler.

Ömer, Vlad'a doğru at kopartır.

Ve, onu yakalar; Fatih'in önüne getirir.

-Zafer'in kutlu olsun, Padişahım.

Fatih sorar:

-Ya baban?

Ömer, başını eğer.

Turhanoğlu, şehit olmuştur.

-Bundan sonra akıncıların sancağını sen dalgalandıracaksın!

-Beli Padişahım.

O gün Vlad'ın kaçtığı, yerine bir başkasına elbisesini giydirip, Türk'lere tuzak kurduğu anlaşılır.

İş meydana çıkınca, Turhanoğlu Ömer Bey çok üzülür. Fatih onu teselli etmek istese de bulamaz. Ömer Bey, adamlarını almış; yine akına çıkmıştır. Nice Vlad'ları, zalimleri Fatih'ine teslim etmek için...

Osmanlı, Türk olmak başkadır, bre!..

Eğer tarih bugüne dayanak olsa, bundan en çok Türkiye'nin yararlanacağından kimsenin kuşkusu yoktur.

Anlayamadıklarım...

Herşeyi bilmek mümkün değildir. Bunu çoğu defa bu sütunda itiraf ediyoruz. Bence fazilet de budur.

Anlayamamak galiba bir yerde kişinin dünyasına "yabancı" olan tatbikatlardan kaynaklanıyor. Tecrübe ve eğitim, demek ki, bir yerde öğrenmenin vazgeçilmez unsurları...

Eğer bazı içtimaî hadiselerin ruhen dışında iseniz, istediğiniz kadar profesör olun, izahta kusur ediyorsunuz, zahir.

İşte, o sebeple sosyal bilimlerde araştırmacının "değer yargılarını" tecrit etmek mümkün değildir, demiyorlar mı?

Ne yapacaksınız, bize ırak olan kavramları sevmemek gibi bir temâyülümüz doğuyor. Bu sütunda neticelerine de siz bir yerde katlanmak mecburiyetinde kalıyorsunuz.

Kütüphane, arşiv beyhude; yine bazı konuları anlayamıyoruz.

Mesela ben böyle politikada sık taraf veya saf değiştirilmesi olaylarını anlayamıyorum.

Onun için -mesela- II. Meşrutiyet'in ilanı ile İstanbul aydınlarının Sultan Hamid dalkavukluğundan bir anda nasıl sıyrılıp, Jön Türkleştiklerini çözememişimdir.

Bir insanın şahsiyeti bu keskin viraja nasıl müsaade eder, anlayamamışımdır.Yine o dönemden izahat kabilinden örnek verelim. Ekalliyet temsilcileri vardır.

Devr-i Hamidî'de lütuf görmüş, Meşrutiyet'le her türlü hürriyete boğulmuş Osmanlılar...Mütâreke ile bir anda bakarsınız, "bölücü" oluvermişler.

O kadar sene hakikî yüzlerini nasıl saklayabilmişler, inanılacak gibi değildir.

Şimdi ben burada anlayamıyorum; çevre faktörleri, tarihin açılımı mı kişiye değişme imkânı sağlamıştır; yoksa kişi zaten kafaya o nihaî hedefi takmıştır da, oportunist bir yaklaşımla günü idare etmekte, nabza göre şerbet vermektedir.

Meselâ, azınlıkların ilk sinyâlleri 1909'da cemiyetler kanunu tartışılırken verilir. Serfiçe mebusu kürsüden "Bu kanunla Meşrutiyet'in nimeti olarak bütün Osmanlılar istedikleri cemiyeti tesis ederek gayelerine hizmet edebileceklerdir" Ahmet Rıza Bey, Yorgo Boşo Efendinin cümlesini tavzih ederek şöyle der:

-Muhterem refikimizin bu gayenin mahazzı vatan ve vahted-i Osmaniye olduğunu tasrihe lüzum yoktur.

Tabiî ki, Boşo Efendi böyle düşünmüyordu.

Zaman gelecek aynı Boşo Efendi, Meclis kürsüsünden Osmanlı İmparatorluğu babası ise, Yunanistan'ın anası olduğunu söyleyecek ve Babanzade İsmail Hakkı Bey olduğu yerden cevap verecekti:

-Senin Osmanlılığın Osmanlı Bankası'nın Osmanlılığı kadardır!

Mütarekede nice Boşo Efendiler Osmanlı'nın düşmanlarının siperlerinden kurşun sıktılar.

Şimdi gel de bunu anla!.. İkinci bir izahta daha bulunayım.

Hüseyin Hilmi Paşa, Sultan Hamid devrinde sadrazamlık yapmış. Padişahı düşüren ittihatçı müdahalenin de sadrazamlığını kabullenmiş. Onu bu makama getiren Ahmet Rıza ve arkadaşları o zatın Yemen'de vali iken II. Abdülhamid'e şöyle bir sadakat telgrafı çektiklerini biliyorlar mıydı:

-Veliyyi nimet-î bîminnet efendimiz hazretlerinin hizmet-i seniyyelerinden çekiniyor isem, zat-ı hazret-i tâcidâriye bir an dua-yı derunî-den fariğ olmuş isem, Cenab-ı Hak kulunuzu kahretsin. Nân-ü nimet-i veliyyi nimet gözüme dursun!..

Bunları yazan insan nasıl olur da saf değiştirir.

Gel bunu da anla!..

İttihat ve Terakki, "Türklüğün partisi" diyerek ortaya çıkıyor. Milliyetçiliği bayrak yapıyor. Sultan Hamid'e dalkavukluklardan bezdiğini, mutlakiyetin yolsuzluklarından hicap duyduğunu söyleyerek iktidara kuruluyor.

Ancak, yabancılara en fazla el açanlar onlar oluyor. İrtikâp ve suistimaller en ziyâde onların döneminde yoğunlaşıyor.

Şimdi gel de anla!..

Anlamak güçtür. Cehâletimiz bağışlansın. Ne yapalım, ufkumuz bu hususta dar bizim.

Tahammül ve Liyakat

Makamlara "liyakat" esasına uygun olarak tayin yapılması ilerleminin şartı mıdır?

Herhalde bu soruya siz de "evet" diyeceksinizdir, değerli okurlarım. Ama, her zaman böyle olmaz.

Liderler, bazen ehliyetine inandıkları zevatı değil de, nazlarının geçeceği sadık bendeganı makama oturturlar.

Çünkü, liyakat ölçüsüne göre koltuğa oturana tahammül bazen zordur. Bu halde keyfiyet değil, prensipler konuşur.

Sultan Aziz'in en büyük meziyeti, milli haysiyetin ordu ve donanma ile alakalı mevzularında gösterdiği mükemmel hassasiyet idi. Hatta, kendisini asla sevmemesine rağmen, Hüseyin Avni Paşa'yı seraskerlikte bırakması, Paşanın liyakatine olan itimadı iledir. Başkatibi Atıf Bey'in Hatırat-ı Atıf'ında hakk-ı cennetmekân Abdülaziz Han adlı hatıratında, padişahın iki yakını da aynı gerçekten bahsederler. Sultan Azizi birkaç defa:

-Bilirim, bu adamın saltanat-ı zatiyemize sıdkı hülûsu yoktur. Amma liyakat ve maharet sahibi bir kumandandır. Ordu-yu şahanemin ona ihtiyacı vardır. Bu sebeple makamında tutarız, demişti.

Sultan Aziz, Âli Paşa'yı hiç sevmezdi. Tanzimat'ın bu recülü, devlet işlerini saraydan almış; Bâb-ı alide toplamıştı. Padişahı Tanzimat Fermanının hükümleri içinde kalmaya mecbur ederdi. Âli Paşa öldüğü gün padişah, Hafız Mehmet Bey'e, Arslanlı divanhanedeki sediri göstererek:

-Hafız, şu sediri görür müsün? Âli bana kaç gecelerimi orada uykusuz geçirtti. Tahammül ettim. İşte şimdi padişahlığımı anlayacağım, demişti.

Sultan Aziz Han'ı tarih önünde büyüten herhalde buydu!..

Yalnız bir noktayı da belirtmek mecburiyetindeyim.

"Liyakatlidir" diyerek "Yeni Osmanlılar"ın lanse ettiği

paşaları Babıali de muhafaza eden Sultan Aziz, Âli Paşa'nın ölümünden sonra yukarıda da işaret ettiğim gibi serasker Hüseyin Avni Paşa'nın sinsi oyununa kurban olu.

Mithat Paşa ile birleşen Hüseyin Avni Paşa ve diğer "cuntacılar", bir darbe ile Sultan Aziz'i önce hâl, sonra da Yılmaz Öztuna'nın "Bir Darbenin Anatomisi" adlı kitabında yazıdığı gibi, katlettiler.

Sonra, bu cinayete, "intihar" süsü verildi.

Bu darbenin başmimarı Hüseyin Avni Paşa'nın 1871'de azledilmeyi kabullenemeyip, Sultan Aziz'e kin beslediği söylenir.

Ama azil sebebi ırz ve namus meselesine taalluk ediyordu. Harem-i Hümayûn'un "hazinedar" denilen çok yüksek rütbeli cariyelerinden Arz-ı Niyaz Kalfa ve muhtemelen padişah cariyelerinden bir veya ikisi ile münasebet kuduğu ortaya çıkmıştı. Padişahın bu defaki tepkisi ve verdiği ceza sert oldu. On bir ay rütbesiz bir adam olarak Isparta'da oturması kararlaştırıldı. Isparta'ya kumarı sokanın Hüseyin Avni Paşa olduğunu Böcüzâde Süleyman Sami Efendi, Isparta Tarihi'nde yazar.

Demek ki, liyakatlileri makamda tutma tahammülü kadar, gerçek liyakatlileri seçebilmek de meziyetmiş.

Liderlerin işi zor, canım. Sultan Aziz merhumun hâl edildiğinde söylediği, liderlerin bu çetrefilli seçimi yaparken başbaşa kaldıkları çaresizliği de yansıtır.

-Ne yapalım, kader böyle imiş; el-hükmü lillah!

Sultan, nelere tahammül etti.

Ama, edemeyen de vardı..

Çerkes Hasan Bey, bir kabine toplantısını basıp, Hüseyin Avni Paşa'yı öldürdü. İntikamını almıştı.

Sultan Aziz'den sonra II.Abdülhamid Han da "Kaht-ı rical" den şikayet eder.

Ne diyelim; idarecilik "zor zenaat"

Hem tahammül, hem liyakat istiyor.

İki Mesele

Bugün,iki meseleye temas etmek istiyorum, aziz dostlarım. Her ikisi de maalesef toplum olarak artık bünyemizi terk etmeyen sırnaşık illetler haline gelmişlerdir.

Silkinip, kurtulunması temennisiyle başlıyorum.

Fakat, önce "kıssa"; sonra "hisse"...

Efendim, Âli Paşa Hariciye Nazırı iken Mısır Hidivi İsmail Paşa'ya murassa bir kılıç hediye etmişti. Gümrüğe getirilen kılıcın çıkış gümrük bedeli verilmedikçe, gönderilemeyeceğini Rüsumat Emini Kâni Paşa, Âli Paşa'nın kethüdasına bildirdi:

-Üzerinizdeki para ve saati teminat olarak alıp kılıcın ihracına müsaade ederim. İhraç gümrüğü bedeli 304 kuruştur. Getirir, emanetlerinizi alırsınız, dedi.

Âli Paşa meseleyi haber alınca hayret etti. Bir hediyeden çıkış gümrüğü alınmasının doğru olmadığını söyleyerek emanetlerin geri verilmesi icabettiğini Kâni Paşa'ya bildirdi. Rüsumat Emininden şu cevabı aldı:

-Ben, mevzuatı tatbik ediyorum. Mevzuat, hediyelerden ihraçta gümrük resmi alınmaz diye bir sarahati ihtiva etmiyor. Bu hususta Meclis-i Vükeladan bir tefsir kararı alınabilir. O da evveliyata şamil olmaz. Binaenaleyh, 304 kuruş gelmezse, emanetleri sattırır, bedelinden 304 kuruşu tenzil ederek mütebakisi kalırsa gönderirim. Emanetler 304 kuruşa baliğ olmazsa, mütebakisini Nazır Paşadan tahsil ettiririm.

Âli Paşa, Gümrük Nazırının bu cevabından çok müteessir oldu. Kâni Paşa'ya bir hediyeden çıkış gümrüğü almanın mantığa uygun olmadığını, kethüdasına yapılan muameleyi ise asla doğru bulmadığını bildirdi. Kâni Paşa, şu cevabı verdi:

-Şahsınıza hürmetkarım. Fakat size şunu hatırlatırım. Siz geçenlerde, Şirvani zade Rüştü Paşa'yı taşraya ihraç ettirmek isteyen Padişahımıza, mahkeme kararı olmadan hiç kimsenin

sürülmesi, Tanzimat Fermanına muhaliftir. Ferman-ı Âlişanın ihlaline mesağ veremem, diye cevap vermiştiniz. İşte kanuna bu kadar riayetkar olduğunu bizzat Efendimize dahi ispat etmiş olan zat-ı samilerinin hediye kılıcınızı da, ihraç gümrüğü almadan göndermeyi, mevzuata itaat yeminini ahden ve vicdanen etmiş olan bendeniz ihraca mesağ veremem. Çünkü bu kılıç gümrüksüz çıkarsa, en keskin tarafı ile devletimizin kanun ve nizamatını parçalamak gibi, onun nazım ve sahiplerinden birisi olan zat-ı samilerini de yaralar.

Netice ne oldu diye tabii meraka değer.

Âli Paşa, o sırada Sadrazam olan yakın dostu Keçeci zade Fuat Paşa'ya vaziyeti anlattı. Fuat Paşa konağında bir yemek vererek Kâni Paşa'yı davet etti. Daha evvel gelmiş olan Âli Paşa da samimiyetle musafaha etti, hiçbir şey olmamış gibi konuşuldu, dertleşildi...

Ertesi gün de, 304 kuruşu Fuat Paşa, kendi kethüdası ile göndererek gümrük makbuzu ile beraber Âli Paşa'nın kethüdasının emanette duran saatini aldırttı.

Ve, aradan bir müddet geçtikten sonra Âli Paşa Sadrazam oldu. Devlet Salnamesine dikkatle gözlerimiz eğiliyor. Kâni Paşa yine Rüsumat Nazırı...Böyle müsamaha devlet adamını ne kadar asilleştirir. Aksi vakaların küçültüp acındırdığı gibi...

Şimdi, meselemizden biri şu:

Bugün bazılarımızın ne kusur varsa; onun menşeini tarihimizde, kültürümüzde aramak kompleksidir.

Meselâ, gümrükler, bilmem ne kaçak sokmak mı oldu, gazeteler yazdı. Bazı "bilgiç"ler hemen mırıldanırlar:

-Efendim, Osmanlı'da da böyleydi. Veya;

-Osmanlı'ya döndük.

Ayıptır; her tarih bilmeyen böyle davranırsa, yandık.

İkinci mesele, halkımızdan yasalara uymasını bekleyen idarecilerimizin bizzat kendilerinin hukuka saygılı olmaları gerektiği hakikatidir.

Millet, ne kadar "baş"ın, yukarıdaki örnekte olduğu gibi "samimi" ve "riayetkâr" olduğunu görürse, o ölçüde hukuka ve düzene sahip çıkar.

Bilmem haksız mıyım?

İbkâ mı İlgâ mı

"İlgâ" lağvetmek, kaldırmak, iptal etmek.

"İbkâ" ise baki kılmak, daim eylemek, demek.

İkisi de unuttuğumuz Osmanlıca'dan...Aklıma bir gerçek olay geldi. Mizahını bağışlayın. II. Abdülhamid Han'ın devrinden bir kaynaktan iktibas edeyim:

Efendim, padişahın gençliğinden beri tanıdığı, sevdiği, itimad ettiği Çerkes asıllı bir yaveri varmış. Adı; Ahmed.

Dürüst, mert, yiğit biri... Saf ve temiz.

Şimdi Nizamettin Delilbaşı okuyalım.

Sadrazam Kâmil Paşa'nın bilmem kaçıncı defa değişmesinde, Şeyhülislam makamını Üryanizade Ahmet Efendi işgal ediyordu. Kamil Paşa'nın sadaretten azlolunduğu gün birkaç yaver Başmabeyincinin odasanda toplanmıştık; Kâmil Paşa'nın değişmesiyle muvakkaten mazul olan diğer Nazırlardan sandalyalarında bırakılanlara bermutat Padişahın iradesini tebliğ edecektik.

Ben, Serasker Ahmet Saip Paşa'ya gönderilmiştim. Bizim Çerkes Ahmet Bey de Şeyhülislam Efendiye... Başmabeyinci, Nazırlara yolladığı bütün yaverlere söylediğini bittabi Kaymakam Ahmet Beye de aynen tekrarlamıştı:

-Şeyhülislam Efendi'ye git, müjde et! Bâirade-i seniye meşihatte ipkadır.

O gün vazifedar arkadaşlarla beraber işimizi bitirdikten sonra Yaveran Dairesine çekilmiştik; birbirimize, nezarette ipka edilen Paşaların iradeyi duyunca geçirdikleri heyecanı ve sevinci anlatıyorduk. Tam bu sırada Sarayın cümle kapısındaki nöbetçi zabitinden haber geldi:

-Şeyhülislam Efendi Hazretleri teşrif buyurdular, bir mesele-i mühimme hakkında Başmabeyinci ile görüşmek istiyorlar. Fakat hal ve etvarları calibi dikkat görüldüğünden olbabta...

Derhal kapıya koştuk. Filhakika gelen Şeyhülislam Efendi idi. Ve yine söyledikleri gibi Üryanizade'nin halinde bir başkalık vardı. Yüzü sapsarı kesilmişti; bütün vücudu farkedilecek derecede sarsılıyordu. Hatta cübbesinin etekleri zil çalarak Başmabeyincinin dairesine koşarken dikkat ettim: Şeyhülislam Efendinin sakalları bile tir tir titriyordu.

O geceyi merak içinde geçirdik. Fakat sabahleyin işin içyüzü anlaşılınca, Üryanizade Ahmet Hocayı bu kadar korku ve heyecana düşüren vak'a bizim için günlerce devam eden bir mevzu oldu.

Meğer ise, Ümera-ı Çerakize'den Ahmet Bey'in yumurtladığı bir deve kuşu yumurtası varmış.

Başmabeyinciden:

-Şeyhülislam Efendi'ye git, müjde et! Bâirade-i seniye meşihatte ipkadır.

Emrini alan Ahmet Bey atına binerek yola düzülmüş, fakat yolda -Şeyhülislam'dan alacağı bahşişe aklını çok vermiş olacak ki- Başmabeyinci'nin söylediklerini unutmuş. Esasen manasını anlamadığı bu cümleyi, bir türlü hatırlayamamış, ne yapsın? Çetrefil terkip meraklısı Çerkes Ahmet Bey düşünmüş, taşınmış, nihayet Başmabeyinci'nin söylediklerine uygun bir cümle aklına gelmiş ve Şeyhülislam'ın yanına girer girmez bağırmış:

-Efendi Hazretleri! Başmabeyinci oğulunuz, Şevketlûmap Efendimizin iradelerini tebliğ için gönderdiler. Şevketlûmap Efendimiz: "Şeriat de ilgâdır!" irade buyurdular... Tebrik ederim, müjde ederim!

Çerkes yaverin ağzından: "Şeriat da ilgâdır!" sözünü işiten Şeyhülislam Efendi kadife minderinden sıçramış:

-Aman demiş, Bey oğlum sus! O ne hilâf söz!..

Fakat yaver ısrar etmiş:

-Evet Efendim... Hakan Hazretleri "Şeriat da ilgâdır!" irade buyurdular.

Bittabi Üryanizade sıfırı tükütmiş..

O devirlerde telefonun ismi nakil-i seda diye gazetelerde okunurdu. Binaenaleyh Şeyhülislam Efendi Hazretleri arabasına atladığı gibi soluğu sarayda almıştı. Bittabi mesele anlaşıldı ve bu hadiseden sonra da Çerkes Ahmet Bey şifahi irade tebliğinden

menedildi. Fakat bu gülünç yanlışlık, oldukça telaş ve heyecan uyandırmış, bilhassa zavallı Üryanizade'nin günlerce uykusunu kaçıran bir korku mevzuu olmuştu.

Okuyucu bu sütunda bizim ahlakî meselelere ne kadar değer verdiğimizi, altını çizdiğimizi görüyor.

Aflarına sığınırım.

Gazetelerde okuduğum olaylar eğer gerçek ise bir içtimai "cinnet" halindeyiz gibime geliyor. Yani şu ülkede akıl ve ahlak "ilgâ" mıdır; "ipkâ" mıdır?

Biri söylesin.

Ben biraz Çerkes Ahmet Bey gibi düşünüyorum da!..

Nüfuz Ticareti

Bazı ülkelerde liderlerin etrafında eskilerin "kurenâ" adını verdikleri bir zümre oluşur. Kral'ın ibrikçisinden, asilzadenin kilercibaşısına kadar, lidere olan yakınlığı istismar ederek, kendilerine maddi menfaat sağlarlar.

Buna, işte, edebiyatta nüfuz ticareti deniyor. Liderler de, ne yapsın, bazen atlayıveriyorlar. Hepsini kovalayacak durumları yok ya!İnsanda "mükemmel bir hafıza" gerektir.

İşte, II. Sultan Hamid merhumun fevkalade kuvvetli bir hafızası vardı. Bir gördüğünü, aradan yıllar geçse, ismini unutmaz, okuduğu veya duyduğu hadiseler tahteşşuurunda yerleşir, karar anlarında, bu mazi canlanır ve muhatabı hayrette kalırdı.

Padişahın kurenasından Ragıb Bey, mezbaha imtiyazını, alakadar olduğu bir şirkete almaya çalışıyordu. Evrak, Bâb-ı âliden geçti. Şûra-yı devlette tetkik ve tasvip edildi, karar alınması için vükela meclisine geldi. Şeyhülislam Üryani Zade Ahmet Esad Efendi, bu imtiyazın et fiatlarını yükselteceğini ileri sürerek muhalif kaldı. Fakat vükela meclisi, Şeyhülislamın itirazına rağmen, ekseriyetle imtiyazın verlimesini tasdik ve tasvip etti. Ekseriyetle verilen karara, Şeyhülislam Üryanizade şu itirazı yazmıştı:

"-Lâhm (yani et) ki ihtiyacat-ı umumiyedendir. Zaten bir kaç türlü resme tâbi iken bir de mezbaha inhisarına cevaz verilemez ve bir koyundan iki deri çıkarılamaz."

Evrak, iradesi alınmak üzere padişaha arzolunmuştu. Sultan Hamid, Şeyhülislamın derkenarını ve itirazını okudu, anlaşmayı terviç etmedi. Ragıp Paşanın da teşebbüsü akamete uğradı.

Aradan seneler geçti. Şeyhülislam Üryani Zade Ahmet Esad Efendi vefat etmiş, Şeyhülislamlığa Cemalettin Efendi gelmişti. Ragıb Paşa, teşebbüsünü tazeledi. Müracaat yine müspet olarak heyetlerden geçti. Meclis-i vükelaya gelmişti. Mabeyincinin

nüfuzu ile dosya tam olarak tekemmül etti ve padişahın iradesine arzedildi. Mazbatada yeni Şeyhülislamın da müspet mütalâa ve imzası vardı. Fakat hünkâr, şu mütalâa ile mazbatayı yine iade etti:

"-Bu bapta vaktiyle arzolunan bir mazbatada Üryani Zade merhum Şeyhülislamın mütalâası vardı. Bâb-ı âli evrakından aranılsın ve o mütalâa ile bir daha tetkik olunsun"

Padişah, bu ikazıyla da kanaat etmemiş, mabeyn başkâtibine, Üryani Zadenin itirazını -hemen hemen aslına yakın isabetle- not ettirererk sadrazama göndermişti.

Takvime göre bugün Hz. Peygamberimizin Veda Hutbesi'ni okudukları gündür. Lütfen, açıp bir daha okuyun.

Hakk'ın ve hakkın bu kadar titizlikle vurgulandığı bir başka belge bulabilir misiniz?

Hele sonunda "İnsanlar!Yarın Beni sizden soracaklar, ne diyeceksiniz?" sorusu vardır ki, insanı her okuduğunda ağlatır.

İşte, o zaman ümmeti, "Allah'ın elçiliğini ifa ettin, vazifeni yerine getirdin, bize vasiyyet ve öğütte bulundun, diye şahadet ederiz" diyecektir.

Bunun üzerine de Hz. Muhammed:

-Şahid ol ya Rab! Şahid ol ya Rab!

Dediler.

Resulullah, Veda Hutbesi'nde "Herhangi bir hakka tecavüz başkasına helal değildir" buyurmuşlardı.

Nüfuz ticareti de bir tür hak tecevüzüdür; liderlerin "kurenâsı"ndan neşet etse de!..

Azil İşi

Tarih yazıp, aktüele gönderme yapmak kolay değil, her halde takdir edersiniz, aziz okuyucularım. Bu akşam da, haberleri dinledikten sonra tarihe dönüp, Abdülhamid Han'ın "Sadrazam aziline" temas edeyim dedim.

Size gelin azlin, görevden alınmanın nasıl zerafetle yapılabildiğini tarihimizden bir örnekle anlatayım:

Başkatip Tahsin Paşa, hatıratında diyor ki:

"-Padişahın bu nezaket hassasiyeti, bilhassa, mevkilerinden ayırdığı kimselere münhasır kalırdı. Bu suretle sultan, mevkilerinden ayırmış olduğu devlet zevatı hakkında menfi düşünmesine mani olmak isterdi. Sultan Hamid, bu gibi, azil ve infisal ettirdiği zevatın isimlerini dikkatle kaydeder ve onlara bayramlarda hediyeler gönderirdi."

Fakat Sultan Hamid, otuz üç sene içinde gelip geçmiş ondan fazla sadrazamın hiç birisine İbrahim Ethem Paşa'yı azlettikten sonra gönderdiği mektup tarzında iltifat etmemiştir.

Ethem Paşaya azil günü gönderilen bu hatt-ı hümayun şudur:

"-Vezir-i sedakat semirim Ethem Paşa... Sizin dirayet, hamiyyet ve devletimize ve bilhassa tarafımıza fart-ı sadakatiniz malûmumuzdur ve memuriyet-i sabıkanızda ibraz ettiğiniz gayretten her suretle mahzuzum. Şu esbab ile beraber valid-i macidimden mevrus olduğunuzdan ve onlara olan hizmetlerinizi dahi takdir ettiğimden her vakit himaye-i mahsusam altındısınız. Sadaretten ayrılmanızın başka bir sebebi olmayıp, mücerred sizi bir müddetten beri pek yorgun gördüğümden ve hal-ü zamanın malum olan ağırlığından munbais olmuştur. Dinlenmenizden sonra yine bir memuriyette istihdamınız mukarrer olduğu gibi zaman-ı istirahatınızda ve her istediğiniz vakitte nezdimize gelmeğe dahi mezunsunuz."

Fakat, padişahın azlettiği sadrazamının bahçesinden bir kayısı ağacının meyvelerini istemesi vardır ki, bir çok şeyler anlatır. Sultan Hamid'in kurenâsından Emin Bey, 2 Ramazan 1883'te evinde oturan Ethem Paşa'ya padişahın adına şu tezkereyi gönderiyordu:

"-Sahilhane-i devletlerinin bahçesinde bulunan gayet leziz ve makbul bir cins kayısı ağacını, merhum Hamdi Paşa zat-ı hazret-i melükaneye tahsis ile her sene meyvesinden bir miktar itiyat eylemiş olduğu cihetle veliyyi nimeti bi minnetimiz şevketlu efendimiz hazretleri "Ethem Paşa hazretlerinden mezkur ağaç üzerindeki hakkımı talep eylerim. Kendilerine tahriren bunu beyan ediniz" deyip çakerlerine ferman buyurmuş olduklarından tarafı ali-i fahimanelerinden takdim olunmağla nezdi maali vefdi cenabı şehinşahide bir kat daha tesbi makbuliyet edeceği bedihi ve müsellem olan işbu kayısıdan bir miktar kilar-ı hümayuna takdim buyrulmak babındı takdim-i ariza-ı rikkıyet meale müsareat olunmuştur."

Padişahın, zarif bir hatırlayışla, azlettiği sadrazamını, sahilhanesindeki kayısı ağacını bile unutmadığını söyleterek kalbini alıyordu.

Ethem Paşa'nın verdiği cevap, kayısı ağacını hatırlamanın minnetini gönülden duyduğunu anlatıyor.

"-Bu gün dahi nail olduğum şu iltifat-ı cihan derecatı seniye-i cenab-ı veliyyi nimet bi minnete nasıl arz-ı teşekkür edeceğimi şaşırıp hemen vazife-i zimmeti ubudiyetim olan davat-ı hayriye-i hazret-i veliyyi nimeti tekrar aletekrar isali kabulgâhı perverdigâr eyledim. Emr-ü ferman-ı hümayun buyurulan kayısılardan henüz reside-i kimal olanları kilar-ı hümayun için arz-u takdime cesaret eylediğim gibi diğerleri oldukça takdime müsareat olunacağı beyanıyla tezkire..."

Evet... İşte böyleydi onlar...

Bugünküler, bunu dahi yapamıyorlar...

Urabî

Bu yazımda size II. Abdülhamid Han döneminde Mısır'da cereyan eden bir olaydan bahsedeceğim. Tarih, kıyaslama imkânı veren, bir laboratuar olduğu için, ne söylemek istediğini elbette hemen anlayacaksınız, değerli okurlarım.

Mısır, hukuken Osmanlılara bağlı. Hidivlerce yönetiliyor. Hidiv, İsmail Paşa, muhteristir. Suriye ve Irak'ı da kendine ekleyerek "Pan Arap" devleti meydana getirmek ister. Ama, sonunda yaptığı Avrupa'ya borçlanmak ve dolayısı ile ülkesine Batı nüfuzunu sokmak olur.

Halk bu gidişe kızar ve aralarından Urabî Paşa isyan eder. Gerçi Hidiv azledilir, ama Urabî'den İngilizlerle Fransızlar rahatsız olmuşlardır. Onu alaşağı etmek isterler.

Durumu gören II. Abdülhamid meseleyi barışçı yönden halletmek üzere İstanbul'da bir konferans toplar. Ne var ki, Batılılar müdahalede ısrarlıdırlar.

Temmuz 1881 başında İskenderiye önünde bulunan İngiliz filosu Amirali Seymour, sahilde tahkimat yapıldığını öne sürerek şikayette bulundu. İngiliz Hariciye Nazırı tahkimate devam edildiği takdirde bombardıman edileceğini Mısır hükümetine ve Babıâli'ye bildirdi. 6 Temmuz'da Amiral Mısır hükümetine bir ültimatom vererek tahkimata son verilmesini istedi. Mısır hükümeti teminat verdi. Kahire'deki konsoloslar, tavassut etti.

Bütün bunlar, kararını vermiş soğukkanlı İngiltere'nin üzerinde hiçbir tesir yapmadı. Tahkimat işi bahane idi, durdurulsa, hatta yıktırılsa da İngiltere istediğini yapacaktı. 9 Temmuz'da Amiral Seymour gemilerini harp nizamına soktu. 12 Temmuz'da Mısır otoritelerinden bazı istihkamların kendisine teslimini istedi.

Hidiv, Derviş Paşa ile istişareden sonra bu teklifi reddetti. Artık bombardıman muhakkaktı. Fransız filosu Direktuvar devrinde Mısır'a karşı böyle bir bombardıman yapmış olduğu için

bu sefer sıra İngilizlerindir diye nezaket göstererek denize açıldı.

13 Temmuz'da İngiliz filosu İskenderiye'yi topa tuttu. Urabî Paşa, Napolyon'un Moskova'da uğradığı akıbeti İngilizlere mukadder kılmak için İskenderiye'yi yakmaya teşebbüs ederek kuvvetlerini şehrin dışına çekti. Fakat bu düşünce bir hayalden ibaretti. Amiral Seymour kuvvetleri 15 Temmuz'da İskendiriye' ye çıkarak şehri işgal edip asayişi tesis ettiler. İngiltere artık Mısır'a ayak basmıştı.

İngiltere'nin dışında kalan devletler, ayrı ayrı Babıâli'ye, Mısır'a kuvvet göndermeyi tavsiye etmişlerdi. İskenderiye bombardımanından sonra bir konferans kararı olarak da bu ciheti tesbit ettiler. Maksatları, İnglitere'nin Mısır'da tek başına hareketleri ile bir hakkı müktesep iddiasında bulunmasına sed çekilmesi idi.

Abdülhamid bu hususta karar vermeden önce Amerikan elçisi General Wallace'ın fikrini öğrenmek istedi. Elçi Amerika'nın bu mesele ile alakalı bulunmadığını ısrarla ifade etmesine rağmen, Abdülhamid, dost olarak şahsi düşüncesini öğrenmekte direndi. Elçi bunun üzerine "Ben sizin yerinizde olsaydım kuvvetlerimi hazırlayıp gemilere doldurur ve onlarla Mısır'a giderdim. Kimse sizin oradaki otoritenizi münakaşa edemez. İşin insiyatifi de elinizde olur" dedi.

Padişah, bu fikirden hoşlanmadı, konferans kararlarına rağmen Mısır'a asker gönderilmesine muhalefet gösterdi. Abdülhamid'in muhalefet sesebi şu idi: Gönderilecek askerin miktarının 4000 olarak tesbit edilmiş olmasını az görüyor, bunun Urabî Paşa kuvvetlerine karşı mağlup olacağına ihtimal veriyordu. Askerin karaya çıkarılacağı Ebu Hor limanını da senenin çoğu zamanında dalgalıdır diye beğenmiyordu. Fakat asıl sebep başka idi. Padişah, Urabî Paşa kuvvetlerinin, Osmanlı kuvvetlerine karşı ellerinde Kurân-ı Kerîm alarak karşı geleceklerini haber almıştı. Böyle bir durumda Padişah askerinin ateş etmesi, kendisini halife olarak Müslümanlar nezdinde çok müşkül durumda bırakacaktı. Hatta belki de İstanbul'da bir ınkilaba bile sebep olacaktı. Bütün bu sebeplerden ve zaten dağılmış bulunan konferansın kararını yerine getirmekten uzun zaman çekindi.

Sonuçta ne oldu?

İster Hidiv, ister Urabî Paşa yüzünden deyiniz, Mısır

İngilizlerce işgal olundu. Bu sömürge de ne kadar sürdü, tarihten bilirsiniz.

Ama, kimse tarih okumuyor galiba!..

Saddam, Nasır'ı örnek alıyor ama Urabî'yi unutuyor!..

Tahsisat

Bugün size Osmanlı'dan, para ile ilgili bir anekdot aktaracağım:

Eskiler "sarfiyat-ı hafiyye" derlerdi. Sonra adı "tahsisat-ı mesture" oldu. Bugün "örtülü ödenek" deniyor.

Şimdi konumuza girelim:

Yunan meselesi had safhadadır. Sadrazam Reşit Paşa, o zaman henüz "utufetlu Fuad Efendi" olan Hariciye nazırı Keçecizade Fuat Paşa'yı Girid'e gönderiyor. Kalabalık bir heyetle giden Fuad Paşa'ya yeniden "tahsisat" verilmesi gerekiyor. Sadrazam, bu tahsisatın verilmesi için Maliye Nazırına şu tezkereyi yazıyor:

"Mesele-i Yunaniyenin hal ve tesviyesine memur utufetlu Fuad Efendi Hazretlerine bin kese daha akçe verilmesi lüzumu Meclis-i Vükelâda dermeyan olunup canib-i müşirilerinden ihtiyar-ı sükut buyurulmuş olmasıyle bir şey denilmemiş ise de bu para maddesi bu defa tekrar ihtar kılınmış ve malumu samileri buyurulduğu üzere müşarünileyh gece ve gündüz demeyip işi yolunda idare etmekte ve şimdiye kadar aldığı para cüz'i sayılacak mahiyette olduğundan meblağı mezburun irade-i seniyyesi istihsal edilmek üzere ihzar edilmesi vabeste-i lûtf-u vâlâlarıdır."

Bu tezkereden anlıyoruz ki, Nafiz Paşa, Nazırlar Meclisi'nde, heyete bin kese daha akçe verilmesi bahis mevzuu edilirken "evet" dememiş, susmuş...

Bakınız, Sadrazamın tezkeresini "israf vardır" diyerek nasıl reddediyor:

"Meal-i iş'ar'ı âli-i sadaretpenahileri malûm-u çakeri oldu. Müşraünileyh Fuad Efendi Hazretlerine şimdiye kadar verilen akçenin yeter olmadığı doğru değildir. Çünkü oraya gideli sekiz ay olduğu halde harcırahından başka on dört yük kuruş "sarfiyat-ı Hafiyye" adıyla mesned-i celil-i sadaretpenahillerinden yazılan fermanlara istinaden muhaberata henüz tatminkar cevap dahi

alınamamıştır. Bu "sarfiyat-ı Hafiyye" bir sui misal bıraktığımıza işaret etmekteyim.

Evvel ahir arzedildiği üzere, bu devletin takat-i maliyesi böylece semahate mütehammül değildir. Masarifat her gün artmakta, varidat ise ancak tedabir-i sun'iyye ile tezayüt eder gözükmekte, fakat laf-ü güzaf tanımıyan erkam ise, bu iddiaları an be an tekzip etmektedir. Meclis-i alilerinde ses çıkarmadığım bu sebeplerden ileri gelmişti. Müşarünileyh, dirayet ve ehliyet-i meşhudesini biraz da tasarrufa riayet ile isbat ve sarfiyat-ı sefihanesine nihayet verirse mülkü millete daha nafi ve himmet-i meşkûre erbabından olur. Tezkere-i samilerine işbu cevabane-i acizden başka tastir edilecek bir madde bulunmadığı ıttıla-ı devletlerine arz ile emr-ü ferman hazret-i menlehülemrindir."

Kısacası, Maliye Nazırı, Sadrazamın Hariciye Nazırına ilave tahsisat olarak göndermek istediği bin kese akçeyi vermiyor ve üstelik "sarfiyat-ı sefihanesinden vaz geçsin, tasarruf yapsın" diyor.

Sadrazam bu defa teklifini reddeden Maliye Nazırına bin keselik talebi beşyüz keseye indirdiklerini şöyle bildiriyor:

"Hariciye Nazırının reisliğindeki heyete bin kese munzam tahsisat verilmesi yolundaki ricama verdiğiniz cevabı okudum. İlk bakışta, heyete verilen para çok gözükebilir. Fakat sizin gibi, devletin mahrem gayelerini bilen bir zat için bu verilen parayı çoğumsamak degil azımsamak icabederdi. Fakat bu mevzuu bir tarafa bırakıp, asıl sadede gelelim: Hazinemizin sıkıntısını biz de biliyoruz. Fakat, başarılması zaruri olanı, terkedilmesi mümkün olana tercih umumi kaidesi ile karşı karşıyayız. Biz, Hariciye Nazırı Paşa Hazretleri ile vaziyeti görüştük. Hiç olmazsa beş yüz kesenin teminine kat'i zaruret vardır. Bu neticeyi, tasvibinize arzeder, en kısa zamanda temin edilerek heyetin emrine tahsisini ve mümkün olan süratle neticelendirilmesini rica ederim."

Maliye Nazırı Nafiz Paşa, Sadrazam Reşit Paşa'nın bu tezkerisine, şu cevabı veriyor:

"-İradenizi hürmetle telakki ettim. Nezaretimin belli-başlı vazifeleri arasında, sizin tensip ettiğiniz meseleleri, arzunuz veçhile halletmek gelir. Bunu müdrikim. Fakat, ben Maliye Nazırı olarak, hazinenin içinde bulunduğu şartları, bu devletin içinde

bulunduğu şartları, bu devletin en yüksek makamını işgal eden size açık ve samimi olarak bildirmekle de mükellefim. Kendi kanaatim ve millet adına Allah huzurunda verdiğim söz, neyi icabettiriyorsa onu yapmakla nefsimi bağlı addederim. Hariciye Nazırı Paşa Hazretleri, Hazinenin sıkıntılı halini bilmekle mükelleftir. Hepimiz, evvela Hazinenin kudretini ve tediye kabiliyetini öğrenmek, ondan sonra bu takate göre para harcamakla mükellefiz. Bu vecibe ifa edilmeden yapılmış olan sarfiyatı, müsebbibine tazmin ettirmek icabeder. Bendeleri, bu gibi tediyeleri israf telakki etmekte musırrım. Hariciye Nazırı Paşa'nın işbu hareketiyle zat-ı devletlerini ne kadar müşkül vaziyete ilka ettiklerini de idar etmekle beraber, Hazineden karşılıksız olarak ve evvelce tahsisatı alınmadan değil beş yüz kese, beş kese dahi itasına emir vermekte mazur olduğumu tekiden arzederim."

Skaliyeri

Yakın dönem Türk tarihi ile ilgilenenler mutlaka bu isme rastlamışlardır. Okuyucu, bu Rum ihtilalcinin mazisini merak etmiş soruyor. Biz de yazalım.

Tam ismi Cleanthi Scalieri...

Amacı: Bizans Devleti'ni kurmak!

Nasıl?

-Gelin bunu bir Yunan kaynağından okuyalım:

Marinos Poliatos, "Diakosia Hronia Elliniki Tektonism" Atina, 1952 sayfa 51 ve devamı:

"Scalieri ilişkileri ve yumuşak karakteri nedeniyle de veliaht olan Murat Efendi'nin güven ve arkadaşlığını kazanmıştı. İstanbul'da yaşarken iki büyük halkın, Türklerin ve Yunanlıların arasında, her iki halkın da ilerlemisini engelleyen ikiliği ve savaşı görüp, izliyordu. Mason ideolojisinden etkilenerek (bu ideoloji ile dolu olarak) ancak bu iki unsurun işbirliğinin büyük Doğu Sorununu çözeceği sonucunu çıkarıyordu.

Bu iki halk arasındaki işbirliği ve kardeşlik ve buna bağlı olarak yeni bir Bizans devletinin doğuşu büyük bir çabanın harekete geçip ilerlemesini müşahhas hale gelmesini gerektiriyordu. Bunun için ise Murat Efendi'den daha uygun başka biri yoktu. O özgürlükçü fikirlere ve duygulara sahip her türlü iyi işi yapma yeteneği olan ve halkına Anayasal Belge bağışlayarak her çeşit özgürlüğü vermeye hazır birisiydi. Daha sonra Prens Nurettin Efendi'yi ve Türk toplumunun seçkin şahsiyetlerinden çoğunu mason locasına üye yaptı. 14 Mayıs 1872'de "Proodos" Fransız obedyansından izin alarak 1 Haziran 1872'den itibaren iki Yunanca yayından başka üçüncü ve Türkçe bir yayın için izin aldı. Bu arada, Sultan Aziz'in yeğeni olan Murad V. ayaklanma sonucunda 18 Mayıs 1876'da tahta çıktı.

Tahta çıkışından sonra ilan edilecek anayasa ve ona bağlı

değişiklikler arka arkaya uygulanmaya başlanacaktı. Bu uygulamaların ön hazırlık işlerini Scalieri üstlenmişti ve yardımcıları biraderimiz Frasız Lamiable-İstanbul'da avukat, daha sonra ise Paris Belediye Başkanı biraderimiz A. Holinsk - eski diplomat- eski Sadrazam Midhat Paşa, zamanın İstanbul'daki İngiliz Büyükelçisi S.G.Eliot, İran elçisi biraderimiz Malkum Han idiler...

Bundan başka halkın tepkileri ile de savaşmak gerekiyordu. Bu sebeple de halkın üzerinde nüfuzu olan ve elden geldiğince daha fazla kişiye işin esaslarının öğretilmesi gerikiyordu. Bu amaçla Scalieri, Fransız obedyasının onayı ile "Envar-ı Şarkiye" isimli Türk dilinde faaliyet gösteren locayı kuruyor. Bu locada seçkin siyasetçiler ve din adamları üye olarak bulunduklarından örgüt meşhur oldu ve bunların arasından Jön Türkler Partisi doğdu."

Scalieri'nin faaliyetleri sonuçsuz kalır. Büyük zorluklarla ve İtalyan-Yunan Masonları'nın ortak bir eylemi sonucunda Pire'ye kaçar. 1891'de ölür.

Onun yakın işbirlikçisi Ali Suavi'dir. " Çırağan Vakası ", ortak projeleridir. Saray basılacak ve V. Murad kaçırılacaktır.

Bu konuda M.Müftüoğlu gerçeği yazar.

"93 Harbi diye tarihe geçen meşhur 1877 Türk-Moskof Savaşı'nın acı neticeleri meydanda iken, Moskof ordusu Yeşilköy'de karagah kurmuş iken, üstelik şehirde çıkacak bir kargaşalıkta Hıristiyan tebayı korumak gayesiyle şehre girebilecek bir düşman fırsat beklerken Ali Suavi'nin Çırağan baskınını yapması, yapabilmesi pek o kadar basit bir iş değildir!...

O günlerde böylesine bir harekete girişebilen adamın ya aklından zoru vardır, delidir; veya o adam bazı gizli kuvvetlerce desteklenmiş, o gizli kuvvetlerden vaad ve cesaret almıştır!.."

Suavi, Meşiktaş muhafızı Hasan Paşa tarafından baskında öldürülür; isyan bastırılır.

Belgeler açık ve önünüzde...

Kimlerin Osmanlı'da neyin peşinde olduğu aleni ortada...

Dokuz Şubat

Bu tarih, Osmanlı İmparatorluğu'nun otuz dördüncü hakanı, II. Abdülhamid Han'ın ölüm yıldönümüdür, 1918.

Tarih onu nasıl anıyor? Kimler onu nasıl anıyor? O kadar yazılıp çizilmeye rağmen hala ısrarcı karalamalar var mı?

Ben, ilk kitabımda (1981) şöyle yazmıştım:

Sultan Hamid'in büyük bir haksızlıkla müstebit bir hükümdar olarak anılmasının bir sebebi ise kendisinin Meşrutiyet karşısındaki menfi tutumudur. Mithat Paşa'nın "Liberal" görüşlü bir prens diyerek taht-ı hümayuna oturttuğu Abdülhamid, saltanatının birinci yılında Meşrutiyeti ilân etmek ve meclisi açmak zorunda bırakılmıştı. Padişah olduğu sıralarda Sultan Hamid'in Meşrutiyet rejimi üzerinde ne gibi düşüncelerinin olduğunu söylemek imkansız ise de Birinci Meşrutiyet'in acı hatıraları onu pek tabii olarak bu idare tarzından soğutmuş ve siyasi temayülünün mutlakiyetçilik ilkesi doğrultusunda gelişmesine sebep olmuştur. Meclise seçilenlerin gayreti devletin yücelmesi yönünde teksif edilmesi beklenildiği halde, mebuslar ya kendi şahsî hırslarının ya da temsil ettikleri grupların sözcüsü olmuşlardı. Abdülhamid Han bu konuda şöyle yazıyordu:

"Milletin vekilleri memleket çıkarlarının hizmetçileri olması lazım gelirken, mebuslar paraya olan açgözlülüklerinden birtakım nüfuzlu kişilerin kertesine düşmüşlerdir. Hıristiyan mebusların her biri ise, kendi milletinin emel ve maksatlarını yürürlüğe koymaya pek çok çalışıyorlardı. Ermeniler, Ermenistan hakkında nutuklar çekiyorlar. Rumlar, Tırhala ve diğer yerlerde olan isteklerini yaptırmaya girişerek meclisin içinde vekillere emretmeye cesaret etmişlerdir."

Hasta Adam'ın bünyesini kemiren her türlü musibete deva kabilinden büyük umutlarla Avrupa'dan memleketimize aktarılan bu siyasi müessesenin ilk tecrübesinin bu kadar tatsız ve üzücü

olması devrin aklı başında devlet adamlarının da dikkatini çekmiş ve Said Halim Paşa gibi Sultan Hamid'e hiç te samimi hukuku olmayan bir zat, "Acaba Meşrutiyet'in kabul edildiği her. yerde siyasi faaliyetler sadece bu bölücü şekilde mi cereyan etmeye mahkumdur?" diye isyan etmişti. Türk siyasi tarihinin geçirdiği bu tecrübeyi Said Halim Paşa "Osmanlı Parlamentosu, münakaşa ve çekişmeler sahnesi olacağı yerde bereketli bir tenkit ve konuşma zemini, sadece Osmanlılığın ilerlemesi ve yücelmesi his ve heyecanı ile birleşmiş bir vatanperverler topluluğu olmalı idi." diyerek özetlemişti. Meclis-i Mebusan 13 Şubat 1878'de süresiz olarak kapatıldı. Bir müddet daha devam etmiş olsaydı, zararların gittikçe büyüyüp korkunç bir şekil alabileceğine, her tarafta karışıklıklar ve ihtilaller çıkmasına sebep olabileceğine işaret eden Sultan Hamid'in endişesinde hiç de haksız olmadığını Meclis'in etnik kompozisyonunu incelediğimiz vakit pek açık olarak görürüz. Şöyle ki, Düvel-i Muazzama'ya jest olsun diye seçim kanunu İmaparatorluğun gayr-i müslim tebasının lehine işleyecek bir biçimde ayarlanmış.

Osmanlı Devleti'nin Avrupa kıtasındaki eyaletleri Asya Türkiyesi'ne kıyasla daha fazla mebus çıkarmak hakkını kazanmıştı. Gerçi meclisteki sandalye sayısı, 44 Hıristiyan ve 4 Yahudi mebusa karşı 77 Müslüman tarfından işgal olunmuştu, ama bu Müslüman çığunluk sadece Türklerden müteşekkil değildi, aralarında Araplar, Arnavutlar ve Kürtler de vardı. Meclis-i Mebusan'a seçilen Türk olmayan Müslüman temsilciler de aynı çatı altındaki gayr-i müslim grupların tesirinde kalarak onlar gibi kendi milletlerinin menfaatlerini dile getirselerdi vaziyet Osmanlı İmaparatorluğu için pek vahim olurdu. Türk mebuslar azınlıkta kaldıkları için her millet kendi bağımsızlığına dair kararları hiç de ciddi muhalefete maruz kalmaksızın Meclisten çıkaracak ve bu gelişmenin tabii bir sonucu olarak Osmanlı İmparatorluğu dağılacaktı.

Binaenaleyh, yukarıda naklettiğimiz bilgilerin ışığı altında Adülhamid Han'ın aslında müstebit bir hükümdar olmadığı gayet açık bir şekilde gözler önüne çıkmaktadır. Sultan Hamid, esas olarak başarılı ve çalışkan bir ıslahatçı idi.

Abdülhamid, Avrupa devletlerinin kendisine sundukları

Osmanlı İmparatorluğu'nu reform programlarını elinin kenarı ile bir tarafa iterek ve "Düşmanlarımızın tavsiye ettikleri programları kabul ederek ıslahat yapmaya ve inkılâblar getirmeye ihtiyacımız yoktur. Kendi programımızı tatbik etmeliyiz." demişti.

II. Abdülhamid'i siyasî çekişmelerden kurtarmalı, tarih perspektifi içinde yerine koymalıyız.

Bu satırları yazalı on yıl geçti. Acaba şu anda kafalar neredeöir?

Bilen, bana söylesin.

Dürüst Kalabilmek

Günlük hayat hergün tuzaklarla dolu. Onların içinden, imân olmazsa, karalanmadan sıyrılamazsınız. Doğrusu, etrafın pisliğini gördükçe içine kapandığım için mi, yoksa şu Körfez Krizi'ndan gına geldiği için mi, gelin size bugün iki anekdot aktarayım.

İslâm alimlerindan Süfyan-ı Sevri;

-Ben idarecileren bana hainlik yapmalarından korkmuyorum. Ben ancak onların ikramından korkarım.

Dermiş. Hediye dahi kabul etmez, şiddetle reddedermiş.

Harunu Reşid, halife olunca O'nu tebrik etmek için bir kısım alimler O'nu ziyarete geldiler. Ancak büyük alim Süfyan-ı Sevri ziyaret etmedi. Halbuki halife olmadan önce Harun Reşid O'nu kardeş edinmişti. O'nunla oturur, O'nunla dertleşirdi. Harun, Süfyan-ı Sevri'yi ziyaret etmeyi çok arzuladı. O'nunla başbaşa kalmak ve dertleşmek için... Fakat Süfyan buna yanaşmadı. Harun ise buluşmayı çok arzuluyordu. Süfyan-ı Sevri'ye yazdığı mektupta ricasını ifade etti..

Süfyan ise ona kısaca şöyle cevap verdi:

-Ey Harun! Devlet hazinesine Müslümanların rızası olmadan saldırdın. Başına büyük belâ getirdin. İlmin, zühdün halaveti ve Kur'anın tatlılığı ve iyilikle oturmadan koptun ayrıldın. Zalim olmaya razı oldun. Zalimlere şunu söyliyecek bir alim gerek!..

Ey Harun! Ben sana öğüt verdim ve nasihatımda biraz da haddi aştım. Ey Harun, halkını gözetmekte ve Rasulullah'ın ümmetini koruman hususunda Allah'tan kork. Onlara iyi halife olmaya özen. Şunu iyice bil ki; hilafetten ayrılsan bile sana gelmem. Gerçek şu ki, hilafet makamında ebediyyen de kalıcı değilsin. Dünya da böyledir. Yenilerle eskileri değiştirir. Kim dünyada bir azıkla azıklanırsa, ona fayda verir.

Mektup yerine ulaşınca, Halifenin gözlerinden yaşlar boşalır. Okur ve içini çeker. Yanında olanlardan biri:

-Ey müminlerin Halifesi! Süfyan, sana kahramanlık tasladı. O'na yönelsen, O'na işkence etsen, hapse atsan, böylece O'nu başkalarına ibret kılsan, dedi. Harun:

-Ey dünyaperest! Helâkımızı mı istiyorsun? Doldurduğunuz kişi mağrur, mahvettiğiniz kişi de şakidir. Süfyan yalnız başına bir ümmettir. Süfyan'ı bırakınız.

Makalemizi Türk tarihçileriyle kapatalım.

Mısır Hidivi İsmail Paşa'nın; Hariciye Nazırı Halil Şerif Paşa ile arası iyi değildi. Hariciye Nazırı, Hidiv'e yazılan tahriratta, müstakil devlet reisi gibi değil de Osmanlı İmparatorluğu'nun sıra valisi gibi hitap ediyor, bu hâl istiklâl hazırlığında olan Hidiv'i çok sinirlendiriyordu.

Neticelerin, Saraydan hangi yoldan alınacağını bilen Hidiv, Valide Sultana başvurmadan evvel, meseleyi o tarihte sadrazam olan Mütercim Rüştü Paşa ile halletmek istedi... Hazinedarını, sadaret müsteşarı Mansurî zade Mustafa Paşa'ya gönderdi ve Hidiv'e Hariciye Nazırından şikayetini anlatarak Sadrazam nezdinde delalet etmesini, Hidiv'in yaklaşan Ramazan dolayısıyla sadrazamın masraflarına karşılık yirmi bin, kendisine de "mesarif-i baha" adıyla on bin altın takdim edileceğini ilave etti.

Mansurî zade "Hariciye Nazırının azledilmesine mukabil rüşvet teklifi"ne şu cebabı verdi:

-Acizleri boş zamanımda tarihle meşgul olurum. Bunu Hidiv hazretleri de bilirler. Cennetmekân Yavuz Sultan Selim Han devrinde güzerân etmiş bir vak'ayı arzedeyim de münasip bulursanız zatı ulyânız da Hidiv Hazretlerine anlatırsınız: Çaldıran seferinden mukaddem, İran Şahı nezdinde sefir olarak bulunan Siyavuş Paşa, bir gün üzerinde İran Şahının verdiği hil'âtlerden birisi olduğu halde Padişahın huzurunda, İran mesailinden bahsediyormuş. Yavuz Selim Hazretleri, vezirlerinin üzerinde İran Şahının hediyesi kürk olduğu halde, İran mesailinden bahsettiğini görünce demiş ki: "-Paşa, ... Üzerinde Şahın hediyesi var. Sırtında O'nun minneti, yüreğinde bizim itimad ve lûtfumuzun nişane-i şükranı... acem işini nasıl konuşuruz. Var, git, kılığını değiştir, sonra gel."

Şimdi kerem ediniz Hazinedar Efendi... Acizleri de, yüreğimde sizin altın vaadi, Hariciye Nazırımızın aleyhinde nasıl

konuşurum. Vakıa belki bana bu suali soran olmaz amma, altının efsunkâr rengi her vicdanı karartamaz..."

Kararmayan vicdanlardan olunuz ve öyle kalınız, aziz okuyucularım.

Berlin-Bağdat Demiryolu

'Bir efsaneydi o! Efsane...

Osmanlı imaparatorluğu'nun XIX. yüzyılın sonu ile XX. yüzyılın başındaki hikayesini bir az olsun bilenler hemen hatırlayacaklardır:

"Berlin-Bağdat Demiryolu Projesi"...

Proje, ilk bakışta bir sınai yatırımdır; Berlin'den Bağdat'a uzanan demiryolu döşenmesini ihtiva eder. Ama, bu "medeniyet misyonu" nun ardında ne dolaplar vardır.

Berlin-Bağdat Demiryolu (BBD) projesi, Alman kapitalist emperyalizminin müthiş bir eseridir; hatta daha açık yazalım; Birinci Dünya Savaşı'nın patlak vermesine yol açan ve dolayısıyla Osmanlı Türkiyesi'ni bu cihan kapışmasının merkezine çeken mıknatıstır.

Herşey, Sanayi Devrimi ile başladı. Emperyalizm, ülkeaşırı yayılmacılığını iktisadi sebeplerle sürdürüyordu. Ortadoğu'ya hakim olan Osmanlı vatanı sömürgecilerin hedefi oldu.

-Kapitülasyonlar;

-Dış borçlar (Düyun-u Umumiye);

-Yabancı Sermaye Yatırımları, bu amacın, araçlarını teşkil etti. Ve, yüzyılın projesini, Türkiye üzerinde yayılmacı emelleri olan Alman İmparatorluğu oluşturuyor: BBD... Berlin'in Doğu'ya Açılma Politikası'nın (Almancası Drang Nach Osten) temel taşı.

Tahakküm sahası; bütün Osmanlı mülkü...

Önce Krupp şirketine verilen silah siparişleri...Bu siparişlerin mali kısmını organize etsin diye Osmanlı'da kurulan Alman bankaları... Gelen silahların nasıl kullanılacağını Türk askerine öğretsin diye İstanbul'a doluşan Prusyalı subaylar...

Nihai hedef Mezopotamya!..

-Öyleyse tam yol ileri Fırat veya Dicle'ye!..

Mümbit ovalar, sanayileşen Avrupa'nın tahıl ambarı olmalı!.

Üstelik, 1907'de petrol, artık vakıadır. BBD'nin ilk durağı Musul'sa, sonuncu Basra ya da Körfez'dir. Büyük yığınak yapılıyor. Bu yığınağı yerinde görmek isteyen Alman İmparatoru, Şam'a geliyor, bugünkü Suudi Arabistan-ABD ilişkisini hatırlatırcasına, etrafını çeviren Araplara, İngiliz emperyalizmine karşı ben sizin -Müslümanların- en yakın dostuyum diyor!

BBD, önce mali-iktisadi yönü ile devletlerarası rekabeti körükledi; sonra siyasi meseleler giriftleşti. Düğüm, Birinci Dünya Savaşı ile çözümlenebildi.

Bugün, aradan bir yüzyıl geçmesine rağmen Ortadoğu, özellikle Mezopotamya hala Batı için, iktisadi yönden önemini koruyor. Musul ve Körfez (Gulf) petrolleri, Batı'nın birinci derecede ilgi sahası içinde... Dicle ve Fırat'ın suları, Türkiye ile Irak arasında bir çekişme mevzuu haline getirilebiliyor. Demek ki, BBD tarihe mal olmuş; ama, mazinin külleri üzerinde, aynı zeminde, aynı kıstaslarla yeni bir kurgu yapılıyor.

Büyük Savaş'tan bahsediliyor. Kimyevi silahlar, nötron bombaları... Körfez Krizi, mahiyet itibarıyle, yeni bir BBD projesi hummasına dönüştü.

İnsana utanç veren, af buyurunuz ama tiksinti uyandıran bir hal; ne yazık ki, Kuveyt'in Irak tarafından işgali de, ABD'nin Körfez'e yığınağı da, sebepleri açısından, dünyanın BBD'den bu yana, olgunlaşmadığını, hala bencil iktisadi hıslarından kopamadığını gösteriyor.

Bu hakikati bir yere yazınız. Bugün bu vesile ile olayın bir başka yüzüne temas etmek istiyorum. Bu hengamede yapılması gereken, bence, şuydu:

Bir: Böylesine rezalete bulaşmamak!

İki: Bunun mümkün olup, olmadığının Türk milletine anlatılması gerekirdi.

Üç: Çok açık bir şekilde Irak'ın Türkiye üzerindeki hasmane emelleri ortaya konmalıydı.

Böylece, Türk halkı bu krizde taraf olacaksa bunun "mecburiyetten" olduğunu bilir ve bu zaruretin ardında BBD gibi emperyalizm değil de "milli menfaat" yattığını görür; vicdanı rahat ederdi.Herkes, bilen/bilmeyen konuştu; ama biz, bizim için asıl mevzuları öğrenemedik gitti!...

İstifa

Sultan Abdülaziz saltanatının ilk yıllarında Ordu ve Donanmayı islaha karar vermiş, büyük bir şevkle işe başlamıştı. Âli, Fuad, Rüştü ve Yusuf Kamil Paşa'lar gibi, devrin devlet adamları, ordu ve donanma islahı için evvela, zirai ve iktisadi ıslahat fikrinde idiler. Padişah ve vükelası arasında derin bir ihtilaf baş gösterdi ve nazırlar istifa ettiler.

Sultan Aziz, ikinci mabeyinci Hasan Bey'i Fuad Paşa'ya göndererek istifasının sebebini sordurmuştu. Fuad Paşa'nın verdiği cevap, bir devlet adamının istikbaldeki hadisatı tahmin edebildiği zaman, ikbal mevkiinden nasıl ayrılabileceğinin güzel örneğidir. Fuad Paşa, mabeyinciye şunları söylemişti:

"-İşin ilerisi ağırdır. Alınacak tedabiri cesime itamad-ı tam-ı malukaneye mevkuftur. Ben ise bir vakitten beri hakkında Onun sükut ve zevali asarını görüyorum. Onun için, çaresiz istifa ettim."

Padişah, bir müddet sonra Âli Paşa'yı yine sadrazamlığa getirdiği zaman, Paşa, Hariciyenin aziz dostu ve fikir arkadaşı Fuad Paşa'ya verilmesinde ısrar etmişti. Sultan Aziz ise, Fuad Paşa'nın sadaretten istifa sebebini unutmamıştı. Kırgınlığını Âli Paşa'ya bildirince, bu büyük devlet adamı, cesaretle şu cebabı verdi:

"-Padişahım... Fuad Paşa kulunuza iki iltifat borçlusunuz. Çünkü her zaman her vezir hadisatı onun kadar isabetli tasnif edemez ve etse dahi söyliyemez..."

İstifa!.. Bilmem size de olur mu bazen, ama ben, gün olur, bir makama, bir de orada oturana bakar, hayıflanarak:

-Şu kişi istifa etse de, bu mevkiiye filanca gibi layık biri gelse!

Derim. Ama, kader bu!.. Ne gönlünüzdekini oraya getirirler, ne de makama yapışan istifayı bilir!.. Mevzii kapılmıştır bir kere.

"İstifa Müessesesi", bence, kişinin haysiyetinin sigortasıdır. Verilen makamı "Ulufe" gibi gören üstlere, ast'ın "Al diyetini!"

diyebilmesidir. Mücadeleyi yeni bir mecraya taşıyabilmenin "mola"sıdır.

Gelelim, Sayın Yılmaz'ın Dışişleri'nden ve Hükümetten ayrılışına...

Türkiye'nin maalesef, mukadderatı bu galiba: Dış gailelerle boğuşmanın kızıştığı dönemlerde karar vericilerin iç siyası kavgaya çekilmesi... Bunun faturası her zaman pahalı olmuştur.

"Herhalde bu akıbet bazen dış güçler tarafından, özellikle programlanmıştır" diyesi geliyor, insanın. Dış politikada, başka bir deyişle, ne zaman dinamizm veya yeniden bir yapılanma ihtiyacı hissedilmişse, o günlerde bir iç siyasi mesele gündeme konur. İç polikika, dış polikikanın inkişafına ayakbağı oluverir. Burada önemli olan, siyası kaosu veya otorite boşluğunu "devlet"in, bürokrasi olarak, doldurmasıdır. Ancak, bürokrası, bu kavşaklarda, sorumluluk yüklenmesin diye-ileride başıma patlar endişesiyle- kendini rehavete kaptırır. Durur ve bekler.

O sırada, dışarıda fırtınalar kopmuş, sizin eviniz başınıza geçmek durumuna gelinmiştir. Sayın Yılmaz, iç politikada "değişiklik" beklentisi ile bu adımı atmış bulunuyor.

Yeni faktörün ANAP'ın geleceğini nasıl etkileyeceğini göreceğiz. Ama, milletin beklentisi "Dışpolitika'da değişikliktir, dinamizmdir." Dışişlerini aşan bir usluptur.

Burada Dışişleri Bakanlığımız kadrosunu ya da o bürokrasinin uyguladığı diplomasi sistemini körükörüne eleştirmek niyetinde değiliz. Dışişleri'nin sistem ve kadro olarak, Osmanlı'dan bu yana temsil ettiği "değişiklik" ve "devamlılık" çizgileri var.

Ayrıca, bugün dışta başdöndürücü gelişmeler oluyor. Hem aktüel gelişmeleri takip, hem de dışişlerimizi tarihi perspektifte, hataları ve başarıları ile değerlendirmek gereklidir.

Bu, Türkiye'nin hayati çıkarlarındandır.

Bu vecibeden hiç kimse kaçmamalı, istifaya kalkışmamalıdır.

Ceket İlikletmek

Önceki akşam televizyonda Sayın Cumhurbaşkanı'nın Washington'daki temaslarına ilişkin haberi seyrettinizse görmüşsünüzdür: Özal, Dünya Bankası'nın Başkanı Barber Conable'ı uğurlarken, kalktı, ceketinin düğmelerini ilikledi.

Ama, Bay Conable, karşısındaki insan bir ülkenin cumhurbaşkanı değil de borçlu bir işadamıymış gibi düşündüğünü gösterircesine ceketinin önü açık, öylece elini uzattı ve Özal'a veda etti.

İşte, tam o sırada Özal, durumun farkına varıp, bir yandan Conable'ın elini sıkarken, öte yandan da ceketinin önünü açtı.

Amerikalıya bir saygı dersi vermek gerekmişti, anlaşılan.

Sayın Özal'ın tavrı yerine oturmuştur. Ama karşısındaki "muhatabı" bu jesti anlamış mıdır, algılayabilmiş midir, bilemiyorum. Protokolu idrak için, geride ikibinbeşyüz senelik bir devlet geleneği mirası olmak lazım!.. O da onda yoktur!...

Yabancılarla münasebetle "milli haysiyeti" her zaman kollamak, milliyetçiliğin icaplarındandır. Size bugün eski Osmanlı Van Valisi Cevdet Bey'den bahsetmek istiyorum. Mert, bir adam, yaman bir idareci... Kaymakamdır.

Van'daki Rus Konsolosu, bir sebeptan, kendisinden tarziye ister. Küstah adam, bu tarziyeyi adeta törenleştirircesine, bir ziyafet tertip ederek, Cevdet Bey'in bu özürü davetliler arasında yapmasını bekler. Cevdet Bey ise bunu kendine yediremez.Ziyafet akşamı, silahını dizine boşaltır.

"Gelemeyeceğim. Hastayım" der...

İyileşinceye kadar da olay kaynar. Tarziye, marziye unutulur.

Bir anekdot daha:

1910 yılları... Osmanlı çöküyor. Şımarık Batı'nın görgüsüz Çarlığı, Osmanlı üzerinde kudretini her vesile ile Babıali'nin kafasına vurmak istiyor.

Hükümet bir zamanlar büyük güç olduğunun imajını sürdürmek azminde, ama, karşısındakiler, sanki onu taciz etmekten özel bir keyif alıyorlar.

Tahsin Bey, o günlerde Beyoğlu mutasarrıfı...Beyoğlu'ndan Büyükdere'ye telefon hattı çektiriyor.

Rus sefareti itiraz eder:

-Ya bu direkler kaldırılır, ya da...

Babıali, Tahsin Bey'i diplomatik bir çekişme çıkmasın diye çağırır: "Acaba vaz mı geçsek?" diye sorar.

Tahsin Bey kahrolur:

-Devlet-i aliyye bir kaç telefon direğini korumaktan aciz ise, kendisini nasıl koruyacaktır.

Çaresiz kalan Tahsin Bey, infialini bastırır, ne etsin. Rus sefiri ile görüşmeye gider. Onu ikna etmeye çalışacaktır.

Ne var ki, kibirli sefir, onu kabul etmez:

-Ben bir mutasarrıfla görüşmem. Gerekirse sadrazamı gelsin.

Tahsin Bey yıkılır:

-Allah'ım!

Diyerek, sendeleyerek sefaretten çıkar.

Aradan sekiz yıl geçer.

1917 Devrimi ile Çarlık yıkılır. Çarlık memurları, Beyaz Ruslar, Bolşeviklerin orağı ile çekici arasında kalmaktansa, kendilerini Osmanlı'ya atarlar. Onlara yegane sırğınak, yine küçümsedikleri Türkiye'dir.

Tahsin Bey, İstanbul'a yığılmış aç, sefil, perişan Ruslar arasında dolaşmaktadır. Hiç olmazsa, birine iş bulup, hayatını kurtarmak arzusundadır. Oğluna Fransızca öğretmeni bulmak bahanesiyle birini gözüne kestirir. Adamı gözü ısırmaktadır.Sonra tanır. Bu, kendisini kovan sefir değil midir? Alır, evine götürür. Yedirir, içirir. Cebine para koyar. Sonra salıverir.

Yıllar sonra Tahsin Bey, hadiseyi bir yakınına anlattığında;

-Yaptıklarını niçin yüzüne vurmadın?

Tahsin Bey'in cevabı bakınız.

-Allah'ın vurduğunu hırpalamak fazilet değildir!

İşte, Türk budur!

Elbet, Türk'ün de cihana ceket ilikleteceği günler gelecektir.

Siyasetin Neresinden

Bir gazedede, kendisiyle yapılan bir mülakatta, emekli bir büyükelçi şunları söylüyor:

"Devletlerin birbirini kontrol ve yöntem mekanizmaları vardır. Mesela ihtilal yaptırma meseleleri. En son Time dergisinde ABD yönetiminin ihtilal yapılan ülkelerdeki liderlerin hayatta kalıp kalmamaları meselesinin tartışması çıktı. Bugünkü dünyamızda bunlar adeta her ülkenin diğer bir ülkenin hükümetinin kendi menfaatlerini uyacak kişilerin gelmesini temenni edeceği aşikar. Bu yapılırken, bu büyük NATO planı içerisinde bizim gibi tek kişilerin kendi kısmetleri ile karşılaşmaları olağan oluyor. Mesele budur. Benim şahsi kanaatim bugün dünyada açıklanmayan, okullarda okunmayan ikinci paralel bir tarih oluşmuştur. Bunlar anlatılmaksızın, belgelerde bulunabilir ama sistmatik değil. Burada masonların rolü çok önemlidir. Onların faaliyetleri sırasında yargı, yönetim ve yasama organlarına nüfuz etmek istedikleri, ordularda, istihbarat teşkilatına, dış işlerine nüfuz ettiklerine dair işaretler gayet boldur."

Bugün durum nedir? Bilmiyoruz.

Lakin, geçmişe dönelim. Elimizde ödüllü araştırmacı Doç. Dr. Şükrü Hanioğlu'nun bir kitabı var.

Adı: "Bir Siyasi Örgüt Olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Jön Türklük, 1889-1902."

Hanioğlu, 1878 ile 1908 tarihleri arasında, yani Sultan II. Abdülhamid döneminde, Osmanlı İmparatorluğu'nda faaliyette bulunan muhalefet cemiyetleri içinde en ön safta bulunanların "Masonlar" olduğunu yazmaktadır.

Yakın dönem Türk tarihinde, demek ki, Masonlar, Tanzimat'tan beri siyasetle içiçedirler. Kendi adamlarını iktidara çıkarmak için hudutsuz bir gayrete girerler.

Bunların başında kilit isim, Clanthi Scalieri adlı bir Rum'dur. 1865 tarihinde Fransız Mason locası L'Union d'Orient da görev almıştır. Amacı, Yunan-Türk unsurlarının kaynaşması sonucu kurulacak yeni bir "Bizanas Devleti"ni gerçekleştirmektir. Böylece, Scalieri'ye göre, "Şark Meselesi"çözümlenmiş olacaktı!

Belgelerden, Masonluğun sadece yurt sathında değil, uluslararası sistemde de siyasetle içiçe olduğu anlaşılmaktadır. Bir Yunanlı araştırmacı, Marinos Pollatos'da, kitabında şöyle yazar:

"... 1894'ün başlarında İstanbu'daki Rum Masonlar, Scaileri (oğul) İgglesis, Kefalliveos ve Spanopulos özel emirden sonra düzensiz bir loca kurdular ki bunun amacı olarak Doğu devleti fikrinin geliştirilmesi için geniş çapta faaliyet yapmayı öngörmüşlerdi. Burada yer alanlar, Olimpios, Stamelos, Sulidis, Gakkos, Yunanistan büyükelçisi Mavrokordato, Fransız Büyükelçisi Paul Cambon ve İngiliz Büyükelçisi Sir Philip Currie'nin görüşleri doğrultusunda bir hareket planını belirlemişlerdi.

Bu düzensiz Mason merkezi bu üyeler aracılığıyla mutlakiyete karşı İstanbul'da görülen tepkiyi örgütlüyor, eski Osmanlıları bulup onların düşüncelerini canlandırıyor ve beraberce anayasal düşünceleri üretmeye çalışıyordu. Bu düzensiz merkezin eylemleri İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin eylemlerini cesaretlendirdi. Bu düzensiz merkez "Doğunun Işığı" adını alıyor ve yapılan seçimlerde doktor Balilis, gazeteci Scalieri (oğul), Avukat Olimpios ve Avukat Kefallineos yönetim kademelerine seçiliyorlar. 1896'da İstanbul'daki loca ile Atina'dakinin eylemleri birleştiriliyor."

Jön Türler'in içinde Ali Şefkati'nin Mason olduğu bilinmektedir. Onun ölümüyle Jön Türkler içinde Masonluğun nüfuzu kısa bir süre kesilmiştir. İşte, bu kavşakta, Masonlar, Jön Türkler'e bir kere daha yönelirler. Masonların "Acacia" adlı dergisinden tercüme ederek, nakledelim:

"Ahmet Rıza Bey dindaş ve vatandaşlarına anayasal düzeni kabul ettirmek için onlara içinde bulundukları mantık düzeyinden sesleniyor. Başarılı olursa, ki Türkiye'de yaşayan halkların menfaati ve cihan sulhu için bunu dilemek gerekir, muhtemelen her yerdeki gibi bu partilerden birisi, diğeri laik ve ilerlemeci ve büyük bir olasılıkla farmason olduğu sürece, dini ve muhafazakar olacak... Görüldüğü gibi Doğu sorunu hakkında Farmasonlar

yerinde bir kavrama kabiliyetine sahiptirler..."

Ahmet Rıza Bey ve arkadaşları bu teklife olumlu cevap verirler.

Sonra? Sonrasını bir başka yazımızda değerlendireceğiz, aziz okuyucularım.

Türk'ü İşletmek

Bütçe görüşmeleri sırasında çok duyduk:

-Altın değer ormanlarımız işlenmiyor.

-Paha biçilmez madenlerimiz toprak altında yatıyor.

-Dünya değer mahsullerimiz tekniksizlikten ölüyor.

-Sanayiimizi işletemiyoruz!

Haksızsınız, beyler! Biz, ormanlarımızı, madenlerimizi, tarımımızı ve sanayiimizi değil; biz "Türk'ümüzü işletmiyoruz."

Konuya belki yaklaşımımız ters. Çıkış noktamız "insan", kendi insanımız olsa, belki neticeyi daha kolay alacağız. Şu madeni işlemek için değil; Türk'ün o madeni işleyebilmesi için ne yapmak gereklidir, sorusuyla işe girişilse belki meseleyi kökünden halletmiş olacağız.

Aslında, kabul ediniz, geçimi pek kolay millet değiliz biz!..

Yalnız, tarihe baktığınızda hemen göze çarpıyor, bir güzel meziyetimiz var. "Bitti!" dedikleri anda öyle bir şahlanışımız var ki, dünya alem şaşkınlığını gizleyemiyor.

İki örnek vermek istiyorum.

XX. yüzyılın başları... Batı, Osmanlı ha çöktü, ha çökecek diye, son nefesimizi vereceğimiz anı bekliyor. İçeride isyanlar, birbirini takip ediyor. Devlet borçlu, ekonomisi yabancıların elinde...

Tahtta Sultan II. Abdülhamid var.

Padişah, halkına moral verecek, onları bir manevi ülkü etrafında toparlayacak bir sembol arıyor. Ve, tasarladığı, Hac farizasını kolaylaştıracak şekilde, Anadolu'dan başlayıp, Suriye-Ürdün'ü geçip, Hicaz'a varan bir demiryolu inşaatıdır.

Meşhur; "Hicaz Demiryolu Projesi"... Bu demiryolu için adeta seferberlik ilan ediliyor... Ama, proje tamamlanıyor. Hem de dışarıdan hiç bir mali kaynağa ihtiyaç duyulmaksızın... Tamamiyle Müslümanların biriktirdiği paralarla tamamlanıyor.

İkinci örnek, yine bir imar hareketine ait.

Birinci Dünya Savaşı yılları... İngiltere ve müttefikleri, "Hasta Adam" dedikleri Osmanlı'nın yıkılışını şu Büyük Harb'in sağlayaceğından emin.

Cephelerde bastırıyorlar. Bu arada, Türkler, cihad ilan etmiş, Avrupa sömürgelerinde inleyen mazlum Müslümanları kurtaracağım, diyor.

İlk hedef, İngiliz boyunduruğundaki Mısır! Kahire'deki İngiliz kurmay heyeti, bu niyetimize gülüyor.

Çünkü, Mısır'ın fethi için, Filistin'den hareket eden ordu, Sina Çölü'nü geçecek ki, "Tih Sahrası" da denen bu araziyi bir ülkeyi işgal edecek ordu ve donatımla katetmek imkansız gibi gözüküyor.

Türk ordusu, bir seneden kısa zamanda Filistin'den Mısır'a açılan o çölü ihya ediyor. Demiryolları... Karayolları. Su kanalları vs... vs... Yol üzerindeki harap köyler, modern kasabalara dönüşüyor. Çöle gömülen Türk enerjisi, Filistin-Mısır çizgisindeki Ortadoğu'yu imar ediyor.

Aynen, Hicaz Demiryolu'nin Ürdün-Arabistan ekseninde aynı hizmeti gördüğü gibi... Hem de hangi yıllarda, hangi şartlarda!..

Ve bir sabah, Türkler Süveyş'te gözüküyorlar.

Gerçi, iki Kanal Seferi'ne rağmen Mısır'ı alamıyoruz; ama dünya savaşının kaderini biz etkiliyoruz. Mısır'ı kaybetme evhamı ile İngiliz, bütün gücünü bu ülkeye yığıyor.

Türk, tarihimize bakıyoruz, harbde kullanılmış kıymetlendirilmiş, destanlaştırılmış, sulhte ise bırakılmıştır. En iyi çelikten yapılan, demiri et gibi kesen bu kılıç, sulh kılıfının içinde paslandırılmış, tekrar fırsat çıktığı zaman kanda yıkanmış ve ateşte parlatılmıştır.

Biz, Türk'ü işletmeyi bilmeliyiz.

Bu da ancak, mefkure ile, milli hedeflerle olur.

Evet, biz bugün Türk'ü işletiyoruz. Ama, nelerle...

Milyarlık piyangolarla, köşedönmecilikle...

Kastettiğim işletmek bu değildir!..

Tanzimat ve Hilafet

"Tanzimat", Osmanlı'yı "reforme" etmek üzere ilan edilmiş, bir ferman. Bu yıl, 150. senesini idrak ettik. Çeşitli faaliyetlerle "kutlandı" deniliyor!.. Yalnız, dikkatimi çekan, bu nasıl kutlama ise Tanzimat'ı tenkid edenler çoğunlukta.

Oturum başkanı, sempozyumu "Efendim, 150. yılını kutluyoruz..." diye açıyor; arkadan sözü alan araştırmacı, öğretim üyesi açıyor kutuyu, söylüyor kötüyü... Tabii, bu arada Tanzimatçı'lar da var. Herkes, onları epeyden beri dinlediği için pek aldırmıyor.

Aslında, ağzımız alışmış, "Batılılaşma"yı Tanzimat ile başlatıyoruz. Bu, bana, bu fermana olduğundan daha büyük paye vermek gibi geliyor. Meselenin daha önceleri var... Bir de, Tanzimat'ı çok büyütüyoruz. Oysa ki, bence, bir dönüm noktası değil, sürecin bir merhalesidir.

Neyse, bunlar bir tarafa... Tarih yazımında Tanzimat öyle hale gelmiş ki, temsili niteliği var. Teslimiyetçi garpçılığın, özü unutmuşluğun, dış politikada bağımlılığın "sıfatı" olmuş!..

Ben de Tanzimat'a yönelik bir eleştiriden bahsedeceğim. Hem de bir ünlü düşünürümüzden naklen... Adını hemen yazmayayım ki, siz bulun.

Bu yazarımız, Tanzimat'ın hatasını Osmanlı Devleti'ni bir İslam Devleti olmaktan çıkarıp, bir "ittihat-ı anasır" devleti yapmakta buluyor. Biliyorsunuz, Tanzimat'la, Batı güçlerinin istediği doğrultusunda azınlıklar, "tebaa"lıktan çıkarılıp, vatandaşlaştırılmışlardı.

İşte, o yazarımız, sosyoloğumuz bunu eleştiriyor. Tanzimat'tan önce Osmanlılık, İslamiyetle adeta bütünleşmişti. Osmanlı, Müslümanlar'ın "millet-i hakime" olduğu bir devletti. Yani, Osmanlı denince akla aynı vicdana malik bir İslam milleti geliyordu.

Azınlıklar ise bu millette, "emanetullah"tır; ama esas değil.

Bu sosyoloğumuz, tanzimatçılar'ın "müsavat" sloganı ile bu millet dokusunu bozduğunu yazmaktadır. Yine, bu yazarımıza, hocamıza göre, bu gelişme sonunda "hilafet"in manası da değişmiştir:

Osmanlı Devleti, artık bir "İttihad-ı anasır" yani bütün unsurların devleti olduğuna göre, artık hilafetin içinde bulunan "ululemr"lik sıfatı eskisi gibi kalamazdı. Padişah, Müslümanlarla eşit statüye sahip, azınlıklara karşı dini otoritesini nasıl kullanabilirdi?

Başka bir şekilde ifade edilecek olursa, Osmanlı padişaharının halife sıfatı, Tanzimat'la birlikte ancak Müslümanlar için geçerli olabilirdi. Yani, devlet reisi olarak, siz kendi vatandaşlarınızın bir kısmının sadakat merkezisiniz, bazılarının değil!.. Yani, hilafet, papalık gibi ruhani bir otorite şekline dönüşüyor, kutru daralıyor.

Tanzimat'ın açtığı bu çığır, 1876 Kanun-ı Esasi'sinde -yani Anayasa'da- dördüncü madde olarak "resmileşecektir". Acaba hangi konferansta, bu husus vurgulandı? Bilemiyorum.

Yoksa, yine "klişe"lerle mi geçiştirildi? Neyse, geçelim.

Yukarıda size tesbitlerini sunduğum yazarımız, Ziya Gökalp idi.Şaşırdınız değil mi? Belgeye dikkatimizi çeken Sayın Mümtaz'er Türköne'ye teşekkür ediyoruz.

Tanzimat'tan sonra, günlerden bir gün, yeniçerilerden biri, belli ki içmiş, çekmiş yatağanı dayamış bir Musevi'nin boynuna...

Sağdan-soldan koşup, hemen adamı, bizim çerinin elinden almışlar. Niye diye sorunca, yeniçeri;

-Bunlar Hz. İsa'yı öldürmüşler! demez mi!

-Yalnız, yiğidim, bu dediğin 1856 sene önce oldu.

Yeniçeri fütursuz.

"Olsun" demiş, "Ben daha yeni öğrendim".

Bizim Tanzimat'ı öğrenmemiz de epeyi zaman alacak, galiba!..

Kişiyi Nasıl Bilirsiniz

Yunan makamları Türk asıllı adayları, sudan bahanelerle genel seçime sokmayacaklar. Yapılan çirkin bir hesaptır. Bundan kimsenin kuşkusu olmamalı. Ama sebebi nedir?

Yunanlılar, yoksa bu soydaşlarımızın devlete sadakatlerinden mi endişe duyuyor? Batı Trakya Türklüğü'ne insan haklarına uygun bir hayat tanınması Yunanistan'ın "şerefi" olmalıdır, yoksa "endişesi" değil.

Ama, kişiyi nasıl bilirsiniz?

-Kendi gibi.

Osmanlı'nın II.Meşrutiyet teecrübesine bakıldığında Yunanistan'ın nasıl davrandığı, Rumlar'ın neler yaptığı pek iyi görülür.

Yunanistan'ın "Megalo idea"sının peşinde Batı Anadolu'ya yönelik palanlarını bilirsiniz. Bu emelleri tahakkuk yönünden nasıl tedhiş örgütleri (Filik-i Eterya) kurdurduğunu ve onları nasıl Osmanlı'ya salıp ülkeyi kana buladığını da bilirsiniz.

II.Abdülhamid döneminde yeraltından yürütülen bu faaliyetler, 1908'de parlamenter rejime geçilince su üstüne çıkacaktır. Meclis'in açılması ile birlikte Yunanistan, kendi mebuslarına "misyonu"nu yükler. Osmanlı Türkiyesi'nin bölünüp parçlanması artık "Anayasa gölgesinde" gerçekleştirilecektir.

Kanun-ı Esasi'yi istismar eden 23 Rum milletvekili Osmanlı parlamentosunda "Enosis" için çalışacaklardır. İlk teşebbüs ile o güne kadar müstakil statü içinde yönetilen Girit adasının Yunanistan'la birleşmesi sağlanır.

İkinci olarak, göz diktikleri Batı Anadolu'da Müslüman Türk'ün yükselmesine engel olmak isteyecelerdir. Buralarda zaten ekonomik açıdan güçlü olan Rumlar'a karşı yönetimin "Milli İktisat" adı altında uyguladıkları iktisadi hayata Müslümanların da katılmasına sed çekmeye azmederler. Baş

düşmanları Ege'de Müslüman Türk'ün iktisadi işletmelere sahip olmalarını destekleyen İttihad ve Terakki kodamanlarından Mahmut Celal Bey'dir. Mahmut Celal Bey'i biz ileride Bayar olarak daha iyi tanırız.

M. Celal Bey'in yöredeki faaliyetlerini Rum mebusu Karolidi Efendi, Meclis kürsüsünden protesto eder:

"İzmir, hatta bütün Ege bir Rum-Ermeni-Musevi-Türk terkibidir ve asırlardan beri buranın sekenesi, aralarında vazife taksimi yapmış olarak hayatlarını sürdürmektedir."

Karolidi Efendi, asırlardır mağdur ve mazlum, Rum borsacıların elinde perişan Türk çiftçisine, işçisine bir imkan kapısı açılma projesini engellemek peşindedir. Ona göre vazife taksimi; Rum'un, Ermeni ve Musevi'nin ticaret yapması; Türk'ün ise cepheden cepheye koşup, şehit olmasıdır.

Meşhur Venizelos, Osmanlı parlamentosundaki oyunlarını hatıralarında bizzat itiraf edecektir:

"Osmanlı Kanun-ı Esasi'sinin, devletin hududları içinde yaşayan Türkden gayrı unsurların siyasive fikri hayatında büyük değişmeler yapabileceği kanaatinde idim. Aklını kullananlar, bu Kanun-ı Esasi'nin mahirane tefsiri ile birçok kapalı ve gizli gayelerini açıkça yürütebileceklerdi. Nitekim aradan kısa zaman geçtikten sonra, evvela Ege sahil şeridindeki Etniki-Eterya teşkilatımız, bizden sonra da Ermeniler, Osmanlı adı altında toplanmış muhtelif unsurlar içinde, bu Kanun-ı Esasinin istisnasız bütün ırklara bahşettiği haklardan, kendi hedef ve gayeleri istikametinde istifade ettiler, o güne kadar gizli ve kapalı yürüttükleri milli gayelerini aslını izhar etmeden şekli hüviyeti ile meydana çıkardılar, daha rahat çalıştılar. Patrikhaneler bile, Bizans'ın işgalinden sonra verilmiş imtiyazlarla mukayese edilmeyecek kadar serbesti içinde çalışma ve yayılma imkanı buldu. Birinci Dünya Harbinden sonra Türklerin imzalamaya mecbur kaldıkları Mondros mütarekesinin temin ettiği imkanla Ege kıyılarındaki haklarımızı silah kuvvetiyle almayı denediğimizde, Karadeniz sahilindeki Puntos devletimiz için de harekete geçtiğimiz zaman, Kilise'nin ve Etniki-Eterya'nın Osmanlı Kanun-ı Esasi'sinin unsurlara bahşettiği haklardan mükemmel istifade ettiğin hayret ve şükranla gördüm: Bu

kanundan en az nasibini almış olanlar ise, onu benimsemiş ve büyük ümidlerle ilan etmiş Türklerdi..."

Tohumları, Osmanlı Parlamentosu'nda atılan Yunan tezgahının ikinci perdesi Venizelos'un, Osmanlı ile gerçekleşen Yunan-Sırp-Bulgar-Karadağ Birliği'nin Balkan Savaşı'nı 1913'te çıkarmalarıyla açılır. Bu birliğin temelini ise Rum mebusların teşebbüsleriyle Balkanlar'da kiliselerin uzlaşması teşkil edecektir. Konu II. Abdülhamid'e aktarılınca, hal edilmiş padişah aynen şöyle der:

"Eyvah! Göreceksiniz yakında Bulgarlarla Yunanlılar anlaşacaklardır... Bu Kiliseler Kanunu din ve vicdanla alakalı değildir. Ortodoks Kilsesinin daima siyasetin içinde olması hakikatin yeni bir tecellisidir ve Kanun-ı Esasi kalkan olarak kullanılmıştır."

Son perde ise 1919'da oynanır: İzmir'in işgali!..

Kişiyi nasıl bilirsin? Kendin gibi!

Kendi tarihini iyi okuyan Yunanlı, başkalarına, hele bize hiç evhamlanmasın. Biz "mert" bir milletizdir. Sinsi numaralardan pek anlamayız. Hadiselere pek "bodoslamasına" girmişizdir.

Kafamız atmış, 1913'te Teşkilat-ı Mahsusa olarak Batı Trakya'da ilk Türk cumhuriyetini kurmuşuzdur. Biz o projenin mimarı Kuşçubaşı Eşref'in nesliyiz.

Bilinmesi gereken de budur!

Bir gün de Eşref Bey'i yazmak nasip olsun, diyelim.

Düşmana Ne Hacet

Viyana Kongresi'nde Rus temsilcisi Dibiyeviç, bugünkü Romanya olan Eflak ile Boğdan'ın Osmanlı idaresinden alınarak, Rus-Avusturya nüfus bölgesi haline getirilmesini savunmaktadır.

Ruslar, serdar Alemdar Mustafa Paşa'nın Silistre önlerinde kazandığı zaferden sonra Yeniçeriler'i bozguna uğratarak, Tuna'nın sol sahiline yerleşmişlerdi. Çar, bu durumdan istifade ederek, Osmanlı'nın bölüşülmesinin zamanıdır, diyordu. Türkiye'nin taksimi planına devrin büyük güçlerini ikna etmeye çalışır. Kendisine bu görev verilen Dibiyeviç, kongrede şöyle haykırır:

-Dünyanın huzuru için Türk Meselesi'nin halledilmesi şarttır. Türk'ün hayatiyeti tamamen kaybolmuştur. Hudutlarımızın yanıbaşında kokmaya başlayan bir leşi bırakamayız!

Ne hazindir ki, bugün dahi çeşitli başkentlerde Türkiye aleyhine teşebbüsler var. Bunların çokluğu ve aynı zaman dilimine rastlaması "tesadüf" sınırlarını pek zorluyor.

Neyse, biz yine tarihe dönelim.

Dibiyeviç'in bu çıkışı üzerine, Fransız heyetinin başı Taleyran, ani bir hareketle başını kaldırır, dikkatle toplantı salonunun kapısına bakar.

Hareket, bütün delegelerin dikkatini çekmiştir. Başlar toptan, kapıya döner, Orada kimse yoktur ki! Dibiyeviç, Teleyran'ın bu hareketine mana verememiştir. Merakle sorar.

-Siz Türkler'den kokmaya başlayan bir ölü diye bahsedince, aklıma birden Muhteşem Süleyman geldi. Ne bileyim, birden kapıdan giriverecekmiş sandım.

Tarihe gönderme yapılınca salon birden buz keser. Sanki Türk, Viyana kapılarındaki haşmetiyle içeri girip, onların kulaklarını çekecekmiş hissine kapılırlar. Kanuni hatırlatması bile Dibiyeviç'in nutkunun tutulmasına sebep olur.

Batı bazen Türk'ü uysal ve suskun görüp üzerinde çeşitli emeller üretebilmiştir. Türk'ü "medenileştirmeye" talip olmuş, masalarda ülkesini bölüp, parçalamayı tahayyül etmiştir.

Beyhude!

"Seni tarihe gömmeye kalksam sığmazsın" demiş şair.

Gerçi muzip Keçecizade Fuad Paşa III. Napolyon'a "Biz dünyanın en büyük devletiyiz. Dıştan siz, içten de biz uğraşıyoruz. Bir türlü yıkamadık." demiştir; ama, içimizdeki bazı "kafaları" tanıyınca acaba Tanzimat veziri yanlış mı düşündüydü diyesi geliyor, insanın...

Yukarıda bahsettiğim Viyana Kongresi'nin günleri...

Sedarette Alemdar Mustafa Paşa. Rumeli'nde elimizde kalan, kilit noktalardan Silistre kalesinden gelen bir haberci kumandanın zahire sıkıntısı içinde olduğunu ve süvarinin, bu sebeple, huruç hareketi yapamadığını bildirmekte...

Babıali ananelerini bilmeyen Alemdar, devlet erkanına sorar:

-Bu işin yolu nedir, anlatınız da ona göre çaresini görelim.

Cevabı kethüda verir:

"Efendimiz.. Bu kağıt evvela yoklamaya havale olunur. Orada kayıtlara bakılarak Silistere'de ne miktar ashabı tayin vardır ve ne miktar zahire gönderilmiştir. Gönderilen zahire ashabı tayine kanun veçhile verilmek iktiza ettiğinden zahire bitti dedikleri hengâmda yoluyla verilmiş de mi bitmiştir, yohsa ziya mı vardır, yohsa fıkdanın sebebleri meşru mudur, bunlar derkenar edilür. Eğer zahirenin bitmesi nizamsızlık ise müsebbiblerine tazmin için mazbata tanzim edilür ve neden zahireyi vakitsiz bitirdikleri Silisitre'den sorulur. Gelecek cevaba göre çaresine bakılır. Yok, eğer zahirenin bitmesi yolunda ise tekrarın mütesellimleriyle Karadeniz yalısı kazalarına zahire fazlaları sual edilür. Alınacak cevablar bil'itmam nereden ne miktar zahire fazlası olduğu badettesbit yoklamaya havale edilerek kayıt tazelenir. Huzurunuza telhis olunur. Cenabınızın emrü devleti ile mahallin mütesellimine ve kadısına emri şerif yazılır."

Alemdar dayanamaz:

"Bu senin dediklerin olub bitinceye kadar Silistre elden gider, Moskof seninle beni tarlaya gübre yapar... Siz, siz devleti yiyip bitirirsiniz. Düşmana ne hacet?"

Sine-i Millet

Geçtiğimiz haftalarda çok duyduk, çok yazdık.
-Sine-i millete döneriz. Millete karışırız.
-Sine-i millete dönmesinler. Mecliste kalsınlar.
-Sine-i millet konumuz yanmış anlaşıldı.

Siyasilerce, TBMM'ni terk etmek manasında kullanılan "sine-i millet" tabiri hakikaten, başka bir cepheden, halkın nezdinde yanlış anlaşılmıştır. Gerek iktidarın, gerek muhalefetin bu tabir üzerinde fazlaca oynaması bazı tereddütlere sebep olmuştur.

Eğer sine-i millet, halkın içinde olmak ise, Meclis'tekiler dışında mı? Daha doğrusu milletvekilleri, teorik olarak, "sine-i millet"ten çıkmıyorlar mı? Yoksa, acaba mebusluk rozetini yakasına takınca milletlerinden kopuyorlar, hemen "farklılaşıveriyorlar" mı? Yani, Meclis'te oturup, "sine-i millet" ruhunu taşımak mümkün olmuyor mu? Siyasi arenaya girilince kişi kendisini seçenlerin kriterleriyle değil de, başka odakların komutlarıyla mı hareket ediyor?

Soruları, endişeleri çoğaltmak mümkün. Ama, galiba konu, siyasi ilim literatüründeki milletin Meclis'teki temsilcilerinin "vekalet" müessesine dayanıyor.

Bazı uzmanlar, milletin, seçilen zata "vekalet" verdiğini, dolayısıyla mebusun Meclis'te hür iradesine dayanarak istediğini yapabileceğini savunuyorlar. Yani kişi, ismiyle seçilmiştir, vicdanı ne emrediyorsa onu yapar.

Bazı uzmanlar ise bu yaklaşıma karşılar. Milletvekili, milleti temsil etmektedir, şahsını değil. Bu itibarla, milletin ruhuna ve hassasiyetlerine uygun davranması gerekmektedir.

İşte, "sine-i millet"derken, polemik açmaksızın, vurgulamak istediğim nokta budur! Sine-i millet, bir milletvekilinin her zaman yapması gereken vicdan murakabesinin tartısı olmalıdır, derim.

Milleti tanımak ve ona göre davranmak! Kültürde de,

ekonomide de, dış politikada da...

Yasama gücünün uzandığı her türül sosyal alanda milletin sinesindeymişcesine karar verebilmek...

1853'te Osmanlı, Rusya karşısında güç durumdadır. İngiltere, Fransa yardıma gelir ve Kırım'da Çarlığı geriletirler. Geriletirler geriletmesine de dönüp, bu hizmetlerine karşılık Osmanlı'dan taviz beklerler. İstedikleri Osmanlı'nın Batı ölçüleriyle, kendini "reforme" etmesidir.

1856'da Paris'te toplanan barış konferansında mesele dile getirilir. Osmanlı Hariciye Nazırı Âli Paşa, Paris'te istenilen ıslahatın Batılı devletlerin talebinden önce hazırlanmış olduğu kanaatini oluşturmak ve bunu tarih huzurunda tesbit etmek ister.

Paris sefir-i kebirimiz, Tanzimatçı Reşit Paşa'nın oğlu Mehmet Cemil Bey, vekiline bu tedbirin sebebini sorduğu zaman şu cevabı almıştı:

- Oğlum, müstakil bir devlete, alması icab eden tedbiri yabancıların ihtar etmesi ve o tedbirin bu ikazın neticesi olarak alınmış olması, fikr-i istiklal ve kıyaset-i devlet ile kaabil-i telif değlidir. Bundan devletin izzet-i nefsi müteessir olur. Halbuki, milli onör, ferd haysiyetinin çok fevkindedir.

Ve Paşa, Paris Barış Andlaşmasına, 9. madde olarak şu kaydı koydurdu:

"... Islahat fermanının muahede-i sulhiyeden mukaddem akid devletlere tebliğ edilmiş olduğunu ve akid devletlerin de, tamamen tasvip ettikleri bu ıslahatın, Osmanlı Devletinin irade-i dahiliyesine asla müdahale manası tazammum etmediği..."

Burada Islahat fermanını tartışmıyoruz. Elbette onu da bu köşemize birgün alırız. Bugün altını çizmek istediğim nokta Paşa'nın tavrıdır.

Sine-i milletin, dış siyasi konularda da korunacak bir kıstas olarak alınması gereğidir.

Şu "Jön"ler Meselesi

Okuyucu benim Sultan Hamid hakkındaki ilmi çalışmalarımı ve kanaatimi iyi biliyor. "İttihatçılar" üzerine yazdığım bazı yazılardan hareketle şu bizim "Jön"leri de ele almam istendi.

Haklıdırlar, yakın tarihimiz "doğru" değerlendirilmeden bugünü anlamak mümkün değildir. Kaldı ki, Jönler tanınmadan, onların içyüzünü bilmeden bazı aydınlarımızın yarın yapacakları hatalar kestirilemez. Ben bir bilim adamıyım. Kitaplarımda "hissi" olmamaya itina ederim. Ama, bugün, izninizle size biraz gönlümü açmak istiyorum.

Zaten ortam da müsait: Dün, Ermeniler'den önce II. Abdülhamid'e "Kızıl sultan" diyen bazılarımız, bugün Ermeni tedhiş eylemleri ve toprak talepleri ile karşılaşınca "Canım, sultan aslında iyiymiş" demeye başlayıverdiler!

Gelelim Jönlere...

1908 ile darbe, 1909 ile hal; affedilecek hata değildir. Dışta müdahaleler gırtlağımızı sıkar, içte ayrılıkçılar fink atarken, devleti temelinden sarsan bir ayaklanmaya sebep olmak ve bunu da "devleti kurtarıyorum" teranesiyle yapmak "gaflet"ti!

"II. Abdülhamid'e muhalefet her kim olursa makbulümüzdür" zihniyetiyle Osmanlı'ya zehrini akıtmaya hazır, aportta bekleyen bütün ayrılıkçıların koluna girmek, artı Masonları bağrına basmak için lügattaki hangi kelimeyi kullanacağız? Osmanlı'yı bölüp, yutmak hummasına tutulmuş emperyalistlere çömezlik de cabası...

1908'i Osmanlı'yı kurtarmak için yaptıklarını söyleyenler arasında bazıları, Mütareke'de nasıl birer zıpkın gibi bölücü kesilmişlerdi? Karasolar Siyonizm'e, İsmail Kemal'ler Arnavutluk'a Abdullah Cevdet'ler Kürtçülük'e nasıl [illegible] hemen soyunuverdiler! Bunları millet unutmamalıdır. Ne kadar da bugün yurt dışında kin kusan sabık "Türkiyelilere" benziyorlar!

Sultan Hamid'in tahtından alaşağı ediliş şekli, teşrifatı ile bir "garip" olaydır. Jönlerin "gariplikleri" bitmez. Yurt dışında muhalefeti bile II. Abdülhamid'in kesesinden yapıyorlardı. Sefirlerimiz onların "hâl-i pürmelâlini" Yıldız'a yazınca, Sultan Hamid, "muhalefet de olsalar, Türktürler. Elâleme rezil olmayalım" diye Jönler'i maaşa bağlamıştı!

Bu "basitliğe" bir tek Ahmed Rıza yanaşmadı.

Jönler, ilginçtir, Avrupa'ya haydi çıktılar, gidip nerede üçüncü sınıf düşünür, nerede modası geçmiş fikir varsa, onları bulmuşlardır. "Pozitivizm"e taktılar. "Din avamın ilmidir"diyerek İslam'ın terakkiye engel olduğuna inandılar. Samimi değlillerdi. Toplumda -sanki bağdaşmazmış gibi- "din"in yerine "ilim"i yerleştirmek isteyenler, İslam'ı, halkımızın inançlı bulmasından hareketle, toplumsal muhalefet aracı olarak kullanmak, istismar etmek yoluna gittiler. II. Abdülhamid'i devirmek için neredeyse fetva çıkarttılar. Eğer içlerine milliyetçilik nüfuz etmişse, bu da çevrenin tesiri ile olmuştur. Yayıldıkça, halkın baskısı ve telkiniyle milliyetperver olmak zorunda kaldılar.

Hepsi böyle değildi, tabii. III. Ordu subayları Balkanlar'ın eldan çıktığını sanarak, Jönlerin iğfaline kapılarak dağa çıktılar.II. Abdülhamid'i anlayamamışlardı. Sultan, kurt bir diplomattı. İmparatorluk, ince dengelerle tamamiyetini muhafaza ediyordu. En küçük dalgalanma ile ülke toprakları, iskambil kağıtlarının patır patır dökülmesi gibi, elden çıkabilirdi. Bunu, onlar, teslimiyetçilik olarak yorumladılar. Bir mahmuzla Osmanlı küheylanı şahlanır sandılar...

II. Abdülhamid, zaten yorulmuştu, 33 sene içte-dışta onca boğuşma Padişah'ı hayli yıpratmıştı. Gençler yetişsin, halefleri olsun diye okullar açan Sultan, kan dökülmesin diye Meşrutiyet'i ilan etti. Netice belli.

Pekii, diyeceksiniz; Jönler'in hiç mi meziyeti yoktu?

Vardı, belki Masonik bağlardan ötürü, dava arkadaşlarıyla kenetlenmişlerdi. II. Abdülhamid yurda döndükleri ve muhalefeti bıraktıkları takdirde onları affedeceğini Avrupa'ya giden adamı M. Celaleddin Paşa'ya söyleyince, Jönler bu alışverişi şart sürerek kabul ettiler:

Trablusgarp'ta sürgünde bulunan arkadaşlarının bırakılması...

Ben seksende Türkiye'ye geldim. Partili de olmadım. Tefrikaya da inanmam. Ancak, 12 Eylül'den sonra bakan, mebus, müdür olup; dava arkadaşlarını unutanlara çok rastladım. Makam'da olup, Mamak'a telefon dahi edemeyenlerin "Jön"lerden bile alacağı ders vardır, derim!

Casus Belli

Aramızda bir casus var... Bunun da adını biliyorum manasında kullanmadım, bu başlığı...

"Kasüs belli" olarak okuyacaksınız.Aslı Latince'dir. Diplomasi literatüründe çok kullanılır ve "Savaş sebebi" anlamına gelir.

Bir devlet, diğerinin kendisine karşı herhangi bir tutumunu veya aralarında çıkan bir olayı potesto edebilir veya ültimatom verebilir. Bunu yaparken olayı bir "Casus Belli" saydığını açıklarsa durum çok ciddidir, bir savaş çıkabilir.

Okuyucu işte bu savaş sebeplerinin gerçekten "eften-püften" olup olmadığını soruyor; yani tarihte "ayağıma bastın: Savaş" kabilinden kolay mıydı binlerce insanı meydan muharebelerine sürmek diyor.

Sansasyon isterseniz, hadiseleri satıhtaki görünümü ile anlamakla yetinirseniz ben size "tarih laboratuarından" neler bulurum?.. Neler?..

II. Abdülhamid zamanında İngiltere'nin Cidde Konsolosunun oğlu mahallede oynarken Arap çocukları tarafından dövülüyor.

Baba kızıyor; Londra'ya telgraf çekiyor.

-Filoyu gönderin!..

Filonun milonun gittiği yok tabii...

Tarih, bu defa 12 Eylül 1908 Cumartesi...

O gece Hariciye Nazırı Ahmed Tevfik Paşa, sonradan Park Otel olan Ayazpaşa'daki konağında yabancı delegasyonlara bir akşam yemeği verir. Amacı,II. Meşrutiyet ilan edilmiştir ya, dost ya da rakip yabancı ülkelere barış mesajını vermektir.

Aksilik bu ya! Hariciye Teşrifat Müdürü'nün hatırına Bulgaristan Prensi ve Şarki Rumeli Valisi Prens Ferdinand'ın kapı kethüdası Gospodin Guechof (Geşof) Efendi'yi davet etmek aklına gelmiyor.

Vay sen misin davet etmeyen!..

"Haysiyeti kırılan" Kapı Kethüdası İstanbul'u terk ediyor, Sofya'ya dönüyor, allem-kallem derken, iki gün sonra (5 Ekim 1908) "Bulgaristan istiklalini ilan ediyor."

Bir davetiyesizlik nelere sebep oldu?

Şimdi okuyucu soracak:

-"Ya Efe'nin düğününe büyükelçilikler davet edilmezse, ne olur?"

Onu ayrı ele alırız da, Geşof'un "münasebetsizliği" hakkında Ahmed Tevfik Paşa kendisini eleştirenlere:

-"Hergün, ziyafet verseniz yine bu ayrılış (Bulgaristan'ın istiklali) olurdu." Diyordu.

"Hani, baş ağrısı bahane" kabilinden...

İşte, "casus belli"lerde, baş ağrısını esas hastalık saymamak lazımdır. Milletlerarası politikada bilimadamları oturup, insanoğlunun tarihinden beri bizi yalnız bırakmayan bu vakıalara "Çatışma Teorileri"adı altında tahlil çerçeveleri üretmişlerdir.

-Neden Çatışma?

Siyaset Bilimi Alfabelerinin ilk sorusudur.

Bugüne kadar, a)Biyolojik-Psikolojik; b)Sosyo-ekonomik ve kültürel ve c)demografik-jeopolitik çözümlemeler ortaya atılmış.

Bunlar aralarında da çatışmış ama "magazin" bir "casus belli" hiç rağbet bulmamış!..

Savaş için ayrı araştırmalar vardır.

Savaş; a)Çatışma mıdır; b)Oyun mudur; c)Tartışma mıdır? Bunun matematikle dahi izahları yapılıyor.

Clausewitz'i bilmeden Savaş üzerine konuşulmaz ki!..

"Politikanın -zor kullanarak devamıdır..."

Haydi, bunları bilmiyoruz. Türker'in kılıcı ellerine sudan sebeplerle almayacağını da mı öğretmediler?

Malazgirt'ten Sakarya'ya, Türk'ün cengaverliğini böyle magazin sebeplere irca etmek bilimsel olarak yanlış olduğu kadar vicdanen de rahatsızlık vericidir. Basbayağı ecdada hakarettir!...

Sevgili okurlarım;

Siz de lütfen tarih diye herşeyi okumayın.

Tarih bilimdir, akademik ciddiyet ister.

Ama, tabii, tarihçilik taslayarak aramıza girenler oluyor.

Onları tanıyabilmeli, anlayabilmelisiniz.
Harp sebepleri konusuna gelince ise değerli okurlarım;
-Casus belli!
Ben emekli bisikletçilerden şüpheleniyorum.

Midilli / Şemdinli

"... O devrin garip olduğu kadar ibrete şayan meselelerinden biri Midilli Vaka'sıdır. Mesele şundan ibaretti:

Fransa tebaasından Lorando namında bir zatın hazineden mühimce miktar bir matlubu vardı. Buna dair mahkemeden bir de ilam istihsal etmişti. Hazine-i Maliye bu parayı her nedense vermiyordu. Mesele Saray'a da aksetmişti. Fransa sefiri Mösyö Constant Hariciye Vekili ve Sadrazam nezdinde müdeaddid teşebbüsler yaptığı halde parayı tahsil etmek kabil olamıyordu. Mösyö Constant bir aralık bu teşebbüslerinde daha müessir ve acı bir lisan kullanmaya başladı. İlama merbut bir alacağın tahsil olunamaması ve Fransa tebaasından birinin hukukunun tanıttırılmaması matbuatça türlü türlü neşriyata sebebiyet vermekte olduğunu ve alacak sahiplerini hükümete müracaatla şikayet etmekte bulunduklarını ve bu keyfiyetin Fransa efkar-ı umumiyesinde su-i tefsirlere yol açtığını söyledi. Bu mükerrer teşebbüslerden bir netice çıkmadığını gören Mösyö Constant, Hünkar'dan bir mülakat istedi ve bir Cuma günü selamlık alayından sonra huzura girerek Babıali'den şikayet yollu bir lisanla meseleyi anlattı. O gün Sadrazama bir irade tebiğ olundu. Ancak bu da neticesiz kaldı.

Diğer taraftan Sultan Hamid Adliye nazırı Abdurrahman ve İzzet ve Ragıp paşalardan mürekkep bir komisyonda meselenin tedkikini emretti. Sefir Mösyö Constantin bu aralık gelmişti. Adliye Nazırı Adurrahman Paşa'ya tevcih-i hitap ederek:

-Paşa hazretleri, mahkeme ilamına merbut bir alacağın tahsil olunamamasını ve bir ilamın icrasız kalmasını siz, Adliye Nazırı sıfatıyla nasıl tevviz edebilirsiniz?

Dedi. Bittabi Abdurrahman Paşa bu suale verecek cevap bulamamıştı. Bu alacak meselesinin mahkemeden sadır olmuş bir ilam bulunmasına rağmen tesviye olunamaması, daha doğrusu

bunun tesviyesi lüzumuna dair sarih bir hatve atılmaması korkudan mütevellid idi. Vaktiyle Lorando'dan alınmış olan bu para Sultan Aziz'in hal'inde kullanılmıştı. Hangi cüretli nazır ve sadrazam çıkıp da Padişah'a:

. -Bu parayı amcanızı hal'etmek için istikraz etmişler yollu maruzatta bulunabilirdi?

Mösyö Constant'ın azimeti günü Zat-ı Şahane, Teşrifat Nazırı İbrahim ve Selim Melhame Paşaları Sirkeci İstasyonu'na göndererek sefiri iknaya çalışmalarını emretti. Hükümet-i metbuasından aldığı emir ve talimat üzerine İstanbul'u terketmeye hazırlanmış ve istasyona kadar gelmiş olan bir sefirin geri dönmesi gayr-ı kabil olduğu malum iken Sultan Hamid'in bu çareye neden tevessül ettiği bilinmez. Nitekim Mösyö Constant Hükümet-i seniye hakkındaki hissiyatı dostanisine dair teminat vererek ve fakat hükümet-i metbuasından almış olduğu talimat haricine çıkmağa imkan olmadığını söyleyerek gitti. Sefir, maslahatgüzarlıkta kalan sefaret müsteşarının teklif edeceği suret-i tesviye Babıali'ce kabul olunduğu halde, ortada mesele kalmayacağını, kendisinin de az zaman zarfında İstanbul'a döneceğini ilave etti.

Sefirin bu hareketi ile donanmanın Midilli'yi işgali yekdiğerine merbut ve evvelden mukarrer şeyler idi. Meselenin aldığı hal ve gayri tabii şekil üzerine Babıali ile sefaret arasındaki müzakerat ilerledi ve nihayet esasından haksız dereceye çıkarılan, Lorando alacağı halledildi. Midilli işgali çok sürmedi. Derhal mutasarrıfa bir telgraf yazılarak, meselenin fasl u tesviye edildiğini ve keyfiyeti sefaretten sorup anlayabileceğini amirale tebliğ etmesi bildirildi. filhakika sefaretten amirale bu yolda tebligat vukubulmuş ve donanma Midilli'den çekilip gitmişti..."

Bu satırlar II. Abdülhamid'in Başkatibi Tahsin Paşa'ya ait... Olay da kayda şayandır. Lorando isimli bir uyruğunun alacağını halletmek üzere Fransa donanmasını gönderiyor ve Midilli'yi işgal ediyor!.. Ancak, parayı aldıktan sonra Midilli'den çıkıyor.

Eskiden "Jingoism" derlerdi, buna.

"XIX. yüzyıl emperyalizmine uygun ulusal küstahlık" şeklinde tercüme edebilirsiniz. Bir yüzyıl önce Midilli'de tarihe malolan bu tür serkeşliklerin bugün Şemdinli'de filizlenmesi hoş değil, tabii. O zamanlar borcumuz çoktu, kapitülasyonlar onlara

diklenme imkanı veriyordu... Ya bugün?

Yenik Irak ordusu subaylarına bile gösterilmeyen bu tür itelenip kakalamalar Türkiye'nin bir kaymakamına reva görülmemeliydi. Görüldü.

Münferit bir hadise olarak kalacağına inanalım.

Ve onları daha çağırmadan bunlarla karşılaşabileceğimizi bir daha iyi düşünelim!..

Millet Bakar

Devrik veya emekli bir devlet başkanı idaresi sırasında "meşru" yoldan elde ettiği serveti ülkesine bağışlar mı?

Cumhuriyet rejimi ve demokratik nizam içinde böyle bir fedakarlığa ülkemizde rastlanmış mıdır? Ben hatırlamıyorum.

Sadece Evren Paşa'nın, 12 Eylül'den sonra aldığı ve kendisine yabancı konuklarca verilen -tabii makamından dolayı- hediyeleri Askeri Müze'ye gönderdiğini okumuştuk.

Sayın Özal ise henüz emekli olmadığından, onun muhtemel tavrı hakkında şu anda bir tahminde bulunmak zor olmasa da doğru değil.

"Şimdi, durup dururken bu mevzuyu da hoca nereden buldu?" diye düşünebilirsiniz. Ne yapalım? Tarih, insanı hep düşündürüyor. Kıyaslar getiriyor.

Bir süredir bir sinema filmi için II. Abdülhamid senaryosu üzerinde çalışıyorum. Belgeleri karıştırırken, karşıma çıktı.

Sultan'ı hal' etmiş, Selanik'e sürgüne göndermişler. Sonra hükümet, bütçe açığını kapatmak için Hakan-ı Sabık'ın servetini almaya karar veriyor. Cumhuriyet başbakanı ve muhalefet parti kurucularından Fethi Okyar Bey o günlerde köşteki muhafız... Padişah'ın huzuruna çıkıyor. Vaziyeti anlatıyor. Gerisini hatıralarından nakledelim:

"Elinde kağıt, kalem, okuduklarımdan bazı notlar alıyordu.

Tamamladığım zaman bir müddet sustu, "-Bakınız Beyefendi oğlum," hitabını duyduğum zaman, irade dışı çehresine baktım. Gözlerinde ilk defa nemlilik görür gibi oldum, sesi de mutadından daha yavaştı:

-Bu istenen servet, senelerce, ceb-i hümayunumuzun aidatından ve Hazine-i Hassadan tasarruf edilmiş olan meblağın sadece mütevazi bir kısmıdır. Ben otuz iki sene içinde şahsıma kanunen, örfen, irsen ayrılmış bu paralarla, seleflerim gibi,

mektepler, hastaneler, her türlü hayrat yaptırdım, şimdi ordumuzun ihtiyacı için isteniyor. Feda olsun. Milletin verdiği millete gidiyor."

Bu hibeyi yapacak padişahın tek isteği çocuklarının hayat arkadaşlarının refah ve güvenliğinin sağlanmasıdır. Bu teminat kendisine verilmez. Bankacılar köşke çağrılır. Nakit ve tahviller toplanarak bavula konur.

"Hâdi ve Ali Rıza Paşalar, köşkün önüne getirilen ileri rütbeli zabitlerin idaresindeki üç vasıtaya emanetlerin yüklenilmesinden sonra Hakan'a veda için geldiklerinde tekrar arz-ı şükran ettiler. Sultan Hamid kendilerine, Harbiye Nezareti'ne gönderilmek üzere el yazılı bir mektup verdi ve yine benden muhtevasının okunmasını istedi. 1 Temmuz 1325 tarihini, bu teslimden bir gün önceki tarihi taşıyan mektubu padişahın, önceden hazırladığını anladım. Servetini, korumalarında emniyet ve huzurla yaşadığı Üçüncü Ordu ile İkinci Ordunun silah ve teçhizatını tamamlamaları için bağışladığını kaydediyor, askeri kudretin milletin şan ve şerefi ile ölçülü olduğu hakikatı önünde varlığını kendi rıza ve arzusuyla bu ordulara verdiğini bildiriyordu. Mektupta dikkate değer olan cümle şuydu; "-Bedhâhan tarafından isnadı melhuz olan neşriyatı kazibeyi (kötü düşüncelilerce ortaya atılabilecek yalanları) şimdiden tekzip için bu satırları yazdım."

Heyet gittikten sonra Sultan Hamid, çocuklarını huzuruna çağırarak, üzgün bir ifade ile şöyle der:

-Evlatlarım! Hiçbirinizin istikbalini temin edemediğimden çok mey'usum. Ne yapayım? Talih, kader böyle imiş. Elbet, size millet bakar."

Ve, o millet o çocuklara bakmadı. İnkılaplara sahip çıkıp, çıkmamakla bunun ilgisi yok. Ama, hakikati teslim ediniz, "Osmanoğulları'nın Dramı" bellidir. Her biri çalıp çırpmadıkları için şu ülkeden üç-beş kuruşla çıkıp, açlıktan gurbette perişan olmuşlardır. Kanun çıkıp, geri dönmelerine izin verildiğinde bile Darülaceze'de çürümüşlerdir.

"Milletimiz yücedir, büyüktür." Buna en fazla inananlardanız. Lakin, bu millet "Yahu, bizi soyuyorlar, vergimizi heba ediyorlar..."derken, Allah indinde de neyin faturasını ödediğini de bence iyice hatırlamalıdır!..

Hürriyet İçin

İyi yürekli bir dostum, dün akşam yemekte, darbeciler karşısında adamın kalpağını alıp gitmemesini ima ederek;

-Kahroluyorum, Bizde bir Yeltsin'in çıkamayışına!..

Deyince doğrusu, değerli okurlarım, itiraz etmek zorunda kaldım. Benim demokratlığımı bilirsiniz. Şu sütunda hep askeri müdahaleler aleyhinde yazdım. Hatırlarısınz.

Ama, Ruslar alınmasınlar, elalemin Moskof generalinin bizim "derbeci paşalara" benzetilmelerini ve komşuda olan olaydan bizde, dahili siyasette, istismar edilmesine, inanın tahammül edemem.

-Bizde Yeltsinler çıkmadı!

İyi de çıksaydı kan-gövdeyi götürmez miydi!..

O zaman bizim polikacıların Dev-Sol'dan ne farkı kalırdı!..

Bizde du, vatanperverliğini "ordu-millet" geleneğine bağlayan bır kültürel iklimde yaşar. Bunun şuurundadır, ancak vebalini de taşımalıdır. Bizim gibi milli kültürün parçası olduğu bir toplumda zırt-pırt siyasete müdahale, ülke halkından bazı değerleri kopartır ki, sonuç Türk milliyetçiliğinin içinin oyulmasıdır.

Bu konuya virgül koyduktan sonra, eğer Yeltsinlerin çıkmayışı bir Türk cesaretsizliğine bağlanıyorsa, ona da itirazım var.

Rusya'da darbe olup, halk tankların önünde direnirken ben Şeyh Şamil okuyordum.Hem de yabancı -İngiliz- bir yazardan:

"Rusların Kafkasya'yı İstilası ve Şeyh Şamil"...

Kafkasya'yı XIX. yüzyılda kendine mahsus metodlarla işgal eden bir General Yermolov vardır ki, bilmek lazımdır. Kafkas savaşlarında bulunmuş kendi çağdaşı veya halefi olan kişilerin unutulmasına rağmen, kendi adının Dağıstan ve Çeçenistan'da hala belleklerde yaşamasının sebebi, kumanda kabiliyeti ve

kazandığı başarılar değil, fakat onlara karşı uyguladığı hesaplı zalimliktir.

"Bu politika, eski planlara uygun olarak yürütülmeli, ateş ve kılıç eşliğinde ürünler yakılmalı, köyler yağmalanmalı, adamlar süngülenmeli, kadınlar tacavüze uğramalı ve böylece Dağlıların anlıyacakları dilden iyi bir ders verilmeliydi!.."

Yermolov bu konuda şöyle konuşuyordu:

-Ben istiyorum ki, adımın sebep olacağı korku, sınırlarımızı kalelerimizden daha iyi korusun.

Bakın cesaret, Rus "paşaları" karşısında dövüşen Türk için, yabancı bir yazarın deyimiyle, neymiş, okuyun:

"İlk defa kadın ve çocuklarını köyden çıkararak emniyete alamadan saldırıya uğrayan Çeçenler, büyük bir umutsuzluk içinde savaşıyorlardı. Yere düşen her ceset iki tarafın da kızgınlığını had safhaya çıkarıyordu. Kurtuluşun imkansız olduğunu gören bazı Çeçenler, askerlerin gözleri önünde kadın ve çocuklarını feda ederek mücadeleye devam ettiler. Kadınların çoğu da, ümitsizlik içinde kendilerini düşmanın üstüne attılar."

Köyler haritadan silindi, teslim olmadılar. Kalpaklarını alıp kaçmadılar. Sonra Kafkas Kartalı Şeyh Şamil çıktı. İşgalcileri perişan etti. Çarpıştı, yenildi, sürgüne gönderildi.

Şeyh Şamil Temirhanşura'da bulunduğu sırada onu ziyaret hususunda adeta galeyan haline gelen umumi arzuya karşı gelinememiş, cesim dağların tekrar indifa etmesi korkusu ile titreyen düşman bu arzuya göz yummuştu.

İhtiyar mücahidi ziyaretle ellerine sarılanların:

-Sen gittikten sonra biz ne yapalım, kalkıp hicret mi edelim?

Diye sormaları üzerine onlara:

-Hayır! Yerlerinizde iymanla kaim olarak oturunuz. Yalnız, vatanın bir gün hürriyetine kavuşacağına ve istiklaline sahip olacağına olan itikadınızı asla kaybetmeyiniz. Ben gelemezsem bile biri gelip sizi kurtaracaktır.

Bazı konuları kıyaslamak ilmi açıdan da vicdani cihetten de tehlikeli ve hatalıdır.

Elmalarla armutlar toplanır mı?!..

Afrika...Afrika...

Bugün Afrika Türk kamuoyunun gündeminde değildir.

Az buçuk Kuzey Afrika-Magrip- ile ilgileniriz. Hani onlar müslümandır diye... Ve orada Türk levendlerinin destanları kazınmıştır diye... Ama, asıl önemli olan, onların kendi meseleleriyle alakadar olur muyuz?

Somali'de bir kıtlık olmuştu.

Bir Cuma namazında Somali'li bir imam, "Bize yardım edin, buraya Misyonerler geliyor. Yardım karşılığında dinimizi değiştirmemizi istiyorlar" diye yakınmıştı da ne kadar içimize oturmuştu.

Orda açlık mı var? "Bize ne!" Emperyalistler hammaddelerini mi ucuza kapatıyorlar. "Aman, canım sende!"

Öte yandan, Afrikalıya Avrupa'dan bir kutu süt gitse, ne kadar reklamını yaparlar. Basın ayağa kalkar, filmler, müzik kasetleri!.. Afrika için konserler. Bunları da yapanlar, üstelik bu kıtayı bu perişan hale sokanlar, sömürenler ve o yörenin insanlarını "ırkçı" bir yaklaşımla küçümseyip, köleleştirenlerdir!..

Bugün, çok şükür, Türkiyemiz ileridir. Herşeye, onca tenkidimize rağmen, refah ve demokraside sicilimiz iyidir. Ama, hala büyüklüğümüzün, ne maddi, ne de manevi cephesiyle farkında mıyız?

Bir de Osmanlı'yı düşünün... Bin bir belanın başına sarılmak istendiği bir "Hasta Adam". Başucunda akbaba gibi bekleyen sömürgeciler. Herbiri bir pay almak için pusuda... Onların yanında yerli işbirlikçileri: Ayrılıkçılar, taklitçiler...

Ve o günlerde Avrupa, Afrika'ya uzanıyor. Aralarında anlaşıp, bu kıtayı aynen Ortadoğu gibi, bölüşelim diyorlar. Anlaşıyorlar da... Fakat, İstanbul'dan gür bir ses, padişah iradesi olup, dünyaya aksediyor:

"Afrika'da Kongo Hükümeti teşekkül eylediği zaman çünki

orada birçok nüfus-ı İslamiyye sakin olarak bunların bir Hıristiyan hükümet tarafından idare edilmesi hususunun Makam-ı Celil-i Hilafet-i Uzma'dan tasdik buyurulması nüfus-ı mezkurenin hissiyat-ı diniyyelerine dokunacağı cihetle bu babda dini ve siyasi mahzur mütalaa edilüp Hükümet-i mezkure canib-i Saltanat-ı Seniyyeden tasdik buyurulmamış olmasına ve cennetmekan Sultan Abdülaziz Han hazretlerinin ahd-i saltanatlarında İsmail Paşa Hazretleri Hidiv-i Mısr iken Nubye ve Sudan ve Kordofan taraflarına Asakir-i Mısrıyye-i Şahane ve Memurin-i Mısriyye gönderilerek oraları işgal ve keşf edilüp Hidiyyet-i Celile-i Mısriyyeye ilhak ve mahall-i mezkurede birçok emakin-i askeriye ve emiriyye ve cevami-i şerife ve saire inşa olunmuş ve meşarünileyh İsmail Paşa hazretlerine i'ta buyurulmuş olan ferman-ı alilerde dahi mahall-i mezkurenin idare-i Mısriyye aidiyeti musarrah bulunmuş olduğu ve hatta o cihetlere giden seyyahin-i ecnebiyyenin Devlet-i Aliyye sancağı keşide eylemedikçe emniyetle seyahat edemedikleri umur-ı malumeden bulunduğu cihetle Devlet-i Aliyye-i Osmaniye'nin bir eyalet-i mümtazesi olan Mısır hıttasıyla beraber müteferriatından olan mahaller dahi aczayı mütemmime-i Saltanat-ı Seniyyeden olarak mahalli mezkure üzerine dahi derkar olan hukuk-ı hükümrani-i Hazret-i Hilafetpenahi gayr-ı kabil-i i'tiraz bulunmuş iken İngiltere hükümetinin üzerinde hukuki meşruası olmadığı arazi mezkureyi istimalen akd-i mukavele eylemesi asla caiz olamayacağı"

Türkçesi şöyle:

"Vaktiyle Kongo hükümeti kurulurken, bölgede birçok müslüman yaşadığından bunların hıristiyan bir hükümet tarafından idare edilmesinin kabulü, halkın dini hislerine dokunacağından bu konuda dini ve siyasi mahzur görülmüş ve bu sebeple Kongo hükümeti, devletimiz tarafından tasdik edilmemişti. Ayrıca Sultan Abdülaziz devrinde Hidiv İsmail Paşa tarafından Nubye, Sudan ve Kordofan tarafları asker ve memur gönderilerek keşf ve işgal edilmiş, İsmail Paşa'ya gönderilen fermanlarda bölgenin idaresinin Mısır'a ait olduğu belirtilmişti. Hatta buralara giden yabancı seyyahlar, Osmanlı bayrağı çekmedikçe emniyetle seyahat edemiyorlardı. Bu sebeple, Osmanlı

devletinin imtiyazlı eyaletlerinden olan Mısır ve mülhakatı üzerindeki hükümranlık haklarının inkarı mümkün değildir. Buna rağmen İngiltere'nin meşru hiçbir hakkı olmayan topraklar üzerinde mukavele yapması asla caiz değildir. Osmanlı devleti eğer bu konuda sessiz kalırsa, bölge hakkında uygulanan muamele mısır hakkında da uygulanmak isteneceğinden ve İngililzlerin bu arazileri işgal etmesi Mısır'ın geleceğini tehlikeye düşüreceğinden üzerinde önemle durmak gerekmektedir."

İmża, Sultan Hamid'in...

Sömürgeciliği reddediyor.

Affediniz beni; ama, biz bu belgeleri niye dış politikamızda kullanamıyoruz? Veya, ecdadın bu hassasiyetine bugün sahip çıkamıyoruz.

Afrika, Afrika!..

Biz seni ABD'nin yaptığı Robert Redford / Meryl Streep'li filmlerden tanıyoruz.

Vallahi ayıp!..

Beğenmezsin

Bugün hem Kıbrıs, hem de Plevne Savaşlarının yıldönümü... Anma günlerinde, takvim yaprakları çevrildikçe, tanıtım gayretlerimiz açısından neler yaptık diye kendi kendime sorar, cevabını vermekten utanırım.

Plevne bir müthiş destandır. Öyle bir destan ki, Türk olmayan gözlemciler bile bize hayran kalmışlardır:

"Plevne muharebesinde Türklerin gösterdikleri kahramanlık, mağrur ve imanlı bir milletin evlatlarının faziletlerin en asili olan vatanseverlik duygularından ilham aldıkları, istilacılara karşı ortak bir tehlikeye göğüs gerdikleri, ihtilafa düşmeden birlik ve beraberlik içinde haklı bir dava uğrunda savaştıklarının şuurunda ve bu uğurda öldükleri takdirde cennetin kandilerini beklediğinden emin olarak sevilen bir lider tarafından manevi yüceliğe eriştirilmiş oldukları zaman nelere kadir olacağını ispat etmiştir..."

Bunu, harbi bizim safımızda izleyen bir İngiliz yazmış.

Düşman bile Gazi Osman Paşa'yı bağrına basmış. Bakınız bir görgü kaynağı o günleri nasıl tarihe devretmiş:

"Osman Paşa, 10 Aralık akşamı Gereral Ganetzki, Katalai, ve Tachernat tarafından, kaldığı kulübede ziyaret edildi. Oradan alınması için bir araba gönderildi ve Plevne'ye götürüldü. Yolda, Grand Dük Nikola ve Romanya Prensi tarafından karşılandı. Grand Dük Nikola, muhteşem savunması için Osman Paşa'ya iltifatlarda bulundu. Osman Paşa asi Prensle el sıkışmayı reddetti. Subaylar, onu alkışladılar, askerler silahlarını kaldırarak selamladılar. Osman Paşa, ertesi gün, bütün dünyanın yürekten katılıp tasdik ettiği ve tarihe geçen şu sözleri ifade eden Çar'a tanıştırıldı.

-Sizi, yaptığınız güzel savunmadan dolayı tebrik ederim. Bu, askeri tarihin en güzel olaylarından biridir.

Yine aynı ikindi vakti, Osman Paşa, Kazaklar ve

Rossiorilerden teşkil edilen bir şeref kıtasının muhafazasında, yanında eski baştabibi Hasib, bir Alman doktor ve birkaç Kızılhaç hemşiresi olduğu halde onbeş gün süreyle bir çadırda kaldığı Bogot'a nakledildi. Oradan da, Sistova, Bükreş yoluyla, Mart 1878'de hürriyetine kavuştuğu ana kadar kalacağı Harkoff'a götürüldü. Osman Paşa, esareti süresince izzet ve ikram gördü. Buna karşılık askerleri sonuna kadar korkunç ıstırap ve acılara göğüs germek mecburiyetinde kalmışlardı. Plevne kahramanı, Harkoff'da sarayın iltifatlarına mazhar olmuş ve en kibar çevreler tarafından itibar görmüştü."

Onlar bizi takdir ederler de biz kime, neye sahip çıkacağımızı pek bilmeyiz. Kıbrıs Harekatı'nın yıldönümü Bush'un gelişine mi tesadüf edecek?

Aman müttefiğimize iyi davranın. Ne bize Kıbrıs konusunda gönderdikleri bir mektubu, ne de koydukları amborgoyu hatırlatın?!.. Alınır, üzülür...

ABD'nin bu kavşakta müdahalesinin Türkiye'ye nelere mal olacağını ise, zinhar ihsas ettirmeyin. Hele, 1964 yılında, Türkiye ile Yunanistan arasında arabuluculuk yapan, fakat başarıya ulaşamayan Dean Acheson'un 1966 yılının başlarında Chicigo'da yaptığı bir konuşmasından bahsetmeyin:

"Amerika Türkiye'nin antlaşmalardan doğan müdahale hakkını önlemekle büyük bir sorumluluk yüklenmiştir. Makarios, Amerika'nın Türk müdahalesini önlediğini görmekle bundan sonra da ayni önlemenin yapılacağını düşünmüş ve bu düşünceden aldığı cesaretle Ada'da yapmak istediği emrivaki için teşebbüslerini rahatlıkla yürütebilmiştir. Böylelikle, Amerika anlaşmalar hukuken yürürlükte iken bir tarafın (Türkiye'nin) antlaşmalardan doğan hakkını önlemekle, aslında sadece Türkiye aleyhine müdahalede bulunmuş, ayrıca bu yüzden Makarios'a adada silahlanmasını ve Türk toplumu üzerinde istediğini empoze edecek hale gelmesini sağlamıştır. Dolayısıyla, Amerika'nın müdahalesi sırf Türkiye'nin aleyhine sonuçlar doğuran bir nitelik taşımaktadır."

Biz millet olarak tenkit istemeyiz ya, herhalde yabancılar da tahammülsüz olurlar diye memleketin dış tanıtım bahislerinde dışta türlü idare-i maslahat, içte de bize yardımcı olacaklara dirsek

çeviririz. Halbuki, tercüme kitaplar, filmler birbirini kovalamalı.

Erol Mütercimler, Nazım Güvenç, Aydın Olgun, hepsi de Kıbrıs üzerine otoriteler. Acaba onları çağıran, fikir soran, eserlerini tercüme ettiren olur mu?

Hoş, biz bu sütunda nazikane bir şekilde dokunduk diye eski Kültür Bakanı bizim Kıbrıs konusundaki dökümanter çalışmamızı imza etmemiş!..

İnanamadık.

Lakin, halimizi tasvir için, Allah rahmet eylesin, Ahmet Remzi Dede'nin bir şiiri vardır, onu burada ilgiliye ithaf ederek, huzurlarınızdan ayrılıyorum.

Gönül mecnun değilsin hüsn-i Leyla'yı beğenmezsin
Kime dildadesin mahbub-ı zibayı beğenmezsin
Gülü tasvirde ağyara nedendir meylin ey bülbül
Bu gülşende biten verd-i mutarayı beğenmezsin.

Politikanın Mayası

Özal'ın ve Anavatan'ın alkışçısı olan bazı çevrelerin bugün usulca veya sanki mazide bir şey olmamışçasına nasıl Süleyman Bey'e yanaştıklarını gördükçe, "politikanın mayası" diyorum ve aklıma Sultan Hamid'e yedi defa sadrazamlık yapmış Said Paşa'nın 31 Mart Vakıası'nın akabindeki davranışı geliyor.

O günlerde Kastamonu mebusu, daha sonra Milli Mücadele de Hariciye, İktisad vekillikleri yapmış Yusuf Kemal Tengirşek'in anlattıkları her zaman hatırlanmaya değer:

"Arkadaşlarla toplantı için ekseriyetin olmasını bekliyorduk. Meclis reisi Ahmed Rıza Bey, asilerin parçaladıkları mebusların dehşeti içinde büyük kısmı saklanmış mebusların evlerine hususi adamlar göndermiş, davet etmişti. O sırada Ayan Reisi Said Paşa'nın bastonuna dayanarak ağır-ağır geldiğini görünce hayretimden dondum, kaldım...

Sultan Hamid'e, mabeyn başkatipliğinden başlayarak otuz iki sene hizmet etmiş, yedi defa Sadrazam olmuş, Padişahın bunca lütuf ve in'amına sahib bu adamın burada ne işi vardı? Kendisini kim çağırmıştı?

Hayır... Said Paşa'yı kimse çağırmamıştı. Kendiliğinden gelmişti. Ve hem en yaşlı, hem Ayan Reisi olduğu için toplantıya o riyaset etti ve açış konuşmasında Sultan Hamid'i ittiham etmek için ne söylenebilirse hepsini kapalı ve iğneli sıraladı...

Biraz ilerimde oturan ve daha sonra Şeyhülislam olan Sahib Molla'nın kendi kendine söylenircesine:

-Allahım... Şu adama bak. Diye mırıldandığını duydum.

İş bu kadarla da kalmıyacak, aynı Said Paşa, Hareket Ordusu isyanı tamamen bastırıldıktan sonra, Sultanahmed'deki Meclis binasında yapacağımız toplantıda Sultan Hamid'in hal'ini ilk şık olan saltanattan feragatten söz etmeden doğrudan doğruya:

- Okunan fetvay-ı şerif mucibince Sultan Abdülhamid-i Saniyi

Saltanat-ı Osmaniye ve Hilafet-i Kübray-i İslamiye'den hal'ediyor musunuz?

Sualini soracaktı... Politikada vefa önemlidir. Dün Demirel, bu "vefası" yüzünden neredeyse tenkide mazur kalmıştı. Seksenlerin o çetrefilli yıllarında eski kader arkadaşlarına bağlılığı yüzünden Demirel'in yenileşemeyeceğini, hatta "giderek arkaik" bir görüntü aldığını savunanlar çoktu, hatırlayınız.

Onlara göre Demirel bu eskilere takılma inadından vazgeçmeli, vitrinine gençleri toparlamalıydı. Bu şartlarda "ahde vefa" aranmamalıydı!..

Söz konusu "bilgiçliğe" rağmen, Demirel kabinesinin DYP kontenjanı bugün ilginç bir kompozisyon çizmektedir. Demirel, sentezi başarmıştır. Üstelik de bugün ondan "yenilikçi" lider Türk siyasi hayatının ufkunda gözükmemektedir.

Herhalde bugün Demirel, "Babamız Geldi" diye elini öpen bazılarının samimiyetini bilecek, "Vefasını" tanıyacak tecrübededir.

Vefa deyince, bugün günüdür diye yine zikredeceğim. Bugün Kore'de Kunuri Savaşı'nın başlamasının yıldönümüdür.

Önümde Kore gazilerinin mektupları var.

İbrahim Altınok'u okuyorum. Savaşı anlatıyor, esaret yıllarını ortaya koyuyor. Cephede yaralanması ve düşman kamparına götürülmesi... O kamplarda en usta beyin yıkama tekniklerine karşı koyulması...

"Silahla savaştık, ama esas savaşı esaretle verdik" diyor. Çünkü, Türk askeri, diğer müttefik askerlerin aksine, asimile edilememiştir ya da başka bir deyişle inancına vefasızlık etmemiştir. İşkence altında bile vatanına, bayrağına sahip çıkmıştır.

Ya biz, onlara sahip çıktık mı? Gazilerimize karşı vefamız? Nerede?

"İnleyen Gazilerimiz"i hiç tanıdınz mı?

Milletiz biz. Onları ellerde alkışla gönderen de, seksenüçte maaşlarını kesen de biziz.

Said Paşa'dan ne farkımız var?

Yol.. Yordam!..

Yazımıza önce bir anekdotla başlayayım.

II. Abdülhamid dönemi kapanınca yönetim kadrosu içinde içlerinde ihtilası, irtikabı, zulmü, jurnalcılığı pek maruf olanlar mahkemeye verildiler. Mahkemeler, halkın heyecanına, rağmen, müsamaha ile vazifelerini gördüler.

İtiraf etmek lazımdır ki, maznunlara asla hakaret edilmedi, hatta mahkeme sırasında, aleyhe tezahürat ve saire olmaması için de tedbirler alındı. Bazıları mahkum oldular. Bu arada, Necib Melhame Paşa da bir sene hapse mahkum oldu. Kardeşi Selim Melhame ile nüfuz suistimalinin başlıca mücrimlerinden olan bu meşahir-i rical-i istibdadın, sadece bir yıllık mahkumiyeti, tenkitlere sebep olmuştu.

Hadise, Mebusan meclisine intikal etti. Siroz mebusu Derviş Bey, Adliye Nazırından;

- Delillerin tesbitlerinde hassasiyet gösterilmeden sümmet tedarik hareket olunarak, mahkemelerin ibraz edilen gayrı kafi delail ve nakıs tahkikat ile karşı karşıya bırakıldığından...

Şikayet etti. Şöyle dedi:

- Necib Melhame, bir sene istirahat edecek. Mahkemede rahatsızlığından ve kesret-i meşguliyetinden dolayı bir çok vekayii derhatır edemediğinden bahsetmiş. Şimdi bir hami bulacak ve ilim ve ab-ı havası müsaid bir yerde, bir sene aramgüzin olacak, sonra mahiyeti malum servet-i azimesini Avrupa merakizinde afiyetle sarfedecek ömür sürecektir.

Verilmiş olan bir sene "istirahat cezası" nın miktarı üzerinde tevakkuf edecek değilim. Bu, mekahimimizin bileceği adli mevzuudur. Fakat bence milletin hakk-ı meşruasından elde ettikleri servetleri tamamen, fülus-ü ahmere varıncaya kadar istirdad etmek ve kendilerini badehu serbest bırakmaktır.

Çünkü, efendim, böylece küp küp altınlara tesahübün cezası

bir sene kalebendlik veya hapis olunca, bunu göze almıyacak olanlar kimler olabilir?

Derviş Bey'in, meşhur Necib Melhame Paşa için sorduğu suali, ondan önceki ve sonraki devirlerde soranlar çok oldu ama, yeni devirler olduğu iddia edilen hareketlerin hiç bir selahiyetlisi, bu vatanda bu yolun ebediyen kapandığını ispat edecek bir cevap veremedi ve Necib Melhame'nin yeri hiç boş kalmadı!..

Dikkat ederseniz; toplumdaki yanlışlıkların çirkinliklerin üzerine gitmenin de bir yolu vardır.

Herhangi bir kişi hakkında "suizan" edildiğinde bu bir iddiadır. Araştırılması ve delillerle sabit kılınması safhasında basınımız infiale kapılmadan, "suçu ispatlanıncaya kadar kişi masumdur" zihniyetiyle ilgilinin şahsiyetini, izzet-i nefsini kırmayacak şekilde gelişmeleri kamuoyuna aktarmalıdır.

Mahkemeler, devamla, süratle ve titizlikle hükümlerini vermelidirler. Ya bizde ne oluyor? Bir yerde duman tüttüğünü gören fısıltı gazetesi erbabı, basına "duyum" veriyor.

- Filanca şu kadar yürütmüş!..

Bir balon uçurtulmaya görsün, baltasını kapan matbuat mensubu totemin etrafında dönmeye başlıyor. Artık, bir içtimai linç olayı ile karşı karşıyasınızdır. Zanlının özel hayatındaki çarpıklık, spora merakındaki aşırılığa kadar ne varsa sansasyon olsun diye uydur gitsin. Sıra mahkemelere geliyor.

Ve adalet kaplumbağa sür'ati ile ilerledikce kamuoyu kurbanı kevgire döndürüyor. Ya sonunda?

Dava, hukuk düzenimizin labirentlerinde dolaşırken, eriye eriye buharlaşıveriyor... Belki de ört-bas ediliyor. zaten kimse bir süre sonra netice ile ilgilenmiyor. "Deşarj" olunmuş, düdüklü tencerenin tazyiki salıverilmiştir. Pekii, adam "kazara" beraat etse? Kimse yazmıyor, bilmiyor... Hayata küskünleşiyor.

Bu halleri gördükçe, "Acaba," diyorum, "asıl suçlular arada kura çekip, birilerini baraküdalı havuza itiyorlar mı?"

Kendilerinin adalete intikalini bir süre daha geciktirmek için..

Bu arada paralar İsviçre kasalarında birikiyor. Derviş Bey'in dediği gibi "İstirdad" edilebilse...

Nerede?...

Morgman'ın Hiyve Seyahatnamesi ve Orta Asya'da Ruslar

Kahrolmak

Televizyon ekranının karşısında kahroldum.

Haberleri seyrediyordum; belki aynı sahneyi siz de yakalamışsınızdır. Iraklı askerler, silahlarını fırlatmış elleri havada, Amerikalı çavuşa doğru koşuyorlar. Sarılıp adamın elini öpüyorlar; diz çöküyorlar.

Kolay değildir tabii... Iraklı garip asker, önce İran'la sekiz sene savaştı. Ardından yine cepheye sürüldü. Ve dünyanın en ileri savaş güçlerine çattı. Sonu buydu.

Bir Müslüman'ın ABD'linin önünde küçüldüğünü gördük, kahrolduk. Düşündüm: Yedi düvel, Çanakkale'de denizden, karadan en ileri tahrip teknolojileriyle dikildiler.

Yani, affedersiniz, Türk'ün üzerine inen bomba, Irak şehirlerine yağandan da günün şartlarında kat-be-kat fazlaydı. Gidin, Gelibolu'daki müzeyi görün, kurşun sağanağında havada birbiriyle çarpışan mermilere rastlayacaksınız.

Ama, Türk, 1915'te eğilmedi.

Size Türk'ü tanıtmak açısından bir anekdot aktarayım:

Amerikan makamları, gazeteci Morgman'a, seyahati sırasında kolaylık gösterilmesini bizzat Çar Nikola nezdinde ricada bulundular. Mister Morgman, Grandük Nikola ve Prens Ojin ile konuştu, Türk ülkelerini istila planını gerçekleştirecek olan general Kovfman'a tavsiye edildi.

Fakat, Morgman'ın Hiyve ve Buhara'nın Moskof işgali altına geçmesi faciasını anlatan eseri, Rusların büyük bir maharet ve ısrarla dünyanın gözünden saklamaya çalıştıkları acı gerçekleri ortaya koymakla kalmaması, namuslu bir insanın, bilhasasa bir kalem sahibinin, kendi dininden ve ırkından olmayan, hatta yaşayışının bir çok safhaları kendi görüşlerine uymayan bir millet karşısında bile, hakikatleri cesaretle ortaya koyacağının vesikası olmuştur. Morgman, bugün hayatta değildir. Fakat, O'nun "Hiyve

Seyyahatnamesi ve Orta Asya'da Ruslar" eseri, üzerinden zamanlar geçmiş olmasına rağmen, hala o devrin adil şahidi olarak elimizde ve adını minnetle anıyoruz. Hakikat uğruna harcanan hiçbir emek kaybolmuyor, silinmiyor ve unutulmuyor.

Morgman, Ceyhun nehrine erşimek ve general Kovfman'ın Hiyve üzerine yapacağı taarruzu yakından görmek için en kısa yoldan Rus başkumandınının yanına erişmek zorunda idi. Yollar, savaşçılarla doluydu. Bir yabancı için asıl tehlike, Ruslardan gelebilirdi. Mevsim kışa yaklaşıyordu. Gece ile gündüz arasında otuz dereceden fazla fark olan Orta Asya'nın bu ıssız steplerinde, dilinden güç anladığı rehberlerle yola çıkmak az cesaret miydi? Morgman, Kuban Hanlığının yıkılmasıyla beraber, Rusların eline geçen Kırgız Uruklarından birisinden Polat isimli bir genci rehber almıştı. Orenburg'da kaldığı için, az çok Rusça bilen Polat'la, Morgman'ın anlaşması, mümkün oluyordu. Polat, Morgman'ı Ceyhun kıyılarına ulaştırmaya söz vermişti. Yol, Polat için uzun ve tehlikeli... Çünkü, Kovfman, savaş alanında Türk ırkından kimi ele geçirirse işkence ile öldürüyormuş...

Binbir maceradan sonra Ceyhun kıyılarına indikten sonra, Polat için tehlike daha da artmıştı. Nitekim, Kırgız delikanlısını yakalamışlar, Albay İvanoff adlı zalim Rus kumandanı, general Kovfman'ın emrini yerine getirmeye mecbur olduğunu söyleyerek, onu idama mahkum etmişti. Şimdi Morgman'dan dinleyelim:

"Bütün mevcudiyetimle isyan ettim. Bu masum ve civan-mert insan yerine, eğer bu seyahat ölüme sebep olacaksa, mahkumun benim olmam icap ettiğini söyledim. Ruslar, Polat kadar beni istemiyorlardı. Fakat, benim siyasi masuniyetim vardı ve akıbetimi Amerikan sefareti alaka ile takip ediyordu. Polat, onu kurtarmam için yaptığım mücadeleyi, gözleri minnet, hatta biraz da hayret ile takip ediyordu. Öylecesine sakin idi. Polat:

-Ben sizi buraya Allah'ın yardımı ile sağ salim getirmeye söz verdim. Sözler bazen yerine getirilirken, hayata da mal olabilir. Ama söz kutsal bir şeydir. Yarıda kalmaması için karşılığında kan da verilebilir. Ne çıkar? diyordu.

- İşte, Türkistan seyahatimin üzerinden seneler geçti. Ne zaman, bu çetin ve nuhataralı seyahatin müfekkiremde en derin izini araştırsam o Kırgız delikanlısının hayalini görürüm.

Gözlerim yaşarır. Kalbim elemle dolar ve düşünürüm ki, bugün Orta Asya'yı istila eden millet için, Türklerin uğruna can vermeyi tabii saydıkları Söz'ün hiç değeri yoktur."

İşte Müslüman Türk budur.

Bugün Müslüman Iraklı için kahroluyoruz.

İslam Tarihi, askerini böyle aşağılatan Saddam'ı hafızasından kolay kolay silemeyecek ve "Niye?" sorusu tarihçileri hayli rahatsız edecek, cevabı Irak liderinin psikopatik ruh haritasında aramaya çalışacaklardır.

Bu tarihi yazan da kahrolacaktır, okuyan da!..

Kapıcı Paşa

İstanbul'da yeni açılan lüks bir otelin önüdeyiz.

Arabanız yanaşıyor... Bu sırada tanzimat sonrası kıyafet inkılabına uygun olarak bir Osmanlı Paşası, İstanbulini, sırmalı göğsü ve fesi ile yaklaşıyor, kapınızı açıyor.

Hulus çakıyor, temenna ediyor:

-Allah uzun ömür versin efendim.

Kısacası, sizi otele buyur ediyor, bu, palabıyıklı zat. Çünkü, Osmanlı paşası kıyafetinde bir otel kapıcısıdır!..

Kimseyi kınamıyorum.

Kafamın tasını attıran o görevlinin niye Osmanlı "Paşası" kıyafetinde oluşudur!.. Osmanlı'da kapıcı müessesesi vardı; eğer renk ve fiyaka kaygısı güdülüyorsa, hiç de merak buyurulmasın. Saray kapıcılarının kıyafetleri paşalarınkini aratmazdı. Hiç Cuma selamlık resmini gördünüz mü? O fotoğrafta padişahın faytonunu çeken sürücünün kayafeti, vallahi hünkarınkinden gösterişlidir. Yeri gelmişken, mesela Saray "Muhafızlarından" bahsedeyim.

Yıldız Sarayı'nın muhafız vazifesi de, "Fesli Zuhaf", "Sarıklı Zuhaf" ismini taşıyan Arnavut ve Arap taburlarına verilmişti. Fesli zuhaf, "Şimali Gega" Arnavutlarından, sarıklı zuhaf taburu ise Yemen, Hicaz, Bağdat ve Trablus'tan getirilen Araplardan müteşekkildi.

Zuhaf taburları efradının garip bir kıyafetleri vardı. Fesli zuhaflar; ayaklarına kırmızı potur, mintan, lacivert camadan giyerler, başlarına arkasından enli mavi püskül sallanan nar çiçeği fesi geçirirler, bellerindeki kırmızı kuşağın üzerine bağladıkları meşin silahlığa da büyük kasaturalar sokarlardı. Sarıklı zuhaflar kıyafet itibariyle evvelkilerden farksızdı. Yalnız bunlar, nar çiçeği fes üzerine yeşil burma sarık sararlar, Arnavut taburlarından bu suretle ayırd edilmiş olurlardı. İşte bu iki fedai kıtanın efradı şecaat nihadı ancak, velinimetleri, efendilerinin Kasrı Hümayun'larını

daha doğrusu Sultan'ın hayatını muhafazaya memurlardı. Yıldız Sarayının "Saltanat Kapısı", "Mabeyin Kapısı", dahili ve harici nöbetçileri hep bu kıtanın efradından seçilir, cuma selamlıklarında Yıldız Sarayından Hamidiye Camii'ne kadar olan yol üzeri bunlar tarafından tutulurdu. Bu arada Türk kıtaatı ise, arka saflarda, cami duvarının dibini işgal ederler, Hükümdarı hatta gerdune-i şevketnümun'u bile görmeden "Padişahım çok yaşa" duasını ederlerdi.

Esas vazifeleri bir olmasına rağmen fesli zuhaflar ile sarıklı zuhaflar arasında müthiş bir rekabet vardı. Fesli zuhaf zabitleri; tüfekçi başı Müşir Tahir Ağa'dan; sarıklı zuhaflar ise Darüssade Şerife Ağası Devletlü inayetlü Şerafettin Ağa Efendi hazretlerinden himaye ve müzaheret görürlerdi.

Her iki tarafı fazla şımartan ve rekabeti sağlayan hakiki saikler de işte bu gibi yüksek hamiler ve himayelerdi. Hal böyle iken, biz bu tarihi "gülünçleştirmeye" pek meraklıyız. Turistleri tavlamak için Osmanlı'yı "oturak" alemi gibi rezaletlerle rezil ederiz.

"Resimli Osmanlı Tarihi" adı altında ecdadı alaya alanlar TRT'de baştacı yapılırlar. Bu ne komplekstir! Son noktası da Osmanlı paşasının turistlere kapıcı yapılmasıdır.

Osmanlı'da paşa rütbesi hem askeri, hem de vüzeraya verildiği için sivil bir rütbeydi. İyi ki otel idarecileri kapıya adamı "ulema" kıyafetinde dikmemişler. Ben alınırdım, doğrusu...

Kapıcılar Derneği, "Bizimkiler"in Cafer'i ile uğraşacağına bununla ilgilense... Çünkü, burada hem tarihe, hem de bu kıyafetleri giyen insana hakaret vardır.

-Aman sende!..

Denilecektir.

Ve, yarın, bir bakan bu oteli, o kapıcını kendisene uzattığı makasla kordonu kesecek açacaktır.

-Sen hata tarihinin "kapıcı paşası" ol Kemal, kimin umurunda!..

Selam Kayseriliye

Geçtiğimiz Salı -23 Ekim- "Kırım Harbi" nin başladığı tarihlere tekabül ediyordu; 1853...

Ben tarihi "Kronoloji" diye okuyanlardan değilim. Her yıldönümünün tarihçide çağrıştırdıkları farklı oluyor. Tarih, bugün bizde eksik olanları gösterebildiği ölçüde "vesika ambarı" olmaktan çıkacak, daha iyiye, güzele ve doğruya yönelmenin cetveli olacaktır.

Kırım Savaşı deyince hemen aklıma "Kayserili Ahmet Paşa" geliverdi. Bizim Tülüce'den dolayı mıdır, nedir; ben Kayserilileri pek severim. Kayseri'ye gitmişliğim yoktur. Ama, onların zekası, kendilerinden emin halleri nedense bende onlara karşı "hemşehrilik" hissi uyandırır. Şairin dediği gibi, insanın içinden "Selam Kayserili'ye" demek geliyor!..

Efendim, bizim Ahmet Bey, Kayserili... İç Anadolulu olmasına rağmen denize pek sevdalıdır. Bahriyeye intisap eder. Merdivenleri çabuk çıkar, paşalığa kadar gelir. Kırım Savaşı sıralarıdır. Gerisini Abdurrahman Adil Eren Bey'den dinleyelim:

"Çar I. Nikola Babıali'ye şiddetli bir nota vererek çıban başı koparmağa vesile arıyordu. Devlet telaşa düştü ve Karadeniz'e donanma çıkarmaya karar verdi. Osman Paşa'yı patrona tayin etti, bunu duyan Kayserili Ahmet Paşa Divanhaneye koştu. Nazır Mahmut Paşa'yı erkanı bahriye ile toplu olarak büyük salonda buldu, hemen içeri dalarak:

-Osman Paşa'yı donanmaya kumandan tayin ediyorsunuz, Karadeniz'e çıkaracaksınız, Osman Paşa Karadenizi bilmez, başımıza büyük felaket getirir, beni tayin edin.

Dedi. Nazır Mahmut Paşa:

-Osman Paşa'yı şikayet ediyorsun, Osman Paşa da Karadeniz'i senin kadar bilir.

Mukabelesinde bulundu. Kayserili Ahmet Paşa ayağa kalktı:

-Ben gidiyorum, felakete hazırlanın, dedi.

Donanma Osman Paşa kumandasında Karadeniz'e açıldı. Sinop limanına girdi. Derken Karadeniz'i kalın bir sis tabakası kapladı. Fırsata göz dikmiş olan Rus donanması karanlık sis içinde Sinap limanına hücum etti. Osmanlı donanmasını topa tuttu. Yalnız taif vapuru liman haricinde kalmışıt. Taif İstanbul'a koştu. Kayserili'nin evvelce söylediği felaket haberini verdi. Herkeste bir matem... Bahriyede aziller, nasplar oldu. Heyetler değişti. Karadeniz'e açılan donanma batmış, batmıyanlar da yanmıştı. İstanbul'da kalan donanma büyük bir şey değildi. Babıali'de Meşveret kuruldu. Meclise yine Kayserili Ahmet Paşa çağrıldı, Ahmet Paşa:

-Allahın inayetiyle ben giden bu kırık dökük donanma ile yine Rus'un hakkından gelirim, dedi.

İngilizler, Fransızlar, Osmanlı Devletini Karadeniz'de ve karada yalnız bırakmadılar. İngilizler Amiral Dandas'ın, Fransızlar Amiral Himal'in kumandasında donanma gönderdiler. Karadan asker üşüştürdüler. Hatta Sardunyalılar bile geldi. Malakof ve Sivastapol kaleleri feth edildi. Bu zafer Ahmet Paşa'ya büyük bir şeref ve muvaffakiyet temin etti.

Varna önünde 400 parça gemi toplanmıştı. Kimi Türk, kimi İngiliz, kimi Fransızdı. Gemiler demir aldılar, yelkenleri fora ettiler. Sivastapol önüne geldiler. Hıristiyanlık davasıyla dünyayı kana boğmaya kalkışan Çarlık ordusuna gösteriş yaptılar. Müttefik donanma Malakof'a, Sivastapol ve Adesa'ya hücum edecekti. Aralarında mesele çıktı. Hangi devletin amirali başkumandan olacaktı, ve hangi devletin mesuliyeti altında harp idare edilecekti. Bahisler, münakaşalar oldu. Bir türlü aralarında uyuşamadılar. Kayserili Ahmet Paşa, "Türk imparatorluğu hesabına yapılan Türk kara sularından mahdut Karadeniz'de yapılacak bir savaşta kumandan Türkten başkası olamaz" dedi.

İngilizler ve Fransızlar Kayserili ile başa çıkamadılar ve aralarında kura çekmeye karar verdiler. Kura çekildi, birinci numara İngiliz Amiral Dandas'a çıktı, ve başkumandan mevkiine geçti. Fransız donanması şimale, İngiliz cenuba, Türk donanması da vasata memur edildi. Her millet amiralin tayin ettiği mevkide yerini aldı. Bir de bakıldı ki Mahmudiye üç ambarlısında bir kaynaşma

var gemiciler çamavira etmiş bağrışıyorlar. Türk donanmaının baş gemisinde başlar kalkmıştı. Amiral merak edip, yaverini gönderdi. Türk askeri isyan etmiş, Patrona Ahmet Paşa'nın kamarasına nöbetçiler dikilerek paşayı hapsetmişler. Galeyana sebeb nedir ?

-Türk donanması ikinci olamaz, dövüşte Türk birincidir. Birinci olarak biz dövüşeceğiz. İlk topu Sivastopol üzerine Türk atacak. Ya bu şartı kabul edersiniz yada fora yelken eder aranıza gireriz. İki bordoya ateş açarak hem sizi hem kendimizi yakarız. Ölüm Allah'ın emri.

Yaver gemisine döndü. Türk askerinin verdiği süre bitmek üzere idi. Çarnaçar müttefikler kumandayı Kayserili Ahmet Paşa'ya terk ettiler. Kayserili müttefik donanmasına Sivastopal önünde bir Kayserili manevrası oynamıştı. Çünki hapis ve nöbetçiler hepsi Ahmet Paşa'nın el altından tertibi idi."

Kayserili bu savaşta imkan harici sayılabilecek pek büyük maharet ve cesaret göstermiştir. Müttefik devletlerle aramızda yapılan uyuşma üzerine büyük bir hamaset ve meserret galeyanı ile ileri atılan Mahmudiye nihayet harbe ve galiben ilk önce Sivastopol'a girmiş ve karaya ilk önce Mahmudiye'deki askerler çıkarılarak şerefli sancağımızı dalgalandırmışlardır. Hala terennüm edilen Sivastopol zafer marşı da bu galibiyetin neşidesidir.

Ruhu şad olsun.

Çerkesler

Bir mektup:

"Türkiye'de yaşayan iki milyon civarındaki Çerkes topluluğu adına size teşekkür eder, sonsuz saygılar sunarım. Ben gazeteniz abonesi İstanbul Postada çalışan ilkokul mezunu bir vatandaşım. konuştuğum hemen herkesle, konu yakın tarihten açıldığında Çerkes Ethem'in hain olduğu, kaçtığı, vatanı arkadan vurduğu söylenir. Çünkü okutulan tarihi yazanlar belli kişiler. Bugün ise onun hakkında çıkmış bütün kitap, dergi ve gazeteleri okudum. Ben şahsen aydınlandım. Fakat milletin beynine yerleştirilen yanlış bilgilerin silinmesi gerekir. Son gününe kadar Ethem Bey denilen, vücudunda sayısız savaş yarası taşıyan bu insana neden Çerkez lakabı takıldı. Bu memleket birçok paşa, birçok siyasi, bilim adamı yetiştirdi. Tabii çerkez olarak bunlara neden Çerkez denmedi. Türk gibi kuvvetli denirken Yaşar Doğu'yu gösteriyorlar. Halbuku rahmetli Yaşar Doğu öz be öz Çerkezdi. Neden Çerkez Yaşar Doğu denmedi de Çerkez Ethem dendi. Bütün bunlar beni, herhalde benim gibi birçok insanı kahreden konulardır. Bu olay sizin gibi gerçekçi yazarların gayretleri ile aydınlacaktır inancındayım."

Bir tespit:

Çerkes'lerin kitleler halinde anayurtları Kafkasya'dan sürülmesi ve Anadolu ile Balkan ülkelerine yerleşmelerini izleyen yıllar, Osmanlı İmparatorluğu'nda özellikle Hıristiyan uyruklar arasında milliyetçilik ve bağımsızlık akımlarının da yükseldiği yıllardır. Bu nedenle İmparatorluğun sadece Rumeli'ndeki tapraklarında bile 300.000 kişiye yakın bir kitle oluşturan Çerkes göçmenleri, 1876 yılındaki Osmanlı-Sırp Savaşına ve 1876 Bulgar ayaklanmalarının bastırılmasına, Osmanlı devleti lehine ve aktif olarak katılmak durumunda kalmışlardır.

Bu savaşların tarihini yazanlardan Osmanlı komutanı Ahmet

Muhtar Paşa diyor ki: "Çerkesler Sırbistan Savaşında pek çok yararlık göstermişlerdir. Savaşın devamı süresince hafif süvari görevini, arazinin zor koşullarına bakıldığında başka hiçbir süvarinin ifa edemeyeceği derecede ustaca yerine getirmişlerdir. Çerkesler her yerde kuvvetlerine göre onbeş ile otuz atlıdan oluşan bir iki takım oluşturur ve birbirlerinden asla ayrılmazlardı. Yürüyüşte, savaşta daime beraber bulunur, masraflarını da ortaklaşa görürlerdi. Her takım askerlik ve özel yaşamlarında mutlak amir olmak üzere, içlerinden birini kendilerine reis seçerlerdi. Çerkes gönüllüleri, son derece faal, cesur ve bağlı idiler. Bunlara verilen bir görevin mutlaka yerine getirileceğine her amir daha önceden emin olurdu. Aldıkları emri yerine getirmedikçe durmak dinlenmek bilmez, yorgunluk ve tehlikeden korkmaz, askeri görevin tamamen yerine getirilmesini kendileri için bir şeref gereği sayarladı. Ordunun daima ilerisinde gider ve düşmanla temasa çalışırlardı. Çerkes filintası denilen uzun bir tüfek veya vinçester karabinasıyla, hançer ve düz ve enli bir kılıç kullanırlardı. Kılıç kullanmakta olağanüstü ustalıkları olup düşmanın kafasını bir vuruşta gövdesinden ayırırlardı. Kendini koruyamayacak olan halk hakkında zor ve şiddet kullanılması Çerkeslerde alçaklık sayılır ve bu gibi olaylara karışanlar takımdan kovulurdu."

"Anadolu'da Rus Muharebesi" adlı kitabında, o günleri anlatan bir yazar şöyle diyor:

"Tuna'nın sağ kıyısından güneye uzanan engin topraklarda tehlikede olanlar Hıristiyanlar değildi. Müslümanlardı. Hele ancak onyedi yıldan beri bu taraflara yerleştirilmiş olan Kafkasyalı göçmenler pek masum idiler ve Bulgarlar'ın gün geçtikçe artan kudurganlıklarına bir anlam veremiyorlardı. Bunlar Kafkasya'yı yarım yüzyıl Slav saldırısına karşı savunmuş olan mert insanlardı. Gözlerini daldan budaktan sakınmaz, atılgan mücahitlerdi... Hepsi de dini bütün Müslümanlardı."

Tepedelenlioğlu'nun "Sultan II. Abdülhamid" adlı eserinde gerçekten, Osmanlı makamlarının eline geçen ve ayaklanan Bulgar çeteleri arasındaki görev bölümünü içeren 17 Mayıs 1876 tarihli bir belgede, vahşice birçok tasarı arasında şu satırlara da rastlamaktadır: "... Onların (Bulgar çetelerinin) görevi daha

önemli olacak. Mohova ile Vaslıpça arasında ne kadar Çerkes köyü varsa hepsini onlar basacaklar. Bu Çerkes'lerden bir kişi sağ bırakılmayacak, kadınları, kızları, hatta beşikteki çocukları da yokedilecek. Çerkes köylerinde eli çabuk tutmak gerekir. Bu yörede çeteler yağma ile vakit kaybetmemelidirler..."

1876-77 yıllarında tüm Avrupa basınında, Panslavist Çarlık propagandasının oluşturduğu, haksız bir Türk ve Çerkez düşmanlığı göze çarpmaktadır. Doğu Rumelinde, Makedonya'da ve Dobruca'da küçücük köyler halinde dağılmış ve kendi yaşamlarını korumaya çalışan Kafkas göçmenleri, bağımsızlık savaşı yöntemlerini yukarıdaki belgenin pek iyi gösterdiği "masum" Bulgar'lara zulmetmekle suçlanmaktadırlar. Zorunlu olarak ve en başta bu yabancı toprakta köylerini ve ailelerini koruma içgüdüsüyle Osmanlı'ların safında yer alan Çerkesler'in sözde "zulümleri", 1876'da Sırbistan Hükümeti'nin savaş ilanı bildirisinde yer aldığı gibi, 1877 Osmanlı Rus Savaşı'nın bahanelerinden birini oluşturmaktadır. Bu durum, savaş sonunda, Balkanlara yerleşeli daha yirmi yılı bulmamış olan bu göçmenlerin kaderini çok olumsuz yönde etkileyecek ve Osmanlılar'ın yenilmesi, onların buradan da ikinci bir sürgüne tabi tutulmalarına yol açacaktır.

Dışişleri ve Casusluk

Önce "Hande Olayı" patlak verdi. Ortaya atılan iddia, "Özal-Bush Görüşmesi" kriptosunun Dışişleri'nden sızdırılması... Yani, bir nev'i casusluk mu?

"Zavallı"Dışişlerimiz, aynı günlerde Batı Almanya ile de bir tür casusluk meselesi yaşıyordu. Hatırlayacaksınız; Bonn, bazı Türk diplomatlarının "ajan" oldukları gerekçesiyle geri çekilmelerini istemiş ve Ankara da bu tavra "misilleme" getirmişti. İki olay, ki bunlar bizim bildiklerimizdir, kısa bir zaman dilimi içinde yanyana gelince Dışişleri, kendini herhalde polisiye bir filmin "süjesi" haline yuvarlanmış sanmalıdır.

"Dışişleri, aşk ve istihbarat" temalarının bir odakta yoğunlaştığı hafta TRT'nin ekranına Holywood'un yeni kaybı Greta Garbo'nun canlandırdığı ünlü casus "Mata Hari" filminin gelmesi, sansasyon - komplo - entrika müptelalarını herhalde sermest etmiştir! Biz, bu sütunda "hayal tacirliği" değil tarihteki gerçeklerden hareketle "İstihbarat ve Uluslararası İlişkiler" bağına girmek istiyoruz.

Beş - altı yıl önce İngiliz Devlet Arşivi'nde yakın dönem Osmanlı tarihi üzerinde çalışıyordum. Katalogda bir kayıt dikkatimi çekmişti:

-Profesör Arminius Vambery!

O zamanlar bildiğim kadarıyla XIX. yüzyılın sonu ile XX.asrın başında Prof. Vambery Türkoloji çalışmalarıyla ünlü Macar asıllı bir bilim adamıydı. İngiliz Dışişleri Bakanlığı nezdinde adına iki büyük kutu evrak depolanmasına ilk başta pek anlam verememiştim. Merakımı gidermek için kutuları istediğimde karşılaştığım, bana küçük dilimi yutturacak bir kayıttı.

"Prof. Vambery, Sultan II. Abdülhamid nezdinde İngiltere Hükümeti için casusluk yapmak amacıyla kullanılan bir Entelijans elemanıdır!..."

Belgeleri okuyunca mesele anlaşılıyordu. Bilim bahane, Türkoloji kullanarak, Vambery Yıldız'a sızacak ve Sultan Hamid'in sırdaşı kesilecekti.

Biz tarihçiler böyle bir malzemeye "mal bulmuş Mağribi" gibi sarılırız. Böylece, ben de o belgelerden hareketle Vambery'yi kitap yaptım: "Belgelerle Bir Devletlerarası Casusun Yaşam Öyküsü : Saraydaki Casus "(İrfan Yayımcılık)

İlginçtir, o günlerde -1890'lar- İngiltere Vambery'den Osmanlı'nın Çanakkale'deki tahkimatını öğrenmek istiyordu.

Devlet'e bakınız. 1915 için 1890'lardan hazırlık!

İstanbul'da Dışişleri Bakanlığımıza bağlı Hazine-i Evrak'tan araştırmalarıma devam ettiğimde bizde de "Vambery" hakkında bir dosyanın olduğunu gördüm.

Onun baş sayfasında da;

"Prof. Vambery, İngiltere nezdinde Saray için casusluk yapmak amacıyla Osmanlı Teşkilat-ı Hafiyyesi'nce..."

Padişah atlamamıştı!

Belgelerin dilinden öğrendik ki, Sultan Hamid onu "deşifre" edip, İngilizleri, Vambery kanalıyla "dezenformasyona" tabi tutuyor, bir de profesörün ağzından Lonra'daki olup bitenler hakkında istihbarat topluyormuş.

Aslında II. Abdülhamid, dış münasebetlerde hayli ajan kullanırdı. Japonya'ya gidip, orada ilk Türk camiini kurup, bu adaya İslamiyet'i yerleştiren Abdürreşid Efendi'nin de onun adamı olduğu bilinmektedir.

İstihbarat denilince, XIX. yüzyılda akla gelen İngiliz Entelijans servisiydi. Bugün onların arşivine girdiğinizde, ilgili dosyaların "sansüre" tabi olduğunu görürsünüz.

Yine de diğer evraktan ipuçlarını yakalamak mümkündür.

Mesela, İngiltere Hükümeti'ne bağlı "Kod ve Şifre Okulu", iki cihan savaşı arasında Londra'daki yabancı misyonların metropolleri ile bütün görüşmelerinde kullandıkları kriptoların anahtarlarını çözmüştür.

Yani, İngiliz Dışişleri, diyelim Rus veya Fransız büyükelçiliği ile Petrograt ve Paris arasındaki bütün yazışmaları bilmektedir.

Hatta, Rus Sefiri'nin İngiliz Dışişleri'ne bir not ilettiğinde, bakan "Ama, burada bir kelime eksik" diyerek, bu konuyu

ağzından kaçırıvermiştir. Bizim için ilginç olan, İngilizlerin Lozan Barış Konferansı sırasında Ankara ile Türk Delegasyonu arasındaki bütün muhaberatı da "entersept" etmeleriydi.

Curzon, konferansta, "Ne kadar zevkli bir oyun oluyor. Türklerin elindeki bütün kağıtları biliyoruz" demişti!

Pekii, ya seks ve skandal...

Ona da bugün yerimiz kalmadı.

Sadece şunu kısaca belirteyim. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki yıllarda da yakalanan İngiliz Casuslarda - Philby'yi de kastediyorum- eşcinsel ilişkiler ağır basıyor.

1916 Arap İsyanı'nı başlatan Lawrence'ın da böyle olduğu bilindiği için, bu bir gelenek mi, tesadüf mü, mecburiyet mi bilemiyorum.

Bildiğim, İletişim Devrimi ile beraber dışişleri ve casusluk herhalde eski mistik ve avantür tarafını kaybetti. Yine de siz "alaturkasıyla" idare ediverin.

Cihad

"Cihad" ilanı bu kadar basite irca edilmemeli. Siyasi emellere alet hiç edilmemeli...

Kutsallığını rencide edecek "ucuzculuğa" kalkışılmamalı.

Cihad'ın ne zaman ve kime karşı kullanılacağının kaideleri bellidir.

Ancak, Kuveyt'i yutmuş Irak'ın ABD'ye "cihad" ilan edişi İslam camiasında bazı zihin karışıklıklarına sebep olmuştur ki; Mekke'de bir araya gelen İslam alimleri, "Saddam'ın saldırganlığı ile bu çağrıda bulunmaya hakkı olmadığını" beyan etmişlerdir.

Altmış ülkeden üçyüzün üstünde ilahiyat uzmanının katıldığı "Dünya İslam Kongresi" nin sonunda yayınlana bildiride fıkıha göre, bir İslam ülkesinin saldırıya karşı gayrımüslim güçlerden yardım isteyebileceğini de kaydediyor. Yani, S. Arabistan'daki yabancı güçlerin bulunmasında aykırılık yok.

İlginçtir; Birinci Dünya Savaşı'na Osmanlı Devleti katıldığında, hemen "cihad" ilan eder. Fetvaların dünya kamuoyuna yansıması ile birlikte, cihadın gücünü kırmak isteyen İngiliz - o zaman karşı cephedeydiler - propagandası; Osmanlı'nın gayrimüslim müttefiği olduğunu, bu itibarla mukaddes bir savaşın söz konusu olmadığını yaymaya çalışmıştı.

İşte, o zaman da aynı tarzda bir bildiri ile cihada bir açıklama getirilmişti. Devrin İttihadçı kabinesi, Osmanlı'nın silah arkadaşı Almanya'nın Türkiye üzerinde yayılmacı emelleri olmadığını anlatmaya çalıştı, durdu.

II. Wilhelm, Alman İmparatoru, Kudüs ziyaretinde, hacı olmadan Şam'da Müslümanlara hitaben bir konuşma yapıp:

-Ben sizin Batı'daki en yakın dostunuzum.

Dememiş miydi?

Bunu diyen sakat imparator, Harb'in sonuna doğru Türkler'in Azerbaycan'daki Müslümanları kurtarmaya, Ermeni zulmünden

hürriyete kavuşturmaya gidişine engel olmaya çalışacaktı. Sırf, Türler, kendi güçlerinden önce Bakü petrollerine ulaşmasınlar diye!...

Geçelim ve cihada dönelim. Tarihimizde hep tartışılır; ben de yazdım ve vesikalarını ortaya koydum.

-Cihad geçersizdi. Birinci Dünya Savaşı'nda Müslümanlar bizi yalnız bıraktı. Hatta arkadan dahi...

Diyerek başlamak, maalesef ilmi olmaktan ziyade "hissi" çıkışlardır. Cihad tartışmalarının yapıldığı bir sırada yine Körfez krizi dolayısı ile Bangladeş devlet Başkanı Erşad'ın ülkemizde bulunması, bu polemiklere bazı çağrışımlar yaptırdığı için iyi bir tesadüf olmuştur.

Biz, Birinci dünya Savaşı'nı birkaç "klasik" kitaptan okuruz. Ya Bayur'dur, ya da Berkes... Onlar da bir-kaç kaynakla yetinmişlerdir. Yukarıdaki "cihad"geçersizdi, iddiasını yapanlar; acaba tarihi olayları, bir de o günkü İslam ülkelerinin mazilerine bakarak okudular mı?

Afganistan, Hindistan tarihine göz attılar mı? Oradaki "kıvılcım"ları tesbit ettiler mi? İngiliz'in, Fransız'ın Türk cihadını kırmak için hangi tezgahlara başvurduklarını araştırdılar mı?

Bu yazı, onlara kısaca temas edemeyeceğimiz ebattadır.

Ancak, hemen şunu da yazayım ki; Erşad'ın ülkesi bugünkü Bangladeş, o zamanlar İngiliz sömürgesi "Bengal"di.

Ve Hindistan'daki bütün Müslümanlar gibi Bengalliler de gerek Birinci Dünya Savaşı'nda, gerek Milli Mücadele sırasında Türkiye lehine kamuoyu oluşturdular; İngiliz aleyhine isyana başvurdular.

Daha sonraları Hilafet'in, İngiliz parmağı ile Türkler'den alınmasına karşı çıktılar.

Cihad, ciddi konudur.

31 Mart Olayı

13 Nisan - yani bugün - eski takvime göre "31 Mart" tır.

31 Mart ise bazı çevrelerin, yıldönümünü iple çektikleri bir olayla özdeşleşmiştir..

"31 Mart" Vakıası -1909- tarih laboratuarındaki herhangi bir "örnek olay" olmaktan çıkar, dine yüklenmek için vesile olur. Aktüel çağrışımlarda bulunulur. İrtica'ya karşı ikazlara tarih malzeme olarak kurban edilir.

Bu yola -bu ucuz metoda- tevessül edenleri sigaya çekseniz, pek çoğu 31 Mart'ın içyüzünü bilmez. Tarih bilgileri öyle noksandır ki, yangından mal kaçırır telaşlarından olacak, takvim farkını hesap etmeden, olayı daha Mart bitmeden gündeme getirirler: Onlara göre;

-Bir Derviş Vahdeti vardır. Meşrutiyet'te herşey ne iyi giderken, etrafı -İstanbul'u- kana bulamıştır!..

Pekii, gerçek nedir?

Olaylar nasıl gelişmiştir?

Önce devre bakalım:

Yıl 1909.II. Abdülhamid, Meşrutiyet'i ilan etmiş, Jön Türkler, III. Ordu subaylarının dağa çıkmasıyla sağlanan yeni düzenle Meclis'e girmişler... Ancak, henüz nizam tesis edilememiş. İhtilalciler arasında iktidar çekişmesi berdevam...

Siyasi hava gergin: Yolsuzluklar, istibdat eleştiriliyor. Derken:

-6 Nisan gecesi "Serbesti" gazetesi başyazarı Hasan Fehmi Bey Galata Köprüsü'nde suikaste uğrar.

Cinayeti kim işlemiştir, bulunmaz! Cenaze töreninde, özellikle gençler, olay çıkarırlar! Bu arada meseleye etnik ayrılıkçılık bulaşır. Serbesti, rumların Türkler tarafından katliama uğradığı yolunda bazı uydurma haberleri basmış iş anlaşılınca da pişkinleşmiştir.

Ayaklanma, Taşkışla'da başlar. Asker, subaylarına yönelmiştir. Nazım Paşa, meclis önünde öldürülür. Neticede, Makedonya'daki ordu gelir. Duruma el koyar.

İsyanı kim çıkarmıştır?

Bu konuda, elimizdeki en iyi araştırma, araştırmacı Prof. Dr. Sina Akşin'in... kendisi üç yorumu ele alıyor:

"Birincisine göre olayı diktatörlük kurmasına vesile olsun diye İttihad ve Terakki düzenlemiş, fakat ipin ucunu kaçırmıştır. Askeri kuvveti elinde tutan, iktidarda sayılabilecek bir siyasal kuruluşun kendi aleyhinde kendi askerlerini - yapmacık da olsa - ayaklandırması görülmüş şey değildir. Zaten olayların da yalanladığı bu açıklamanın üzerinde durmaya bile değmez. Abdülhamid ise olayı düzenlememiştir. Öyle olmasaydı, onu ayaklanmadan sorumlu tutarak tahttan indiren ordu ve bu arada suçu esas itibariyle istibdatçı özlemler taşımaktan ibaret olanları bile idama mahkum eden o ordunun Harp Divanı, bunun açık kanıtlarını ortaya koyarak tahttan indirmeyi haklı göstermeyi herhalde isterdi.

Ayrıca, Abdülhamid'in ayaklanmadan, kendine bir zarar gelir diye haklı olarak korktuğu ve telaşa düştüğü bilinmektedir. Üstelik, zaten kendisiyle uzlaşmış durumda bulunan İttihad ve Terakki'ye karşı Abdülhamid'in bir harekette bulunması mantıksızlık olurdu. Kalıyor, Üçüncü açıklama: Ayaklanmayı muhalefet düzenlemiş ve başlatmıştır."

Muhalefet denince başta Prens Sabahaddin gibi liberalleri saymak lazımdır. Sayın Akşin, amacın iktidar mücadelesinde ipi göğüslemek olduğunu işaretliyor:

"Bütün bu hareketin hedefi, Rıza Nur'un öngördüğü, İttihad ve Terakki'yi İstanbul'dan söküp atmak ve Kamil Paşa'nın Sadaretini, Nazım Paşa'nın Harbiye Nazırlığını sağlamaktı. En arka planda, bu işe manevi ve belki maddi destek sağlayan bir güç olarak İngiltere duruyordu."

Evet, 31 Mart'ta yabancı parmağı:

Bazı kaynaklara bakılırsa, 31 Mart Olayı'nı bizzat "İngiliz Entelijans Servisi" düzenlemiştir. Bu konuda aydınlatıcı delillerin İngiliz arşivlerinden kaldırılmış olduğu düşünülürse, 31 Mart'ı İngilizler'in tertip ettiklerine dair çok sıhhatli bir sonuca varmak

mümkün değildir. Şurası muhakkak ki, ayaklanma başladıktan sonra İngiliz Büyükelçiliği İttihad ve Terakki muhaliflerini elinden geldiği kadar destekledi.

31 Mart'tan sonra da İngiliz Büyükelçiliği gerek yurt içinde gerekse dışında Türk düşmanlığını körüklemekten vazgeçmedi. Bu hususta en fazla rol oynayan kişi hiç şüphesiz ki Elçiliğin baştercümanı Fitzmaurice'di. Fitzmaurice, Türkiye'nin istikrarını bozmak isteyen kişi ve gruplarla devamlı temas halindeydi. Onun bu davranışını Fitzmaurice'in İngiliz Gizli Servisinin bir ajanı olduğuna bağlayanlar olmakla beraber, bu hususta biz baştercümanın aşırı Türk düşmanlığının da önemli etkisi olduğunu söyleyebiliriz. Baştercüman, Kasım 1912'de Grey'in sekreterlerinden Tyrell'e yolladığı bir mektupta Osmanlı payitahtından Çarigrat olarak bahsetmekte Gladstone'un ünlü tabiriyle "pılı pırtılarını toplayarak" Avrupa'dan atıldıkları günün bir gün geleceğini yazmaktadır.

Tarih ne kadar "ilginç" değil mi?

Nusrat Battı

Erol Mütercimler Bey, değerli bir denizci, hem de araştırıcı. Nusrat'ın battığını gazetelerde okuyunca, açtım, onun "Destanlaşan Gemiler" kitabında tarih bilgilerimi tazeledim.

Nusrat, belki siz de bilirsiniz, aziz okuyucularım, 1915 Çanakkale Zaferimizde fevkalade mühim rolü olan mayın gemimizin adıdır.

Yedi düvel birleşmiş, Cihan Harbi bahane, Osmanlı Devleti'ni yıkmak, Türk'ü ezeli esarete gark etmek üzere yenilmez armadalarından bir hançeri Çanakkale'de gırtlağımıza dayamış.

Öyle bir Haçlı hançeri ki, toplamı yüzden fazla savaş gemisi...

Karşısında yegane tutanağımız; külüstür bataryalar ve 1912'lerden kalma mayın dökme gemileri... Bir de tabii, Mehmetçiğin, "İman dolu serhaddi"...

18 Mart, saldırı günüdür. Bir gün önce saldırganlar güvertede toplanırlar. İstihbarat tamdır: Birleşik Armada'nın yolunu engelleyecek herhangi bir mayın tehlikesi yoktur!

Ve, ertesi sabah düşman hücuma geçer.

Ama, o da ne... Önce Bouvet, sonra Inflexible, Irresistable ve diğerleri yan yatarlar. Mayına çarpmışlardır. Ama, nasıl olur da?!..

Çünkü, bir gün önce Çanakkale Müstahkem Mevki Komutanı Miralay Cevat Bey, Yüzbaşı Nazmi Bey'i çağırmış ve emrini vermiştir. Eldeki "26" mayın, bir tek Nusrat'la koca armadayı engelleyecek şekilde boğaza dökülecektir.

Görev fevkalade tehlikelidir... Ama, Türk'ler hep zor günlerin cesur milleti değil midirler? O gece Yzb. Nazmi Bey, Tophaneli Yzb. Hakkı'yı bulur.

Deniz sakin, hava simsiyahtır. Zifiri karanlıkta mayınlar dökülür. Bir ara düşmanın devriye gemileri Nusrat'ı yakalar gibi olursa da, Allah'ın inayetiyle kurtulurlar.

Gerisi malumdur.

Ertesi günün ilk ışıklarında Nusrat sahile dönerken Nazmi Bey, sevinçle kader arkadaşının omuzuna vurur.

-Geçmiş olsun Hakkı!

Hakkı Bey'in hasta kalbi o gece heyecana dayanamamıştır. Nazmi Bey'in cenazesi ise 1940 yılının, 5 Mayıs günü kaldırılır.

Ya Nusrat? Cumhuriyetle birlikte gemiler mezarlığına "hurda" olarak terk edilir. Daha sonra satılır, el değiştirir. Ve düne kadar da Mersin limanında yük gemisi olarak çile çekiyordu.

Ve battı!

Tecelliler, ibret alanlaradır. Bakıp da görmeyenlere bir şey ifade etmezler. Çanakkale'deki düşmanımız İngiltere'de tarihi değeri meşkuk en "kitipiyoz" bir mavna bile gelin gibi süslenip, turistlere teşhir edilmektedir.

İşte, Mayflower; işte, Belfast.

Bu ülkelerde tarihine -ister ölüsü, ister canlısı, ister belgesi, ister mimari eseri olsun- sahip çıkarlar. Biz ise, adeta tarihimizden intikam alırcasına; şehidimize makberi, gazimize maaşı, çok görürüz. Arşiv belgelerimizi Bulgaristan'a satarız, Yavuz'u jilet yaparız.

Bu ne komplekstir!

"Tarih, bir milletin namusudur?" Dedikten sonra yine de şükrediyorum. İyi ki şu Ermeniler Doğu Anadolu'yu XIX. yüzyılda Siyonistler'in Filistin'i II. Abdülhamit Han'dan para karşılığı istedikleri gibi talep etmiyorlar. Bugünkü tarihe düşkünlüğümüzle aramızdan herhalde çok emlak komisyoncusu çıkardı!..

Sen batmadın Nusrat, biz bataktayız.

Lojistik

Lojistik, savaşan bir ülkenin ordusunu yedirip - içirme mükellefiyeti. Bağdat'tan alınan haberlere göre, Irak'ın lojistik büyük sıkıntısı varmış.

Biz de bugün biraz tarihe dönelim dedik ve araştırdık.

Osmanlı İmparatorluğu Silahlı Kuvvetleri'nin lojistik teşkil ve tesislerinin en önemli ünitelerinden biri menziller idi.

Menzil eminlerince yönetilen bu ikmal merkezlerinin bütünleme ihtiyaçları, bu menzillerin bağlı olduğu Kadı, Ayan, Mütesellim ve Voyvodalara verilen emirlerle, ayrıca Menzil Emirlerine gönderilen ödenekle dışarıdın satın alınmak suretiyle tamamlanırdı.

Osmanlı İmparatorluğu egemenliğindeki ülkelerde kurulan menzil teşkilatı bugünkü menzil teşkilatı ile eş dengede değildir. Ancak, idari ve lojistik teşkilatın önemli bir halkasını oluşturduğu için incelemeye değer durumdadır.

Çeşitli dönemlerdeki menzillerin asıl görevi, seferde bölgelerinde bulunan ordu birlikleri ile limanlardaki donanmanın I.ve III. sınıf ikmal maddeleri ile hayvan yemini tedarik, depolama va dağıtmaktı. Bu amaçla, Anadolu'dan Edirne'ye kadar menzillerde 68, Edirne'den, İshakçı'ya kadar olan menzillerde de 72 fırın vardı.

XVIII. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu egemenliğindeki Anadolu, Rumeli ve Mısır'a kadar Ortadoğu'daki ana ikmal yolları üzerinde kurulmuş olan Ulak Merkezi (Muhabere Merkezi) ve Menziller (İaşe merkezleri) önemli ikmal kaynaklarını oluşturuyordu.

Savaşa karar verildiğinde, sefer yürüyüşü yapacak kuvvetlerin hangi menzillerde konaklayacağı, hazırlanan zahire defterlerine göre her menzilde ne kadar erzakın bulunacağı, bu erzakı satın alacak Mübaşirler (Satınalma işleri ile görevli kişiler) tesbit edilir,

un, canlı hayvan, arpa, saman, odun ve diğer I. ve III. sınıf ikmal maddelerinin hangi bucak ve kentlerden sağlanacağı emredilirdi.

Savaşın yapıldığı bölgenin özelliği göz önünde tutularak konaklama ve yığınak bölgelerinde ordu birliklerinin kalacağı günler hesaplanarak, mevcut menzil depolarına ilaveten yeni menziller teşkil edilir, böylelikle lojistik desteğin aksamasına meydan verilmezdi.

Menziller arasındaki yürüyüş mesafesi 3 - 9 saat arasında değişirdi. Yürüyüş çizelgelerine bir günden fazla kalınması gereken konaklama yerleri işaret edilir, bu bölgedeki menzil depolarının stok seviyeleri de buna göre düzenlenirdi.

Anadolu'daki menziller İstanbul'dan Merzifon'a kadar uzanan sol kol menzil depolarından sonra tekrar ikiye ayrılarak, sol kol Kars'a, sağ kol ise, Bağdat'a kadar uzanmakta idi.

Menzil depolarında savaşa katılan ordu mevcuduna göre er başına 920 gr. ekmekle, hayvanlar için 3.850 gr. arpa ve bir o kadar samanın bulundurulması Padişah fermanları ile emredilir, stok seviyeleri de buna göre hazırlanırdı. Ordunun et ihtiyacı geriden gelen koyun ve büyükbaş sürülerindeki hayvanların kesilmesi ile sağlanır veya menzillere gönderilen emirler çerçevesinde önceden hazır bulundurulurdu.

Savaşın yapıldığı bölgelerde düşman kontrolunda olan menzil depolarının ikmali yapılmazdı.

Muharebe sahasındaki lojistik destek, güç şartlar altında mahallinden tedarik usulünün uygulanması ve düşmandan ele geçirilen her çeşit ikmal maddelerinin kullanılması ile sağlanırdı.

Silahlı Kuvetler'in yurtiçi ve menzil depolarından desteklenmelerinin imkansız görüldüğü durumlarda birliklerin Tekalif-i Harbiye (Harp Yükümlülüğü) sistemi ile ikmal ve iaşe edilmeleri uygulanıyordu.

Tekalif-i Harbiye müfrezelerince yapılan bölge taramasında halkın elindeki fazla erzak, yem ve ulaştırma araçları belge karşılığı teslim alınarak, bedeli devlet tarafından sonradan ödeniyordu.

Lojistik işi kolay değildir.

İane

Geçenlerde oğlum okuldan erken çıktı. Üniversitede karşılıklı oturduk, "ders çalışıyoruz"...

"Baba, bana kalem lazım" deyince, biraz da çocuğun masanın üzerindekileri görmemesinin hayreti ile kendisine çıkışınca:

-Ama, baba, bunların üzerinde "Devlet Malzeme Ofisi" yazıyor! Demez mi!

Çocuk, üniversitede bana tahsis edilen kurşun kalemleri dahi kullanma hakkı olmadığı bilincine erişmiş. Şükrettim. Bu hassasiyet. Türkler'de ferdi bazda da, milli bazda da mevcuttur, var olması gerekmektedir.

Körfez Savaşı'na bulaşır mıyız, bulaşmaz mıyız, kestirmek güç; ama biz Batı'nın yanında çarpışmaya girdiğimizin her seferinde mutlaka arkadan "iane" konusu gündeme gelir.

Hatırlatayım.

Kırım Savaşı'ndan sonra müttefiklerimiz ellerinde fazladan kalan yiyecek ve giyecek maddelerini bize "hibe - armağan" etmek istediler. Çünkü sıkıntı içinde olduğumuzu biliyorlardı. Bilmedikleri bir şey vardı: Haysiyetimmiz!

Nazikçe reddettik.

Sonunda, Ali Paşa'nın dehası bir "formül" buldu. Ekmeklik un sıkıntısı olan İstanbul'a, Eflak-Boğdan'dan zahire geldi, müttefiklerin elindeki hububat stokları Rumenlara devredildi. Çünkü bu çöküş günlerinde de Osmanlı Türklerinin, yabancı unuyla ekmeklerini yuğurmayı haysiyet kırıcı sayan izzet-i nefisleri vardı.

1877-78 Savaşı'ndan sonra Avrupa Türkiyesi'ni nerde ise kaybetmiştik. Balkanlar'dan akın akın Türk, Anadolu'ya sığınıyordu. Kimsesiz, alakasız ve yalnız idik. Bilhassa İngiltere ve Fransa'nın kendi hürriyet düzenlerine uygun bir Osmanlı Devleti ümidi yıkılmıştı. Rusların teşvikiyle Slav unsurların ve

um ortodokslarının sivil halka zulmü öyle bir hal almıştı ki, Amerikan Kızılhaç'ı harb sahnelerine bir tahkik heyeti göndermişti. Ahmet Vefik Paşa sadrazamdı. Bu heyet, Amerikadan yardım yapılabileceğini Bab-ı Aliye bildirdi. Molyer mütercimi olan edib sadrazam, yanıda Hariciye Nazırı Saffet Paşa, Amerikan Kızılhaç mümessili rahib Thomas Grey'e dedi ki:

-Evet, böyle bir yardıma çok ihtiyacımız var. Fakat halkımızın ve devletin haysiyetini koruyacak bir tedbir bulmadan himmetinizi hükümet ve efrad-ı millet namına kabul edemem.

Bir de bir zamanlar Türkiye'de Amerikan'nın II. Dünya savaşı artığı konserve stoklarının, bırakınız kabullenilmesini, dükkanlarda kapış kapış satılmasını hatırlıyorum.

Benim küçüklüğümde "deprem peynirleri" de vardı. Tadının burukluğu hala damağımdadır. Bilmem o eritme peynirleri kendinden yavandı, yoksa o günlerde malı içimize sindireme-diğimizden mi, tadı bana buruk gelmişti.

Bir sahabe, sabah namazında duaya kalmadan camiden erken çıkarmış. Meraklanmışlar.

-Bu kadar önemli ne işi vardır?

Diye. Meğerse, evinin bahçesine komşunun hurma ağacının sarkan dallarından meyveler düşüyormuş da çocukları erken kalkıp da kazara onlardan yemesinler diye o hurmaları toplayıp, sahibine teslim etmeye gidiyormuş.

Bilmem, bazı "şeyleri" anlatabildik mi?

Bahçeye
Düşen Hurmalar

Silistre Müdafaası ve Şehadet

Şehitlerin Türküsü

Ozan İlo, sağolsun, Bursa'dan göndermişler. Şiirlerde feryat var; unutulmuşluğa ve vefasızlığa isyanını adeta sevgi dolu satırlardan yumak yapmış!..

Bu dost gönül, belli, sevgi dolu. Vatanına, milletine, şehidine.

"Kahpece iştir tuzak,
Şehide baştır Sazak"

Derken gözyaşlarınızı tutamıyorsunuz.

Allah, Türkiye'yi terörden sakınsın; ama, ibrettir gibime geliyor, sevgi dolu İlo'lar içerde iken terör sokaklardadır, cinayet peşindedir ve son hedefi bu defa MİT olmuştur!..

-Affı düşünen yok mudur?

Diye sormak istiyorum. Ama; elalem sorar diyorum:

-Hoca sen tarihçiliğini bil!

Peki, kızmayın, biz de bugün size Musa Hulusi Paşa'dan bahsedelim. Ama, önce, size bir mektuptan bahsedeceğim. ABD'nin Pittsburg kentinden yazılmış. İmza Mehmet Güçlü'ye ait. Ülkesine kırılmış, on yıldır dışarıda... Yine de yazıyor.

"Canım, kanım, varlığım hak için halkla hizmet eden, İslam'a ve yüce Türk insanına hizmetkarlığı vazife kabul edenlere feda olsun."

Pekii, onlara da mı af yok?

-Karışma hoca! Diyeceksiniz.

Hikayemize geçelim.

Silistre Müdafaası'nın günleri...

Komutan Musa Hulusi Paşa, Mehmetçiğini seven değerli bir cengaver. Rus'a karşı yapılan bir mevzii çatışmadan sonra Paşa, erlerden Selim'i görür. Sedye ile götürülmektedir.

-Yine şehid olamadık Paşam!

-Cebab-ı Hakkın en büyük ihsanının kime nasip olacağı belli olmaz evladım. Hem gazilik rütbesi herkese nasip olmaz!

Silistre'ye o gün gelen bir haberci, gösterdiği kahramanlıktan dolayı Paşa'ya "müşir" rütbesinin verildiğini müjdeler.

Kendisini tebrik eden subaylara; Paşa:

-Rütbe-i şehadeti tercih ederdim. Demektedir.

Hikayenin sonunu Burhan Bozgeyik şöyle anlatır:

"Rus orduları, İstanbul'a yürümek için tertip ettikleri seferde hiç ummadıkları bir şekilde Silistre önlerinde çakılıp kalmışlardı. Gittikçe artan bir destek alarak büyüyen güçleriyle saldırıyor, fakat her defasında geri püskürtülüyorlardı.

Bir aylık muhasara müddetince Rus ordusu on beş bin ölü ile yirmi binden fazla yaralı vermişti. Şehit sayısı arttıkça, Osmanlı askerlerinin azmi de artmaktaydı. Her defasında Ruslara büyük bir hırsla saldırıyor, bilhassa göğüs göğüse çarpışmalarda Rusları perişan ediyorlardı. Hemen her süngü hücumuna Musa Paşa da iştirak ediyordu. Ak sakalıyla nurdan bir abide gibi yalın kılıç düşman saflarına dalıyor, saatlerce çarpıştıktan sonra birliğiyle beraber geri çekiliyordu.

Padişah tarafından kendisine müşir makamı verildikten üç gün sonra, ikindi namazı için abdest alırken, Hulusi Paşa'nın yanına bir gülle düştü. Askerler paşanın olduğu yere koştular. Baktılar ki, Paşa al kanlar içinde yerde yatıyor. Hemen çöküp kucakladılar. Paşa'nın dudaklarından şu sözler döküldu:

"Ya Rabbi, ehl-i İslama zafer nasip eyle. Düşmanı kahreyle!"

Daha sonra kelime-i şehadet getirdiğini gören askerler ağlaşmaya başladılar. Bu, Paşanın fani dünyüya veda edişiydi. Herkes Paşa'nın üç gün önce söylediklerini hatırladı:

"Rütbe-i şehadeti tercih ederdim."

Musa Hulusi Paşa'nın şehit oluşu, askerlerin direnme gücünü ve kararlılığını kat kat arttırdı. 26 Haziran 1854'te yaptıkları süngü hücumuyla Rus ordusunu darmadağın ettiler. Ve o günkü hücumla iyice perişan olan Rus birlikleri, geçe yarısı alelacele toparlanarak kaçtılar.

Kırk bir günlük muhasara neticesinde Silistre kurtulmuş ve Ruslar bir defa daha bozguna uğratılmıştı. Kazanılan zaferle, başta Musa Hulusi Paşa olmak üzere, bütün şehitlerin ruhları şad edilmişti."

Mehmetçik'in Değeri

Saros Körfezi'ndeki askeri tatbikat sırasında NATO kanadının Amerikan kontenjanı, basına bakılırsa, dökülmüş.

"Amerikalı askerlerin moralsiz, tahammülsüz ve beceriksiz oldukları görülmüş. İnsan, ister istemez, düşünüyor:

-Saroz Körfezi'nde, üstelik manevrada dökülen bu askerler, Petrol Körfezi'nde, üstelik fiili savaşta ne yapar?

Aslında, onlar İran'daki rehineleri kurtarmaya giderken de helikopterleri birbirine çarpmıştı.

Vietnam'da da rezil olmuşlardı. Kore'de...

Bazıları belki cehaletten Kore'de Türk askerinin başarısız olduğunu yazmıştı. Açsın okusunlar; Kunuri'de ve Kumyongjangni'de Mehmetçiğin Amerikalı'yı nasıl imhadan kurtardığını bir öğrensinler.

Oğlum bana bir hediye almış. Üniversitedeki masamın üzerine koydum... kartın üstünde: "Okumuyorsanız, Tartışmayalım!" diyor. Artık, kendisine bunun misafirlerime "kibirlenmek" olabileceğini söyleyemedim!..

Osmanlı Ordusu'nda, 1877-78 Osmanlı-Rus Harbi sırasında operatör doktor olarak hizmet eden Avusturyalı Charles S. Ryan'ın anılarını kapsayan "Kızılay Emri Altında Plevne ve Erzurum'da 1877-78 Rus-Türk Harbi" isimli kitap Ali Rıza Seyfioğlu tarafından tercüme edilerek, Milli Eğitim Basımevi tarafından 1962'de İstanbul'da basılmıştır. Kitapta bir yabancı gözüyle, anılan savaş sırasında, Türk askerinin örnek davranışları tablolaştırılmaktadır.

"Niş'de iken bir gece Ahmet Bey isminde son derece dikkate şayan, olağanüstü bir Türk subayını tanıdım. Onu bana takdim ederken, üstüne Türklerin son hücumunda kendi kılıcı ile yedi Sıplıyı öldürmüş olduğunu söylemişlerdi. Ben bütün hayatımda bu kadar muhteşem bir vücuda rastlamadım. Bu subay son derece

yakışıklı olduğu gibi vücudu pek ziyade mütenasipti ve insanı şaşırtan bir beden kuvvetine sahip bulunuyordu. Ona tesadüfümden iki gün önce Ahmet Bey öyle bir kahramanlık göstermiş idi ki, Niş'te hala herkesin ağzında geziyordu. Hadise şöyle olmuştu:

Başkomutan Abdülkerim Paşa bir sabah cepheyi teftiş ederken söz arasında, karşıdaki Sırp ordusundan bir esir almak arżusunu göstermişti. Paşanın bu sözünü işiten Ahmet Bey atını ileri sürerek komutanı askerce selamladı ve Sırp ordusundan bir esir almak için izin istedi. Abdülkerim Paşa hayret ederek istenilen izni verdi. Ahmet Bey tek söz söylemeksizin atına bir çark yaptırdı, üzengilerini hayvanın böğrüne saplıyarak şaşırıp kalmış olan Türklerin önünden hatta en yakın bulunan bir Sırp ileri karakol erinin bulunduğu yere doğru atıldı. Sırp hatlarına yaklaşırken altı yedi tüfek patladı. Fakat Ahmet Bey yaralanmaksızın dört nala ilerledi, o Sırp nöbetçilerinden birini kendisine av olarak seçmişti. Nöbetçi tüfeğini bu pervasız atlının üzerine boş yere boşaltmış, çaresiz kalınca geri hatlara doğru kaçmaya başladı. Ahmet Bey Sırp neferinin üzerine serçeye hücum eden bir şahin gibi süzüldü, eğerin üzerinden eğilerek Sırplıyı demir pençesiyle yakasından kavradı, kendisini hiç sıkmadan kaldırıp, eğerinin üstüne, kendi önüne kattı. Sonra düşman kurşunlarının ıslıkları arasında döt nala geriye döndü ve şaşırıp kalmış esirini bütün Türk kıtasının sevinçli alkışları içinde komutana teslim etti!

Bu olağanüstü kahramanlığı yapan subay sonra (Lom) ordusu komutanı Mehmet Ali Paşa'nın kurmay heyetine tayin olundu. Aynı kolorduda bulunan, Avrupa kıtasının en mükemmel süvari komutanı Albay Baker kitabında Ahmet Bey'i bir ideal asker diye yad etmiştir ve bu Türk subayında gördüğü ve adeta içgüdüsü nevinden askeri bilgi ve ferasetin eşine asla rastlamadğını yazmıştır. Ahmet Bey, karşıdaki düşmanın ne harekette bulunacağını sanki kerametle anlıyor ve her mevzi veya strateji değiştirmesinde düşmandan önce davranıyordu."

İkbal, bir şiirinde "ruz-u mahşer"de Hz. Peygamber'in huzuruna çıkışını anlatır.

Habibullah ona sorar:

-Bana dünyadan ne getirdin?

Cevap:

-Dünyada bulunabilecek en kıymetli şeyi, ya Resulallah.
-Pekii, o şey nedir?
-Senin uğrunda akan Türk şehitlerinin kanıdır, Peygamberim. Türk askeri, bizim en değerli varlığımızdır.
Onu bir yere yollarken de, yollamadan da bunu düşünmeliyiz.

Kalp, Akıl ve Vicdan

Nedense tarihimizde iki Keçecizade'yi hep karıştırırız. İkisinin de "nüktedan" olmasından, herhalde...

İkincisi Keçecizade Fuat Paşa'dır. Tanzimat paşalarından...

İlki ise Keçecizade İzzet Molla'dır. Fuat Paşa'nın babası...

İzzet Molla, 1786 yılında İstanbul'da dünyaya gelir. Konyalı'dır. Ailesi keçecilikle uğraşmaktadır. İstanbul'da tahsilini tamamlar. 19 yaşındayken müderris olur. Kadılığa kadar çıkar.

Kalbine doğanı söyler, açık sözlüdür. Devlet erkanı aleyhinde konuşunca sürgünden de kendisini kurtaramaz. Ancak, yeniden Padişah'ın iltifatına mazhar olur ve Mekke'ye atanır.

1826'da ise Haremeyn müftüsü olur.

1828 yılında Mora İsyanı'nı karşı toplanan Şeyhülislamlık meclisinde sulh taraftarıdır. Savaşın Osmanlı için mağlubiyetle neticeleneceğinden çekinmektedir. Kendisine bu fikrinden dolayı kızarlar Sivas'a sürülür.

1829'da Sivas'ta vefat eder. Savaş'ın neticesi Molla'nın fikirlerini doğrulayınca affı için bir ferman çıkarılıp Sivas'a gönderilir. Ancak, fermanın ulaşmasından iki saat önce Molla vefat ettiğinden, ferman göğsüne konularak defnedilir.

Molla'nın eli kalem tutardı. Divan Edebiyatı'na katkısı çoktur.

Oğlu Fuat Paşa, babasının açık sözlülüğünü kendisine ilke edinmişti. Babasının şu sözlerini, rivayete göre, hep hatırlarmış:

Kalbinizden geçip, akıl ve vicdanınızın tasdik ettiği sözleri, yüksek sesle söylemekten asla çekinmeyiniz. Akibeti için de Cenab-ı Hakk'a iltica ediniz. Allah'a mütevekkil olmanın temel şartı budur ve hakikatleri ifade ederken o anda size ibzal edilen alaka ve menfaatin tesirinde kalmayınız!

Açık sözlü olmak, doğru bildiklerinizi ifade etme, medeni cesaret gerektirir. Ancak, İzzet Molla, buna "şart" da getiriyor.

Önce kallbinizden geçecek; ama, akıl ve vicdanınız tasdik

edecek. Bir de çıkarın tesirinde kalmayacaksınız.

Gümrük eminliği sırasında Dağlı Bolpaça Ahmet Ağa pek zenginleşmiş. Beylerbeyi'nde bir saray yaptırmış. Keçecizade bu "türedi" zengine çok kızırmış. Her yerde:

-Adam, saray kadar yalı yaptırdı. Esmanını acaba hangi dağdan getirdi? Dermiş...

Derken, Ahmet Ağa'yı almış bir telaş!

-Eyvah!.. Bu adam beni gûş-u tarizine doladı. Başıma bir felaket gelebilir. Diye düşünmeye başlamış.

Bakmış ki, olmayacak; Keçecizade'yi yalısına davet etimiş. Emeli, İzzet Molla'yı ikramla yola getirmekmiş. İzzet Molla daveti kabul etmiş. Köşke varınca izzet-ikram, bol keseden...

Tam çıkarken köşk kethüdası kendisine bir bohça vermeye kalkmış. İçinde paha biçilmez hediyeler... Molla, bir bohçaya ve yalıya, bir de kethüdaya bakmış:

-Yalı sahibinin semahati yolunda, maksad da yolunda; fakat acizlerinin sıdk-ı hulus duygusu da yolunda... İşte, bu sebeple derim ki yalı, ağaya yine büyük, yine büyük!..

Bohçayı bırakmış, kayığa binmiş!...

Sınır

Türkiye'nin halinden memnum olmayanlar vardır. Her zaman da varolmuştur. Bu tabiidir. Daha iyi bir ülke özlemek, geçmişe bakıp, tarihimizin sayfalarındaki doruklarımızı hatırlayarak çocuklarımıza bizimkindan daha mutlu bir gelecek istemek herkesin hakkıdır.

Bu arada beğenmediklerimizi tenkit etmek bizi idare eden kadrolara yerinde kızmak da yine yukarıdaki çizginin devamıdır. Doğaldır.

Hatta, yaşadığımız sıkıntıları aşmaya muktedir olmadığını zannettiğimiz iktidarı meşru ve hukuki kanallarla devirmeye çalışmak da demokrasi anlayışının gereğidir.

Mesele, bu "devirme" işini kendi milli imkan ve çerçeveleri içinde çözümleyemeyeceğine inananların "yabancı müdahalesini" davet çağrısını tasarladıklarında çetrefilleşmektedir.

Ve, maalesef, bu kulvara girenler yakın tarihimizde çıkmıştır. Jön Türkler'den bahsettiğimi herhalde anlamışsınızdır; aziz okuyucularım

Sultan Hamid'i devirmek isteyen Jön Türkler, öncelikle Rum, Ermeni, Arap, Musevi ve Arnavut ayrılıkçılarla işbirliği yapmışlardır. Ancak, haydi diyelim ki, bunlar - uzantıları dışarıda olsa da - Osmanlı bünyesinde, onun ekmeğini yemiş azınlıklardı.

Yani, teb'a idiler.

Jön Türkler, muhalefetlerinin büyük bir kısmında yurt dışında oldukları için, o ülkelerin "entellektüelleri" ile de görüşür, Osmanlı Padişahı ve idaresini tenkit ederlerdi. Haydi, buna "gammazlama" değil de, dotça "dertleşme" diyelim...

Ancak, Sultan'la yaptığı anlaşmaya kadar Osmanlı İttihad ve Terakki Cemiyet'nin liderlerinden biri olan Murad Bey'in açıkça belirttiği gibi:

"... Tebdil-i hükümet vaki olursa, müdahale-i ecnebiyeye

hacet kalmaz ise de tebdil vaki olmadığı takdirde gaile-i hazıra ancak Avrupa'nın müdahalesiyle tesviye-pezîr olabilecektir..."

Osmanlı aydınlarının önemli bir bölümü mevcut yönetimin değiştirilebilmesi için Avrupa devletlerinin yardımına başvurulmasını kaçınılmaz bir ihtiyaç olarak görüyorlardı. Bu konuda iki grup arasında süregelen devamlı tartışmalar sonunda 1902 yılında yapılan "Jön Türk Kongresi"nde taraflar arasında yoğun tartışmaların ortaya çıkmasına neden oldu. O güne kadar tüm anlaşmazlıklara karşın, örgüt içinde faaliyete devam edebilen bu kimseler, yönetimce bütün muhaliflerinin biraraya toplanması sonucunu doğuracağı umulan kongre nihayetinde müdahale ve adem-i müdahale taraftarları olarak iki gruba ayrıldıklarını açıklamak zorunda kalılar.

1902 Paris Kongresi sonucunda çoğunluğu sağlayan Sabahattin Bey ve taraftarlarının derhal koruyuculuk konusundaki favorileri olan İngiltere'nin desteğinde bir darbe girişiminde bulunmak için örgütlendiklerini görüyoruz. Sabahattin Bey grubunun tensilcilerinden İsmail Kemal Bey aracılığı ile yürütülen bu ütopik darbe girişimi kendilerinin olayı oldukça ciddiye oldıklarını göstermektedir. Nitekim bu konunun Sabahattin Bey tarfından düşünce boyutunda da açıkça belirtildiğini görüyoruz:

"Bazılarımız Avrupalıların bizi hiçbir vakit sevemiyeceklerini, daima düşman olacaklarını iddia edip dururlar. Düşünmüyorlar ki, daha yarım asır evvel bu adamlar bizi Kırım muharebesinde ölümden kurtardılar."

Bu sebeple Sabahattin Bey'in 1902 Kongresi öncesinde de Anglo-Sakson temsilcileri ile görüşmeler yapması kendisinin Bab-ı ali bürokrasisinin klasik taktiğini muhalefet planında sürdürmeye çalıştığını göstermektedir.

Alman arşivendeki bazı belgeler Sabahattin Bey'in bu uğurda Katolik Kilisesi, yani Papalık ile de ilişkiye geçtiğini göstermektedir.

"... Roma'ya kimliğini gizleyen ve Aziz Peter'in huzuruna kabul edilmek ve ona ve birinci sekreter kardinaline Türkiye'nin şu andaki üzücü durumunu, şimdiki Sultan Abdülhamid II'nin kaçınılmaz ölümünü, ondan sonra yapılacak reformları, rejimde ve yürürlükdeki yasalarda radikal değişiklikleri, imparatorluktaki

siyasal gidişi ve bu taşkından Santa Sede'deki Katolik fikirleri gizli olarak açıklamak isteyen ismi Sabahattin olan Osmanlı hükümdarının yeğeni bir Türk Prensi geldi.

Devlet birinci sekreterinin de hazır bulunduğu "Özel Dinlenme"ye alındılar. Papa, onları teveccühle kabul etti, dikkatle dinledi, şu veya bu yönde bir hüküm vermedi, tezahür göstermedi. Osmanlı İmparatorluğu ve bugünkü rejim üzerine herhangi bir fikir veya değerlendirme beyanından kaçındı. Prens Sabahattin, Papa ile yaptığı bu özel görüşmeden tatmin oldu..."

Amaç, Sultan Hamid'i devirmek olunca, araçlar nereye kadar uzanabilmişti. İktidarda kalabilmenin de, iktidarı indirebilmenin de bir "sınırı" olmalı!...

Dünden, Bugünden

"Mac Donald's" adlı Amerikan usulü hamburger satan "çabuk yemek kafeteryasını" militanlar basıyor. Önce müşteri gibi bir güzel hamburgerlerini yiyorlar. Sonra ellerindeki sopalarla çevreyi tahrip ediyorlar, molotof kokteyli atıyorlar.

Bu da hesap ödememek için bir "taktik" olmasın? Hayır! Hayır! Giderken bildiri de atıyorlar.

-Yankee, Go Home!

-Emperyalizme karşı Türkiye!

Vay, kahramanlara bakın: Türkiye üzerindeki ABD kültürel, ekonomik, siyasi etkisi, onların gözünde avuçiçi kadar hamburgerin içine girmiş, orada toplanmış. Onu yemezsek, Türkiye; Birleşik Devletler'in sultasından kurtulup, "tam bağımsızlığı"na kavuşacak, desenize! Öyleyse, sen niye yedin kardeşim?

Biz, ama hep böyleyiz. Sultan Hamid zamanından beri padişahtan alınan maaşla muhalefet yapma kompleksini aşamadık. Devlet parasıyla devlete çatma ve ihanet hep bizde var olmuştur. Neyse, geçelim.

-Yenkee, Go Home!

Bunu Dolmabahçe'deki ABD gemilerine doğru bağıralı çok olmuştu. Bir Temmuz günü, Beyazıt'ta aks-i seda verdi.

İşte, bir yüzyıldan fazla zaman önce böyle sıcak Temmuz günlerinde, Mısır, İskenderiye'de, Müslümanlar da İngilizler'e "Go Home" diye bağırıyorlardı.

O devirde Mısır; İngiliz, Osmanlı ve Hidiv arasandaki güç dengesince idare ediliyordu. Hidiv, Osmanlı'nın emrindeydi. Ancak, İngiliz, Süveyş Kanalı'nı denetimi altında tutmayı sömürgeci siyasetinin bir gereği addediyordu. Osmanlı'nın Mısır'daki hakimiyetine, hukuken olmasa bile fiilen ortak oldu.

Mahalli otorite1880'lerde halkı tedirgin eder. Milliyetçiler ayaklanır. Ancak, bugün dahi ihtilal kime karşıdır bilinmez.

Hidiv'e mi, Osmanlı'ya mı, İngiliz'e mi? İngiltere durur mu? Derhal donanmayı gönderir. Tarihler Temmuz ayını göstermektedir, 1882.

13 Temmuz'da İskenderiye topa tutulur.

15 Temmuz'da İskenderiye işgal olunur.

Artık, İngiliz, Mısır'a yerleşmiştir.

Mısır Meselesi, II. Abdülhamit Han'ın yüreğini karartmaktadır. İngilizler'e o Kırım Savaş'ndaki Osmanlı'nın silah arkadaşına pek içerler. Osmanlı'nın dostluğunu kazanmak üzere İngilizler casus Vambery'yi padişaha gönderirler.

Bu konuda Vambery'nin II. Abdülhamit'i, ikna etmesi çok güç olmuştur. Osmanlıların açısından İngiltere'nin Mısır'ı işgali, bu devletle olan ilişkilerini birinci derece zehirleyen bir etken olmuştur. Vambery bu konuyu açınca Sultan Hamid, öfkeyle şöyle der:

"Onlarla (İngilizlerle) bir an önce yeniden anlayış ve dostluk ilişkileri kurulmasına kesinlikle taraftarım. Yalnız, lütfen bana söyleyiniz, bunu aramızda üzücü Mısır hadisesi dururken ve bu iyi ilişkilere girmek istediğim hükümet bu davranışı ile benim tüm Müslüman dünyasında ve halkımın önünde gururumu kırmışken nasıl yaparım? Ben bu şekilde aşağılanmayı kabul edemem, etmeyeceğim de! Bildiğiniz gibi, bir anlaşmaya varabilmek için çalıştık, fakat İngilizlerin şartları öylesine ülkemin geleceği için tehlikeli ve benim İslam'ın Halifesi ve Osmanlı İmparatoru olarak prestijimi, o derece zedeleyici idi ki, şartları hiçbir şekilde onaylayamazdım."

Yine de Vambery, büyük çabalardan sonra Sultan Hamid'e bazı tavizler vermeyi kabul ettirecektir. Yalnız Abdülhamid, Mısır'daki haklarından feragat etmesine karşılık İngiltere'den Osmanlı İmparatorluğu'nun toprak bütünlüğünün ve siyasi bağımsızlığının korunmasını taahhüt etmesini bekliyordu. Bunu aslında, II. Abdülhamit'in Whitehall'a Rusya'ya karşı bir savunma ittifakı önerisi olarak kabul etmek gerekecektir. Padişah, "kesin tarafsızlık" ilkesini terkederken, İngiltere'nin de Türkiye'nin geleceğine kendini angaje etmesini şart koşuyordu. Ne var ki, İngilizler Padişah'ın bu önerisini, belgelerden de açıkça okunduğu gibi, cevapsız bırakacaklardır. İngiltere'nin bu katı

tutumunun nedenini ise yukarıdaki paragrafta açıklamaya çalışmıştık. Artık Türkiye'yi gözden çıkaran İngiltere için Mısır Meselesini sonuçlandırmak diplomatık değil, askeri bir sorun olacaktır. Gelişigüzel bir nedenle 1906'da Mısır sınırında bir hadise çıkaracaktır. Tarihe "Akabe Meselesi" olarak geçen bu olay, İngilizlerin Kızıldeniz'in ucundaki bu kasabaya asker göndermeleriyle başladı. II. Abdülhamit ise buna karşılık, İngilizlerin fiili hakimiyetinde bulunan Tabe'yi işgal ettirdi. Bunun üzerine patlak veran kriz sonunda Tabe, Mısır'da, Akabe'nin ise Osmanlı topraklarında kalması karaklaştırıldı. Aslında İngilizlerin maksadı, Mısır'daki işgallerini meşrulaştırmaktı ki, bunu da Mısır Osmanlı sınırının tesbitiyle Padişah'a zorla da olsa dikte ettirdiler.

-Go Home!

Demekle iş bitse!

Mismaire

Osmanlı İmparatorluğu'nun son yüzyıl sadrazamlarından Mehmet Emin Ali Paşa devletin görüşlerini dünyaya duyuracak yabancı dilde bir gazeteyi zorunlu görünce, Fransa'dan edip gazeteci M. Charles Mismaire Türkiye'ye geldi.

"La Turguie" adlı gazeteyi beş yıl çıkarttı. İlgilenirseniz, nüshaları İstanbul Belediye Kütüphanesi'ndedir.

Bugün size, onun hatıra defterinden aktarma yapacağım. Varın siz, dün - bugün çizgisinde tartın meseleyi.

"Girit'e gelen Türk olmayan Hıristiyan Paşa'ların en kıdemli ve yaşlısı Konstantin Karatodori Paşa idi. Merkezi Paris'teki Mekteb-i Osmani'nin ilk mezunlarındandı. Ali Paşa kendisinin düşüncelerine değer veriyordu. Mehtaplı bir gecede sadece ikimiz idik. Zamanlardır sormak istediğim suali ortaya koydum:

-Bugün Osmanlı sınırları içindeki Rumlar Büyük Yunanistan idealinin safında mıdırlar? Siz bunu mümkün ve hayırlı görüyor musunuz?

Evvela uzun uzun yüzüme baktı, içini çekti;

-Ben bu devletin ekmeğini yedim, ve yiyiyorum. Görüyorsunuz, itibar ve mevkiim gıbta edilecek seviyededir. Fakat kualinize hislerimle değil, akıl ve mantığımla cevap vereyim: Osmanlı Rumluluğunun artık ne bu devlete, ne de, belki şaşacaksınız amma, kendisine hayrı yoktur. Etniki Eterya Cemiyeti, Anadolu'nun en uzak Rum köylerine kadar girmiştir. Elçileri de papazlardır. Merkezi Hocabey (Odesa) olan bu gizli cemiyet Rusya'dan çok yardım gördü ve görüyor. Mikrop bir kere damarlara yayıldı, şimdi düşünün; bugünkü Avrupa haritası kökten değiştirilerek, İstanbul'u yeniden kuracak Bizans İmparatorluğuna merkez yapıp Balkanları sınırına alacak Büyük Yunanistan kurulabilir mi? Fakat bu hayal, bugün bütün Rumluğun kalbindedir. Hiç bir tedib dersi, acı netice tehlikeli ve

asla gerçekleşmeyecek rüyayı kalplerden silemeyecektir.

Konstantin Karatodori Paşa'ya şunu sordum:

-Peki... Ya Ermeniler, Museviler?

-Durun, daha Rumlar bahsi bitmedi. Şimdi benim torunlarım var. O neslin önünde size bu söylediklerimi söyliyemem. Bana hain, vatansız, satılmış derler. Onlara anlatamam ki, Türkler isteselerdi ya bizi toptan yokederler veya zorla Müslüman yaparak kendilerine karıştırırlardı. Şimdi Ermenilere geçiyorum; Ermeniler, bizim Rumlar kadar tahriklere maruz kalmadılar. Onlar da bizimki kadar teşkilatlı ayırıcı telkinler önünde kalırlırsa, ırklarının icabı, daha kanlı ve kinli şekilde Osmanlılıktan koparlar. Museviler dediniz: Yahudi zekası, bir memleketin en rahat sınıfı olma huzurunu bıraktırır mı? Sarraflık, bankerlik, kârlı ticaret işleri onların elinde... Buna karşılık hiç de ağır olmayan vergi ödemekten başka hiçbir mükellefiyetleri yoktur. Harplerde ölenler hep Türk... Bir gün gelecek azınlıklar, Osmanlı ülkesinde Türklere karşı çoğunlukta olacak.

Bu yaşlı Rum paşanın anlattıkları tamamen doğru idi. Göğsünde, İmparatorluğun en yüksek nişanlarını taşıyordu. Şu anlattıklarının doğru olduğuna inanmıştım.

Bir İstefanaki Bey vardı. Gazete idarehanesinde beni birkaç kere ziyarete gelmiş, ısrarla evine de davet etmişti. Gitmiştim. Bulgar asıllı Ortodokstu. Tek gayesi vardı: Bulgar kilisesini Fener Rum Patrikhanesi'nden koparmak, müstakil Bulgar Ekzarhlığı kurmak!.

Doğrusu ben bunun Bulgarlar namına ne gibi fayda temin edeceğini ilk önceleri anlayamadım. Türk ve Müslüman olmayan Paşalar ve beyleri kaç kişi ise, hapsinin kendi cemaat ve ırkına has açıkça söylenemeyen davaları olduğunu gördüm. Bu teşhisimi Fuad Paşa'ya anlattığım gün, içini çekti:

-Siz yine müsamahalı imişsiniz, aziz dostum... Hiç çekinmeden bu listeye, taşıdığı ad Osmanlıca, dini Müslüman, bu memlekette doğmuş - büyümüş - ölecek bazılarını da ilave edin ve bütün şu ihanetlere rağmen Osmanlı devletinin nasıl batmadan şu kadar yüzyıl yaşıyabildiği sualine cevap arayın. Dedi.

II.Abdülhamid'e Üç Soru

Bulgaristan'ın vatandaşı Türkler'e karşı giriştiği soykırım, Balkanlar'daki "halk cumhuriyetleri"nce tasvip edilmiyor. Güvenilir kaynaklara göre, ne Dayanşıma'nın demokrasinin kapısını araladığı Polanya'da, ne de Doğu Almanya'dan kaçanlara Batı Almanya'nın sınırını açan Macaristan'da, Sofya'nın vahşiyane politikasına sempati ile bakılmıyor.

Gorboçov'un "Glasnost"unu, bir yerde Sovyet Bloku'nun basınç odasına açılmış bir hava deliği olarak gören Balkan sosyalist cumhuriyetleri, komünizm şirinleşirken, Bulgaristan niye bu trende tezat ilkellikler içindedir diye de şikayetçiler.

Üstelik, bu tavırlarını da gizlemiyorlar. Kısacası, Jivkov'un ardında bir sosyalist blok dayanışması pek yok gibi gözüküyor. Zaten, bölgeye Moskova'nın gölgesi düşmese, doğu Avrupa'nın komünist devletleri çoktan birbirlerine girerlerdir.

Milliyetçi akımların Balkanlar'a girdiği XIX. yüzyıldan itibaren Sırplar, Bulgarlar, Yunanlılar, Arnavutlar, vs... birbirlerinin gırtlağına sarılmaya pek meraklıydılar.

Balkanlar, tarihte bir etnoğrafya müzesi olmuştur. Bu yöredeki ananevi didişme bir tek "Osmanlı Barışı"nda durulmuştur. Ne zaman ki, Osmanlı, devrin emperyalist güçlerinin hedeflerine maruz kalmış ve Anadolu'ya doğru çekilmeye başlamıştır; o zaman Balkanlar dünya siyasetinin kanlı arenası haline gelmiştir.

1900'ler... Rusya Balkanlar'a inmek istiyor. Pan-Slavizm uydurukçasıyla Bulgarları tahrik etmekte... karşısında Avusturya - Macaristan! Bölüşmek istedikleri henüz canını vermemiş Osmanlı'nın mirası!..

Rusya, kazanı kaynattıktan sonra, 1877'de Bulgar, İstanbul'un varoşlarına kadar girer. Ancak, mesele, mahalli çerçeveyi aşar, devletlerarası platforma sıçrar. İngiltere müdahale

eder. Berlin, Paris, Petersburg, İstanbul arasındaki diplomatik müzakereler sonucu: Osmanlı'ya Mürsteg'de bir program imzalatırlar. Bu kabaca Osmanlı'yı Balkanlar'dan "sepetleme" politikasıdır. Nedense, II. Abdülhamit'in saltanatı süresince Balkanlar'da son kalan Türk varlığı üzerinde anatomi yapılamaz.

Padişah kendisine şantajla imzalatılan reformu bir an önce tatbikata koysun diye Fransa, Midilli'ye savaş filosunu gönderir. Adayı işgal eder. Aslında bu bir gözdağıdır. Dahası gelecektir. İngiliz ise Türkiye'nin bölüşülmesine karşı çıkmayacağını bildirir. 1905'te yaşanan bu olay, tam bir "sinir harbi"dir.

Sultan Hamid, blöfü yutmaz. 1909'da saltanatı İttihatçılar'a devrederken, Balkanlar'da hala Türk hakimiyeti vardır. Vardır; çünkü, Sultan Hamid, Balkanlar'ın zengin etnik ve dini yapısını diplomasi cephaneliğinde değerlendirmesini bilmiştir.

Balkan devletçiklerinin herhangi bir şekilde fikir ve güç birliği yapmalarını engellemek üzere, onları birbirlerine düşürür. Aralarında zaten mevcut olan husumeti körüklemeyi bilmiştir.

"Çok şükür, Bulgarlarla Yunanlılar, birbirlerinden ateş ve su gibi nefret ederler" sözü, ona aittir.

II. Abdülhamit, Balkanlar'da Rus'un saldırganlığını Avusturya mendireği ile keser. Avusturya'nın genişlemesini ise Almanya ile frenler...

İttihatçılar dağa, Balkanlar'da çıkarlar. Şikayetleri Padişah'ın "Böl ve Yönet" siyasetinin yöreyi barut fıçısına döndürdüğüdür. "Çağdaş ve etkili bir yönetim" getireyim derken, kendi altlarındaki fitili ateşlediklerinin farkında olmazlar.

Vergi alacağız, askerlik yükümlülüğü getireceğiz, halktaki silahları toplayacağız derken devlet baskısı ile karşılarında Osmanlı düşmanı bir cephe buluverirler. Üstüne üstlük, çatışma unsuru oluyor diye Bulgar Ekşarklığı ile Ortodoks Kilisesi arasındaki ihtilafı 1910'da çıkardıkları bir kanunla gidermeye çalışırlar. Aslında yaptıkları, 1913'te Osmanlı'ya saldıran Balkan İttifakı'nın temel çivisini yerleştirmektir.

Tarih, Balkanlar'da bütün devletleri içine alacak bir bölgesel birliğin oluşamayacağını gösteriyor. Ne 1930'ların Balkan Atlant'ı, ne de 1950'lerin Varşova Paktı uzun ömürlü olabildiler.

Bugün Stalin'in sopasıyla tesis edilen tekdüzelik, Varşova

Paktı'nda bile yıkılıyor. Sosyalizme bakış açısında bile, diyelim Polonya ile Bulgaristan, veya Macaristan ile Romanya açısından dağlar kadar fark var.

Halk cumhuriyetlerinin bazıları Glasnost'u kendi arzularına ulaşma istikametinde yorumluyorlar. Jivkov'un "reddiyeci" tutumu, Stalinist davranışı karşısında tedirgin olan halk cumhuriyetleri nezdinde Türkiye'nin aydınlatıcı gayretleri, Bulgaristan'ı kendi evinde bile yalnız bırakabilirdi... Bu imkan kullanılamamıştır.

İngiliz Dışişleri Bakanı Lord Grey hatıralarında II. Abdülhamit'i ima ederek diplomaside Türk'ün ne yapacağını kestirmek için kişinin kendine üç soru sorması gerektiğini yazar:

"Bu konuda en akıllı adam ne yapabilir? Bir Şarklı ne yapar?Sen o durumda olsan ne yaparsın? Bunlara verdiğin cevaplardan II. Abdülhamit'in ne yapmayacağını öğrenmiş olacaksın. Hamid diplomasisini anlamak için en fazla yakınlaşabileceğin tahmin maalesef budur!"

Biz cumhuriyet siyasetçileri olarak iç politikada gösterdiğimiz zihni ve fiziki eforu, dış meselelere hasredebilsek!.. Ah, bir hasredebilsek!...

Rusya'dan Sevgilerle

Hayır, hayır size ilk James Bond filminden bahsetmeyeceğim. Biz Rusya ile sevgi kelimesini tarihimiz boyunca yanyana getirememiş milletiz. Orta Asya'dan beri hep savaşmışız, onlarla. II. Katerina, Petro gibilerin; komünist diktatoryaların aleyhimizdeki tasavvurları, tatbikatları ile tarihin hafızasına kaydolmuştur.

Bugün ise farklı; Glasnost imbatı ilişkilere ferahlık getirdi. Bugün "Rusya'dan Sevgilerle" cumhurbaşkanını uğurluyorlar.

Rusya deyince aklıma hep bir Rus generali olan Krodner'in sözleri gelir. Ne dediğini arzetmeden, sözlerin sarfedildiği ortamı size Çarlık Genelkurmay Başkanı Grandük Nikola'nın hatıralarından nakletmek istiyorum:

"15 Temmuz 1877 akşamı, beş tabur ve iki top himayesinde Niğbolu'dan bir kafile göründü. Bu grup, Osma nehrinin üzerinden geçip Plevne'ye ilerliyordu. Ortalık kararınca, altı bölük ve iki toptan ibaret Osmanlı öncüleri, Kafkasya Kazak livasının ordugahına taaruz etti. Fakat Türklerin hücumu, esaslı bir plan ve terbiyeye dayanmıyordu. Neferlerin kahramanca ileri atılmalarına rağmen, evvela durduruldular. Sonra Niğbolu kalesine sığınmaya mecbur edildiler. Vid köprüsü üzerine çıkabilmiş olan bir Çerkes süvari bölüğü de, karşılarındaki üstün kazak kuvvetleriyle dövüşe dövüşe eridi. 15 Temmuz akşamı, Grenadye birliklerimiz Osmanlıların ileri hatlarından başka, ikinci ve üçüncü tabyaları da ele geçirmiş bulunuyordu. Bulunduğumuz mevkiden Niğbolu'nun o güzel camilerini görüyorduk. Şehir, asırlık ağaçların gölgesine saklanmış gibi idi. Gönüllülerimiz, şehrin varoşlarına kadar sokulmuşlardı. Burada, şiddetli bir tüfek atışı devam ediyordu. Gece yarısından sonra şehirde büyük yangınlar çıktı. Bunları, beldenin sakinlerinden olan Bulgarlar çıkarıyordu. Kendilerine ait evlerin yanması bahasına dahi, Türkleri yok etmek ve zarara sokmak, onların büyük zevki idi.

Grandük'ün riyasetinde toplanan harp meclisi, sabah erken saatlerde umumi hücumu kararlaştırmıştı. Fakat bu hücumun yapılmasına lüzum kalmadı. 15 Temmuz sabahı, Niğbolu muhafızları silahlarını teslim ediyorlardı. Türklerin tarihte bıraktıkları büyük şerefe asla layık olmıyan bu ezilişin sebebi, bence hala meçhuldur. 300'ü yaralı, yedi bin kişi teslim olmuştu. Sadece sağ bölümdeki bir tabur kumandanı, askerleriyle beraber teslimi reddetti ve üç alaya karşı gece karanlığına kadar dövüştü. bu tabur, ancak iki yüzü bulan son mevcudu ile de, çetin bir süngü taarruzu yaptı ve başlarında kumandanları ile, mevcutlarının dörtte üçünden fazlasını, boğaz boğaza yapılan harpte kaybetti. Zannederim ki, Niğbolu'nun Türklere ait tarihindeki son şeref sahifesini, bu şehitler kanlarıyla yazdılar.

Akşam, General Krodner, zaferin şerefine verilen ziyafette şunları söyledi:

-Bu teslim olanlar, bizim bildiğimiz Türkler değildir. Bu milletin büyük bir bünye ve karakter değiştirmekte olduğunu zannediyorum. Ya tarihte okuduğumuz Türkler başka bir milletti veya bunlar başka bir kavim.

Öğleden sonra, Niğbolu'ya girdik. Şehir, dumanlar içinde yanıyordu. kalenin burcuna bayrağımız çekildiği anda, etrafı hurra! sayhaları çınlattı. Bazı Türkler, ağlıyordu. Tam bu anda bir silah sesi duydum. Bir Türk zabiti, hazin manzaraya tahammül edememiş, intihar etmişti. Koştum, artık cansızdı. Kim olduğunu anlamak için künyesini buldum. Boynuna çok küçük ebatta bir Kur'an ile bağlı olan fotoğrafı da vardı. Bu, teslim olan alayın erkan-ı harbi, kolağası idi."

Okudunuz; bugün hangi Türklerdeniz biz; bu makalede onu sormak istiyorum. Evet, ben bu uluslararası konjonktörde Rusya ile ilişkileri sıcaklaştırmaktan yanayım.

Bunun, kendime göre, sebepleri de ikidir:

İlkin, ABD'nin giderek artan dünya hakimiyetini ve bu kibrin Türkiye'nin dış politikasına vuracağı ipoteğin ancak - herşeye rağmen - bir büyük güç olan Rusya ile dengelenebileceğine inanıyorum.

İkinci ve daha önemli olarak da "Aşkarlık' tan ve "Azadlık" tan yararlanarak Dış Tüklerle yakın münasebette bulunabilmemizin -

herşeye rağmen - Sovyetlerin iyi niyetine bağlı olduğunu düşünüyorum. Ancak, bu safhada korkum şudur ki, Rusya'nın karşışında, Krodner'in sorusunu hatırlayarak, hangi Türkler olduğumuzu bilemememektir. Rusya ile ilişkilerimizin en sıcak olduğu dönem, Milli Mücadele yıllarıydı. Ortak düşman olan Batı emperyalizmine karşı sırt sırta verdiğimizin epeyi propagandası yapıldı.

Bugün ikinci balayı dönemini idrak ediyoruz.

Dün, o dostluk uğuruna can Azerbaycan'ın çiğnenmesine göz yumduk. Bugün, Ruslarla Karadeniz Ekonomik Topluluğu'nu gerçekleştirme uğruna, Moskova'nın telkiniyle Ermenistan'ı kalkındırmaya alet olmayalım. Böylece Azerbaycan'ı bir kere daha kırmış oluruz. Ermenistan, sağındaki ve solundaki Türklerle iyi geçinmesini öğrenmelidir.

Biz Rusya'daki evsahiplerimize Serbest Piyasa Ekonomisi'nin Nimetler(!)inden önce bu hususu usül-ü nazikanede hatırlatmışızdır, herhalde!..

İlki ABD'nin sözcülüğü olurdu; ikincisi milli vebalimizin gereği olacaktır.

General Krodner'i, inşallah bugün de mahçup etmişizdir.

Taşlara Tesir Etti de

Türk tarihinin en karanlık dönemlerinden biri, hiç kuşkusuz ki, 1877-1878 yılları arasına rastlar. Hadiseler malumunuzdur.

1876'da ihtilallerin sökün edişi, Hersek, Bulgaristen ve Sırbistan, ileride de Karabağ... Ve, arkasından Çarlık Rusyası'nın Slavların hamisi olarak devreye girişi.

Osmanlı iki ateş arasında... Ve, bir yandan Balkanlar'dan; öte yandan Kafkaslar'dan Anadolu boğmaya kalkışılıyor.

Meşhur "93 Harbi"... Hiç bir olay, bence, yakın dönemde Türk tarihinde, ondan sonraki olayları belirlemede bu kadar etkili olmamıştır.

Mithat Paşa gibileri nasıl yanılmışlardır. Babıali paşaları, Batı'nın bize yardıma koşacağını sanmış ve aldanmışlardır. Yalnız bırakılmışlardır.

Osmanlı Türkiyesi'nde ilan edilen Meşrutiyet bile Avrupa'yı cezbetmeye yetmemiştir. İbret levhaları, resmi geçit yapar bu harpte... Bence iyi öğretilmelidir. Kitapların soğuk harita değişiklikleri yerine, meselenin "insani" tarafına dokunmak lazımdır. Türk'ün en sıkıntılı anında bile nasıl destanlar yazabileceğini anlatmak lazımdır.

İşte, Plevne'de, Gazi Osman Paşa ve Erzurum'da Gazi Muhtar Paşalar. Nene Hatunlar ve diğerleri...

Asıl önemli olan Türk halkının o kaybedilen savaştan sonra Türkiye'ye çekilişidir. Anadolu'da toplanışıdır. İşte, o günkü fecaatlerden bir anekdot aktarayım, size:

"Sofya dışındaki kabristanda, bir muhacir kadın gördüm. Yanında iki kızı ve yedi - sekiz yaşlarında bir oğlu vardı. Kadın, etrafa seslenip, "Ben şu kızlarla başımın çaresine bakayım, bu oğlanı benden alacak bir hayır sahibi yok mu?" dedi. O esnada biri, "Ben kabul ederim" diye cevap verdi. Zavallı kadın, oğlanı ona doğru gönderirken ensesine şiddetli bir tokat indirdi. Orada

bulunanlar: "Be kadın, niçin çocuğu dövüyorsun?" dediklerinde, "Ben onu artık bir daha öbür dünyada göreceğim. Acısı yüreğinde kalsın da, yaşadığı müddetçe anasını unutmasın diye bu tokatı vurdum" cevabını verince, işitenlerin yüreği sızlamıştı."

O günleri, devrin idarecilerinden Mahmud Celaleddin Paşa, "Mirat-ı Hakikat" adlı eserinde şöyle anlatır:

Prof. İsmet Miroğlu'nun Türkçesinden aktarıyoruz:

"Osmanlı temsilcilerini Harmanlı istasyonunda karşılayan Rus Kazakları, onları insan mezbahasına çevirdikleri yerlerden, yakıp yıktıkları kasaba ve köylerden geçirerek Kızanlık'a götürdüler. Bu sırada, Edirne havalisine yayılan Ruslar, yukarıda zikrettiğimiz gibi, Edirne'ye can atabilmek için yollara dökülmüş olan Müslüman aileler üzerine Bulgar çetecilerini salarak, o kadar Müslüman kanı akmasına ve o kadar gasp ve yağmaya sebep oldular ki, yer yer eşya yığınları ve binlerce cesad, yollarda karlar ve buzlar üzerine serilmişti. Canlarını ve namuslarını korumak için silaha sarılmak zorunda kalanların kimi Rus toplarının güllelerine ve Bulgar kurşunlarına hedef olmuş, kimi Kazakların mızraklarıyla hayatını kaybetmişti. Böylece can verenler, bu yürekler acısı yolculuğun elim azabından kurtulmuş oluyorlardı. Hayatta kalanlar ise, aç susuz olarak dağların başında gecelemişler ve karlar içinde yuvarlanıp gitmişlerdi. Bu arada, General Skobelef, bir taraftan kumandası altındaki Rus süvarilerini Harmanlı mevkiinde toplanan muhacirlerin üzerine sürmüş, bir taraftan da onları şiddetli top ateşine tutmuş, on binden fazla kadın, erkek, ve çocuk Meriç nehrinde boğularak tatlı canlarından olmuşlardı. O bela meydanından canını kurtarıp, Rodop dağlarına sığınmak zorunda kalanlar da dağların tepelerinde dünyayı terketmişlerdi. Bu zavallıların karşılaştıkları felaketler ve benzeri görülmemiş meşakkatlerin kalemle tarifi mümkün değildir. O elem ve ızdırap dolu günlerde, kadın ve çocuklardan kaçı silahla öldü, kaçı karlar altında kaldı ve kaçı Meriç nehrine atılıp boğuldu ancak Allah bilir."

Paşa, "Bu hengamede yavrularını kaybetmiş anaların feryadları, anasını babasını yitirmiş masumların ağlayıp sızlamaları, taşlara tesir ediyordu" diye yazar.

"Taşlara tesir etmek"...

Türklük, onca çabaya rağmen yok edilemedi. İslam, Türk oldukça yaşadı. Ama, bu bize ibret olmalı. Yapacaklarımızın, yapmamız gerekenlerin işareti olmalı.

Düşünün, bugün Türk tarihindeki 93 Harbi ABD'nin mazisinde olsa, neler yapardı? Ne müzeler, ne filmler, diziler...

Düşünün, bugün bırakınız bütün Dış Türkleri, Musul'da Türkmenler yerine Maruniler olsa, diyelim Fransa ne yapardı? Irak'ı perişan ederdi vallahi...

"Efendim, bu Irak'ın içişlerine karışmaktır" Der miydi? Muhalefeti karşı çıkar mıydı? Kahroluyorum.

İmkanlarımızı göremeyen, görse tatbik etmeyen bir halk mı olduk? Bu millet ecdadı ve ahfadı ile bu halkı tarih önünde yargılayacaktır.

Tarih, "taşa tesir ediyor" da; biz yine vurdumduymazız.

Dostlarımız

Kuveyt'i işgal ve ilhak eden Irak'ın Saddam'ı, ABD Körfez'e bir askeri operasyona kalkışmasın diye ülkedeki yabancıları "rehine" olarak kullanmaya kararlıdır.

Rehine Amerikalıların bir kısmı, alınan haberlere bakılırsa, sülfirik asit fabrikasına, diğerleri kimyasal silah tesisleri ve cephaneliklere yerleştirilmişlerdir.

Yani, ABD veya uluslararası müdahale gücü, Irak'ı vurmaya kalkarsa, operasyonu ülkenin hayati askeri hedeflerine doğru yönlendireceği için, ilkin kendi vatandaşlarını rehineleri- vurmuş olacaktır! Irak'ın yaptığı cenk "mertliğe" sığmayan bir uygulama... ABD'nin gözünün ne kadar karardığı da yakında ortaya çıkacak!..

Birinci Dünya Savaşı'nın ikinci yılı...

Yer: Çanakkale... Düşman, Osmanlı'yı yıkabilmek için bütün donanmasını yığmış. Ancak, boğazdan geçemiyor. Geçemedikçe çıldırıyor. Çıldırdıkça vahşileşiyor.

İngiliz Donanma Komutanı, Churchill;

-Türklere karşı kimyasal silah kullanalım! Diyor. İtiraz ediyorlar, kurmayları... Cevabı:

-Türkler de insan mı ki! oluyor.

Ancak, İngiliz Genelkurmayı izin vermiyor. Bu defa, Churchill, Çanakkale'de sivil hedeflerin bombalanmasını emrediyor. Masum halk perişan. Haber, İstanbul'a gelince, İttihatçı hükümetin "bir" numaralı adamı Enver Paşa;

-Dersaadet'teki yabancıları toplayın. Çanakkale'deki müstahkem mevkilerin önüne yerleştireceğiz. Der. Genç Başkumandan vekili kararlıdır.

Hükümette itirazlar olur.

-Bu, Türk'ün cenk asaletine uygun değildir. Derler.

ABD sefiri, o meş'um Musevi Morgenthau, protesto eder.

Enver Paşa, kimseyi takmaz. "Göstermelik" de olsa, 100 yabancıyı alır, Çanakkale'ye gönderir. Daha sonra ise, adamların burnu kanamadan geri çekilir.

Siz de görüyorsunuz ki, Enver ile Saddam'ın davranışlarında farklılık vardır. Ama, biz yine de bu ve benzeri tutumundan ötürü Enver'i kendi tarihimizde eleştirmekten çekinmeyiz.

Saddam'ı tenkit etmek mi? Mümkün değildir. İşte, bakınız, burada önemli bir "nüans" var. Biz, Türkler, tarihte olsun, bugün olsun, kendi hatalarımızı sorgulamaya amade, hoşgörülü bir millet olmuşuzdur.

Öyle ki, bazen bu işin ucunu kaçırır; "Biz adam olmayız" kabilinden bir çizgiye geliveririz. Kendimizi "etrak bi-idrak"olarak vasıflarız.

Bugünlere gelmemizde dış güçlerin hiç bir dahli olmamış gibi davranırız. Oysa ki, Araplar, tam aksine, kendilerinde hiç yanlış bulmazlar. Önce Türkleri, sonra Avrupalıları, en sonra da İsraillileri suçlayarak hallerini izah ederler. Ders kitapları "Türk Düşmanlığı" kokar.

Biz ise, onları Hz. Peygamber'den dolayı, O'nun soyuna ve miletine takdir ve sevgiden hep hoşgörüyle bakmışızdır. Bazı Araplar, bazı zamanlarda Türkiye'yi suçlamaya özellikle meraklıdırlar.

Bizim de eleştirdiğimiz "Batılılaşma" hummasını dillerine dolayıp, Türk'ün tarih boyunca nasıl İslam'ın bayraktarlığını yaptığını, kendilerinin ise, nasıl aynı mazide Batılılarla birlikte hareket ettiğini nedense unutuverirler!...

Bakınız, bugün Irak ve Ürdün'de Türkiye aleyhtarı nümayişler olmakta!... Ayıptır. Günahtır. Bunlar bize reva değildir.

Bizler, tabii ki, "Allah'ın ipine sarılmada" Batı yerine Doğu'yla, ABD'li yerine Arap'la birlikte olmayı tercih ederiz. Ama, mesele, bazı "ilke"ler meselesidir.

Biz, "asabiyete", bu Arap asabiyeti olsa bile karşıyız.

Demokrasiyi de asabiyeti kıracak anahtar olduğu için tercih etmişizdir.

Arap dostlarımızın bizi anlaması gerekmektedir.

Çanakkale

Geçenlerde bir dosta "Geçmiş olsun" ziyaretine gittiğimde konu konuyu açtığında söz Yavuz Sultan Selim'e geldi.

Beni hislendiren anekdotu size de izninizle aktarayım:

"Yavuz Sultan Selim, Mısır seferine giderken, Konya'nın Çumra Ovası'ndan kalabalık ordusuyla geçmektedir. "Karaduman" isimli siyah ipek renkli yağız atının üzerinde ve ordusunun önünde ilerlemekte olan Sultan, yolun kenarındaki bir tarlada, ihtiyar bir köylünün çift sürmekte olduğunu görür. Selam verir. İhtiyar, Hak selamını alır almasına da, sanki gelenin kim olduğunun farkında değilmişçesine, işiyle meşgul olarak, fazla oyalanmaz.

İhtiyarın bu kayıtsızlığına hayret eden Yavuz, kendisini tanımadığını zannederek, "Baba!" der. "Duydun mu, Padişah sefere çıkmış; Mısır'a gidiyormuş". İhtiyar, "İnşallah hayırlı olur. Emeline nail ve muzaffer olarak döner. Mevla yolunu açık eyleye..." temennisiyle yetinerek, işiyle meşgul olur. Yavuz onun, bu teslimiyetine bakarak, olgun, dünya işine olan sınırlı bağlanmayı şiar edinmiş bir mütevekki kişi olduğunu anlar. Tutumunun ne olacağını merak ederek, "Dede!" der. "Uzak yerden geliyorum, karnım aç, yiyeceğin var mı?" İhtiyar, biraz ileride iki taşın üzerinde yerleştirilmiş tencerede pişmekte olan aşı işaret ederek, "Pilav pişmek üzere, işte orada karnın doyuncaya kadar ye." der. Yavuz ilave eder. "İyi ama, ardımdaki ordum da aş ister." İhtiyar: "İşte tencere orda, indirin. Sen de ye, askerin de yesin. Yeter inşallah hepinize!" cevabını verir. Ve sarı öküzlerinin ardından sabanına yüklenir.

Askerler öbek öbek olup, yemeğe otururlar. Ak saçlı, ak sakallı ihtiyarın taşocakta pişen pilavı ile başta Yavuz Sultan ve vezirler olmak üzere onca asker yemek yer, ama pilav yine de eksilmez. Herkes, ihtiyarın ermiş kişi olduğuna inanır, başta Sultan olmak

üzere ellerinden öperler. Seferlerinden zaferle dönmeleri için ona yalvarırlar. Bu ermiş kişinin hayırlı dualarını alan ordu yoluna devam ederek, gözden koybolur.

Yavuz, galip ve muzaffer olarak Mısır Seferinden İstanbul'a dönerken, ihtiyar ermişe uğramadan geçmez. Kendisinden bir dileği olup olmadığını sorar. İhtiyar yavaş bir sesle: "Mendilimi" der. "Mendilimi isterim". Sultan bu dilek karşısında duralar. İlk anda meseleyi hatırlayamaz. Ama biraz sonra aklına gelir ki, seferdeki muharebelerin birinde Yavuz kolundan hafif bir yara almıştı. O sırada yanıbaşında savaşmakta olan ihtiyar bir asker, koynundan mendilini çıkararak padişahın yarasını sarmıştı. İşte o günkü asker, bu ihtiyardı...

Gerek gidişinde, gerekse dönüşünde gördüğü bu fevkalade halinden dolayı Yavuz, ihtiyarın velayat ve kerametteki yüceliğine payan olmadığını anlar. Adının Dede Molla olduğunu öğrenir ve yanından ayrılır.

Yavuz Selim Han'ın hikayesinden esinlenerek bir Çanakkale anlatayım,bir defa daha. Bildiğiniz gibi Çanakkale'de 280 bin şehit verdik.

"Neler yaşadık? O çorak arazide suyu ve yemeği gazilerimiz nasıl buldular da sekizbuçuk ay dövüştüler?" diye hiç düşündünüz mü?

Üslubu tatlı Sayın Mehmet Geçcan "Çanakkale Savaşlarından Menkıbeler" adlı bir Kültür Bakanlığı yayınında bu soruların cevaplarını aramış. Özetleyerek size arzedeyim, dilerseniz:

Eceabat köyündeki 14-15 yaşındaki Zeynel de bize yardımcı olsun. Malum, o günlerde ordu gibi, halk da zor aş buluyordu.

"Bir gün, ihtiyar bir nine, "Zeynel, Maydos'a git de karavanadan biraz aş getir yiyelim!" der. Zeynel, şimdiye kadar kim ne demiş de yapmamış, "Ver elini Maydos" demiş.

Maydos'a gidinceye kadar akşam ezanı okunmuş, hava kararmış. Zeynel mutfağın içine bakmış ki, kazanlar kaynıyor ama, hakikatta çok garip manzara. Aş kazanlarının başında yaşlı birer asker, çıplak ayaklarını kazanın altına uzatmışlar. Parmak uçlarından öyle alevler fışkırıyor ki, kazanlar içindeki aş, kıvama gelmiş. Aşçıbaşı, kazanların başına geçmiş, ellerini havaya kaldırmış; "Berekallah ve Berakatı kelamullah!" diye duaya

başlamış. Sonra aşlar karavanalara besmele ile kepçe kepçe dağıtılmaya başlanmış. Karavanalar doluyor, kazandaki aş, bir türlü bitmiyormuş. Bu ne hikmet, bu ne bereket!..

Zeynel kendini tutamamış, mutfağa fırlamış. Aşçıbaşının dizi dibine yığılmış. Gözü yaşlı yalvarıyormuş: "Beni yanınıza alınız. Hizmetkarınız olayım." Kimsede ses yok. Sonunda ahçıbaşı konuşmuş: "Olmaz genç oğlum, olmaz!" "Bu yol öyle senin sandığın gibi kolay bir yol değildir. Bir kere bu yola baş koydun mu, ölmek var, dönmek yok."

Zeynel kabul edilmemiş, bakracına aş katıp yola koyulmuş. Fakat, mutfakta gördüğü manzara aklına geliyor va aklı bunu bir türlü kabul etmek istemiyormuş. Ayak parkaklarının ucundan çıkan alevleri bir türlü unutamıyormuş. Daha sonraki yıllarda İstiklal Savaşı'na katılmış, Çavuş olarak köyüne dönmüş.

Tevekkeli değil, büyüklerimiz "Bu milleti Allah koruyor" derler. Ben de bunu hep idarecilerimizin basiretsizliğine yorardım. Ama, insan pişmeden bazı şeyleri anlayamıyormuş.

Çanakkale hezimetinden sonra, İngilizler bir Araştırma - Soruşturma Komisyonu kurarlar. Belgeleri didik didik ederler. Ciltlerle rapor yazarlar.

Bir türlü neden yenildiklerini bulamazlar!..

Anlayabilselerdi, Türk'ün sadece silahına değil, inancına da teslim olurlardı gibime geliyor.

Türk'e Minnet

Tarih boyunca Türk'ün alicenaplığına karşı minnetini, şükranını ve kadirşinaslığını ifade eden milletler o kadar az çıkmıştır ki!

Pohpohlamışlardır, doğru!.. "Aslansın" diye cepheye sürmüşlerdir, hakikat!.. Ama, nedense bizim muhtaç olduğumuz devrede yokturlar. O zaman iyiliklerimizi hatırlamak, karşılığını vermek akıllarına gelmez vesselam.

Sayın Cumhurbaşkanı ABD'de iltifata boğulurken ve Körfez Savaşı'nda Türkiye'nin tavrı dolayısıyla tebrikleri kabul ederken, takvim yapraklarına baktığımda, Balkan Savaşı şehitlerini anma gününe isabet ettiğini gördüm. O Balkan Savaşı ki, tarihte Türk'ün en acı hezimetlerinden biridir.

Bakın, nasıl yalnız bırakıldığımızı Türk dostu yabancı bir yazar 1913'te "Hastanın Baş Ucunda" adlı kitabında yazıyor:

"Türk yenilgisi, bütün dünyada olduğu gibi Fransa'da da, derin hayret ve Haçlılar Seferlerinden kalan duygu ile zalim bir haz uyandırmışa benziyordu. Halbuki biz, tarihi gerçeklerle düşünmüş olsaydık, I. Fransuva'nın, Türk hükümdarı Kanuni Sultan Süleyman tarafından, bir el işaretiyle Şarlken'in esaretinden nasıl kurtulduğunu hatırlar ve borçlu olduğumuz minneti, bu büyük milletin en felaketli gününde nasıl ödememiz icab ettiğini düşünürdük. Yazık! Fransız Hariciyesi, Balkan Harbinin içinde bu şükran vazifesini hatırlamamıştır.

Paris'e döndüğüm zaman, beni davet edip olup bitenleri öğrenmek arzusunda bulunanlar içinde Harbiye Nazırı da vardı. General Bulanji'yi önüde muhtelif, menbalardan gelmiş raporların doldurduğu masası başında buldum. Bana onlardan kısaca bahsettikten sonra, kanaatını ekledi!

-Evet, Türkler için artık tarihlerinin bir devresi kapanmışa benziyor. Bu millet, kendi nefsine itimat duygusunu kaybetmiştir.

Tarih, böylecesine yerleşmiş ve kökleşmiş bir devletin yıkıldığını bir daha kaydedecek.

Bu hüküm, ancak bir bakımdan, Türk Devleti bakımından benim düşüncelerime uygundu. Fakat Türk milleti bakımından? Hayır!.. Bizim Harbiye Nazırı yanlış düşünüyordu. Türkler, elbet bir, bir kaç müstakil devlet kurmanın yeni inşacıları olacaklardı. Dinlediğim rapor muhtevalarında hiç birisi, Türkleri tanımadan öğrenilmesi gayrı mümkün hakikati ortaya koyamamıştı: Yıkılan, Türk milleti değildi. Yıkılmamak için hiç bir ciddi tedbir almamış olan Türk Devleti idi. Türkler, devletlerinin kötü idaresinin bedelini, bozgunlar silsilesi halinde öderlerken, bile nevmid ve bitkin değildiler. Ben, erkek, kadın, ihtiyar, çocuk, genç yüzbinlerce masum insanın, haydutlaşmış insan kasabları tarafından boğazlandığına şahit oldum, bozguna uğramış, askerler arasında günler geçirdim ,hiçbirinde merhamet isteyen ve karşısındakine sığınan eziklik yoktu.Mukadderin kendilerine reva gördüğü bu haksız neticeyi, asıl müsebbibin zati varlığına terkederek ölüyorladı . O bozguna uğramış askerlerde korku değil hayret vardı .Dosyamı dolduran yüzlerce fotoğraftan sadece birini Harbiye Nazırı'na uzattım:

Bakınız ,aziz Generalim .Burada, bir Bulgar keşif müfrezesi görüyorsunuz, bunlar önlerinde Türk askeri olmadan ilerliyen muzaffer bir ordunun mensublarıdır. Ben ,onların belki elli kilometre ilerisinde idim . Hiç Türk kuvvetine rastlamamıştım. Hatta şehirler dahi boşaltılmıştı. Fakat onlarda , nasıl bir ihtirazi korku ve elde ettiikleri zaferlerin kendilerine ait olmadığını anlatan bir eda ve mana var.Bütün Balkanlı müttefiklerin gerek askerlerinde , gerek devlet erkanında aynı garip intibaksızlık göze çarpmaktadır .

Ben, Bulgar Başkumandanı General Savof ile konuşurken de, aynı duygu ile karşılaştım. Zaferi elden kaçıracakmış gibi ondan bahsetmek bile istemiyordu. Tıpkı karşısındakinin gaflet ve ihmalinden düşürdüğü bir hazineyi ele geçiren gece takipçisinin korkusunda olduğu gibi. Hayır, aziz Generalim... Türkler, yakın bir istikbalde kendilerini toparlıyacaklardır. Tarihleri ve ananeleri böylesini emrediyor. Binlerce yıllık atavizmin, bir kaç bozgunla kaybolmasına, irsiyet kanunları muhalefet eder ve zannediyorum ki, bizler de bu neticeyi göreceğiz. Hükümetlerin hatalarının

devamlı neticelerine, evvela kendi milletleri taharnmül edemezler. Türkleri bu hale sokan, siyaseti ordularına ve askerlerinin arasına sokup, milletlerini ikiye bölen ihtiraslar, memleketlerindeki kendilerinden gayrı ırkların ihaneti, hükümetlerinin gafletleri ve politika ihtirasları olmuştur. Fakat bütün bunlar Türkler için "korkulu bir rüya" devridir. Atlatacaklar ve var olduklarını cihana yine isbat edeceklerdir."

Şımartılma sarhoşluğuna kapılmadan ileriyi düşünelim, derim.

Bedeli Çanakkale'de

Bizim okuyucu çok büyük!

Dün kitap fuarı dolayısıyla Ankara, Kocatepe Camii'ndeki standda dört saatim geçti. Yanımıza kitap imzalatmak için gelen okuyucu dostların nezaketlerini görmenizi isterdim .

Konuşmak isteyip, cesaret edemeyenler,ıslak gözleriyle kucaklaşanlar , elimizi sıkarken gelen o sıcaklığı ben size nasıl anlatayım. O "Portreler"in herbirinin yaklaşımının idraki ve minneti içindeyim.

Daha biz standa gelmeden hiç tanımadığımız bir okuyucu çiçek göndermiş .Lütfen kartındaki şu zerafete bakınız .

"Sayın Hocam ;muhabbet dolu yazılarınız gönül bahçemize düşen yağmurlar gibi ...Not: Oğlum İsmail'in oğlunuz Alihan'a selamı var."

Bu zat, geldi, kitabı imzalattı; ama çiçeği ben gönderdim demedi. Bir başka genç, gözleri pırıl pırıl, kitabını imzalattı, gitti. Fuar bitmek üzere yine döndü. Fuardan bana bir kitap almış, hediye ediyor.

Kitabını imzalattıktan sonra yine aynı fuardan başka bir eserimizi alıp gelenler; hiç olmazsa bir kelime daha konuşalım diyenler de vardı.

"Dua ediyoruz size" dediler, hep mahçup ettiler. Bu dostluğun karşılığını nasıl vereceksiniz? M. Sinan Ümit Can dostumuzun dediği gibi, "Bedeli Çanakkale'de" diyorum.

Hikayeyi hatırlatayım:

Önce altın yerine kağıt paranın yeni kullanıldığı harp yıllarına gidelim. Tarih: 1917 Haziranı. Daha sonra, şimdi Galatasaray Lisesi olan "Mekteb-i Sultani"ye gideceğiz. Galatasaraylılar tecilli veya muaf olmalarına rağmen Gönüllü olarak askere yazılırlar.

Bilhassa Irak cephesinde şehid düşen 646 Celal İbrahim gece

gidip, askerlik şubesinin önünde sabahlamıştır. O "1 numaralı Gönüllü" yazılmak şerefini kazanmış, daha sonra şehidlik mertebesine ulaşmıştır. Ne mutlu!

Yazımıza konu olan Galatasaraylı, 948 Mehmed Muzaffer ise Çanakkale gazisidir. Daha sonra Gazze-Filistin cephesinde şehidlik şerbetini içecektir.

Çanakkale alay karargahında bulunan Muzaffer, vazifeli olarak İstanbul'a gönderilir. Malzeme temin edecektir. Gereken para İstanbul'daki Erkan-ı Harbiyeden istenecektir.

Muzaffer, malzemeleri ve yedek parçaları bulur. Fakat idarede para yoktur. Muzaffer, acılar içinde kıvranır, dolaşır, dolaşır, aklına gelen bir fikirle tüccara geri dönerek der ki:

-Resmi muamele akşam üzeri bitecek, vapur yarın öğleden evvel Çanakkale'ye kalkıyor. Onun için sabah ezanında geleceğim. Malları mutlaka hazır ediniz.

Sonra ilave eder:

-Altın para vermiyorlar. kağıt para verecekler.

Sabah ezanı, Muzaffer resmi araç ve eratla gelir. Bir "Yüzlük kaime" verir ve acele Sirkeci iskelesine yetişir. O gün, piyasa açılınca elindeki "yüzlük kaimeyi" Osmanlı Bankası'na götüren yahudi tüccar şu cevabı alır: Sahtedir.

Mesele şudur: Muzaffer, o devir kağıt paralarının kağıdından temin etmiş, çini mürekkep ve boya ile bütün gece uğraşarak güzel bir taklit para yapmıştır.

Muzaffer, sadece şu farkı bilerek meydana getirmiştir: Eskiden paraların üzerinde "Bedeli Dersaadette altın olarak tasviye olunacaktır". Yani, "Bedeli İstanbul'da altın olarak vardır" yazısı bulunur. Muzaffer ise kendi imalatı olan paraya şöyle yazar: "Bedeli Çanakkale'de kan olarak tasviye olunacaktır"

Para, daha sonra şehzade Abdulhalim Efendi tarafından satın alınarak İstanbul Emniyetine teslim edilir. Halen müzededir.

Mehmed Muzaffer ise yirmi yaşında iken katıldığı ikinci cephe olan Gazze'de şehit olur. 7.12.1917.

Bir de isterseniz, size bugün ölüm yıldönümü olan Ahmed Vefik Paşa'dan, konumuza gidecek bir hususiyetini aktarayım.

Ahmed Vefik Paşa, Paris sefiridir.

Fransa'nın Ortadoğu'yu işgal etmek istediği rivayetleri

dolaşmaktadır. İmparator'un huzurunda Vefik Efendi;

-Şam'a asker sevk edilmek istenildiğini işitiyorum. Fransız askerlerini, Türk askeri karaya çıkarmaz.

Demesiyle, mağrur Napolyon bu açık sözü hayretle dinledikten sonra:

-Efendi, cidden vatanperversiniz. Fakat, diplomat değilsiniz.

Cevabını vermiştir.

Yine Ahmed Vefik Paşa ile ilgili bir başka anekdotu da İbnülemin Mahmud Kemal İnal Bey merhumun tatlı üslubundan aktaralım:

Napolyon'un beyaz boyalı bir arabası varmış. Vefik Efendi de aynını yaptırmış. Bununla sokaklarda gezerken halk, imparator geliyor diye telaşa düşermiş. Arabayı değiştirmesinin kendine tebliği Fransa hükümetince rica edilmesi üzerine keyfiyet Hariciye Nezaretinden Vefik Efendi'ye yazılmış.

İstanbul'daki Fransız sefiri, padişahınkinin aynı olarak yaptırdığı mükellef kayıkla gezdiğinden, Vefik Efendi, Nezarete yazdığı cevap namede "Fransız Hariciye Nazırı, kendi sefirlerinin Boğaz içinde bindiği kayığı görmüyor da, Osmanlı sefirinin Paris'te gezdiği arabayı mı görüyor? Sefir, o kayığı ortadan kaldırırsa bu araba kendiliğinden kalkar" demesiyle elçinin kayığı kaldırılmış. Vefik Efendi de arabasını siyaha boyatmış.

Güzel portreler bunlar; sizler ve ecdad...

Esaret

Önce Saddam'ın esirlere davranışını kınadılar; şimdi ise, almış oldukları Iraklı tutsaklara ne kadar insanca muamele ettiklerini dünya televizyonlarına yansıtıyorlar.

Belki doğrudur, bilemem; ama, aklıma Garb'ın çok önce değil, bu yüzyılın başında, Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra Türk esirlere nasıl davrandığı geldi.

İngiliz sömürgesi Mısır'a sürülmüş bir Türk esirin hatıralarına kulak veriniz:

"İngilizler, bütün Osmanlı esirlerine beygir ve katır eti de vermeye başlamışlardı. Ağustos'un o müthiş sıcaklarında Mısır gibi son derece sıcak bir muhitte kokmuş beygir ve katır etlerini yemek mecburiyetinde kalmış olan zavallı askerlerimizin bir çokları bu yüzden dizanteriye ve bir kısmı da bir çeşit uyuza benzeyen ve İngiliz doktorları tarafından Palağra diye adlandırılmış olan müthiş bir illete yakalanarak telef olup gitmişlerdi. İşte Mısır gibi geniş servet ve haşmetine mağrur bir hükümetin elinde esirlerimizin aç kalması ve kokmuş beygir etlerini yemek mecburiyetinde kalarak bu yüzden telef olmaları bizce en mühim ve dikkat çekici meseleden olmakla beraber, bunları arayıp sormak ve takip etmek bütün milletimiz için borç addedilmesi lazımdır zannederim.

Biraz da Mısır'da gördüğümüz Ermeni tabiblerinden bahsedeceğim. Ve onlara şu tabiri kullanmaktan kendimi men edemiyeceğim: Göz Oyucuları.

Abbasiye hastanesinde Ermeni doktorlarının ellerinde miller ve kolları dirseklerine kadar sıvalı olduğu halde sabahtan akşama kadar işleri güçleri Türk askerlerine ameliyat yapmak va onların gözlerini oyup çıkarmak olmuştur. Bir çok Mısırlı dindaşlarımızın ve bütün esirlerin ifadelerine nazaran bu göz ameliyatı evvelce de vuku bulmuş ise de, mütarekeden biraz evvel ve bilhassa sonra,

yani İngilizlere galibiyet gururu geldikten sonra, pek ziyade ilerlemiş olduğu anlaşıldiği gibi, bizim oraya gittiğimiz zamanlarda şiddetle devam etmekte olduğu bizzat müşahade edilmiştir.

Bu alçakça facia, Mustafa Kemal Paşa'nın Anadoludaki faaliyetlerinin Mısır gazeteleri vasıtasıyla oralarda duyulmaya başladığı ve Mısırlıların tam o zamanda asıl başkaldırmalarının şiddetle ilerlediği zamana kadar devam etmiş, ondan sonra biraz hafiflemiş ve bir gün birdenbire Abbasiye Hastanesinde göz ameliyatının icrası hastanın arzusuna terkedilmiş ve artık hiç bir askerin gözü çıkarılmamıştır. Ancak, o zamana kadar, tahminen ikibinden az olmamak üzere askerlerimizden bir kısmının iki, ve bir kısmının da bir gözü oyulmuş ve bir çoklarının da ayakları ve kolları kesilmiştir.

Ermenilerin bu husustaki faaliyetlirini kolaylaştıran yegane amil, tellerde bütün nöbetçi doktorların o mel'unlardan olması idi. Esirlerimiz sıcakta sabahtan akşama kadar güneş altında angaryada çalıştıklarından dolayı kızgın kumun tesirinden göz ağrısına tutulurlar ve mecburen nöbetçi doktoruna müracaat ederlerdi.

Doktor, bunların gözlerine ilaç koymaksızın, ele bir av geçmiş gibi sevinerek, hemen hastaneye kaydeder, gözü ağrımakta olan asker hastaneye gitmek istemez ve gönderilmemesi için yalvarır, rica ederse de cebir ve tazyikle gönderilir. On gün sonra gözsüz olarak dönerlerdi. Gerek tellerde ve gerekse Abbasiye hastanesin de olsun, bu gözsüz askerlerimizin halleri cidden pek elim ve acıklı idi. Bunları gören kalblerin sızlamaması kabil değildi. Hastane avlularında, otuz, kırk kadar asker birbirinin ceketlerinden tutarak dizi ile abdesthaneye giderler, kendilerine mutfaktan yemek almak için dahi zavallılar, birbirlerini yederek aynı şekilde dizi ile gider gelirler ve sabahtan akşama kumların üzerinde sürünürler, yarı aç yarı tok olarak hayatlarını sürdürürlerdi.

Medeniyetin hizmetçisi olduklarını daima iddia eden İngilizler bunları görürler, tabii acımazlar, fakat hallerini bir kerecik olsun sormaya da tenezzül etmezlerdi."

Bitmedi.

Bir de II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD'nin savaş esirlerine

yaptığını arzedeyim.

"E" Yayınları, "Diğer Kayıplar" adı altında bir kitap neşretti.

Bakınız, yazarı James Bacgue ne diyor:

"Yardımcımla ben, ortaya çıkarmakta olduğumuz gerçeklere uzun süre inanamadık.

Fakat, akıllara durgunluk verecek sayıda, her yaşta erkeğin, ayrıca kadın ve çocuğun, Amerikan ve Fransız kontrolündeki savaş esirleri kamplarında, 1945 Nisan'ından itibaren, yani Avrupa'da savaşın bitiminden hemen önce başlayan süre içinde, açık havadan, sağlıksız koşullardan, hastalıktan ve açlıktan öldüğü artık anlaşılmıştır. Ölenlerin 900.000'den fazla olduğu kesindir. Bu ölümlere ordu subayları, esirleri yaşatacak erzak stokunun ellerinde var olduğunu bile bile göz yummuşlardır. O sıra bütün bunlar gizli tutulmuş, Kızıl Haç, Le Monde ve Le Figaro gazeteleri gerçeği açıklamak isteyince de onlara yalan söylemiştir.

Oysa Eisenhower'in nefreti, hoşgören bir askeri bürokrasinin merceğinden geçerek, Amerikan askeri tarihinde eşi görülmemiş dehşet olaylarıyla dolu ölüm kampları oluşturacaktı. Ölümlerin sayısı 1941 Haziran'ı ile 1945 Nisan'ı arasında tüm Batı cephelerinde Almanlarca öldürülen Müttefik askerlerinin sayısından fazladır.

Ne diyelim.

Ha İngiliz, ha Amerikalı.

İster Birinci, ister İkinci Dünya Savaşı...

Tencere dibin kara... Hepinizin ki birbirinden kara...

Belgeler

Size bugün bir kaç belge sunacağım, değerli okurlarım. Belgelerin kaynağı, Askeri Tarih ve Stratejik Etüdler Başkanlığı Arşivleri'dir.

Tarih; 1915 / 16. Yer: Irak

İngiltere, Birinci Cihan Harbi'nde Hindistan'daki ordularını Basra yoluyla Irak'a çıkartmış ve General Townshend'in yönetimindeki bu birlikler Anadolu'ya doğru ilerlemeye başlamışlardır.

Bunun üzerine Osmanlı karşı harekatı gelişmiş ve İngilizler "Kut-ül Ammare" de sıkıştırılmışlardır.

İlk belge Osmanlı Irak kumandanlığı'ndan VI. Ordu'ya hitaben yazılmıştır.

"Her gün işitildiği gibi dün dahi Kut-ül ammare ahalisinin canhıraş feryad ve figanları işitildi. Bu biçareler çoluk çocuklarıyla dün kasabanın bir noktasına toplanmışlar ve orada ah ve eminleri semaya kadar yükseliyordu. Alınan malumata göre hayli kadın ve çocuk telef olmuştur. Düşman topçu mevzileri kasaba dahil ve muhitinde ve maydan-ı muharebenin merkez-i sıkleti doğrudan doğruya, kasabada bulunduğundan ve bu babda evvelce vuku bulan ihtar-i insaniyyetkaranemizi İngiliz kumandanı kabul etmediğinden Mesuliyet-i maddiye ve maneviye gerçi vahşi İngilizlere ait ise de biz Osmanlı askerleri tabii ve muhikk olarak muharebeye devam etmekle berabar hissiyat-ı insaniye ve medeniyetimiz rencide oluyor. Kurun-ı ula-da misli mesbuk olmayan şu İngiliz zulum ve vahşetine nihayet verilmesi ve bu zavallı ahali ile aceze ve nisvanın tahlisi için vesait-i siyasiyeye müracaat buyurulması müstarhamdır."

Demek ki, İngilizler katliam yapıyor.

Bu, bugünkü birinci tesbitimiz. İkinci belgeye geçiyorum.

Enver Paşa, Başkumandan vekili olarak VI. Ordu'ya yazıyor:

30 / 31 Temmuz 1915. Düzenli ordunun yanısıra İngiltere ile bu savaşta yöredeki Türk ve Kürt aşiretlerinden yararlanın diyor.

Gelen cevabı birlikte okuyalım: 23.10.1915.

"Emir ve kumandanın teshil ve tanzimi için toplanan mücahidinden alaylar teşkil olunacaktır.Horasan kazası ve civarında toplanmakta olan mücahidin Horasan Alayı namını taşıyacaktır. Şamartoka aşairinden ve Aziziye civarında toplanmış olan mücahidin Şamar Alayı namiyle teşekkül etmektedir.

Şamar Alayı Kumandanlığı'na Kaymakan Abdullah Sabri Bey tayin ve Rebiza'ya izam edilmiştir.

Horasan Alayı'na bir alay kumandanı intihabiyle isminin işar buyurulması Horasan ve Şamar alayları taht-ı emrinizde bulunacak ve badehu teşekkülü memul olan alaylar dahi maiyyetinize ilhak edilecektir.

Her bölüğün müstakilen birer kabileden teşekkül etmesi bölük ve takım kumandanlıklarına reisler ve meşayihin tayin olunması ve en ehemmiyetli reislere alay kumandanı muavini namı verilmesi tensip edilmiştir. Horasan Alayı'nın bu suretle sürat-i teşkiline himmet buyurulması.

Salahiye'den ve Kerkük taraflarından gelmesi memul olan aşairden diğer alay teşkili veyahut bölümleri ayrı olmak üzere bunların da Horasan Alayı'na rapt edilmesi reyinize muhavveldir.

Her iki alay umur-ı sıhhiyesi bir eczacı ve ecza-yı tıbbiye kuyudat ve umur-ı hesabiyyeye bakmak üzere her alaya birer yazıcı göndereceğim. Horasan Alayı'nın biran önce teşkiliyle beraberce buraya teşrifleri mercudur.

Cezire'de Zübeyd ve Delim Alayları teşkil edilmiştir."

Bu belgelerden de Osmanlı Irak'ının savunmasında Türkmenlerin nasıl canla başla gayret gösterdiği belli olmuyor mu? Beyler, hanımlar; vefa borcumuz vardır.

Irak Türkleri'ni unutmayalım. Açılan kampanyaya katılalım.

Yiyecek, giyecek, neyimiz varsa verelim.

Verelim ve kenetlenelim.

Vefa

Şimdi ben nasıl kahrolmayayım, aziz okuyucularım.

Bir gazetemizdeki yazı beni hicrana boğdu. Buyrun siz de okuyun; bana hak verecek misiniz:

"ADANA: Kurtluş Savaşı'nda gösterdiği kahramanlıklar nedeniyle Atatürk'ün İstiklal Madalyası ile onurlandırdığı, Adana'da bir parka heykeli dikilen ve adı caddelere verilen, Türk kadınının gururu "Kara Fatma (Fatma Özüişçi), sefalet içinde...

Tepedağ mahallesinde, kiralık 6 metrekare tek odalı evde yalnız yaşayan 97 yaşındaki Kara Fatma, borcu yüzünden elektriğinin kesildiğini söyledi. Geçinemediği için 7 yıl boyunca dilendiğini belirten Kara Fatma, "Heykelimin altında dilenince, sen askersin dilenemezsin, yasak dediler, ama, bir yol da göstermediler." diye konuştu. "Suriye cephesinde cephane yüklü kağnıyı ben çektim" diye konuşan Kara Fatma, şunları söyledi:

"Bana İstiklal Savaşı gazilerine verilen maaşın bağlanacağına söz verdiler. Ancak 3 yıldır gazi maaşını bağlayamadılar."

Bana, o güzel mektupları yazan dostlarım söyleyin bu "vefazıslık" niye? Çok şey yazmak istiyorum, ama ağır olacak, kalp kıracağım diye kendimi tutuyorum.

Onun için size iki anekdot aktarayım; biri Asr-ı Saadet'ten, diğeri tarihimizden, ne demek istediğimi siz anlayın.

İlki şöyle:

"Yaşlı bir kadın hurma dalından edindiği asasına tutunarak Resulullah'ın huzuruna girdi. Onu gören Efendimiz hemen ayağa kalkıp, mübarek cübbesini yere sererek buyur etti. Ashab, kadının gördüğü itibar ve iltifatı merak ettiler. Gidince sordular:

-Ya Resulallah, bu kadın kimdir ki, cübbenizin üzerine oturtacak derecede iltifata nail oldu?

Efendimizin cevabı şu oldu:

-"Bu kadın bizim rahmetli Hatice'nin dostudur. Hayatta iken

ona sık sık gelir, yardım eder, destek olurdu."

Diğeri tarihimizden demiştik. Bulgarlara karşı 1912'de Şükrü Paşa Edirne'yi müdafaa etmektedir. Kale ile bağlantısı kesilmiş bir birliğe yeni talimat göndermek gereğini duyar.

Talimatı, gözüpekliği ile tanınan mülazım-ı Sani Sadık Efendi'nin götürmesi kararlaştırılır. Sadık, cesur bir vatanperverdir. Görevini yapar, ama şehit de olur. Onun sayesinde irtibatsız kalan piyade birliği kurtulmuştur. Teğmen Sadık, ölmüş, fakat yüzlerce silah arkadaşını kurtarmıştır.

Şükrü Paşa, birden sordu:

-Sadık Efendi'nin şehadetini ailesine haber verdiniz mi?

-Evet Paşa hazretleri, emriniz dün yerine getirildi.

-Peki, maddi bir sıkıntıları var mı imiş?

-O cihet halledildi paşam.

Bu konuşma sırasında posta eri, kucağında bir çocuğu ile genç bir kadının kumandan paşa ile konuşmak istediğini haber verdi. Sürüp giden kuşatmadan bıkıp usanan halk ve özellikle kadınlar hemen hemen hergün karargaha başvururlardı. Ancak bunlardan hiç biri kumandanın odasına giremezler, dertlerini karargah subaylarına söylerlerdi. Kiminin askerde evladı vardı, kimi başka cephede dövüşen kocasından veya babasından haber sorardı. Herhalde bu genç kadın da onlardan biri olacaktı. Paşa, kurmay başkanına:

-"Sorun bakalım, ne istiyormuş, beni ne için görecekmiş?"

Kurmaybaşkanı, posta ile dışarı çıktı ve iki üç dakika sonra odaya döndü. Gelen çocuklu genç kadın, şehit Sadık'ın dul zevcesi, kucağındaki çocuk da yetim yavrusu idi. Henüz on aylıktı. Kurmaybaşkanı:

-Sizinle görüşmek istuyor ve bu hususta ısrar ediyor. Bir şehit karısının buna hakkı olduğunu söylüyor.

Şükrü Paşa, yerindan kalktı, kapıyı bizzat açtı:

-Gel kızım, gel.

İçeriye belki on altı, on yedi yaşlarında ana olmuş, nurtopu gibi bir çocuk doğurmuş olan şehit Teğmen Sadık'ın ailesi girdi. Metin ve vakarlı idi, ağlamıyordu. Paşa, köşedeki sandalyelerden birini gösterdi.

-Otur yavrum.

Genç kadın oturmadı.

-Paşam, dedi. Sizi fazla rahatsız edecek değilim. Bir tek dileğim var, yalnız onu söyliyeceğim. Sadık'ım benim biricik erkeğim şehit oldu. Allahına kavuştu. Şimdi onun boş bıraktığı yeri ben doldurmak istiyorum. Bu mukaddes vatan uğrunda hepimiz ölebiliriz değil mi, Paşam?

Şükrü Paşa, o mert ve şerefli asker:

-Evet kızım, evet yavrum. Bu mukaddes vatan uğrunda hepimiz ölebiliriz.

Sonra geriye döndü, göz pınarlarında danelenen yaşları bu kahraman Türk anasına göstermek istemiyordu.

Herhalde, heykelleri önünde dilenen gazileri olan yegane dünya ülkesi biziz...

Şimdi ben nasıl kahrolmayayım, aziz okuyucularım.

Şehitler Allah'ına kavuşuyor, ya Gazilerimiz?

Galiçya ve Körfez

Ve savaş başladı.

Tesadüf bu ya, Körfez Savaşı, Birinci Dünya Savaşı'nda Ruslar'a karşı Galiçya Zàferi'nin yıldönümünde patlak verdi.

Galiçya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğunun bir eyaleti olup doğusunda Rusya (Podolya Beserabya) ve Bukovina eyaleti; kuzeyinde Rusyaya bağlı Polonya, batısında Silezya, güneyinde Karpat dağları ve Macaristan vardır.

Mesele, Türk askerinin Galiçya'ya gönderilmesidir. Niye Galiçya'ya gittik? Niye orada çarpıştık, hep tartışılmıştır.

Çanakkale'den, düşman çekildikten sonra, İngilizler, boş kalan Türk kuvvetlerinin Mısır'a gönderileceğini hesap ederek oradaki kuvvetlerini 300.000'e çıkardılar. Kanalda ve çölde daha sıkı tertibat aldılar. Ruslar da, bu kuvvetlerin kende üzerlerine yöneleceğini umuyorlar, azar azar gelecek Türk kuvvetlerini toplanmaya vakit bırakmadan yenmek istiyorlardı.

Enver Paşa'nın görüşüne gelince: Suriye'ye büyük kuvvetler gönderilmemeli, çünkü çölden beslenmeleri lazımdır. Öte yandan Kress Paşa bir tümen istediğinden 14'üncü Tümenin Halep'e taşınması başlamış,Kut-ülammare'de Tavsend kuvvetleri sarılmış, yeni gelen İngiliz kuvvetleri de durdurulmuştur. İran'da Kirmanşah elimizdedir. Doğuya gelince, Rusların yanlarda yaptıkları baskı durdurulmuş olup burada büyük bir tehlike yoktur. Bununla birlikte durumu tehlikeli gören 3. Ordu Komutanı Mehmet Kamil Paşa, İstanbul'a giderek Enver Paşa'dan kuvvet istemiş; kendisine, gerekirse Sivas'a kadar çekilebilirsin, şeklinde cevab verilmişti.

Başkomutan vekili böylece, kesin sonucun Avrupa'da alınacağı kanısını belirtmiş bulunmaktadır. Gerçekten Çanakkale'den çıkan kuvvetlerin İzonzo veya Galiçya'ya gideceği söylentileri dolaşıyordu. Enver Paşa, bu kuvvetlerin

Orsova'da kesin sonuç yerinde kullanılmasını Falkenhayn'a teklif ettiği zaman, "Kuvvetleriniz istirahata muhtaçtır. Siz sınırlarınızı savununuz, yalnız İngiliz kuvvetlerini bağlamak için Mısır'a bir taarüz yapılmasını kabul ediyorum" karşılığını almıştı.

Mereşal Fevzi Çakmak kendi görüşü olarak; "Bu kuvvetlerin İzonzo'da kullanılması faydalı idi. Zira İtalyanlar, Türkiye'yi bölüşmek için muharebeye girmişlerdi. Alman tümenlerince perişan edilen İtalyan Ordusu Türk kuvvetleri karşısında muharebe dışı edilerek birçok Alman kuvvetlerinin tasarrufu sağlanır, başka bölgelerde sonuç aranırdı. Bu olmazsa, Kilikya ve Halep bölgelerinde kullanılmaları uygundu" demektedir.

15. Türk Kolordusunun Galiçya'da görevlendirilmesi sebebi ne olursa olsun, muharebelerdeki başarıları pek parlaktır. Kolordunun kahramanlıkları ve zaferleri, dünya harp tarihine altın bir yaprak eklemiştir.

Gerçekten; Doğu Ordusu Başkomutanlığı ile Avusturya-Macaristan Ordular Grubu ve nihayet 15. Türk Kolordusunun bağlı bulunduğu Alman Güney Ordusu Başkomutanlığının son günlük emirleri bu üstün başarıların eşsiz belgeleri olup, Alman Güney Ordusu Komutanlığının 13 Haziran 1917 gün 12321 sayılı günlük emri aşağıdadır:

"15. Osmanlı Kolordusu Alman Güney Ordusu içinde hemen 10 aylık bir harekattan sonra, bu ordunun kuruluşundan çıkıyor ve çıkarken arkasından pek acı surette hissolunacak bir boşluk ve daima şükran ile anılacak, hiçbir zaman solmayacak bir hatıra bırakıyor.

Kolordu buhranlı bir zamanda, Doğu Galiçya harekat alanına geldiğinde sevinçle selamlanmıştı. Zira, Türk milletinin ve Türk ordusunun yüzyıllarca ve eski övünçle dolu tarihinin zengin sayfalarında yansıyan, ün ve şan destanları, Türk askerinin sarsılmaz cesareti ile kudret ve savaştaki ustalığı; Türk'ün dosta karşı bağlı, düşmana karşı amansız kahramanlık seciyesi, bütün bu şan ve şeref özellikleri 15. Kolordu'nun zafer ve başarılarının öncüsü olmuştur. Kolordu, milletinin bu tarihi ününü pek parlak bir surette yenilemiş ve belgelemiştir.

15. Kolordu, dört büyük kanlı boğuşma ile üç muharebede ateşle, ölümle uğraşarak sayıca üstün düşmanın bütün hücumlarını

püskürttü. Muharebe icabı bazan bırakmak zorunda kaldığı araziyi yılmaz karşı hücumlarla geri aldı ve düşmana en ağır zayiatı verdiridi."

Biz Galiçya'da 12.000 şehit veririz.

Galiçya tarih oldu.

Körfez Savaşı yaşanıyor.

Viraj

Dış politika, hissiyatı kaldırmaz.

Gerçekçilik, uzmanlara göre, dış politika da "çıkar" adına plan gerektirir, diyor. Dengelerin değişmesi ile nasıl inançların, siyasetlerin, tabii onlarla birlikte dostluk ve düşmanlıkların değişebileceğini tarih bize öğretiyor. Zaten, tarih bilmeden Türk siyasetine şekil vermek vebalini de beraberinde getirir. Size bir örnek olması açısından aşağıdaki belgeyi nakledeceğim.

Devrin gazetelerinden "İkdam" da, 8 Mayıs 1923'te bir yazı çıkıyor. Aynen alıyorum:

"Londra'da çıkan Backwood Magazine nam mecmuanın Nisan nüshasında Talat Paşa'nın 1921 Şubat'ında İngiltere Avam Kamarası azasından Türk muhibbi Miralay Obri Herbert ile Dusseldorf şehrinde vuku bulan bir mülakatı hikaye edilmektedir.

Talat Paşa bu mülakatta bir İngiliz-Türk ittifakını teklif etmiştir. Kendisi mevkii iktidarda olmamakla beraber bu teklifi Türkiye zimamdarlarına kabul ettirmeyi deruhte etmiş ve demiştir ki:

-Harpten evvel İngilterenin rehberlik etmesini çok arzu etmiştim. Lord Milner'e bu hususta ettiğim teklifler hatırınızdadır. İngiltere reddetti. Harbin infilakından sonra İngiltere'nin reddettiği müzaherete muzaffer Almanya tarafından nail alacağımıza mutekit idim. Almanya'nın harbi kazanacağını zannediyordum. Bu itikat ile ilan-ı harpten bir ay evvel Almanya ile bir muahede imzaladık. Almanya kazanmadı. Hepimiz münhezim olduk. Mamafi bugün bizim mevkii coğrafimiz en büyük kuvvetimizdir. Siz Asya dağlarına kadar bizi takip edersiniz. Vasati Asya'da hem ırkımız altı Cumhuriyet vardır ki, bize felaket rabıtalarıyla merbutturlar.

Miralay Herbert, bu beyanat hakkında beyan'ı mütalaa ederek diyor ki:

-Türkiye İngiltere'nin muavenetine arzı ihtiyaç etmekle beraber mali ve askeri esaret bahasına bir muavenette istemiyordu. Türkiye'nin kuvvetini izam etmek istemem, fakat, İngiltere bu kuvveti istihkar etmemeli idi. Türkiye Şark milletlerini elinden geldiği kadar İngiltere aleyhine tahrik ediyor ve elinde İngiltereye koz bulundurmaya çalışıyordu. İngiltere'nin Türkiye ile dost olduğu gün Hindistan iğtişasatı munkati olacaktı. Talat Paşa bunun için bizzat Hindistan'a bile gitmeye hazır olduğunu söyledi ve gülerek şu sözleri ilave etti:

-Hükümetinizin banâ emniyet göstermesi me'muldur. Fakat emniyet ederse elimden geldiği kadar çalışacağımı te'min ederim.

Talat Paşa Bolşevizmden nefretle bahsetmiştir. Türkiye'nin Bolşeviklerle birlikte bir unsur'u tahrip teşkil etmekten ise İngiltere'nin muavenetile bir intizam ve müselemet unsurunu teşkil etmeyi tercih edeceği ve fakat memleket harp içinde oldukça Bolşeviklere karşı bir ittifaka dahil olamıyacağını söylemiştir.

İslamiyetin asri ihtiyacat ve medeniyet ile kabil'i te'lif olduğunu ve her dinde olduğu gibi fenalıkların taassuptan ileri geldiğini ve genç Türkler'in hiç bir zaman ittihadı İslamı bir silah gibi kulanmadıklarını, Asyalıların günden güne beyinlerindeki rabıtayı takviye ettikleri sahih ise de Turanilik nesli hazır için tahakkuku gayrı kabil bir emel olduğunu söylemiş ve badehu bahsi Avrupa siyasiyatına intikal ettirerek şöyle demiştir:

-Sulh ve İngiltere ile dostluk birinci emelimizdir. Bu emelin husuli için büyük müsaadata hazırız. İngiltere Hükümeti arzu ederse, Sulh derhal akdedilir. İngiltere ile Türkiye birbirine iktisaden rakip değildirler. Yekdiğerini bayi ve müşterisi olan iki devlet dost yaşamalıdırlar.

Miralay Herbert, Bekir Sami Bey'in İngiltere Hükümeti ile müzakere ettiği sırada Londraya, Talat Paşa da Berlin'e avdet ettiler. Miralay Herbert makalesini şu sözlerle neticelendiriyor:

-Menfaatlerimiz müşterek olmakla beraber biz Lloyd George Hükümetinin fena siyaseti ile Türklerde son senelerin biriktirdiği kin ve nefret hissiyatına varis olduk. Fakat Türklerde (eski dost düşman olmaz) darbı meseli pek maruftur. Eğer Türkleri hüsnüniyetimize ikna edecek olursak son senelerin ihtilafları, daha eski zamanların dostluk hatıraları ile silinebilir."

Adı geçen Miralay Aubrey Herbert, bir İngiliz ajanıydı. Bu bir!.. İttihatçılar'ın "virajlarını" da belgeyi okudukça, herhalde anlamışsınızdır.

Bugün ABD, Irak ile düşman... Ya yarın "dost" olursa?!..

Talat Paşa'nın 1918'de "kalakaldığı" duruma düşmek de var!

Son söz; her araba, her virajı, her zaman kaldırmaz!...

İki 1915

Valideciğim,

Dört asker evladıyla müftehir şanlı Türk annesi!

Nasihat-ı amiz mektubunu, Divrin Ovası gibi güzel, yeşillik bir ovacığın ortasından geçen derenin kenarındaki armut ağacının sayesinde otururken aldım.Tabiatın yeşillikleri içinde mest olmuş ruhumu bir kat daha takviye etti. Okudum, okudukça büyük büyük dersler aldım. Tekrar okudum. Şöyle güzel ve mukaddes bir vazifenin içinde bulunduğumdan sevindim. Gözlerimi açtım, uzaklara doğru baktım. Yeşil yeşil ekinlerin rüzgara mukavemet edemeyerek eğilmesi bana, annemden gelen mektubu selamlıyor gibi geldi. Hepsi benden tarafa doğru eğilip kalkıyordu ve beni, annemden mektup geldi diye tebrik ediyordu.

Gözlerimi biraz sağa çevirdim, güzel bir yamacın eteklerindeki muhteşem çam ağaçları kendilerine mahsus bir seda ile beni tebşir ediyorlardı. Nazarlarımı sola çevirdim, cığıl cığıl akan dere, bana validemden gelen mektupdan dolayı gülüyor, oynuyor, köpürüyordu... Başımı kaldırdım, gölgesinde istirahat ettiğim ağacın yapraklarına baktım. Hepsi benim sevincime iştirak ettiğini, yaptıklarını rakslarla anlatmak istiyordu. Diğer bir dalına baktım, güzel bir bülbül, tatlı sedasıyla beni tebşir ediyor, hissiyatıma iştirak ettiğini ince gagalarını açarak göstermek istiyordu.

O güzel çayırın koyu yeşil bir tarafında, çamaşır yıkayan askerlerim saf saf dizilmişler. Gayet güzel sesli biri ezan okuyordu.

Ey Allahım, bu ovada onun sesi ne kadar güzeldi. Bülbül bile sustu,ekinler bile hareketten kesildi, dere bile sesini çıkarmıyordu. Herkes, herşey bütün mevcudat onu, o mukaddes sesi dinliyordu. Ezan bitti. O dereden bende de bir abdest aldım. Cemaat ile namaz

kıldık. O güzel çayırın üzerine diz çöktük. Bütün dünyanın dağdağa ve debdebelerini unuttum. Ellerimi kaldırdım, ağzımı açtım ve dedim:

-Ey Rabbim! Ey şu öten kuşun, şu gezen, meleyen koyunun, şu secde eden yeşil ekin ve otların, şu heybetli dağların Hâlıkı! Sen bütün bunları Tüklere verdin. Yine Türklerin olsun.

"Ey benim Yarabbim! Şu kahraman askerlerin bütün dilekleri; ism-i celalini İngilizlere ve Fransızlara tanıtmaktır. Sen bu şereflli dileği ihsan eyle, ve huzurunda titreyerek, böyle güzel ve sakin bir yerde sana dua eden biz askerlerin süngülerini keskin, düşmanlarını zaten kahrettin ya, bütün bütün mahveyle!"

Valideciğim, çamaşır falan istemem, paralarım duruyor, Allah razı olsun.

Oğlun

Hasan Edhem

4 Nisan 1331 (17 Nisan 1915)

Yukarıdaki, bir Çanakkale Şehidinin son mektubudur.

Yirmibeş yaşında vatanı uğruna canını veren ihtiyat zabiti (Yedeksubay) muallim Edhem Bey'in mektubu Çanakkale'deki "Abide" Müzesi'nde teşhirdedir.

En acısı Çanakkale Şehitlikleri'nde taşı bile yoktur. Onun gibi yüzlercesinin makberi yoktur, eğer bir taşı varsa ağlanacak haldedir.

Bu yıl da Çanakkale Savaşları'nın 75. yıldönümü...

1915'teki düşmanımız mağrur Britanya İmparatorluğu'nun günümüzdeki hükümet reisi Mrs. Thatcher ve o devirdeki müttefiği Avustralya başbakanı Gelibolu'ya gelip, törenlere iştirak edeceklerdir. Bilmem, siz de hiç Çanakkale'ye gidip, bizim şehitliklerimizin perişanlığı ile müstevlilerin azametli ve bakımlı mezarlıklarını karşılaştırma fırsatına sahip oldunuz mu?

Törende İngiliz Başkbakanı mutlaka, bu vesile ile Türkler'in gönlünü alacaktır. Acaba ona eşlik eden devlet ve hükümet erkanı, Mrs. Thatcher, bizim şehitliği gezerken yerin perişanlığından mahcup olmayacaklar mıdır?

O Ingiltere ki, mütecaviz askerini, dünyanın öbür ucunda bile unutmuyor; biz ise vatanını namusu gibi koruyan nice şehitlerimizi alelusul tabiata terkediyoruz.

İşte bizim 1915'e sahip çıkış tarzımız.

Tesadüfe bakınız ki, 1915, bu yıl modadır. Ermeniler, Soykırım'ın yıldönümü olarak, ABD'de tasarı çıkarmak peşindedirler.

Çanakkale Savaşları dolayısıyla İngilizler'in Türkiye'yi ziyaret hazırlıkları sırasında Ermeni'ler, 1915'i Türk'e karşı husumet yılı ilan etme gayreti içindeler.

İki 1915!..

"Siz Çanakkalelere, oradaki şehidinize sahip çıkmadığınız sürece, size daha çoook Ermeni tasarısı yuttururlar."

Şehitlikleri gezerken, Mrs. Thatcher, herhalde böyle düşünecektir!

Köşe Minderi

İstanbul'un işgal yıllarındaydı.

Görünümünden milletinin asaletini yansıtan bir adam Divanyolu'nda yürüyor. Düşüncelere dalmış:

"Bir garip arzunun tesiri, hasreti altına düşmüştüm. Evimde bir köşe minderi istiyordum. Akşam saatlerinde evime döndüğüm vakit, terliklerimi çıkarsam, sırtımı duvara dayasam, bir köşe minderinde otursam."

Düşüncelerin sahibi, yolda düşman bayrağının böbürlenerek dalgalandığı Yunan askeri araçlarıyla karşılaşır.

-İçimdeki keder, yakıcı bir zehir halini aldı.

Yürür, önüne Süleymaniye çıkar.

"O gün, büyük mabed kimsesizdi, tenhaydı..."

Bir devrin gururunu ifade etmek üzere yükselen Süleymaniye, işgal İstanbul'unda ne kadar da mahzundu! Adam, o gün vatan toprakları üstünde vatan hasretini tadanlardandı.

Düşünceleri billurlaşmaya başlamıştı:

"İkindi güneşi, geniş yangın yerleri üzerinde parlayarak zavallı İstanbul'u aydınlatıyordu. Evet, anladım, ben ne istiyormuşum: Aradığım şey, hududtları nihayetsiz mesafeler içinde kaybolmuş büyük ve mahfuz bir vatanda, her tehdidden uzak, emin bir payitahtta, hiç bir tehlike hissi duymayan bir evin içinde, cedlerim gibi sırtımı müsterih duvara dayayarak dalmak, düşünmek istiyormuşum. Köşe minderi, bende mahfuz bir vatan hasretinden başka bir şey değilmiş."

O düşünen adam, yiğit milliyetçi Hamdullah Suphi (Tanrıöver) Bey'den başkası değildir.

Milletin "köşe minderi" hasreti için ömür boyu çile çekmeye talip olacaktır. "Türk Ocağı"nı o kurmasa bile, Balkan Harbi'nden sonraki ilk yönetim kuruluna girecek ve bu müesseseye bugün minnetle yad edilecek büyük hizmetlerde bulunacaktır.

İstanbul Türk Ocağı, İstiklal Savaşı'ndan sonra yeniden açılırken, Hamdullah Suphi Bey, onu dinleyenlere yukarıda naklettiğimiz hatırasını aktarır.

Devamla;

"Şimdi... size kavuştuk... Ocağımızdayız. Ne yazık ki, gözlerimizin hasretle aradığı bir çok arkadşlar, uzun mücadele senelerinde şehit düştüler... Düşman elinin kapattığı Ocağımızı, Türklük zaferiyle tekrar açıyoruz. Ruhumu sizin ruhlarınızla birleştirerek dua ediyorum:

-Sevgili Ocağım! Mübarek hariminde Türk milleti için çalışan çocuklarının hayat uğultusu bir an eksik olmasın."

Değerli Ocaklılar, bu vesileyle, yıldönümünüzde ben de, acizane, sizleri kutlamak ve kucaklamak istiyorum.

Çoğunuzu tanıyorum. Anadolu'da, Trakya'da sizleri ziyaret edip, sohbetleşiyoruz. Müsaade ediniz de, sizleri okuyucularıma tanıtayım.

Olgunlaşmış bir fikri yapı, memleket meselelerine karşı hassas, ancak yaklaşımda itidalli, pırıl pırıl insanlar: İşte ocaklılar.

Sevgili okurlarım, siz de onları tanıyınız. Seveceksiniz. Ve, mutlaka Ocak'ın ilmi faaliyetlerinden öğreneceğiniz çok şey olacaktır. Ocağın geçmişi, şanlı mazisi, haysiyet ve hizmet tapusudur. Biliyorsunuz belki, ama, ben yine de tekrarlıyayım:

Türk Ocağı, Osmanlı'nın ekmeğini yemiş onca Türk olmayan unsurun imparatorluğu, emperyalistlerin telkini ile, içten yıkmaya ahdettiği bir ortamda vatanı için müdafaaya koştu, örgütlendi.

Bunu da, siz evde "köşe minderi"nde rahat oturasınız diye yaptı. Türk Ocağı, vatandaşı köşe minderinde otursun diye, kendini helak edenlerin kurumudur, bilesiniz.

Onun için, siz evde sırtınızı yasladığınızda, Türk Ocaklı'nın sizi, sizin milletinizi, vatanınızı, meselenizi düşündüğünü hatırlayınız. Meşrutiyet, Mütareke ve Milli Mücadele... Ocaklı'ya köşe minderi yoktur. O günden bugüne de eğitim-kültür için uğraşır, durur.

Bakın, zamanında Maarif Vekili olan Ocaklı Hamdullah Suphi Bey ne söylüyor:

"Çocuklarımızın ailelerine, muhitlerine karşı tamamiyle gafil yetişmeleri memleketin münevverleri ile asıl halk tabakaları

arasında bugün tamamiyle anlaşılmış bir uçurum açtı. Maarifin vazifesi bu uçurumu doldurmak, çocukla babası, köyü ve muhiti arasındaki rabıtayı kuvvetlendirmek ve mensup olduğu milletin hakikatini tamamiyle idrak edebilecek surette onu ortada mevcut maddi ve manevi ihtiyaçlardan haberdar kılmaktır."

Hamdullah Suphi Bey, bugün sağ olsa da günümüz Eğitim Bakanı'nın faaliyetlerini görse, ne derdi acaba? Herhalde;

-Bakanlık minderinden köşeye çekilseniz, iyi olur!

Derdi.

Balkanlardan

Bugün, Balkan Savaşları'nda verdiğimiz şehitleri anma günüdür.

"Balkan Savaşları", malumunuzdur, 1912-13 yılları arasında Osmanlı'nın Rumeli'ndeki Haçlı İttifakı'na "hezimeti" ile sonuçlanmıştır. Hezimettir; ama kahramanlık da eksik değildir.

Mesela, bugün sizlere Yanya Savunması'nın pek bilinmeyen bir cephesini anlatayım, aziz okuyucularım.

Batı orudusu, Komonova'da bozulduktan sonra 21. Tümen Kumandanı Cavit Paşa, üç bin kişilik bir kuvvetle ricat etmiş ve bir çok fedakarlıklar pahasına, bu kuvvetleri düşmana kaptırmadan, Yanya'ya getirmeye muvaffak olmuştu.

Cavit Paşa, cesur ve mert bir askerdi. Düşmanın önünden çekilmek onu ruhen perişan etmişti. Kolordu Kumandanı Esad Paşa'nın karargahına varınca yakınmaya başlar:

-Düşmandan kaçacak asker miydim ben?

Esad Paşa'nın tesellisi fayda vermez.

Cavid Paşa, başını elleri arasına almış, ağlamaktadır:

-Keşke ölseydim de, bu günleri görmeseydim. Çocuklarım var, paşa. Yarın benim ismimi de kaçakların arasında sayacaklar. Bana yazık olmaz mı? Halbuki ben, düşmana teslim olmadım. Belki faydam dokunur diye, askerlerimle buraya geldim.

Bu arada Yanya dayanmaktadır. Ne var ki, Yanya'nın kilit noktalarından biri olan Manulasa Tepesi işgal edilmiştir. Eğer, burası yeniden ele geçirilmezse, Yanya'yı tümüyle bırakmak icap edecektir. Bu göreve Cevit Paşa talip olur.

Esad Paşa'ya çıkarak,

-Üç tabur yarın şafakla beraber taarruza geçece durumdadır. Müsaade ederseniz, bu taburlara ben kumanda etmek istiyorum.

Deyince kumandanı şaşırır. Nasıl olur da koca bir fırka kumandanı alaydan küçük bir birliğe kumanda eder?

Üstelik, görev çok tehlikelidir. Ama, Cavit Paşa da ısrarlıdır.

-Bozgunun lekesini silmek mecburiyetindeyim... Yalnız gitmeden bir ricam var, Savaş bu; belki geriye dönmem. Eğer bir gün benden bahsetmek lazım gelirse, "Cavit, vatan için ölmekten çekinmemiştir" dersiniz!...

Ertesi gün, Manulasa Tepesi, Türkler'in olur. Cavit Paşa ise şehittir. Bu millet, şahsi mukadderatını milli menfaatlere amade kılan mülki-askeri zevatın omuzları üzerinde şahlanmıştır.

Tarihten bu açıdan öğreneceğimiz çok şey vardır.

"Balkan Savaşları Bozgunu" bile iyi incelense bugüne ne ibretler intikal eder.

O içi geçmiş, tek dişi kalmış Haçlı ruhu, hala Balkanlar'da Türk'e karşı kol geziyor. Yüzyıllar geçti, hala o kin, bazı Balkan ülkelerinde sönmemiştir. Kısa vadede söneceğini sanmak da gaflettir.

Balkan Savaşı yenilgisinde ordunun payı da büyüktür. İttihatçılar'ın sayesinde ordu, siyasileşmiş; iç siyasete yönelik darbeci hüviyet kazanmış, dış güvenlikte caydırıcı olma rolünü yitirmişti. Ferdi kahramanlıklar dışında başarılı olamadı.

Balkan yenilgimizin bir diğer sebebi de, o gün Arnavutlar'ın isteksiz savaşmalarıdır. Bizim gibi çabuk dost kıran millet olmasın!

II. Abdülhamit Han zamanında Balkanlar'da yegane dostlarımız Arnavutlar, hep kollanmıştı. Ama, İttihatçılar onları merkeziyetçi idareye bağlamaya çalışınca, Rumeli'ndeki Arnavut desteği azalmaya başladı. Neticesi belli...

Bugün, beyler, biraz gözümüzü açalım.

Bulgaristan'ın Yunanistan'ın bize dost olacağı yoktur.

Arnavutluk unutulmasın.

Onlar, şimdi hayli de yalnız. İçte de karışık. İdeolojiyi bir kenara iterek, milletler bazında onlara destek olmayı bilelim.

Zira, Glasnost ile esen rüzgarlar Türkiye aleyhine dönerse, o zaman Balkanlar'da biz yalnız kalırız.

Allah (C.C.), bu millete bir daha Balkan felaketleri yaşatmasın.

Çanakkale Notları

Yer: Çanakkale,
Tarih: 18 Mart 1915'ti.

Yedi düvel emperyalist, İslam'ın son kalesini düşürmek için Türk'ün iman dolu göğsüne bombalar, gülleler yağdırıyordu.

Hamidiye Bataryası, Yzb. Süleyman Sırrı Bey'in kumandasındaki yenilmez denen düşman armadasına gülle sallıyordu.

Fransızların "Bouvet" zırhlısı isabet almıştı. Cide'li Mehmet Çavuş; Çanakkale'de aslan kesilmiş her Türk gibi;

-Çanakkale geçilmez! Geçtirtmem! Diyordu.

-Nasıl? Diye ona arkadaşları takılınca da, "İşte! Böyle" diyor ve gülleyi, bataryadan yolluyordu.

Batmakta olan Bouvet, hırçınlaşmıştı herhpalde.Dalgalara teslim olurken, toplarını Hamidiye Bataryası'na doğru çevirmiş ve boşaltmıştı.

Attığı son mermilerden biri Mehmet Çavuş'un yakınında patladı ve yiğidimizin bacaklarını parçaladı.

-Koşun, Mehmet Çavuş yaralandı.

Mehmet Çavuş aldırmıyordu. Bouvet'ye cevap vermekte gecikmedi, Can havliyle gülleyi yolladı. Bu son ateşleme Bouvet'in sonu olmuştu. Sedye getirildiğinde Mehmet Çevuş direniyordu. Sıhhiye Çavuşuna yalvarıyordu.

-Ne olur, şuracıkta biraz duralım. Bouvet'in batışını seyredeyim.

Mehmet Çavuş, azametli Fransız savaş gemisinin batışını yaşlı gözlerle takip etti.

-"Oh be" diye mırıldandı. "Allah'a şükür!"

Sedyeye uzandı. Gözlerini kapadı. Şehitliğe ulaşmıştı. Onun gibi nicelerine rahmet diliyoruz. Gelelim bugüne...

75. Yıldönümünde nice kahramanlar vardır, anılacak.

Eksik olmasınlar, Yılmaz Ataksor Bey'in bize gönderdiği kitapta Halis Bey, Türk'ün o cesur askerlerinden biridir. Sakarya'da öğretmen Eyüp Demir Bey'in satırları şu noktada ne kadar lazımdır. Kendileri öğrencilerini Çanakkale'ye götürüyorlar. Gerisini kendilerinden dinleyelim:

"Bu gezi sırasında gönlü b[illegible] 150 öğretmen, bu kahramanların mezarlarını görmek istedik. Birer "Fatiha" okunmak isetedik. Fakat göremedik. Savaşların cereyan ettiği her yere yaklaşırken elimizi dua için kaldırdığımızda karşımızda HAÇ bulduk. Tek Anzak askeri için dikilmiş antıların nasıl göklere yükseldiğini gördük. Fransız ve İngiliz ölülerinin adlarının birer birer nasıl toplara kazıldığını gördük. Özellikle kendi tarihleri açısından utanç sayılabilecek bir savaşı, orayı görenlerin gözlerini boyamakla zafere dönüştürme gayretlerini hayretle müşahede ettik.

Bunlar, tarihlerini canlı tutmak, ya da tarih oluşturmak isterken kahrolası bizler o muhteşem tarihi unutturmaya çalışıyoruz. Yani, bu milletlerin dirilerinin işgal edemediği bu vatanı, ölüleri işgal etmiş, hayret! Hele, Türk-İslam eserlerinin tahrif edildiği bu günlerde..."

Belki, geçenlerde kıymetli hocamız Prof. Dr. Süleyman Yalçın'ın aynı minvaldeki serzenişlerini okumuşsunuzdur.

Yazılıyor, idarecilerde ses yok. Tepki yok.

Sayın Fazlı Köksal, ermenilere şehit verdiğimiz Boğazlıyan Kaymakamı Kemal Bey isminin, Yozgat'ın bu ilçesine verimesi için nerelere başvurmamış; cevap yok.

Bırakınız bu jesti, bir okuyucum telefon etti. Kemal Bey'in mezarının üzerinden yol geçirmişler. Bugün makberi yoktur. Tepki? Yok!

Acaba Mehmet Akif Bey'den mi etkilendiler? Çanakkale Şehitlerine'de üstad şöyle yazmıştı:

Sen ki, son ehl-i salibin kırarak savletini.
Şarkın en sevgili sultanı Salahaddin'i,
Kılıç Aslan gibi iclaline ettin hayran...
Sen ki, İslamı kuşatmış, boğuyorken hüsran,
O demir çemberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki, ruhunla beraber gezer ecramı adın;

Sen ki, a'sara gömülsen taşacaksın... Heyhat,
Sana gelmez bu ufuklar, beni almaz bu cihat...
Ey şehit oğlu şehid, isteme benden makber,
Sana ağuşunu açmış duruyor Peygamber.

İdarecilerimiz, şehitlerimiz için Hz. Peygamber'in ağuşu yeter diye düşünüyorlar herhalde.

Aman beyler, Mehmet Akif Bey, bu şiiri sizin için değil, siz üzerinize alınasınız diye yazmadı.

Bilemiyorum, ama şu makbersizliği görseydi, belki de layık değiliz diye yazmazdı.

Yaranmanın Yararları

"Sebil-ür-reşad", II. Meşrutiyet zamanının dergisiydi.

Ondördüncü cildi önümde...

Karıştırırken bir makaleye rastlıyorum. Adı: "İngilizler'in Siyaseti, Mısır ve Alem-i İslam Hakkında"...

Tarihi; 29 Eylül 1916. Harp yılları.

Blunt adlı bir İngiliz, Paris'te Mısırlı milliyetçilere konferans verir. Bilirsiniz, Mısır, o günlerde hukuken Osmanlı'ya bağlı; fakat fiilen işgal altında olan bir İngiliz sömürgesidir. İşte, Blunt da dinleyenlere göre "Hasım"dır; ancak, bazı gerçekleri o kadar açık ifade eder ki, Mısırlılar da memnun kalır, bizim Sebil-ür Reşad da iktibas eder:

"Hürriyet devri gelecektir... sakın mey'us olmayınız... Şunu da biliniz ki, sizin bu hareketiniz gibi azim bir hareket ancak kurbanlar, şehitler vermekle semeredar olabilir. Hürriyetinize nail olmak için hem vatandaşlarınız arasındaki mücahedatınıza, hem memalik-i ecnebiyedeki harekatınıza devam etmekten başka çare yoktur..."

İngiliz konferansçı devam eder. İlginçtir. "Bize karşı düşman muamelesinden farklı davranmak hatadır." der. Uygulanan, Blunt'a göre, devlet politikasıdır; partiler de, kadrolar da değişse tatbikten kaldırılmayacaktır.

"Mısırlı milliyetçiler, size sesleniyorum" diyen İngiliz bakın neler söylüyor:

"Sakın bize aldanmayınız, biz sizin için mesud bir hayat isteyenlerden değiliz. Bizden ne Kanunuesasi, ne Hürriyet-i matbuat, ne serbesti-i tedaris, ne de hürriyet-i şahsiye beklemeyiniz. Bizim Mısır'da yerleşmekten maksadımız mahsulünüzü fabrikalarımızda kullanmak, Sudan'daki müstemlekatımızın terakkisine sarfetmektir."

Ne kadar açık sözler!

Dahası geliyor:

"... Bizim adaletimize, asaletimize, insaniyetimize güvenmek pek beyhudedir. İyi biliniz ki, bunlar sizi nazarımızda bir kat daha hakir düşürmekten başka bir netice vermez. Sizin için bize karşı kemal-i muvaffakiyetle kullanacak bir silah vardır ki, o da memleketinizi işgal; zaman-ı sulhta bizim için bir bela, zaman-ı harpte ise daha müthiş bir muhatara olduğunu bize anlatmaktır!.."

İşte, altı çizilmesi gerek sözler.

Bir sömürgeci itirafı: Bize yaranmaya çalışmayınız. Fayda gelmez, diyor. Zaten, bugün de benim vurgulamak istediğim husus, budur, aziz dostlar.

Yukarıdaki konferansçı İngiliz olmuş, bahane... Mısır için yazılmış, önemli değil. Meselenin özüne inelim: Yaranmak diye bir "İçtimai kompleksimiz" var. Bu rahatsızlığın tezahürlerini içte de, dışta da görüyoruz.

-Efendim, aman ABD'nin dümen suyunda gidelim.

-Aman, Moskova'yı kızdırmayalım.

-AT'yi tedirgin etmeyelim.

Diye diye, dışarıya yaranmak için bu millet - doğum kontrolu adına - eşiyle başbaşa kalmaktan bile vazgeçirilmeye çalışılıyor!..

Dönelim iç politikaya...

-Aman, hamasete gerek yok. Sonra sol basın ne der?

-Fazla ahlakçı görülmeyelim. Sosyete kızar!

-Biraz sola şirin gözüksek! Nerede Nazım Hikmet?

Diye diye, solu, milliyetçi - muhafazakar iktidar dönemlerinde, kadro ve icraat, muktedir kılarız!.. Gerek içte ve gerek dışta, bu "yaranma sendromu"ndan ne umulur, ben onu merak ediyorum.

Dışta, devletlerin politikası değişmiyor. Bilakis adamlar, bu hale düştüğünüz için, sizi hakir bile görüyorlar. İçte ise, acaba kaygı, bir iktidar değişikliğinde mevki / makam muhafazası mıdır? Haydi canım, hangi sol iktidar, karşı görüşteki bir kadroyu yerinde tutmuştur, bugüne kadar?

Bunlar, kandırmacadır.

Yazımıza tarihle başladık, tarihle bitirelim. İngiltere sömürgeciydi, malum. Blunt'ın konferansını verdiği günlerde Ortadoğu'yu işgal arzusundaydı. Bu cümleden Osmanlı'yı da "Mısırlaştırmak" niyetindeydi. Bu sebeple, Anadolu'ya doğudan

Ermenileri, batıdan ise Yunanlıları çıkarttı. Ne var ki, tutmadı.

Kuva-yı Milliye çetin bir mücadele ile ülke haysiyetini korudu.

Bu gelişmelerin ışığında Britanya'nın Türkiye'ye olan bakışı değişti: Londra, artık, Ortadoğu'da güçlü bir Türkiye'nin kendisine iyi bir dost olabileceğine inanıyordu.

Bakın, o günlerde bir İngiliz dışişleri yetkilisi ne diyor.

"... Doğrusunu istersen, ben Türkleri hiç sevmem; fakat yine de sonuçlandırıcı politikalardan, onlarla dost olmaktan... Böyle bir siyasetin Britanya İmparatorluğu'na büyük yardımlarda bulunacağına inanıyorum."

Bu sonuca "yaranma" siyaseti ile gelinmemiştir.

Yaranma ile hiç bir hedefe varılmayacağı da bellidir.

Belgelerin Dilinden

Yakın dönem Türk tarihi, hepimizin ilgisini çekiyor, değilmi, aziz okuyucularım. İnanın, bu döneme ilişkin o kadar çok araştırılacak konu var ki; bir tarihçi olarak çalışmaların altında nerede ise eziliyoruz.

Bunları, özellikle arşiv belgelerine dayalı olarak, ortaya koymalıyız ki, günümüz aydınlansın, gelecekte ise bizi neler bekliyor, onları bilelim.

Bugün, yine izninizle, sizi, tarihe döndüreyim.

Tarihler 20 Mart 1917'yi gösteriyor.

Osmanlı, müttefiği Almanya ile birlikte, İngiliz-Fransız ve Rus'un oluşturduğu İtilaf Devletleri'ne karşı savaşıyor. Haydi gelin, hep birlikte, İngiliz Başbakanlığında bir toplantıya, zabıtlarını tarayarak, kulak misafiri olalım:

Toplantıyı, tescilli Türk düşmanı Başbakan Lloyd George açar. Başbakan'a bakılırsa, İngiltere savaşa Almanya'nın dünyayı kendi askeri despotizmi altına almak üzere giriştiği şeytani tasavvurlara engel olmak için girmiştir. Britanya'nın amacı, özgürlüğün savunuculuğu ve ezilen milletlerin koruyuculuğundan ibarettir! Lloyd George, savaşın bütün şiddeti ile devam ettiği bu günlerde onları toplayarak barış şartlarını tartışmak istemiştir. Bu bağlamda Almanya'nın savaşla işgal ettiği topraklardan çekilmesini sağlamanın ilk hedefleri olması gerektiğini vurgulayan İngiltere'nin Galli Başbakanı, konuyu Türkiye'ye getirecektir. Lloyd George'un Türkler hakkındaki kanaatlerini açıklıkla yansıtması açısından, müzakerelerin ilgili bölümünü aynen aktarmakta yarar vardır:

"Başbakan-Evet, şimdi, üçüncü amacımız nedir? Ona gelelim:

Türk İmparatorluğunun bir imparatorluk olarak dağılması. Türkler dünyanın en verimli ve en arzulanan yörelerine hükmetmektedirler, daha doğrusu kötü yönetmektedirler. Bugüne

kadar işgal ettikleri hiçbir yeri başarıyla idare edememişlerdir... Onlar, şu anda medeniyetin beşiği tanınan ve tahıl ambarı olan yöreleri işgal etmektedirler; bir zamanlar dünyanın en zengin yöreleri olan bu topraklar şimdi (onların sayesinde) çölleşmiştir... Evet, Türklerin bir daha bu güzel beldeleri hükmetmesine izin verilmemelidir. İnsanlığa (maddi ve manevi açıdan) zenginlikler armağan eden bu beldelere çok şey borçluyuz; şimdi onların eski ihtişamlarını iade etmeliyiz. Bugüne kadar dünyanın o parçalarını Türk'ün pençesinden kurtarmak için Hıristiyanlık az uğraşmamıştır. Ben artık, bunun (Birinci Dünya Savaşı'nın) bu gayretlerin sonuncusu olacağına, başarılısı, en başarılısı olacağına inanıyorum. Artık, bu toprakların Türk Hükümeti'nde kalması mümkün değildir... (Bu topraklara sahip olma ihtirasının) Almanya'ya dünyayı bir kan gölüne çevirmeyi ilham ettiğini sanıyorum. O, Doğu'yu kendi hakimiyetine geçirmek ve Şark'a bir yol açmak için Savaş'a girmiştir. Biz, bu yolu tıkıyoruz. Türk İmparatorluğu'nun ilga edilmesi Avrupa zihinlerinde (bu saldırganlık arzusunun kazınmasına sebep olacak ve) enerjilerin insanlığa daha yararlı hizmetlerde bulunmaya yönelik tasavvurların gelişmesine yol açacaktır. Bu yöreleri eski ihtişamına iade etmek ve dünyanın mutluluğu ve refahına katkıda bulunacak bir hale sokmak büyük bir başarı olacaktır."

Asıl ilginç olan, Türk'e karşı düşmanlığın, peşin hükümler ve geleneksel imajlar ve sterotiplerle çarpıtılmış olarak nasıl İngiliz Başbakanı'nın zihnini ve de tabii ki icraatını "renklendirmesidir". Dahası, Başbakan'ın Haçlı mentalitesinin adeta bilinç altına sızmış bir kodlamayla, ilkin Savaş'ı "Hilal-Haç" çekişmesi olarak görmeye ve ikinci olarak da yine Almanya'yı - bir Hıristiyan güç olarak - aklamaya sevketmesidir. Düşman da olsa, militarist de olsa, Almanya Haçlı'dır; Savaş'ı onun saldırganlığı değil; Şark'ın zenginliklerini elinde tutan Osmanlı'nın Berlin'i nerede ise iğfal edip, Doğu'ya cezb etmesi çıkartmıştır. Demek ki, Osmanlı yıkılıp, Filistin'de başta olmak üzere Ortadoğu Avrupalılar arasında paylaşılabilseydi; dünya bu "ateşten gömleği" giymek zorunda kalmayacaktı. İşte, bu nedenle Türkler cezalandırılmalıdır, "çölleştirdiği" topraklar elinden alınmalıdır! Hem de ebediyete kadar bir daha Türk'e hükmetme imkanı

bırakılmamalıdır. İmparatorluk Savaş Kabinesi'nin Lloyd George'un açış konuşmasını takip eden tartışmalarının zabıtlarını okuyanlar, İngiltere'nin sömürgelerini, Türk'ün feth ettiği yörelerden atmak üzere, nasıl kendi emperyal emellerine alet ettiğini bizzat göreceklerdir. Hindistan'daki Bikaner Mahacarası, bu işbirliğine destek vermekte fevkalade işgüzar davranırken ve diğer sömürge temsilcileri de bu gayretkeşliğe katılırken, Lloyd George açısından yegane "çatlak ses" i Yeni Zelanda Başbakanı Massey çıkarır. Massey, bu Savaş'ın İngiliz sömürgelerinde "yeni düzenlemeleri" de beraberinde getireceğine inanmak istemektedir. Metropol'le aralarında bazı "anlaşmazlıklar" vardır, bunlara şu aşamada girmek istememekle birlikte "dominyonların" ileride Avrupa forumlarında daha fazla söz sahibi olacaklarını ummaktadır. İmparatorluğun güçlenmesi için, Londra ile dominyonlar arasında daha sıkı bağların kurulması gerekmektedir. Lloyd George, İngiliz emperyalizminin Savaş'ın sonunda karşılaşacağı ciddi meselelerin neler olabileceğini bu mesajdan deşifre edebilmiş midir?

Hayır!

İşte Batı!

Hem de belgelerin dilinden...

Benim Komutanım

Tarih yapraklarını çevirirken karşıma bir "vasiyet" çıktı. Sadece üç cümle... Ama! Vasiyet değil, adeta bir edebiyat şaheseri!

"Düşman hatları geçtikten sonra ölürsem kendimi şehit kabul etmiyorum. Beni mezara koymayın. Etimi itler ve kuşlar çeke çeke yesinler.

Fakat müdafaa hattımız bozulmadan şehit olursam, kefenim, lifim, sabunum çantamdadır. Beni bu mahalle gömeceksiniz ve gelen nesiller üzerime bir abide dikeceklerdir."

İmza, Şükrü Paşa'nın.

1912-1913 Balkan Harbi'nde Edirne'yi müdafaa eden kahraman asker... İşte, "benim Komutanım" odur.

Ben o günlerde yaşasaydım, bayrağı göğsüme basar, atılırdım düşman hatlarına... Siper olurdum, paşama... gibime geliyor.

Balkanlar'a dönelim.

Balkanlar, XX. yüzyılın başında kaynamaktadır. Komitacılık, çetecilik ve darbecilik okulu gibidir, adeta!.. Emperyalistlerin dış müdahaleleri de cabası... Hepsi birleşir, Osmanlı'ya çullanır.

Şükrü Paşa direnir, ama nafile... Düşman Çatalca'ya kadar dayanır. Bu arada bir darbe teşebbüsünde Harbiye Nazırı Mahmut Şevket Paşa öldürülür. Yerine Ahmet İzzet Paşa gelir. Başkomutan vekaleti de onun uhdesindedir.

İlk icraatı, orduya bir tamim neşretmesidir.

"Bu emri kabul etmede yegane sebep, ne mevki ne de rütbe, makam hırsıdır. Bilakis dünyada herşeyden aziz bildiğim vatanıma karşı, en müşkül anlarda dahi azalmavan hizmet aşkımdır.

Biz dış düşmanlarımızla yaptığımız bu harbi kaybettik, bu yenilgi ile milletlerin başına gelebilecek felaketlerin en büyüğü bizim başımıza geldi.

Bugün, zaman faktörü daha amansızdır. İşte bu tehlikeler içerisinde Osmanlı milleti, Osmanlı devleti yaşayabilmek için bütünü ile millete, özellikle orduda o eskiden mevcut olan birlik ve beraberliği, o mukaddes ve vicdan; bağlılığı yeniden yaşatmamız ve geliştirmemiz gerekir. Bu da ancak siyasetten uzaklaşmakla, birlik ve beraberliğe ulaşmakla, bütün subayların birbirleriyle can ve vicdan kardeşi olması ile mümkündür.

Ey kardeş evlatlarım! İşte ben bu büyük ve mukaddes emel peşinde, bu büyük maksat uğrunda, bu ağır ve acı memuriyete geliyorum. Askerlik hayatımım bu siyasi memuriyetle, saflığa bulaştığı bir devrede, sizin hepinize pek basit iki sözüm ve vasiyetim vardır.

Siyasete nefret, ölünceye kadar birlik ve beraberlik içerisinde yaşamaktır."

Ahmet İzzet Paşa'nın vurgulamak istediği; Balkan Savaşı'nda siyasi kamplaşmanın orduya girmiş olması ve ideolojik rakiplerin cephede bile aynı safta buluşamamasıdır.

Bu, yenilginin sebebi olmuştur. Yani, Ahmed İzzet Paşa "yeniçeriliğe gerek yoktur" diyen bir mesajla ortaya çıkıyor. Ve Edirne sonunda kurtarıldı. Kurtaran işte "benim komutanım"dı.

Geçen akşam "Demirkırat Belgeseli" ni seyrediyorum.

İyi ki üniformalı değillerdi. Başbakanı teslim almak için üzerine jetleri gönderdiğini itiraf eden bir Muhsin Batur...

Ya o Madanoğlu? Oğlum;

-Kim bunlar baba? Diye sorunca, "İşte benim komutanım" diyemedim. Onların kim olduklarını anlatamadım.

Onlar başkalarının komutanıydı. Farkımız, bakış açımızda.

Bizimkiler, bir emri ile cephede öleceğimiz, bir işareti ile şüheda şerbetini tereddütsüz içeceğimiz; askerliğe "Peygamber Ocağı" diyen, ordu-millet geleneğine inanan, vatanın bekçisi, milletin namusunun hamisi, "Allah" adıyla Mehmetçiğini düşmanın üzerine salanlardı.

Onlar ise, "Emret Komutanım" derken, topluma ters gelen düşüncelerini süngü gölgesinde ülkeye şırıngalamak hesabı içindedirler.

Onlar, zaferi değil, darbeyi alkışlarlar. Onlar komutanın kahramanlığını şovenlik; siyasete müdahalesini vatanperverlik

olarak görenlerdir. Demirkırat belgeseli bütün senaristlerini, bütün çıplaklığı ile deşifre etti, galiba!..

Aydınların orduya bakış açısını iyi sergilemekle, menfi canipten de olsa, bir şeye yaradı.

İRFAN YAYIMCILIK

ISBN 975-371-051-8

İRFAN BİLİNMEYEN TARİHİMİZ MİM KEMÂL ÖKE

İRFAN YAYIMCILIK

ISBN 975-371-051-8

BÜTÜN ESERLERİ

Mim Kemâl Öke

TARİHİN SÜZGECİNDEN

Bilinmeyen Tarihimiz

İRFAN YAYIMCILIK